

ВІСНИК

ХІ наукової конференції Гусятинського коледжу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Гусятин - 2015

Головний редактор

Заступник головного редактора

Відповідальний секретар

к.т.н. доцент Костянтин Зеленський

к.т.н. Віктор Гудь

Інна Дудар

Редакційна колегія:

Барціховська К.І., Палагута М.І., Махобей І.П., Біленький А.Л.,
Оляніна Н.В.

Комп'ютерний набір та верстка:

Катерина Барціховська, Надія Оляніна, Андрій Біленький

За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій

Збірник наукових праць Гусятинського коледжу ТНТУ імені Івана Пулюя, 2015

Міністерство освіти і науки України
Гусятинський коледж
Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя

ВІСНИК

XI наукової конференції
Гусятинського коледжу
Тернопільського
національного технічного
університету
імені Івана Пулюя

2015

ЗМІСТ

БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ХАРЧОВЕ ВИРОБНИЦТВО

Гладиш Р.М. вимоги до рафінації олії.....	7
Костів О. С. Застосування мінеральних добрив і вплив на якість харчових продуктів	8
Матюшко О. Забуті прянощі української кухні.....	9
Трач Л.О. Ділова гра, як форма засвоєння знань студентами	11
Трач Р.М. Конфлікт, як соціальне явище	13
Тхорик С.І. Тонкощі при виробництві шоколаду	14

НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ, СПОРТ

Довбань О. Особливості афроамериканського англійського діалекту	16
Бернадіна О. Атлетична гімнастика як форма фізичного виховання.....	17
Вдовиченко.С. Вплив фізіологічних характеристик на особистість	19
Зеленська Т.А. Зміни параметрів ідентифікаційної матриці залежно від типу освітньої підготовки.....	20
Зеленський К.В. Побудова освітньо – творчого графа особи	21
Клим'юк В. Важливості і перспективи сучасної біології в забезпеченні існування людства.....	24
Саска Г.В. Особистісний підхід як методологічна основа особистісно-орієнтованого навчання студентів	25

Шовдра І.Р. Ранкова гімнастика як форма фізичного виховання	27
--	----

ІСТОРІЯ

Безкоровайна О. Лялька мотанка – оберіг української родини	29
Берега Ю. «Півний путч» А. Гітлера	30
Білянський О. Історія виникнення та основні принципи буддизму	31
Біньковська К. Ніщський договір	33
Буртник С. Битва за Берлін	34
Гайдуков Р. Уотергейтська справа	36
Гладкий Н. Реформи М. Ататюрка	38
Голик С. Операція «Арго»	40
Деренівський Я. Вишеградська група та Україна	42
Дудар І.А. Засоби стимулювання розумової діяльності студентів на заняттях історії України	43
Заставна Д. Версії убивства д. Кеннеді	45
Івачевський А. Українські студентські товариства та їх роль у Східній Галичині	47
Котюк О. Доктрина Трумена	49
Кравчик В. Напад Японії на Перл-Харбор	50
Кришталович Я. Лютеранський акт	51
Марцішко С. Рейганоміка	52
Мисько О.П. Національне виховання сучасної молоді	53
Молодецька Л. Революції 1989 року в країнах Центрально-Східної Європи	54
Перон В. «Новий курс» Ф. Рузвельта	56
Пшик Ю. Курська битва	58
Сава Р. Падіння берлінської стіни та об'єднання Німеччини	59
Сиротюк І. «Кришталева ніч»	60
Скакун Ю. Європейська комісія	62
Скотницька В. Карибська криза	63
Хома А. Встановлення нацистського режиму в Німеччині	64
Шинкар А. Фолклендська війна	66

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ДІЛОВОДСТВО

Бойчук В.О. Патріотизм і громадянська позиція у творчості Ганни Костів—Гуски	69
Древняк Л.Я. Організація тексту службових документів	71
Дудар Ін. А. Народна основа ранньої прозової творчості Богдана Лепкого	73
Заставна Д. До питання повернення творчої спадщини Михайла Ломачького в Україну	75
Клапущак Х. Тематичне розмаїття поезії Ганни Костів-Гуски	77
Кріль Л.В. Сучасні нетрадиційні методи вивчення іноземних мов	79
Лопатнюк Н.В. Ефективність аудіювання при викладанні іноземної мови	81
Малжанська Т. Невідома Австралія	82

Панькевич О. З історії впровадження трудових книжок та особових документів	84
Палагута М.І. Особливості пенсійного законодавства 2015 року	85
Пальчик О.І. Автентичні матеріали на заняттях з іноземної мови професійного спрямування.....	86
Мульський І. Функціонування сучасної німецької мови у європейському просторі.....	88
Плохих В. Особливості оформлення англомовного листа. Лексичний аспект перекладу	89
Попович В. Дефініційна характеристика молодіжного сленгу сучасної німецької мови	91
Попович В. Особливості роботи з електронними документами	93
Тарабій О.М. Огамічна писемність Древньої Ірландії.....	95

ІНФОРМАТИКА, ПРОГРАМУВАННЯ, АВТОМАТИЗОВАНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

Барціховська К.І. Важливість абстракції і проектування в об'єктно-орієнтованому програмуванні	97
Біланюк С. Непайтований пайтон	98
Біланюк С. Використання ONLINE технологій для обліку успішності	99
Гладиш Р. Побудова діаграми «План-факт» в MS EXCEL	100
Давидов А. Створення пакету TERNOPIL ENERGY для ведення обліку у обленерго	102
Лаврушко І. Я. Аналіз даних за допомогою діаграм в табличному процесорі	103
Невінська Н.В. використання інтерактивних вправ на заняттях	104
Оляніна Н.В. Методика викладання навчальної практики в контексті дисципліни СУБД	105
Палій В. Інформаційна система автоматизації роботи класного керівника	107
Парфутко Н.Г. Рекомендації що до методики викладання програми КОМПАС-3D.....	109
Процанін В.Я. Особливості бібліотек Компас-3D	110
Садова Н.М. Методи пошуку обличч на полі уваги	110
Біленький А.Л. Дослідження та проектування віддаленого доступу до пристроїв.....	112

МАШИНОБУДУВАННЯ І ТРАНСПОРТ

Солярчук О.П. Полірування поверхні з глибокими тріщинами і сколами	115
Говенко Б.П. Як прокачати гідрокомпенсатори?	115
Гудь В.З. Холодне зварювання і «холодне зварювання»	116
Коневич М.Р. Що чекає харчову промисловість України	118
Матвійчук А.В. Полімери у харчовій промисловості та способи їх повторного використання	120
Мережко А.В. Вуглепластик	122

Ніньовський П.І. Ультрафільтрація і мікрофільтрація.....	123
Островський Ю.В. Інновації корпорації Форд.....	124
Синишин О.В. Електромобіль: переваги і недоліки	125
Стадник І.Я., Коневич М.Р. Особливості процесу дозування рідких компонентів при замішуванні тіста.....	126
Фік М.М. Інфрачервоне випромінювання в харчовій промисловості.....	128

ФІЗИКА, МАТЕМАТИКА

Гайдук М. І. Формування творчого мислення у студентів при вивченні математики	131
Гайдуков Р. Застосування тригонометричних підстановок при розв’язуванні систем рівнянь	132
Клапущак Х. Похідна та її застосування.....	137
Синишина С.Г. Оцінювання рівня і умінь студентів з математики при використанні тестових завдань.....	134
Стельмашук Л.В. Про бінарність розв’язування задач обчислювальної геометрії.....	135
Фуг Т. Математика – єдина симфонія нескінченного	136

БІЗНЕС ТА ЕКОНОМІКА

Дмитрів С.П. Маркетингова збутова політика.....	139
Дмитрів С. Значення і проблеми продуктивності праці в економіці країни	141
Зеленський К.В. Бюджетні витрати в системі ступеневої освіти	143
Капусняк С.Л. Сучасні аспекти мотивації персоналу	145
Коча Т.І. Економічна безпека підприємства: сутність, завдання та складові.....	147
Ляхта О.В. Маркетинг – досконалий засіб управління ринком у 21 столітті	148
Рибак О.П. Основні проблеми економіки Та їх ринкове вирішення	150
Шепетюк Л.В., Мочалов І. В. Основні вимоги до ефективного управління на сучасному етапі.....	151

БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ХАРЧОВЕ ВИРОБНИЦТВО

(керівник к.б.н. Чайка В.О.)

УДК 338.2

Гладиш Р.М. – ст. гр. О-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВИМОГИ ДО РАФІНАЦІЇ ОЛІЇ

Науковий керівник: викладач Тхорик С.І.

Фізичні методи застосовуються при первинному очищенні олії, а також для видалення нерозчинних з олії частинок, що утворюються в процесі рафінації. Видалення із олії твердих частинок мезги проводиться на механізованих гущевловлювачах, з допомогою горизонтальних центрифуг безперервної дії, а також фільтрацією ка рамних фільтр-пресах.

Осад, який одержується в результаті первинної очистки пресового масла на гущевловлювачах, центрифугах і фільтрах, направляється на змішування з свіжою м'яткою. Значне місце в рафінації олії займають хімічні і фізико-хімічні методи рафінації. З допомогою цих методів із олії видаляють вільні жирні кислоти, фосфоліпіди, білки та ін. сполуки. Поширеними хімічними методами є гідратація і лужна рафінація.

Гідратація -видалення домішок з допомогою води, це один із основних методів хімічного очищення жирів. В процесі гідратації олію обробляють водою, або р-ном H_2SO_4 в струменевому змішувачі. Води вводять 0,52% до маси олії; т-ра 45-60 градусів. Суміш масла і води направляють в коагулятор де відбувається формування гідратаційного осаду, що відділяється від олії.

Лужна рафінація- обробка олії лугом. При цьому проходить нейтралізація вільних жирних кислот з утворенням нерозчинних в олії солей (мила). Останні випадають в осад, що виносить з собою різноманітні домішки - білки, фосфоліпіди, фарбувальні речовини. Із фізико-хімічних методів - найпоширенішими є адсорбційна рафінація і дезодорація.

Адсорбційна рафінація - використовується в основному для виведення з олії фарбувальних речовин, тому цей метод одержав назву відбілки.

Ступінь відбілювання і виведення пігментів залежить від виду олії і його призначення: олія, що подальше направляється на гідрогенізацію і виробництво маргарину - повністю обезбарвлюється; при виробництві салатної олії - частково.

Для адсорбційної рафінації використовуються сорбенти - відбілювальні глини, порошки. Відбілювання може здійснюватися періодично, або безперервно. Для видалення фарбувальних речовин олію перемішують з сорбентом і видаляють його фільтруванням. Кількість сорбента і умови проведення процесу залежить від виду олії, його призначення, характеристики сорбента.

- Дезодорація - застосовується для видалення з жирів небажаних летких ароматичних і частково смакових речовин. В основі процесу лежить відганання (дистеляція) ароматичних речовин з водяною парою.

Список використаних джерел:

1.Товажнянський Л.Л., Бухало С.І. Харчові технології у прикладах і задачах. Київ, 2008, 575с. [Текст]

2. Твердохліб Г.В. Нові технології у виробництві масло-жирових продуктів. Київ, 2005, 375с. [Текст]

УДК 631.14

Костів О. С.— викладач хімії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗАСТОСУВАННЯ МІНЕРАЛЬНИХ ДОБРИВ І ВПЛИВ НА ЯКІСТЬ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ

Розвиток сільського господарства на сьогоднішній день неможливий без використання мінеральних добрив, які дозволять підвищити родючість ґрунтів, збільшити врожайність, підвищити якість сільськогосподарської продукції. Саме за рахунок використання мінеральних добрив забезпечується приріст врожаю на 50 %.

За хімічним складом добрива є органічні (гній, компости, торф, сеча та ін.), мінеральні (аміачна селітра, суперфосфат, калійна сіль і ін.), бактеріальні (нітрагін, азотобактерин, фосфобактерин і ін.).

Мінеральні добрива - це неорганічні речовини, як правило солі, які містять необхідні для рослин елементи живлення.

За конструкцією мінеральні добрива поділяють на:

Прості добрива - це добрива, які містять у своєму складі один поживний елемент (прості азотні, фосфорні, калійні добрива).

Комплексні - містять кілька елементів живлення в складових частинках: повні, або потрійної дії, - містять NPK; неповні, або подвійної дії, - містять два елементи, і частіше всього це N і P. Крім того, комплексні добрива поділяються на комплексні складні - поживні елементи входять до складу однієї хімічної сполуки (амофос, калійна селітра) та комплексні складно змішані - добрива, які містять один або два основних елементи живлення, не в одній сполуці, але в одній гранулі (нітрофос, нітрофоска, нітроамофоска та ін.).

Мікродобрива - добрива, які містять мікроелементи і застосовуються у невеликих кількостях (борна кислота, бура, мідний і цинковий купороси тощо).

Застосування мінеральних добрив в сільському господарстві не тільки підвищує врожайність культур, а й покращує якість сільськогосподарської продукції. Так, підвищується вміст білків в злаках, збільшується вміст цукру в буряках і винограді, крохмалю в картоплі, поліпшуються властивості волокна бавовнику та льону. Тим самим підвищується рентабельність сільськогосподарського виробництва і скорочується потреба в робочій силі.

Але при порушенні технології застосування добрив можливе зменшення продуктивності сільськогосподарських культур і погіршення якості продукції, що призводить до нагромадження в ній різних сполук. Характерним прикладом є накопичення нітратів.

Нітрати - природний складовий елемент біосфери, що існував ще багато мільйонів років до появи людини. Нітрати - це добре розчинні у воді солі азотної кислоти, що є в овочевій продукції. В рослину вони надходять з ґрунту. Лише в останні десятиріччя вибуховий ріст використання азотних добрив, а також всезростаюче надходження нітратів у навколишнє середовище з інших джерел призвели до того, що навантаження нітратів оцінюється в 150-350 мг/люд. на добу і продовжує зростати.

Складність проблеми полягає у тому, що нітрати - основне джерело азотного живлення рослини і в той же час надлишок цих сполук призводить до важких екологічних наслідків, що в першу чергу впливають на здоров'я людей і тварин. В

останні роки визначилась чітка тенденція до збільшення виробництва рослинницької продукції (особливо овочевої) з вмістом нітратів, що перевищує можливо допустиму норму. В цілому понад 30 % сільськогосподарської продукції, що виробляється в Україні, має вміст нітратів, який перевищує допустимий рівень.

Сьогоднішній спосіб використання мінеральних добрив забезпечує засвоєння рослинами до 50% діючих речовин, а решта виноситься за межі орних земель і забруднює об'єкти довкілля, передусім поверхневі водойми. Наслідки цих процесів залежать від виду мінеральних добрив.

Забруднення фосфорними добривами є незначним, внаслідок їх малої рухливості в природному середовищі. Проте, фосфорні добрива вносяться на ранніх вегетативних періодах рослин, навіть на замерзлий ґрунт, тому внаслідок ерозії ґрунтів можливе потрапляння фосфорних добрив у природні водойми та водосховища. Крім того, фосфорні добрива є основним джерелом сполук важких металів та радіонуклідів. Тому, використання фосфорних добрив повинно знаходитись під контролем агрохіміків та екологів.

До шкідливих домішок, що містяться в калійних добривах, можна також віднести хлор, що у великих дозах негативно впливає на врожай картоплі, винограду, тютюну, цитрусових і прядильних культур.

Правильний вибір доз, термінів і способів внесення добрив, співвідношення поживних елементів не тільки забезпечить отримання високого врожаю, але й дозволить виключити забруднення ґрунтів і продукції токсичними елементами і сполуками, а також підтримувати природну родючість ґрунтів на необхідному рівні.

Виробництво мінеральних добрив у найближчому майбутньому повинне бути орієнтоване на їх попереднє очищення. Це може істотно підвищити вартість добрив, однак знизиться захворюваність і збільшаться тривалість життя і працездатність населення.

Список використаних джерел:

1. Екологічні дослідження застосування мінеральних добрив. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eco.com.ua/content/ekologichni-doslidzhennya-zastosuvannya-mineralnikh-dobriv>
2. Значення мінеральних добрив. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.npblog.com.ua/index.php/himiya/mineralni-dobryva.html>
3. Основні можливі джерела забруднення природного середовища у сфері сільськогосподарського виробництва.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://childflora.org.ua/?page_id=136

УДК 664.5

Матюшко О. – студентка групи Т-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗАБУТІ ПРЯНОЩІ УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Науковий керівник: к.б.н., викладач Чайка В.О.

Пряними називають рослини, в органах яких (у листі, коренях, плодах) містяться ароматичні або гостросмакові речовини. З давніх-давен людина цінувала пахучі трави.⁽¹⁾

Кожній національній кухні притаманні свої особливі спеції. Українська стародавня кухня також здавна славилась своїми наборами пряних ароматів. На жаль,

багато з характерних саме для нас прянощів сьогодні незаслужено забуті, замінені іноземними аналогами. Варто згадати деякі з них.

Бедринаць ломикаменевий - багаторічна пряна трав'яна рослина, з якої використовується молоде листя з ніжним запахом і помітно пекучим смаком, що нагадує огірки. Його використовують виключно у свіжому вигляді, приправляючи ним салати, овочеві супи і соуси, варені овочі й рибу.

Грицики - трав'яна рослина, з листя якої готують салати, борщі, супи, пюре, начинки для пиріжків, а насіння можна використовувати замість гірчиці і перцю.

Гуньба сінна - однорічна пряно-ароматична рослина, з якої пряністю вважається тверде коричнево-жовте насіння, у меленому вигляді воно пахне різко і досить неприємно. З підсмаженого насіння можна приготувати сурогат кави, з молодих рослин можна приготувати смачний освіжаючий салат.(2)

Дягель - однорічна рослина, з якої в їжу використовують листя, стебла та корінь. Корінь дягелю видає приємний і сильний аромат, молоді пагони пахнуть слабкіше. З нього готують: борщ, салат, овочеві гарніри; варення та цукати- з свіжих коренів; сухі порошкоподібні корені додають у тісто, м'ясні соуси, смажене м'ясо, компоти та чай; насінням ароматизують міцні напої.

Маренка запашна - використовується в сушеному вигляді, має приємний аромат свіжого сіна. Застосовується для ароматизації вин, лікерів, настоек, пива, чайних сумішей, тютюну, ласощів, фруктів, а також як приправу для салатів.(3)

Солодка - пряністю є сухі розмелені корінці або приготований з них відвар. З відвару готують сироп, а з рідкий екстракт кореня можна вживати для виготовлення безалкогольних напоїв, пива, у кондиторському виробництві.

Аїр - багаторічна трав'яна рослина. Кореневище аїру, висушене і стерте в дрібний порошок, додають до пива, компотів зі свіжих та сушених яблук, груш і ревеню, замість лаврового листу кладуть у різні страви, варять сироп, виготовляють цукати, замінюють ним імбир для ароматизації пудингів і печива. У фармакології використовують кореневище аїру.

Бузина чорна - високий кущ, в їжу вживаються ягоди. З них виготовляють сиропи, киселі, кетчуп та оцет. Ягідним соком підфарбовують виноградні вина, варять варення, всуміші з іншими ягодами, готують настойки, лікери.(3)

Кропива дводомна - трав'яниста рослина, в їжу з якої використовується листя. З неї готують зелений борщ, готують пюре, тушкують ікру, квасять як капусту. Ошпарена кропива має гіркувато-пряний смак, що нагадує шпинат, після варіння має красивий зелений колір.

Любисток - багаторічна трав'яниста рослина, що має своєрідний запах, що нагадує запах селери, смак гострий, солонувато-гіркий. З нього використовують листя, свіже і сушене, корінь і плоди. Листя додають до: супів, соусів, овочів, салатів і смажених страв; плоди рекомендують при: солінні овочів, огірків, посипати ними хліб і печиво з сиру; з кореневища і кореня : спеції для супів; стебла: цукати.

Пижмо - багаторічна рослина, з сильним ароматом та неприємним смаком. Його використовують при готуванні омлетів, фаршів, риби й салату, але в невеликій кількості, в великих дозах воно отруйне, вживають молоді свіжозірвані листки.

Ялівець — вічнозелений хвойний чагарник, використовують шишко-ягоди, які мають своєрідний смак та запах; вони використовуються для приготування ялівцевої настойки, з них готують лікери і горілки, зокрема джін. З ялівцевих ягід робили пиво.(4)

Вивчаючи флору рідного краю, збираючи пряні трави або вирощуючи їх дома на грядках, ви зможете розширити та збагатити смакову палітру звичайних страв.

Список використаних джерел:

1. Прянощі в українській кухні. Історичний нарис [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://about-ukraine.com/index.php?text=34> — Назва з екрану.
2. Гуньба сінна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%B0%D0%B6%D0%B8%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA>. — Назва з екрану
3. Українська стародавня кухня: Довідник / Упоряд. Т. Л. Шпаковської. - К.: Спалах ЛТД, 1993. - 238 с.
4. Спеції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%BF%D0%B5%D1%86%D1%96%D1%97> —

УДК 372.862

Трач Л.О. – викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ДІЛОВА ГРА, ЯК ФОРМА ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТАМИ

Для людини гра є природною формою активності. Саме шляхом участі у різних іграх людина нагромаджує власний досвід, адже брати участь у грі - означає експериментувати. Будь-яка гра, а особливо мистецьки організована, є новим досвідом, який, у свою чергу, стає джерелом нових знань, відчуттів, бажань, дій і умінь.

При викладенні предметів професійної підготовки важливим моментом у засвоєнні знань студентами є саме ділова гра, яка дає можливість кожному студенту проявити свої навички і вміння, а також показати власну індивідуальність.

На другому курсі дисципліни гуманітарного, природничо-наукового, загальноекономічного циклів доповнюються викладанням спеціальних дисциплін. Студенти, які перейшли на професійну підготовку, відрізняються високим рівнем пізнавального інтересу до майбутньої професії, тому важливо цей інтерес не втратити, а підкріпити мотивацією до вивчення нових дисциплін. Ігрові моделі занять відіграють в цьому позитивну роль. Ефективною формою контролю зі спеціальної дисципліни, на мою думку, є проведення ділової гри.

Застосування ігрових моделей занять для проведення оцінювання знань дає змогу:

- створити комфортні умови для студентів під час контролю;
- змінити вид діяльності студентів, що стимулює якісніше засвоєння матеріалу;
- підвищити рівень соціальної та комунікативної компетенції студентів;
- перевірити достатньо великий обсяг навчального матеріалу впродовж обмеженого часу.

Під час підготовки заняття, що проходить методом гри, необхідно враховувати, що заняття проводиться з метою контролю знань і тому повинно виконувати певні функції:

- освітню (сприяти поглибленню, розширенню, уточненню, систематизації навчального матеріалу);
- діагностично-корегуючу (виявляти знання, уміння і навички, недоліки, ускладнення, забезпечувати зворотний зв'язок студент - викладач);
- контролюючу (визначати рівень знань, умінь і навичок, підготовленості до професійної діяльності, оцінювання студентів);
- виховну (спрямувати на покращення особистої дисципліни, систематичної самостійної роботи);

- розвивальну (сприяти розвитку психічних процесів особистості - пам'яті, уваги, мислення, інтересів, мовленнєвої культури);
- стимулюючо-мотиваційну (стимулювати особистість до підвищення рівня досягнень, розвивати особисту відповідальність, формувати мотиви навчання);
- управлінську (навчитись самостійно приймати рішення, і мотивувати його);
- прогностично-методичну (отримувати дані для пошуку подальших шляхів підвищення результативності професійного навчання).

Щоб зацікавити студентів навчальною дисципліною, необхідно уникати одноманітності, шаблонів і схематизму у роботі над навчальним матеріалом, позбавити студентів від нудного зазубрювання визначень і технологічних схем, технологічних параметрів.

У процесі розробки запитань слід дотримуватися принципів науковості, достовірності, врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів. Основними вимогами до формулювання запитань є: лаконічність, чіткість і доступність (зрозумілість сутності запитання), наявність у зміст; запитання (чи відповіді) нової цікавої інформації. Зміст запитань повинен орієнтувати студентів на пошук та самостійне отримання нових знань шляхом власної розумової діяльності.

Потрібно насамперед наголосити, що використання ділової гри ставить за мету не розважати, а навчити студентів, збагачувати їх знаннями в обстановці розкутості, задоволення і радості.

Ділову інтелектуальну гру з спеціальних дисциплін, на мою думку, доцільно проводити для кращого засвоєння матеріалу по окремим темам, а також для виявлення здібностей кожного студента.

Кожен студент має можливість під час гри виявити свої знання і вміння. Особливо студентам подобаються рольові ігри, де вони вирішують завдання технолога, завідувачого лабораторією, начальника цеху чи зміни. Перед проведенням гри викладач інформує студентів, які будуть завдання, і що саме необхідно підготувати студенту. Під час підготовки до інтелектуальної гри студенти звертаються не тільки до навчальних посібників і підручників, але багато матеріалів отримують з періодичних видань.

Цікаві відомості про харчові продукти, новинки технологій не повинні знижувати рівень навчальної роботи, а навпаки, нести нову, наукову, дослідницьку інформацію, над якою студенти працюватимуть із захопленням, і одночасно невимушено засвоюватимуть матеріал. У процесі добору таких матеріалів, крім цікавості необхідно враховувати загальнодидактичні й методичні принципи навчання, зокрема, послідовність і доступність знань.

Цікаві завдання ділової гри спрямовані на засвоєння й осмислення знань у жвавій приємній атмосфері, робота над ними викликає інтерес, а опора на емоційність сприяє кращому засвоєнню і запам'ятовуванню технологічних операцій, відомостей про технологічні процеси, показників якості продукції.

Використання ділових ігор важливе також з погляду розвитку мислячої особистості, спеціаліста, який прагне розвитку і удосконалення, знаходиться у постійному професійному пошуку.

По-перше, такі ігрові завдання здебільшого є пошуковими. Вони ставлять студента перед необхідністю самотужки знаходити шляхи розв'язання, розпізнавати, аналізувати, зіставляти і формулювати висновки. А це розвиває творчі можливості студента, його увагу, самостійність і ініціативність.

По-друге, робота над цікавим неординарним матеріалом створює позитивну мотивацію навчання, розвиває бажання знати, стимулює мотивацію працювати над періодичною, науково-популярною літературою, що формує вміння учитися, виховує культуру праці.

По-третє, самостійно відкриваючи для себе певні особливості технологічних процесів і операцій, студент отримує задоволення, що зумовлює самореалізацію особистості.

Підготовка студентів до гри передбачає роботу над цікавим навчальним матеріалом, відкриваючи тим самим великі можливості для реалізації виховної мети - формування свідомого висококваліфікованого спеціаліста.

Список використаних джерел:

1. Айламазьян А.М. Актуальні методи виховання і навчання: ділова гра [Текст] / А.М. Айламазьян.- М.: Владос-прес, 2000.
2. Абрамова Г.С. Ділові ігри: теорія і організація [Текст] / Г.С. Абрамова, В.А. Степанович// -Єкатеринбург: Ділова книга, 1999.
3. Платов В.Я. Ділові ігри: розробка, організація та проведення [Текст] / В.Я. Платов: Підручник.-М.: Профиздат, 1991. - 156 с.

УДК 316.6

Трач Р.М.- викладач БЖД

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

КОНФЛІКТ, ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

За природою конфлікт – це соціальне явище. Суспільство не може існувати і розвиватися без конфліктів. Так само і наше, українське суспільство. Взаємодія особистостей завжди передбачає виникнення конфліктів як вияв суперечностей, розбіжності між соціальними групами, класами, ролями, державами тощо. У цьому значенні конфлікт є чинник соціального розвитку як позитивний (конструктивний), так і негативний (деконструктивний) і виявляє соціальні протиріччя, цінності, інтереси, потреби, рівень розвитку суспільства. З психологічної точки зору конфлікт – це загострення міжособистісних стосунків, внутрішньоособистісних суперечностей, зіткнення особистісних вірувань, позицій, потреб різних індивідів, їхніх амбіцій.

Знання особливостей стилів поведінки учасників конфліктної взаємодії дозволяє передбачити їхні можливі реакції на ситуацію та заздалегідь пом'якшувати небажані наслідки конфлікту. Оцінюючи ці стилі, можна зробити такі висновки: деструктивний стиль небезпечний, у першу чергу, для того, хто ним користується, тому що цю людину нерідко починають вважати незлагідною. Ділові люди намагаються уникати таких партнерів; прихильник коригувального стилю сам, як правило, конфлікт не починає. Будучи втягненим у нього, він виявляється до цього не готовим і зазвичай виходить із нього зі значними втратами; прихильник прогностичного стилю рідко потрапляє в конфліктні ситуації й намагається будь-що не доводити справу до конфлікту. Але якщо конфлікт усе-таки розгорівся, то він виходить із нього з мінімальними втратами.

Потрібно пам'ятати, що конфліктом слід уміти управляти до того, як він стане настільки сильним, що набуде деструктивних властивостей.

У конфліктологічній літературі широко використовується «концепція Томаса Кіллена», в якій подано п'ять основних стратегій людської поведінки в конфліктній ситуації, а саме: уникнення, суперництво, пристосування, компроміс, співробітництво.

При виникненні конфліктних ситуацій людина повинна вміти ефективно використовувати кожен з названих стилів поведінки і свідомо робити той чи інший вибір, враховуючи конкретні обставини. Найкращий підхід буде визначатися конкретною ситуацією, а також складом характеру. Надавати перевагу одному стилю перед іншим - природно, але жорстке дотримання одного з них може обмежити

можливості. Тобто, оптимальною стратегією поведінки суб'єкта діяльності вважається така, що застосовує всі п'ять стилів. З метою оптимізації стратегії поведінки в конфліктній ситуації необхідно з'ясувати якості особистості. Оптимізація поведінки передбачає здатність використовувати всі тактики залежно від конкретних умов конфліктної ситуації (стиль поведінки учасників конфлікту, природа конфлікту, можливі наслідки тощо). Важливо визначити власні пріоритети, а також можливі альтернативні варіанти, що дасть змогу бути більш вільним у виборі в конкретному конфлікті. Успішному пошуку розв'язання суперечностей сприяє визначення суті конфлікту, вміння вбачати головне. Відкрита розмова з іншою стороною є одним з порівняно рідких, але дуже ефективних способів зняття напруження у відносинах між людьми та вирішення конфлікту.

Більшість умов та факторів успішного вирішення конфліктів мають психологічний та моральний характер, бо відображають особливості поведінки та взаємодії опонентів. Якщо немає можливості попередити конфлікт, то необхідно, насамперед, подолати народжені складною ситуацією власні негативні емоції, актуалізувати свій інтелектуальний потенціал і життєвий досвід.

Список використаних джерел:

1. Білий Б.В. Стиль індивідуальної поведінки особистості в конфлікті [Текст.] / Б.В.Білий.- К., 2000. – 214 с.
2. Ворожейкин И.Е. Конфликтология. [Текст.] / И.Е Ворожейкин. - М., 2001. – 328 с.
3. Ємельяненко Л.М. Конфліктологія [Текст.]/ Л.М. Ємельяненко, В.М. Петюх, Л.В.Торгова, А.М.Гриненко. Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2003. — 315 с

УДК 338.2

Тхорик С.І. - викладач спеціальних дисциплін

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ТОНКОЩІ ПРИ ВИРОБНИЦТВІ ШОКОЛАДУ

Шоколад виготовляється із какао тертого, какао-масла (що одержують при переробці какао бобів) і цукру. В шоколад можуть вводитися різні добавки: сухе молоко, сухі вершки, подрібнений і тертий обжарений горіх і ін.

В залежності від рецептури і технологічних процесів виробництва шоколад буває декількох видів:

- звичайний без добавок і з добавками;
- десертний без добавок і з добавками;
- пористий без добавок і з добавками;
- з начинкою.

До виробництва шоколаду відносяться одержання какао порошку і шоколадної глазуні.

Технологічна схема виробництва шоколаду складається з таких основних стадій:

- 1) первинна переробка какао бобів;
- 2) одержання какао тертого і какао масла;
- 3) одержання шоколадних мас;
- 4) приготування напівфабрикатів (для шоколаду з начинкою);
- 5) формування шоколаду;
- 6) обгортання і пакування шоколаду;
- 7) одержання какао порошку.

Кожна стадія включає велику кількість підготовчих операцій.

Первинна обробка какао бобів.

Какао-боби на великих підприємствах зберігають безтарним способом. Для цього служать залізобетонні або металічні силоси прямокутної або круглої форми, місткістю від 10 до 200 т

Додаткова сировина.

В якості додаткової сировини у виробництві кондитерських виробів використовується: парафін, віск, тальк.

Одержання какао тертого

Какао терте є н/ф для одержання шоколадних мас і какао масла. Воно виготовляється шляхом подрібнення какао крупки до розмірів частинок не більше 30 мкм. При подрібненні відбувається розрив клітиної тканини, звільнення какао масла в рідкому стані. Какао терте представляє собою суспензію, дисперсним середовищем якої є какао масло, дисперсною фазою-тверді частинки клітинних тканин. Приготування какао тертого проводиться на восьмивалкових і комбінованих млинах. Виробляють какао терте при $t = 60-80\text{ }^{\circ}\text{C}$.

Одержання какао масла

Какао масло є другим основним н/ф для виготовлення шоколадних мас. Його одержують пресуванням какао тертого на гідравлічних пресах різноманітної конструкції. Під дією високого тиску віджимається 44-47% масла від какао тертого. Тверда маса, що залишилася називається какао жмихом, що містить 14-17% какао масла. Жмих є н/ф для одержання какао порошку.

Одержання шоколадних мас

Шоколадні маси одержують із какао тертого і какао масла і цукрової пудри. Какао масло знижує в'язкість шоколадних мас, надає шоколаду приємний смак. В якості добавок в шоколадні маси вводяться:

- сухе молоко (до 24%)
- розтерті і подрібнені горіхи (15-35%)
- тонко подрібнену каву (3-5%)
- глюкоза, замінники цукру (ксиліт, сорбіт).

Шоколадні маси виготовляються на поточно-механізованій лінії, продуктивністю 2-3 т за добу. Лінія складається із збірників для какао-тертого і какао-масла, насос для їх перекачування для одержання цукрової пудри, двох змішувачів, п'ятивалкового млина.

Список використаних джерел:

- 1.Товажнянський Л.Л., Бухкало С.і. Харчові технології у прикладах і задачах. [Текст]/ Харків ИТУ «ХПТ», 2008.-575с.
2. Орлова С.і., Бухкало С.і., Лещенко В.О. Приклади та задачі до курсу «Загальна технологія харчових виробництв». [Текст]/ Харків ИТУ «ХПТ», 2001, 140 с.

НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ, СПОРТ

(керівник к.пед.н., доцент Оленюк І.В.)

УДК 621.326

Довбань О.—студентка групи Б-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ АФРОАМЕРИКАНСЬКОГО АНГЛІЙСЬКОГО ДІАЛЕКТУ

Науковий керівник: викладач-спеціаліст Тарабій О.М.

Звідки взялася негритянська англійська мова, лінгвісти до цього часу не збагнули. Вони навіть не можуть дійти згоди, як цей феномен відноситься до літературної англійської мови. Одні вважають, що це окрема мова, інші називають її діалектом. Словом, вчені обережно називають Black English афроамериканським варіантом англійської мови, англійською variety – слово більш влучне, оскільки політкоректне. А саме явище набагато глибше, ніж суто мовна загадка, тому що тут намішано багато соціальних, етнічних, культурних та політичних віянь і проблем.

Звучить афроамериканська англійська трохи не так, як звичайна американська англійська. В ній, наприклад, як і в британській, відсутнє густе американське R після голосних. Іншим прикладом вимови афроамериканців є ігнорування всім ненависного звука th та заміна його на «т», «д», «ф» та «в». Інгові закінчення з носовим звуком на кінці спрощують до in'. З наголосом поводяться вільно: police, наприклад, наголошують на першому складі. І в негритянській англійській ці особливості – не спотворення норми, а особиста норма, своя система.

А граматика «чорної англійської» – мрія нашого студента, втомленого системою з дванадцяти часів і з громіздким future-in-the-past на додачу. В афроамериканському варіанті замість усіх тих хитрощів береться проста та приємна форма be. Або й взагалі нічого не береться. Заперечення у всіх часах, особах та числах може виражатися словом ain't. Часто про часи можна здогадатися тільки по контексту.

Словник афроамериканської англійської мови сформувався на основі багатьох джерел, таких як фольклор, прислів'я, приказки. Та найменш формальний словниковий склад із найбільшою кількістю ненормативної лексики афроамериканській англійській дав злочинний світ. Саме із кримінального світу гетто тягнуться, наприклад, довжелезні синонімічні ряди для визначення кожного з наркотиків – більшість з таких слів, до речі, ввійшла в загальний американський сленг.

Тримати речі в секреті жителі Америки почали ще тоді, коли з'явилися на континенті: рабам потрібно було приховувати щось від господарів – саме для цього вони винайшли свій спосіб говорити англійською. Вони навчилися говорити так, щоб зрозумів тільки той, кому потрібно. Типовим способом було взяти слово і використати його в протилежному значенні:

stupid (дурний) – «хороший»

образливе nigga («нігер») набуває значення «товариш, брат, свій»

fat (жирний) – там його пишуть як phat – крутий (You be phat! – Ти крутий!)

dope (наркотик) також набуває значення «відмінний»

death (смерть) - def в письмовому та усному мовленні означає те ж саме, що й cool.

Іноземцеві зрозуміти афроамериканця може бути доволі важко, особливо якщо останні не намагаються бути зрозумілими. Чи розуміють Black English власне американці? Розуміють настільки, наскільки елементи «чорної англійської» проникають в загальну вимову через масову культуру, брейк, хіп-хоп та реп. Настільки, наскільки їх доносять інтернет, газети та телебачення. Якщо біла культура перейняла будь-яке слово та зробила його своїм – воно вже втрачає зміст і не сприймається як щось секретне. Тож, потрібно створювати нове. І воно створюється, таким чином баланс підтримується.

Таїнство вимови все ж не ставить Black English на одну дошку з фенським жаргоном. Хоча фенський жаргон, в якійсь мірі породивший її, також засновувався на принципі «щоб усім іншим було незрозуміло». Злодійський жаргон є в будь-якій мові, і в негритянській англійській також. Та в більшій мірі афроамериканська англійська мова виражає себе не маленькою злочинною групою, а цілою расою зі своєю історією, з культурним спадком, з усією своєю тугою та коханням, щастям, горем, жорстокою життєвою правдою.

УДК 75.6 (4 Укр)

Бернадіна О.

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

АТЛЕТИЧНА ГІМНАСТИКА ЯК ФОРМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Науковий керівник: викладач вищої категорії Шовдра І.Р.

Атлетична гімнастика – система різнобічних силових вправ, спрямованих на розвиток сили, формування пропорційної фігури і зміцнення здоров'я. Атлетична гімнастика зміцнює здоров'я, позбавляє від багатьох фізичних вад (сутулість, запалі груди, неправильна постава, слаборозвинені м'язи та ін.). Режим вправ у поєднанні з раціональним харчуванням дозволяє позбутися від зайвих жирових відкладень або додати у вазі в тих випадках, коли це необхідно. Система вправ тренує серцево-судинну (м'язову масу нерідко називають другим серцем) та інші життєво важливі системи організму, через розвиток мускулатури активно і благотворно впливає на роботу внутрішніх органів, робить тіло м'язистим і красивим. Дозволяє направлено управляти своєю статурою, завдяки вправам з гантелями, гирями, штангою, власною вагою (віджимання, підтягування на турніку), на спеціальних тренажерах. Сприяє досягненню високого рівня сили, розвитку витривалості, зміцненню нервової системи, виключення або різкого зниження шкідливого впливу на організм так званих факторів ризику. Жінкам ці заняття дозволяють знайти граціозність, довести фігуру до досконалості, сприяють швидкому післяпологовому відновленню організму. Гімнастикою вирішують питання дозвілля молоді, відволікають від шкідливих звичок, прищеплюють самодисципліну, вона є засобом активного відпочинку та формування здорового способу життя.

Позитивний вплив атлетичної гімнастики множитьсся, якщо поєднувати силові вправи з вправами на витривалість (біг, лижі, плавання, велосипед). Заняття з гантелями в поєднанні з іншими оздоровчо-фізкультурними заходами допомагають підтримувати свій життєвий тонус, не дозволяють м'язам слабшати. Гантелі можна

використовувати в будь-якому приміщенні, просто урізноманітнюючи виконуваних вправи, впливаючи на кожен м'яз всього тіла.

Для занять потрібний набір різних за вагою гантелей (від 5 до 25 кілограм і більше), інакше на певному етапі, коли організм звикне до навантажень, зростання результативності занять може призупинитися, а при роботі з недостатньою інтенсивністю можливі і регресивні тенденції.

Оздоровча спрямованість занять з гирями полягає у зміцненні та розвитку м'язової системи, суглобів і зв'язок. Розвиваються і зміцнюються серцево-судинна та нервова системи, значно збільшується і спеціальна працездатність людини. Методика тренування полягає у використанні основних закономірностей розвитку силової витривалості. З цією метою гиря піднімається максимальне число разів. Після відпочинку (3-4 хвилини) вправа повторюється, виконання вправи в середньому і повільному темпі. Цей метод може використовуватися в усі періоди тренування. Вважається, що ефективним є також зниження ваги обтяження. Спочатку вправа виконується з гирею великої ваги максимальну кількість разів, потім, не відпочиваючи, виконується та ж вправа з гирею, але вже меншої ваги і також максимальну кількість разів. Використовується також метод змішаних обтяжень, при якому в ході виконання однієї вправи від підходу до підходу змінюються вага гирі, кількість повторень і темп виконання вправи. Під час тренування вправи виконуються у малому (12 підйомів гирі за хвилину), середньому (17-19) і швидкому (23-27) темпах. Тренування у постійному темпі уповільнює зростання результатів. Умовно вважається, що на початку тренування повинні виконуватися темпові вправи (ривки, поштовхи), потім жим, тяга та присідання, після яких додають біг і вправи на розслаблення. Важливо не допускати одних і тих же вправ у ході одного тренування та їх повторення від тренування до тренування, тобто дотримуватися принципу чергування.

Обов'язковими при заняттях з гирями є лікарський контроль і самоконтроль, що дозволяють не допускати різких фізичних перенапруг і перевтоми.

Для початківців тренування з гирями триває не більше 30 хвилин. Тренування рекомендується 3 рази на тиждень. Починати заняття найкраще з 16-кілограмових гир. Приблизно через місяць-півтора можна переходити до занять з гирями в 24 кілограм. Кількість повторень для кожної вправи не менше 5-6, але не більше 15-16. При цьому необхідно дотримуватись правил дихання.

Домашні заняття атлетичною гімнастикою з гантелями і гирями розвивають фізичні якості тільки до певної міри, можна продовжувати займатися, підтримуючи досягнутий рівень. Заняття атлетичною гімнастикою передбачають нарощування обсягу та інтенсивності навантаження більш потужного інвентарю, перш за все штанги. У цьому випадку доцільніше займатися під наглядом тренера в клубі або секції з атлетичної гімнастики. Необхідно звільнитися від примітивних і помилкових поглядів типу накачування м'язів у найкоротші терміни. Вплив атлетичної гімнастики на організм людини досить індивідуальний, тому необхідно шукати свій шлях тренувань.

Список використаних джерел:

1. Кеннеди Р. Крутой культуризм – М.: Терраспорт, 2000., с.84
2. Краткая популярная энциклопедия культуриста-любителя / Авт.-сост. И.В.Смирнов. – М.:ФиС, 2001., с. 76.
3. Культуризм для всех. – М.: МГП Посисет; ВО Совэксспорткнига. 1991., - с. 49.
4. Лапутин А.Н. Атлетическая гимнастика. – К.: Здоровья, 1985., - с. 72
5. Мамонов В. Атлетическая гимнастика. Техника независимого тренинга. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002., - с.51.
6. Менхин Ю.В. Оздоровительная гимнастика: теория и методика: Учебник для вузов физ. культуры/Ю.В. Менхин, А.В. Менхин. – Ростов н/Д:Феникс, 2002., - с.44

УДК 004.9

Вдовиченко.С. - студент групи А-31

*Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя*

ВПЛИВ ФІЗІОЛОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НА ОСОБИСТІСТЬ

Науковий керівник: ЗеленськаТ.А.

Астеник, як правило, не відрізняється високою енергійністю, витривалістю і силою. Він худорлявий, і, скільки б не проводив часу в спортзалі, практично не здатний накачати м'язовий об'єм. Навіть силач астеничного складу виглядає все ж не м'язистим, а худорлявим і жиливим. Суха шкіра, знижений гормональний фон і, на жаль, ранні зморшки - сувора реальність! Зате «зіпсувати фігуру» майже нереально, про таких людей не дарма кажуть «не в коня корм».

Шановні керівники, вчителі та інші начальники, увага: багато астеники мають низький життєвий тонус, швидко втомлюються, робота в режимі «шторму і натиску» для них - недозволена розкіш. Як і «розкіш людського спілкування». На громадській посаді, у великому шумному приміщенні цей мовчазний, потайний чоловік швидко втомлюється і ризикує підірвати здоров'я!

Зате, знаючи свої слабкості, людина цього типу може навчитися планування та самоконтролю. При однакових обставин саме астеник з найбільшою часткою ймовірності не витратить час на теребені з товаришами по роботі і пускати справи на самоплив. Дізналися? Ну, звичайно, це наш старий знайомий - «мислитель». Дійсно, класифікація за типами статури непогано "накладається" на інші типології, і нерідко яскравим представникам астеничного типу є меланхоліки.

Типовий пікнік повний не лише через наявність великої кількості жирової тканини (у розжирілих атлетиків її не менш) - людини пікнічної статури відрізняє наявність «великих внутрішніх порожнин». А крім того, більшість пакунків відрізняються живим і веселою вдачею, яскраво вираженою емоційністю та енергійністю. Пам'ятайте, тип «Сангвініка»? Саме пікнік часто буває сангвініком.

Життя для людей цього типу зосереджена, головним чином, в емоційно-комунікативній сфері. Енергії хоч відбавляй, але сидіти над паперами їм нудно. Ці люди, орієнтовані на радість і задоволення. Ось вони, невтомні громадські всюдисущі «Шурочки з бухгалтерії», безжурні організатори галасливих зборищ.

Фігура, звичайно, не модельна ... Але чи варто страждати з цього приводу, якщо життєрадісний легкий характер і б'є ключем енергія роблять пікнічних дівчат дуже привабливими в очах чоловіків. Плюс прекрасна шкіра, свіжий рум'янець ... Звичайно, об'їдатися на користь нікому не йде, а особливо пікніків, які і так схильні швидко набирати вагу! Все ж, погодьтеся, «міцно збита дівчиця» - це одне, можна сказати, дар природи, а ось «розплився фігура» - зовсім інше, і ні на кого тоді нарікати, крім самої себе.

І не даремно атлетик відрізняється найбільш розвиненою м'язовою структурою - адже саме м'язи відповідають за рух, розвиток, агресію в широкому сенсі слова. Здібностям до прояву фізичної сили і постійного руху відповідають аналогічні здатність і в психологічній сфері. Сила і енергія проявляються навіть у звичайних рухах атлетика: ході, жестикуляції. Пікнік теж проявляє енергійність, та ще яку - але його рухи м'які, плавні. До речі, саме пікніки від природи бувають дуже пластичні, часто викликаючи подив оточуючих: як же, при такій комплекції і так рухатися! Але

«зовнішнє» і «внутрішнє» розкривають один одного - а внутрішній, психологічний рухливості «емоційного комунікатора» пікніка можна тільки позаздрити!

А ось астенік з рухом, спортом, танцями «не дружить». При цьому «астенік-мислитель» може успішно навчитися складним рухам, але будуть вони в основному механічними, штучними, вимушеними, неприродними. Рухам астеніка завжди не вистачає спонтанності - як і внутрішнім якостям меланхоліка.

Було доведено, що тип будови нашого тіла пов'язаний з певними психічними захворюваннями, наприклад, людям-пікніків властиво таке захворювання, як маніакально-депресивний психоз. Людям атлетичного і астенічного типу більше властива шизофренія.

Кречмер стверджував, що в схильних до шизофренії людей в більшій чи меншій мірі проявляються аристократичність, відчуженість, сухість, а також егоїстичність; люди схильні до психозу відрізняються балакучістю, почуттям гумору, задушевністю і легкому сприйняттю життя.

Однак ця теорія ніяк не доведена, це лише припущення. Але пізніше, виявилося, що люди з певними рисами характеру і типом будови тіла все-таки схильні до певних психічних захворювань

Список використаних джерел:

1. Педагогічна психологія Кутішенко В.П, 2012 - 122 с.
2. Загальна психологія Максименко С.Д, 2011 – 504 с.
3. <http://blognadvoh.org.ua/blog/temperament/80-constitutions.html>.

УДК 621.326

Зеленська Т.А. – викладач, к. псих. наук

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗМІНИ ПАРАМЕТРІВ ІДЕНТИФІКАЦІЙНОЇ МАТРИЦІ ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ ОСВІТНЬОЇ ПІДГОТОВКИ

На сучасному етапі реформування системи управління державою та реалізації корінних економічних реформ правильна побудова системи економічної безпеки підприємства, визначення ефективних механізмів протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам стає головними завданнями, які обумовлюють економічну та фінансову стійкість підприємства.

Зміни, що відбуваються в суспільно - політичному житті відображаються в самосвідомості особистості, усвідомленню нею свого місця в соціальному середовищі. В сучасній психології в якості в одного із структурних компонентів особистості розглядається феномен само ідентифікації, що формує свідому поведінку індивіда, визначає її в соціумі, вміння знаходити джерела підтримки себе не тільки в оточуючому світі, але у самому собі, в своїх власних ресурсах.

Актуальною ця проблема є стосовно молодшої людини, її розвитку в умах освітянської інституції, починаючи з професіоналізації вже в межах загальноосвітньої школи.

Подальша підготовка молодого покоління за напрямками та спеціальностями здійснюється безперервно або ступенево. Ступенева підготовка дозволяє моделювати рівні схеми ступеневих переходів для здобуття вищої освіти. Вибір тієї чи іншої схеми залежить від особистості і сукупності широкого спектру факторів, від економічних до соціально психологічних. В галузі соціальної психології, зокрема, важливим залишається дослідження особливостей та чинників

само ідентифікації молодшої людини в умовах ступеневої вищої освіти. Актуальність даної проблеми підтверджується також значним зростанням у вітчизняній та зарубіжній психології загальної кількості теоретичних і практичних досліджень з проблеми ідентичності та ідентифікації. Більшість авторів розглядають ідентифікацію як важливий регулятор поведінки особистості взагалі, тоді як аспекти ідентифікації в умовах ступеневої освіти не є достатньо розробленою науковою системою. Нашим завданням було дослідження психологічних особливостей структурних особливостей само ідентифікації студентів ступеневої освітньої підготовки порівняно з студентами не ступеневої освіти, а також порівняння рівня розвитку само ідентифікації особистості з урахуванням динаміки вікових змін. Для визначення рівнів сформованості ідентичностей студентів застосовувалася методика Дж. Марсія, який виділяє: по – перше, «досягнуту» ідентичність, яка характеризується тим, що особистість пройшла певний період і оцінює свої майбутні вибори і рішення, виходячи з власних уявлень; по – друге «мораторій» як найбільш критичний період в процесі формування і вибору ідентичності, період коли уявлення та вимоги до життя суперечливі та складні, що не дозволяє здійснити чіткий вибір в суспільстві для формування позитивної ідентичності; по – третє, «дифузія», що характеризується практичною відсутністю в особистості будь – яких моделей поведінки, проблеми вибору його не хвилюють; по – четверте, «передвизначена» ідентичність коли особистість зорієнтована в соціумі та у виборі ідентичності керуючись виключно настановами референтних інших.

Дослідження формування ідентичності проводились в професійній сфері в процесі ступеневої та неступеневої освітньої підготовки, а також в сферах подружнього життя, статево - рольовій сфері, політичній, у сфері батьківства. Було виявлено, що ступенева освітня підготовка позитивно впливає на самоідентифікацію особистості, на формування ідентичності, а також на ці процеси впливає віковий ріст та соціальне середовище, яке пропонує сфера ступеневої освітньої підготовки.

Список використаних джерел:

- 1.Зеленська Т.А. Дослідження особливостей ідентичності за за методикою Дж. Марсія [Текст] /Т.А. Зеленська // Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України за ред, С. Д. Максименка Т.Х, част. 3. — К., 2008. — С. 170-174.
2. Зливков В.Л. Самоідентифікація в педагогічній комунікації [Текст]/ В.Л. Зливков. — К. : Український центр політичного менеджменту, 2005. — 144 с.

УДК 378.1

Зеленський К.В., к.т.н., доцент

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПОБУДОВА ОСВІТНЬО – ТВОРЧОГО ГРАФА ОСОБИ

Система освіти в Україні [1] дозволяє побудувати особі найбільш зручну освітню траєкторію (ОТ) переходів від одного рівня (ступеня) до наступного для здобуття бажаних фахових навиків та знань залежно від особистих творчих задатків та уподобань.

Побудуємо, як приклад, ОТ деякої особи, яка здобувала освіту за всіма освітніми рівнями (ступенями) та структурами освіти [1], має здатність до навчання протягом усього життя і працює, штатно, у ВНЗ III–IV рівня акредитації та, за сумісництвом, у ВНЗ I–II рівня акредитації (рис. 1).

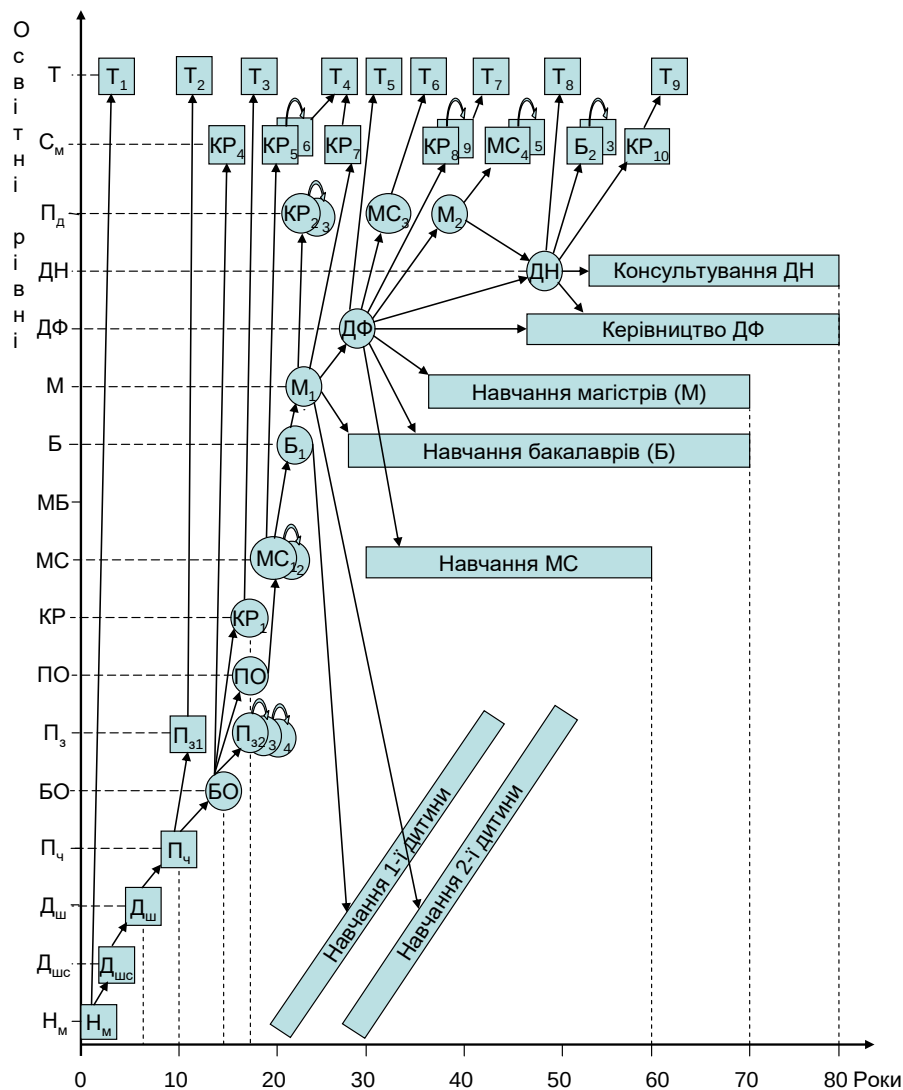

Рисунок 1 – Освітньо – творчий граф особи

На горизонтальній осі (рис. 1) позначимо роки життя особи. На вертикальній осі (рис. 1) позначимо всі освітні рівні системи освіти в Україні [1]: Н_м – період віку немовляти; Д_{шс} – дошкільна освіта в сім'ї; Д_ш – дошкільна освіта; П_ч – початкова загальна освіта; БО – базова загальна середня освіта; П_з – позашкільна освіта; ПО – повна загальна середня освіта; КР – кваліфікований робітник; МС – молодший спеціаліст; МБ – молодший бакалавр; Б – бакалавр; М – магістр; ДФ – доктор філософії; ДН – доктор наук. П_д – післядипломна освіта; С_м – самоосвіта. Введемо рівень творчості - Т (рис. 1), який ілюструє здатність особи творити новий продукт. Рівні освіти, здобуття яких підтверджується відповідним дипломом (свідоцтвом) позначимо кружечком. Квадратиком позначимо рівні освіти, здобуття яких документально не підтверджено, а також етапи навчання особою інших осіб (на рис. 1 показано прямокутником).

Освітню траєкторію особи побудуємо у виді графа. Ребра графа позначимо стрілочками, які ілюструватимуть переходи між освітніми рівнями. Почнемо з вершини Н_м – періоду віку немовляти і позначимо її квадратиком. Далі, рівні (вершини) - Д_{шс}, Д_ш, П_ч – у квадратах, вершина БО у кружечку (підтверджується свідоцтвом). Вершину П_{з1} позначимо квадратиком, що означатиме навчання, наприклад, у авіамодельному гуртку і не підтверджується відповідним свідоцтвом. Вершини П_{з2}-П_{з4} позначимо кружечком, що може ілюструвати навчання особи у музичній школі,

відповідно, за фахом скрипки, гітари, баяну (з отриманням відповідних свідоцтв) і з'єднані між собою ребрами – петлями.

Вершині КР₁ відповідає, наприклад, професія слюсаря, яка здобувається у школі одночасно із рівнем ПО на базі рівня БО. Під час служби в армії особа здобуває спеціальності авіамеханіка – вершина МС₁ та техніка – радиста – вершина МС₂, які зв'язані між собою ребром – петлею. Вершинам Б₁, М₁, ДФ, ДН можуть відповідати відповідно: напрям підготовки – машинобудування; спеціальність – металорізальні верстати та системи; спеціальність – процеси механічної обробки, верстати та інструменти; спеціальність – економіка та управління національним господарством.

В структурі освіти П_д особа може навчатися, для прикладу, за: професіями водій категорії «В» - вершина КР₂ та категорії «С1» - вершина КР₃, які зв'язані ребром – петлею; спеціальністю – розробка програмного забезпечення – вершина МС₃; спеціальністю – економіка підприємства – вершина М₂.

В структурі освіти С_м всі вершини освітніх рівнів зобразимо у квадратах, вважаючи, що самоосвіта може здійснюватись особою і без документального підтвердження. Вершинам рівня КР відповідають професії: КР₄ – прибиральник (домашніх приміщень); КР₅ – муляр та КР₆ – штукатур; КР₇ – тесляр; КР₈ – садівник, КР₉ – овочівник; КР₁₀ – бджоляр. Рівням МС і Б можуть відповідати: МС₄ – вихователь (власних дітей), МС₅ – медична сестра (по догляду за рідними); Б₂ – історія, Б₃ – релігієзнавство.

Діяльність особи, пов'язана із вихованням і навчанням власних дітей, студентів (МС, Б, М), аспірантів (ДФ), консультуванням докторантів (ДН) зображено на рис. 1 у вигляді вершин – прямокутників, оскільки не передбачає одержання особою, яка навчає відповідних дипломів (свідоцтв) і здійснюється на протязі тривалого періоду життя особи.

На рівні творчості Т (рис. 1) вершинам Т₁-Т₉ можуть відповідати результати творчої діяльності особи, наприклад: немовля (Н_м) творить нові слова, складає кубики, або малює – Т₁; на авіамодельному гуртку (П₃₁) школяр майструє нові моделі – Т₂; слюсар (КР₁) виготовляє вироби з металу для домашнього господарства – Т₃; з навиками муляра (КР₅), штукатур (КР₆), тесляра (КР₇) особа будує господарську (дачну, житлову) будівлю – вершина Т₄; доктор філософії (ДФ) і доктор наук (ДН) творять нові вироби, моделі, ідеї, наукові статті – відповідні вершини Т₅ та Т₈; з навиками техніка – програміста (МС₃) особа творить нові програмні продукти – вершина Т₆; зі знаннями садівника (КР₈) та овочівника (КР₉) особа вирощує плоди та овочі на власній земельній ділянці – вершина Т₇; з навиками професії бджоляра (КР₁₀) особа займається бджільництвом – вершина Т₉.

Висновок. Освітньо – творчий граф (рис. 1) є геометричною інтерпретацією здобутих особою освітніх рівнів (ступенів) та результатів її творчої діяльності протягом усього життя і служить освітньо – творчим паспортом особи, який, як документ, може характеризувати особу перед роботодавцями та суспільством.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 №1060-ХІІ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

УДК 372.857

Клим'юк В. –студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВАЖЛИВОСТІ І ПЕРСПЕКТИВИ СУЧАСНОЇ БІОЛОГІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІСНУВАННЯ ЛЮДСТВА

Науковий керівник: викладач-методист Саска Г.В.

Людина здавна захоплювалась досконалістю конструкцій живої природи і завжди прагнула наслідувати деякі найбільш доступні зразки. Запозичуючи плідні технічні ідеї, людина реалізовує їх в конкретних інженерних рішеннях. Так сформувалася нова наука - біоніка, що вивчає механізми життєвих процесів в організмах метою використання принципів їх функціонування і будови для удосконалення і конструювання машин або технічних пристосувань в інтересах людини.

Перспективними напрямками є дослідження засобів нетрадиційного пересування різних живих істот, вивчення аеро- і гідродинамічних характеристик птахів, риб, головоногих молюсків, китоподібних.

Біотехнологія набула актуальності в останні десятиріччя. Вона вивчає використання різноманітних живих організмів і біологічних процесів для промислового виробництва цінних для народного господарства продуктів. Сучасна біотехнологія характеризується виконанням біологічних методів боротьби із забрудненням навколишнього середовища, для захисту рослин від шкідників, хвороб, виробництва цінних біологічно активних речовин. Опрацьовані промислові методи отримання білків, амінокислот. Розвиток генетичної і клітинної інженерії дозволяє створювати нові корисні штами мікроорганізмів, сорти рослин, породи тварин, одержувати раніше недоступні препарати.

Головними завданнями космічної біології на сьогодні є:

- вивчення впливу космічних чинників на живі організми;
- дослідження і вирішення проблеми реального засвоєння космосу людиною, що включає в себе дослід систем життєзабезпечення і регенерації повітряного середовища.

Сучасний науково-технічний прогрес, досягнення природничих наук зумовили глибокий і прискорений розвиток біології.

Сучасна біохімія, біофізика, молекулярна біологія, генетика, мікробіологія вивчають процеси, що відбуваються в організмі на молекулярному рівні.

У свою чергу успіхи біологічних дисциплін забезпечують прогресивний розвиток багатьох галузей техніки і промисловості: технічної біохімії, промислової мікробіології, виробництва ферментних препаратів.

Біологія більш, ніж будь-яка наука присвячується людині, забезпеченню її харчуванням, знищенню хвороб, продовженню життя, відтворенню дарів природи, що забезпечують її живлення. Перед нею поставлено велику проблему: як використати ресурси природи, не порушуючи її відтворюючої сили, а всіма способами сприяючи їй.

Список використаних джерел:

1. Ніколаєнко Н. В. Біотехнологічні практики в перспективі людського буття: [Електронний ресурс] / Н. В. Ніколаєнко // Режим доступу: <http://vuzlib.com/content/view/1264/121/>

2. Баласинович Б. ГМО: виклик сьогодення та досвід правового регулювання [Текст] / Б. Баласинович, Ю. Ярошевська. - К., 2010. - 84 с.

3. Комісаренко С. В. Стан, проблеми та перспективи розвитку біотехнології в Україні: [Електронний ресурс] / С. В. Комісаренко // Режим доступу: http://www.biochemistry.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=23&Itemid=22&lang=en

УДК 811.111

Саска Г.В. – викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ

Утвердження цінності людини як міри усіх речей кардинально змінило уявлення про призначення освіти у ХХІ ст. Будучи орієнтованою на особистість, вона розцінюється як особливий вид освіти, кінцевою метою якої є сформована особистість, здатна до самовизначення, вільна до вибору свого життєвого шляху, яка вміє скористатися правом на реалізацію власних мотивів і цінностей. Тому стратегією розвитку коледжів в Україні на найближчі роки та перспективу є ґрунтовне реформування коледжу в напрямку впровадження в освітню практику особистісно-орієнтованого підходу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування організації особистісно-орієнтованого навчання студентів. До завдань, які необхідно було розв'язати увійшли: здійснення аналізу психолого-педагогічної літератури щодо розуміння проблеми особистісно-орієнтованого підходу до навчання; виділення основних принципів особистісно-орієнтованого навчання в коледжі.

Концептуальні засади особистісного підходу відображені у працях, присвячених дослідженням особистості як зарубіжних, так і вітчизняних учених. З-поміж авторів можна назвати К. Абульханову-Славську, Б. Ананьєва, О. Асмолова, П. Блонського, Л. Божович, Л. Виготського, В. Давидова, У. Джеймса, Г. Костюка, І. Сікорського,

В. Сухомлинського, К. Ушинського, Е. Шпрангера, В. Штерна, І. Якиманську та ін. На сучасному етапі розвитку педагогічної науки в Україні в працях І. Бега, С. Подмазіна, О. Савченко, Г. Назаренко намічено підходи до розробки цілісної концепції особистісно-орієнтованої освіти студентів.

На основі аналізу психолого-педагогічної та методичної літератури, я дійшла висновку про те, що завдяки особистісно-орієнтованому підходу до освіти:

змінюється уявлення про особистість, яка крім соціальних якостей наділяється різними суб'єктивними властивостями, що характеризують її автономію, незалежність, здатність до вибору та саморегуляції тощо. У зв'язку з цим змінюється її роль у педагогічному процесі - вона стає системоутворюючим чинником:

переглядається ставлення до студента як до об'єкта педагогічних впливів, і за ним закріплюється статус суб'єкта освіти і власного життя, що володіє унікальною індивідуальністю;

створюються умови для усвідомлення студентом та розвитку його суб'єктного досвіду, індивідуально-особистісних здібностей та властивостей;

в методиці навчання стають затребуваними результати досліджень психологічних механізмів розвитку особистості. Якщо донедавна головним механізмом особистісного

розвитку розглядалася, інтеріоризація (переклад зовнішніх впливів на внутрішній план особистості), то в даний час важливе значення надається персоналізації, прагненню до самоактуалізації та інших внутрішніх механізмів індивідуального саморозвитку.

Щодо головних ідей та принципів особистісно-орієнтованого підходу, слід зазначити такі:

принцип самоактуалізації - в кожній дитині існує потреба в актуалізації своїх інтелектуальних, комунікативних, художніх і фізичних здібностей. Важливо підтримати намагання студента до прояву, розвитку своїх природних та соціально набутих можливостей;

принцип індивідуальності - враховуючи індивідуальні і особистісні особливості дитини, всіляко сприяти їх подальшому розвитку;

принцип суб'єктності - індивідуальність притаманна лише тій людині, яка реально володіє суб'єктними якостями та повноваженнями та вміло використовує їх.

тому необхідно допомагати студентові стати справжнім суб'єктом життєдіяльності, сприяти формуванню і збагаченню його суб'єктного досвіду;

принцип вибору - педагогічно доцільно, щоб студент жив, учився і виховувався в умовах постійного вибору, володів суб'єктними повноваженнями під час вибору мети, змісту і засобів навчання, мотивів;

принцип творчості та успіху - досягнення успіху в тому чи іншому виді діяльності сприяє формуванню позитивного «Я»-образу особистості, стимулює процеси самовдосконалення і самоствердження власного «Я»;

принцип довіри та підтримки - віра у творчі потенції вихованця, довіра до нього, підтримка його намагань до самореалізації та самоствердження замість надмірної вимогливості та контролю.

Саме на особистісному підході повинно будуватися особистісно-орієнтоване навчання студентів. Я переконана, що завдяки запровадженню особистісно-орієнтованого підходу до організації навчально-виховного процесу викладачі зможуть вирішити ряд важливих, життєвозначущих проблем щодо формування молодого покоління, його самоутвердження як особистості в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел:

Бех І, Д. Особистісно орієнтований підхід: науково-практичні засади // Виховання особистості: Навч.-метод. посібник: У 2 кн. - Кн. 2. - К. : Либідь, 2003. - 344с.

Викулина М.А, Личностно-ориентированный подход в педагогике: теоретическое обоснование и пути реализации: Учеб. пособ./М.А.Викулина. - Н. Новгород: Изд-во НГЛУ им.Н.А.Добролюбова, 2004. - 296 с.

Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование. Социально-философское исследование / С.И.Подмазин. - Запорожье : Просвіта, 2000. - 320 с.

Савченко О .Я. Ознаки особистісно-орієнтованої підготовки майбутнього вчителя / О.Я.Савченко // Творча особистість вчителя: проблеми теорії і практики: 36, наук, праць. - К.,1997. - С. 3-5.

Сериков В. В. Личностно-ориентированное образование / В.В.Сериков // Педагогика. - 1994 - № 5.-С, 16-21.

УДК 75.6 (4 Укр)

Шовдра І.Р. – викладач першої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РАНКОВА ГІМНАСТИКА ЯК ФОРМА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Ранкова гімнастика – наймасовіший доступний для всіх видів фізичної культури. Нею можна займатися самотійно, однак заняття фізичними вправами в колективі, в сім'ї відбувається цікавіше і веселіше. В ранкову гімнастику зазвичай включають загально розвиваючі вправи, які виконуються без предметів або з предметами: з м'ячем, скакалкою гімнастичною палкою, обручем і т.д. Комплекс вправ ранкової гімнастики складається приблизно з 8-10 вправ. Вони підбираються за принципом чергування, навантаження на різні частини тіла, наприклад: спочатку на м'язи шії, плечового пояса, потім тулуба і ніг. Навантаження поступово збільшують від невеликого до більш інтенсивного. Рекомендується тривалість вправ ранкової гімнастики 10-15 хв. Ранком не варто виконувати вправи, які потребують максимального напруження м'язів, оскільки організм після сну ще не готовий до великих навантажень. В комплекс вправ для ранкової гімнастики включають наступні види вправ: ходьба на місці і в русі, ходьба виконується з високим піднімання колін і енергійним розмахуванням рук, інтенсивність руху постійно збільшується, тривалість 1-1.5 хв. Ходьбу можна доповнити легким бігом на місці 1 хв.

Ходьба дає помірне і поступове розігрівання м'язів, а також активізує роботу дихальної і серцево-судинної системи.

Потягування виконується рухом рук вверх або в сторони, підніманням тіла на носки або відставляючи одну ногу назад. Вправи виконуються плавно, в повільному темпі, м'язи повинні розтягуватися. При потягуванні робиться глибокий вдих, повертаючись до вихідного положення – видих. Завдяки максимальному розтягуванню м'язів і подразненню чутливих нервових закінчень підвищується тонус м'язів та нервової системи. Під час потягування спина виправляється, дихання глибоке. Правильне дихання є важливим елементом ранкової гімнастики при виконанні фізичних вправ організм потребує великої кількості кисню, яка необхідна для роботи м'язів. Коли м'язи скорочуються, в них утворюються непотрібні речовини, які потрібно вивести з організму. Частина з них складається з вуглекислоти (CO₂), яка видихається людиною в повітря. Чим інтенсивніше виконується робота м'язів, тим більше потребується кисню. Саме тому при виконанні фізичних вправ посилено працюють органи дихання, які забезпечують надходження в організм кисню і виведення вуглекислоти і органи кровообігу, які з кров'ю доставляють до м'язів та інших органів кисень. Виконуючи фізичні вправи темп дихання повинен чергуватися з темпом рухів, наприклад: під час повернення до вихідного положення – вдих; при нахилі тулуба вперед – видих; повертаючись у вихідне положення – вдих і так далі. Якщо такого чергування темпу дихання і рухів не відбувається, тоді, виконуючи складні рухи, може виникати затримка дихання або його утруднення. Пристосовувати дихання до кожного руху рук чи ніг не варто, головне дихати ритмічно і не збиватися з вибраного ритму. Для цього і потрібно, щоб темп дихання співпадав із темпом рухів. Вдих здійснюється через ніс, видих – через рот.

Фізичне навантаження буде корисним лише тоді, коли воно відповідає можливостям того, хто займається і його можливостям. Один із способів дозування вправ заснований на зміні частоти серцевих скорочень в процесі виконання ранкової

гімнастики. Для того. Щоб визначити пульс, необхідно пальцями правої руки знайти вище зап'ястя лівої руки пульсацію артерій. Пульс рахується за 1 секунд, потім отримане число множиться на шість. Комплекс вправ вважається правильно дозованим, якщо під час виконання вправ пульс, в порівнянні зі станом спокою, збільшується не більше ніж на 80%. Для того, щоб перевірити себе, необхідно підрахувати пульс до початку заняття, а потім під час виконання гімнастики і в кінці заняття. В залежності від індивідуальних особливостей організму частота серцевих скорочень повинна нормалізуватися приблизно через 8-15 хвилин після закінчення комплексу ранкової гімнастики.

Є інший спосіб визначення необхідного навантаження – по кількості повторення вправ. Наприклад: виконується кожна вправа 30 секунд в максимально швидкому темпі і підраховується скільки рухів вдалося виконати. Це максимальне число повторень позначимо МП (максимум повторень). Визначимо тепер формулою кількість повторень у комплексі: $МП/2 \times 1$. Ця формула означає, що число повторень вправи повинне бути вдвічі менше від максимального (МП). Тобто, якщо за 30 секунд робиться 16 присідань ($МП=16$), то цю вправу слід виконувати 8 разів ($16:2$). Цифра 1 означає, що серія вправ з восьми присідань необхідно виконати лише 1 раз, без повторень. Починаючи заняття в перший тиждень, дозуючи навантаження слід дотримуватися формули $МП/2 \times 1$; на наступний тиждень – $МП/2 \times 2$; на третій – $МП/2 \times 3$. Тобто кожен тиждень слід поступово збільшувати кількість повторів серії вправ, роблячи між ними коротенький відпочинок.

Виконуючи ранкову гімнастику потрібно слідкувати за своєю поставою. Постава – це звичне положення тіла стоячи або сидячи. Не секрет, що довготривале, іноді одноманітне сидіння за робочим столом, а також недостатньо треновані у підлітків м'язи живота, спини, шиї, рук та ніг спричиняють неправильну поставу. Якщо неправильна постава входить у звичку, то може виникнути викривлення хребта, сутулість та інші хвороби, які потребують лікарського втручання.

Після ранкової гімнастики корисно зробити обтирання тіла вологим рушником або легко змоченим кінцем рушника, але найкраще прийняти душ. Водні процедури тонізують нервову систему, являючись також чудовим засобом загартування організму. Відразу починати обтирання холодною водою не рекомендується. Організм повинен поступово привикнути до холодної води. В перші дні вода має бути теплою (25-28 градусів). Температуру води слід знижувати поступово – на 1 градус в тиждень, тим самим даючи тілу звикнути до низьких температур. Порядок обтирання: руки, обличчя, груди, живіт, спина, ноги. Після обтирання чи душу необхідно сухим рушником розтерти тіло до появи приємного відчуття тепла.

Список використаних джерел:

1. Форми занять фізичними вправами з дорослими [електронне джерело] URL: <http://www.horting.org.ua/node/1585>
2. Методика проведення занять гімнастикою для осіб середнього і похилого віку [електронне джерело] URL: http://3w.ldufk.edu.ua/files/kafedry/kaf_gimnastyky/timovs/4kurs/lek/2.pdf
3. Форми фізичного виховання дітей в сім'ї [електронне джерело] URL: <http://lektsii.com/1-24790.html>

ІСТОРІЯ

(керівник к.і.н. Білянський О.В.)

УДК 959.5

Безкоровайна О. – ст. гр. Д-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЛЯЛЬКА МОТАНКА – ОБЕРІГ УКРАЇНСЬКОЇ РОДИНИ

Науковий керівник: Мисько О.П.

Лялька, як дитяча іграшка і оберіг родини й Роду, як могутній магічний талісман та символ зв'язку між поколіннями, znana в багатьох традиційних культурах земної кулі – від Аляски до Австралії, від Африки до України.

Ляльки різних народів відрізняються між собою ззовні і матеріалом, з якого зроблені – в Африці вона здебільшого кам'яна або дерев'яна, деś глиняна, а ще деś – зроблена з тканини, але суть і призначення ляльки – незмінні, і це споріднює більше, аніж відмінність матеріалу.

Перша лялька-мотанка з'явилася майже 5000 років. Це була не просто іграшка. Вважалося, що вона захищала людину від неприємностей та бід.

Мотанка відрізняється від звичайної іграшки відсутністю обличчя. За уявленнями язичників через обличчя в ляльку вселяється душа. А душа буває доброю чи поганою. Народ вірив, що в мотанці знаходиться дух предків і що вона може передавати досвід з покоління в покоління.

Українці вважали, що цей символ приносить їм багатство та успіх. Секрети виготовлення ляльок передавалися в родині від матері до дочки. Коли дівчина виходила заміж, мати дарувала їй ляльку-мотанку, як оберіг для нової домівки.

Хворій дитині давали пограти з лялькою. Після чого її знищували. У народі вірили, що вона вбере в себе її недугу. Коли дитина виростала, її місце в колисці займала лялька. Вона охороняла це місце від нечистої сили до народження наступної дитини.

На Різдво виготовляли спеціальних ляльок із зерна. Вони символізували добрий урожай. Існувало три типи ляльок-мотанок: немовля, баба-берегиня, наречена. При народженні дитини українці виготовляли ляльку-немовляти. Лялька виконана у вигляді немовляти в пелюшках. Її укладали в ліжечко поряд з дитиною для охорони її сну та здоров'я. Баба-берегиня допомагала оберігати достаток сім'ї. У середину ляльки вкладали монети, зерно, вовну для збереження домашнього тепла, отримання хорошої вовни овець та грошового достатку.

Лялька-наречена захищала дівчат від пристріту і підтримувала їх. Цю ляльку багато одягали і прикрашали, так як вона символізувала придане нареченої і привертала багатого нареченого.

В Україні народну ляльку робили з соломи, тканини, шматочків старого одягу, ниток. Спосіб простий - перекручування й перев'язування тканини. Ляльок-мотанок або не одягали або шили їм одяг. Іноді це були мініатюрні народні костюми, традиційні для тієї чи іншої місцевості. Колись такі ляльки робили всюди: наші прапрабабусі інших ляльок і не знали.

Список використаних джерел:

1. Грушевський Марко. Дитячі забавки та ігри усякі. Зібрані по Чигиринщині Київської губернії // Киевская старина. — 1904, июль-август. — С.85.

2. Найдено О. С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості: [історико-етнографічний просібник]. — К.: АртЕк, 1999.

УДК 430.085

Бережа Ю. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

«ПИВНИЙ ПУТЧ» А. ГІТЛЕРА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Початок 1923 р. відзначився у Німеччині загостренням кризи у багатьох сферах суспільства. На тлі загальної апатії та відчаю після поразки у Першій світовій війні, неконтрольованої інфляції та кризи в економіці, країною прокотилася хвиля страйків та демонстрацій. Восени 1923 р. нове погіршення ситуації викликала французька окупація Руру. У цих умовах Націонал-соціалістична робітничка партія (НСДАП) на чолі з А. Гітлером вступила в союз з правими консерваторами-сепаратистами, що перебували при владі в Баварії, і почала спільно готувати виступ проти соціал-демократичного уряду в Берліні. А. Гітлера надихав приклад походу Б. Муссоліні на Рим, і він сподівався повторити це в Німеччині, організувавши похід на столицю. Проте стратегічні цілі учасників заколоту значно різнилися: консерватори-сепаратисти прагнули реставрувати дореволюційну баварську монархію Віттельсбахів, а нацисти – створити сильну державу на чолі з диктатором А. Гітлером. Лідер баварських правих Густав фон Кар був проголошений комісаром землі з диктаторськими повноваженнями і ввів у Баварії надзвичайний стан. Він також відмовився виконувати накази з Берліна і зокрема – розпустити нацистські загони. Проте, зіткнувшись з твердою позицією берлінського Генерального штабу, лідери Баварії завагалися і заявили А. Гітлеру, що не мають наміру поки що відкрито виступати проти Берліна. А. Гітлер натомість вирішив сам взяти ініціативу у свої руки і почати заколот.

8 листопада 1923 р. у приміщенні пивного бару «Бюргербройкеллер», де зібралася велика група видатних баварців, серед них лідер правих Густав фон Кар, командувач збройними силами Баварії генерал Отто фон Лоссов, начальник баварської поліції Ганс фон Шайссер та інші. Протягом 30 хвилин Г. фон Кар читав підготовлену промову для близько 1000 присутніх в залі, коли раптом А. Гітлер вийшов на сцену, став на стіл і, щоб заглушити галас у залі, вистрелив з пістолета у стелю. А. Гітлер заявив, що почалася революція, баварський уряд повалено і він збирається сформувати тимчасовий уряд Рейху. Він також запросив Г. фон Кара та інших представників баварського уряду почати з ним консультації у сусідній кімнаті, на що ті неохоче погодилися. Близько 500 штурмовиків оточили приміщення і встановили зовні важкі кулемети. Тим часом, Германн Герінг та колишній учасник Першої світової війни і союзник А. Гітлера Еріх Людендорф намагалися заспокоїти натовп і закликали усіх до спокою.

Розмахуючи пістолетом у сусідній кімнаті А. Гітлер заборонив залишати приміщення без його дозволу і оголосив про формування нового уряду на чолі з собою. Е. Людендорф, Г. фон Кар та деякі інші баварці під тиском погодилися бути членами тимчасового уряду. Попри це, згодом Г. фон Кару, Г. фон Шайссеру і О. фон Лоссову

вдалося втекти з приміщення бару і оприлюднити заяву, в якій вони відмежовувалися від А. Гітлера та засуджували путч. Тим часом прихильникам нацистів, зокрема Ернсту Рему, на чолі з групою бойовиків вдалося захопити баварське військове міністерство. За наказом А. Гітлера працівники установи були арештовані як заручники члени міської ради Мюнхена. Путчистам, однак, не вдалося захопити об'єкти стратегічного значення, у тому числі телеграф та телефонну станцію, звідки представники влади повідомили Берлін про заколот у Мюнхені.

Наступного ранку члени баварського уряду викликали до Мюнхена війська з навколишніх міст і почали придушення путчу. А. Гітлер і Е. Людендорф вирішили очолити демонстрацію на підтримку заколотників Е. Рема. А. Гітлер і Е. Людендорф вважали, що їхня акція буде користуватися підтримкою більшості солдатів, а Е. Людендорф, зокрема, вважав, що армія не відкриє по ньому вогонь, а перейде на їхній бік, оскільки він ще досі зберігав статус полководця-героя минулої війни. Хо́да почалася опівдні. У ній брали участь крім А. Гітлера і Е. Людендорфа також інші члени нацистської партії. Спочатку путчистам вдалося підкорити невелику групу поліцейських, і хо́да продовжувалася за підтримки незначної частини населення. Однак скоро путчисти зіткнулися зі значно більшою кількістю поліції, які у відповідь на постріл з лав демонстрантів відкрили вогонь. Від куль поліції загинули 14 путчистів, також було вбито четверо поліцейських. А. Гітлер вцілів, оскільки його повалили на землю, інші нацисти отримали поранення. На відміну від інших, Е. Людендорф не був поранений і був одразу ж узятий під варту.

Наслідком путчу став судовий процес над заколотниками, який проходив у лютому-березні 1924 р. На лаві підсудних з усіх путчистів опинився лише А. Гітлер та декілька його поплічників. Суд засудив А. Гітлера за державну зраду до 5 років ув'язнення і штрафу розміром в 200 золотих марок. А. Гітлер відбував покарання у в'язниці Ландсберг. Проте вже через 9 місяців, у грудні 1924 р., його випустили на свободу.

Таким чином, так званий «Півний путч», організований А. Гітлером та його прихильниками у листопаді 1923 р., став першим тривожним дзвіночком для тогочасної легітимної німецької влади, а також першої «іскрою надії» для радикально налаштованих німців, які хотіли побудувати сильну авторитарну Німецьку державу. Разом з тим, під час ув'язнення, згідно вироку суду після спроби путчу, А. Гітлер написав свою книгу під назвою «Майн кампф» («Моя боротьба»), яка стала ідеологічним підґрунтям майбутнього націонал-соціалізму в Німеччині та фактично «Конституцією Німеччини» аж до 1945 р.

УДК 294.3

Білянський О. – к.і.н., викладач загальноосвітніх дисциплін

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ БУДДИЗМУ

*Я не поклоняюся Будді, але віддаюся дхармі, його навчанням,
і шаную його як посудину, як послання*

Буддизм, згідно більшості словників, одна з найбільших та найвпливовіших світових релігій. Разом з тим, оскільки поняття «Бог» певною мірою є «чужим» для

буддизму, його, зокрема, можна вважати духовно-етичним шляхом або, як зазначають окремі буддисти, «життєвою філософією».

Необхідність розгляду запропонованої тематики на сучасному етапі розвитку світу вкрай актуальна. По-перше, з кожним днем людство дедалі частіше звертається до релігійно-філософських вчень, у тому числі й буддизму. По-друге, нині у світі близько 360 млн мирян, які сповідують буддизм. І по-третє, буддизм запропонував своєрідну «дорожню карту правильного життя людини», яка, попри різні віросповідання та світоглядні матриці кожного індивідуума планети Земля, залишається актуальною (звісно без врахування самих буддистів) вже більше 2,5 тис. років.

Засновником буддизму є Сіддхартха Гуатама (близько 563–483 рр. до н. е.), який походив із відомого на той час клану царів Шакья (м. Лумбіні, сьогодні Непал). В одній із історій про дитинство майбутнього Будди говориться, що його матері Майі приснилося, ніби до її утроби увійшов білий слон. Сон розтлумачили як знак того, що цариця стане матір'ю великої людини. Через десять місяців Майя дійсно народила сина, який отримав ім'я Сіддхартха («Той, що досягає мети»). Дитина, згідно легенди, відразу ж після народження стала на ноги і сказала: «Небеса – зверху, небеса – внизу», що означало: «Я ідеальний і на небі, і на землі». Місцевий праведник Асита, побачивши дитину, сказав: «Ця дитина стане Буддою, проте я вже надто старий і не доживу до того часу, щоб послухати його повчання». Тоді цар покликав брахманів, щоб ті «визначили» майбутнє принца. Один із них промовив: «Царевич пізнає земні страждання, покине свій дім, відречеться від багатства і стане великим духовним учителем». Щоб пророцтво ніколи не збулося батько до кінця життя заборонив Гуатамі покидати стіни свого дому.

До 29-річного віку Сіддхартха жив в розкоші, вчився військовій та управлінській справі. Цар пишався успіхами сина й переконував себе, що усі пророцтва безпідставні. Проте доля все вирішила по іншому. Згідно переказів, Сіддхартха разом із слугою, таємно від батька кілька разів ходив за стіни свого палацу. Там він побачив скаліченого старістю злидня, побачив хворого, а згодом похорон. Сіддхартха тоді усвідомив, що усі палацові скарби не врятують його від неминучої старості і смерті. Нарешті він зустрів аскета-ценця (садху), який символізував для нього образ, позбавлений страждань. Після довгих роздумів Сіддхартха покинув палац, дружину, дитину і відправився на пошуки учителя (гуру), щоб той наставив його на шлях істинний.

Сіддхартха прожив шість років з садху, звертався до різних гуру за настановами, вів життя строгого аскета (годиниhamи присвячував себе медитаціям та йозі). Усе це виснажило його тіло. Він перебував на межі смерті, але так і не наблизився до мети. Розчарувавшись, Сіддхартха сів біля дерева (баньян, бодхі) на березі ріки Найранджані в околицях Гайі (сьогодні штат Біхар, Індія). Так він просидів медитуючи чотири тижні. У ті дні Сіддхартху, який вже майже досягнув просвітлення (золоте сяйво навколо тіла) побачила місцева жінка Суджата, яка думала, що це дух дерева. Вона сказала: «Великий! Людина ти чи Бог, прийми від мене цю пожертву (в честь народження сина) й досягни тієї мети, до якої ти прагнеш». Поївши Сіддхартха кинув чашу у воду і сказав: «Якщо я зможу знайти істину, то чаша попливе проти течії». Чудо відбулося. Тоді Сіддхартха вирішив сидіти під деревом доки не досягне просвітлення (нірвани). Згідно з переказами, в ті дні він пережив духовне протистояння із демоном Мара, який увесь час спокушав його, переконував зійти з наміченого шляху.

В одну з таких ночей Сіддхартха досягнув просвітлення. Світанок він зустрів вже Буддою («Просвітленим»). Гуатама побачив усе пережите ним в попередніх життях, як мільйони істот постійно народжуються і помирають (карма) подібно до величезного колеса перероджень (самсара) і як можна зупинити це колесо (зупинити

переродження людини та досягти просвітлення (нірвани)). Будда тоді ж вирішив, що зможе навчити людей, як прийти до просвітлення.

Під час своєї першої проповіді Будда висунув «Чотири благородні істини», які обґрунтовують доктрину спасіння людини: 1. Усе життя складається із страждань; 2. Причина страждань – жадоба до буття (безмежні бажання людини); 3. Щоб перестати страждати, треба звільнитись від бажань (придушити бажання жити); 4. Кожна людина має можливість для спасіння («Восьмискладовий шлях спасіння»): праведне бачення і погляди, праведні бажання, праведне слово, праведна поведінка, праведний спосіб життя, праведне устремління, праведне мислення, праведне самозаглиблення.

Буддизьке вчення містить три принципи, які відрізняють його від інших релігій: аніття (визнання змінності світу), анатман (відсутність вічної безтілесної душі), духкха (визнання життя як постійного страждання).

Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що історія виникнення буддизму та особистість його засновника Будди (Сіддхартхи Гуатами) овіяна багатьма переказами, легендами, іноді здогадками та припущеннями. До слова, на основі схожих «джерел» формувалися й інші релігійні системи. Будда не вважав себе Богом чи унікальною людиною, а лише зразком або ідеалом для інших. Так, згідно тих же переказів, Будда розповідав історію про людину-ніббута, яка досягла нірвани. Така людина, учив Будда, гідна пожертв. Брахман на знак поваги запропонував Будді священний пиріг, але той відмовився. Брахман засмутився і зніяковів. Він знову запитав, хто ж гідний жертв. Будда знову розповів про ніббута. «Але хто ж це, як не ти, о Будда, гідний усіх жертв світу»? Річ у тому, що Будда, говорячи про людину-ніббута, мав на увазі не конкретну особу, але лише ідеал, за яким можуть йти або прагнуть здобути. Що знайшов він, зможуть знайти й інші. Будда лише допомагає досягти просвітлення, він не є Богом. Істина знаходиться в кожній людині, потрібно лише її віднайти в собі, досягнути, показати та допомогти зрозуміти іншим.

Список використаних джерел:

1. Будда // 100 человек, которые изменили ход истории. – 2008. – № 26. – С. 6–13.
2. Лубський В. Релігієзнавство : [підручник] / В. Лубський, В. Теремко, М. Лубська. – К. : «Академвидав», 2006. – 432 с.
3. О'Доннел К. Релігії мира / К. О'Доннел. – Харків, Белгород : «Клуб семейного досуга», 2012. – 191 с.
4. Шугасва Л. Релігії світу : [навчальний посібник] / Л. Шугасва. К. : «Академвидав», 2011. – 256 с.

УДК 327

Біньковська К. – студентка групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НІЦЦЬКИЙ ДОГОВІР

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Незадовго після набуття чинності Амстердамського договору, у червні 1999 р. на саміті в Кельні було прийняте рішення про організацію міжнародної конференції, присвяченої справам інституцій та прийняттю нових членів. Як і було заплановано, конференція розпочалася 14 лютого 2000 р. і завершилася зустріччю Європейської Ради в Ніцці, яка тривала з 7 до 11 грудня 2000 р.

Міжнародна конференція завершилася підписанням, 11 грудня 2000 р., нового Ніццького Договору. Положення цього Договору були офіційно визнані такими, яких цілком достатньо для потреб розширення ЄС. Після підписання Договір підлягав процедурі ратифікації як в національних парламентах, так і в Європейському Парламенті. Договір набрав чинності 1 лютого 2003 р.

Безпосередня причина і мета Ніццького акту вказана в його ж преамбулі – «завершити розпочатий Амстердамським договором процес, який покликаний підготувати інститути Європейського Союзу до функціонування в розширеному Союзі». Прихованим мотивом укладання Ніццького договору стала підготовка ЄС до вступу нових членів упродовж кількох наступних років (12 держав).

Ніццьким договором були внесені зміни в інституційну структуру Спільноти. Інституції ЄС були обмежені робочими процедурами, складом окремих органів та посиленням співробітництва між ними. Так, наприклад було передбачено новий розподіл голосів у Раді міністрів на користь країн з великою кількістю населення та зміни в складі Єврокомісії.

Демократизація законодавчого процесу також мала місце в положеннях Ніццького договору. Йдеться, зокрема, про подальше скорочення кількості допустимих випадків застосування на законопроекти державами-членами права вето, яке помітно знижує ефективність функціонування Союзу вже зараз. Коли ж у Європейському Союзі буде 27 країн і більше, то збереження у кожного з його членів права вето може пропаралізувати роботу всієї організації.

У Декларації, доданій до Ніццького Договору, були передбачені подальші дебати щодо майбутнього ЄС, а зокрема:

- як встановити та контролювати детальніший поділ повноважень між ЄС та країнами-членами;
- статус Хартії Основоположних Прав ЄС, прийнятої на саміті в Ніцці;
- спрощення Договорів з метою легшої їх читабельності;
- роль національних парламентів у майбутній європейській конструкції.

Таким чином, підписаний у Ніцці договір стосується передусім процесу розширення ЄС, а саме:

- з метою підготовки ЄС до цього процесу передбачається проведення інституціональних реформ, які мають забезпечити функціонування Союзу в умовах подвоєння кількості країн-членів;
- уточнюються «часові межі» процесу розширення: з одного боку, під час засідання Ради Європи в Ніцці прийнято запропоновану Європейською Комісією «стратегію щодо розширення» (яка структурує переговори в спосіб, що найбільшою мірою відповідає постулатам країн-кандидатів), а з іншого боку, визначено, що перша група нових країн-членів повинна взяти участь у найближчих виборах до Європарламенту в червні 2004 р. Реалізація цієї вимоги можлива в разі їх вступу до ЄС не пізніше 1 січня 2004 р. Отже, Ніццький договір 2001 р. став, насамперед, підготовчим інструментом Європейського Союзу до майбутнього розширення.

УДК 100 "1939/1945"

Буртник С. – студент групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

БИТВА ЗА БЕРЛІН

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

31 січня танки 1 білоруського фронту вийшли до річки Одер в районі Кюстрина і Франкфурта. Не чекаючи підходу піхоти танкісти зайняли річку і захопили плацдарм. Позаду залишилось 400 км. польської землі, 35 розбитих німецьких дивізій, сотні тисяч полонених. А спереду всього за 100 км. – Берлін. Здавалося ще ривок і війна буде закінчена, але на початку лютого ставка прийняла рішення зупинити наступ на столицю Німеччини. Потрібно було поповнити наступаючі частини, підтягнути тили і забезпечити фланги.

У березні 1945 р. від німецьких військ звільнили Померанію і Силезію, тепер війська СРСР могли продовжувати наступ не боячись потрапити в оточення. Того ж місяця німці зробили спробу контрнаступу під Кюстрином, яка закінчилась повним провалом. Гітлер усю провину за поразку поклав на своїх генералів.

28 березня командуючий I білоруським фронтом Жуков готувався летіти до Сталіна з повідомленням, що нарешті після багатьох боїв на допоміжних напрямках фронт направлявся на Берлін. Жуков підготував 2 плани наступу на німецьку столицю: перший передбачав наступ з Кюстринського плацдарму; другий з плацдарму під Франкфуртом. Два імовірні удари розсіяли б увагу оборони і полегшили штурм німецької столиці.

У березні 1945 р. англо-американські війська рушили на схід до Берліна. З листа Черчіля до Рузвельта – «Російські армії скоро ввійдуть у Відень, якщо ми залишимо їм і Берлін, то ці дві події можуть посилити їхню переконаність в тому що все зробили вони. Тому моя думка така – нам потрібно захопити Берлін якщо він буде в досяжності». Із спогадів Жукова: «Сталін спитав мене хто буде брати Берлін – ми чи союзники, я сказав Берлін будемо брати ми, і візьмем його раніше союзників».

На шляху військ Жукова до столиці Третього Рейху стояли 9 польова і 4 танкова армія групи армій «Вісла», і 17 польова армія групи армій «Центр». Вони включали 48 піхотних, 6 танкових і 9 моторизованих дивізій. Німецьке командування вважало, що доля Берліну вирішується на Російському фронті. Бюсс охарактеризував перспективу оборони так: «Ми будемо вважати свою задачу виконаною якщо нам в спину вдарять американські танки». 15 квітня німецьким солдатам зачитали звернення Гітлера – «Солдати східного фронту. Берлін залишиться німецьким, а Європа ніколи не буде Руською. Організуйте захист вашої країни, ваших жінок, дітей, а з ними й вашого майбутнього». У радянських частинах звучало звернення воєнної ради I білоруського фронту: «Наші частини пройшли важкий але славний шлях, бойові знамена наших з'єднань овіяні славою перемог отриманих над ворогом під Сталінградом і Курськом, на Дніпрі і в Білорусії, в Бранденбурзі і на Одері, ми потом і кров'ю завоювали право штурмувати Берлін щоб першими сказати слова вироку німецьким загарбникам, вперед на Берлін».

У понеділок 16 квітня о 3 години ночі почалася артилерійська підготовка, після якої армії Чуйкова і Котукова атакували Зеловські висоти. У той час ударна армія Берзаріна і танкова армія Богданова пробивались через систему річок і каналів у сторону столиці. На підтримку німців підходили резерви групи армій «Вісла». Війська I Українського фронту маршала Конєва перейшли в наступ в лісних районах річки Нейсе на південному-сході від Берліна, німці не очікували тут удару. Ввечері 17 квітня Конєв доповів Сталіну що готовий повернути дві танкові армії на допомогу Жукову. Сталін відповів: «Дуже добре, я згоден, поверніть танкові армії на Берлін». На наступний день 3 і 4 танкові армії рушили до столиці Німеччини.

У цей час біля Зеловських висот Жуков ввів резерви, які б змогли переломити ситуацію. Передова бригада корпусу Кривошеїна захопила переправу біля міста Платков. Подальший рух Кривошеїна був безперешкодним, а в слід за ним ішли

з'єднання танкової армії Богданова. 56 німецький танковий корпус радянські частини обійшли з флангів. Ввечері Жуков наказав Богданову: «Другій гвардійській танковій армії поручається історична задача – першими ввійти в Берлін, особисто вам доручаю організувати виконання. 21 квітня танкісти Кривошеїна прорвалися до передмістя Берліну в Вейсензе і першими вийшли на його вулиці.

Головні сили I Білоруського фронту з флангів обходили розбиті німецькі дивізії. У той же час планам Конюхова щодо виходу на вулиці німецької столиці не судилося здійснитися – ліси і озера, загородження і мінні поля, доти біля Барути і Цуссена затримали темп наступу. Глибокий обхід військ Жукова дозволив замкнути кільце за спиною німецького фронту, майже вся 20-ти тисячна армія опинилася в оточенні. Відступити в місто і захистити його було вже нікому. Фюрер заявив, що залишиться в Берліні. Тепер в його плані на спасіння головну роль грала 12 армія генерала Венка, яка стояла проти об'єднаних сил союзників. Проте спасти Берлін він вже не міг. Загальна чисельність захисників Берліна становила всього 120 тисяч, тоді як чисельність радянських військ, які штурмували Берлін – більше 400 тисяч чоловік. Перекинутий на північно-західні окраїни механізований корпус Кривошеїна через декілька днів з'єднався з частинами танкової армії Рибалка. Берлін був повністю оточений.

Наступаючи вулицями Берліну радянські дивізії націлювалися на масивну будівлю в його центрі – Рейхстаг. Місце знаходження Гітлера було невідоме. 30 квітня прапор перемоги був встановлений над Рейхстагом. Того ж дня Гітлер покінчив життя самогубством.

З бункера Гітлера в штаб армії направилися делегація на чолі з генералом Кребсом. Він сповістив про смерть Гітлера і створення нового німецького уряду. Але від переговорів з новим урядом радянське командування відмовилося. Зустрічна пропозиція була така – негайна і безумовна капітуляція Берлінського гарнізону. Німці цю пропозицію відхилили і продовжили воєнні дії. Після переговорів Кребс застрелився, а точку в обороні Берліну поставив комендант міста генерал Вейтлінг. Об 12.50 він вислав перемовників на Пацдамський міст. Під час переговорів було погоджено час капітуляції гарнізону Берліну. Ранком 2 травня гарнізон здався.

Отже, Берлінська операція радянських військ 1945 р. стала завершальною та однією з наймасштабніших битв Другої світової війни. Її підсумковим результатом було взяття столиці Німеччини, однієї з країн-агресорів ХХ ст., країни-лідера Троїстого, Сталевого та Антикомінтернівського пактів. Через декілька днів після здачі Берліна та імовірної смерті Гітлера Німеччина підписала акт капітуляції, 8 травня з країнами Другого фронту, 9 травня – СРСР. Завершилася найбільша війна за всю історію людства.

УДК 73.092.4

Гайдуков Р. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

УОТЕРГЕЙТСЬКА СПРАВА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Історія «уотергейтської справи» бере свій початок 17 червня 1972 р. Охоронець комплексу «Уотергейт» у Вашингтоні, проходячи повз кімнату, яку орендував національний комітет демократичної партії, помітив на замку дверей смужку клейкої

стрічки. Він відклеїв цю стрічку і припустив, що можливо залишили її там самі ж працівники установи. Проходячи повз ті ж двері удруге, охоронець побачив, що смужка стрічки знову знаходиться на тому ж місці. Він зрозумів, що двері помічені неспроста, і негайно подзвонив в поліцію. Прибулі за викликом поліцейські заарештували п'ять осіб, які проникли в офіс та намагалися встановити підслуховуючі пристрої в кабінеті. Насправді, зловмисників було семеро, але двоє з них, Г. Лідді і Г. Хант, у момент прибуття поліції не було на місці пригоди. Необхідно підкреслити, що Г. Лідді у минулому був агентом ФБР, а Г. Хант – агентом ЦРУ.

Затримані люди повелися досить дивно. Вони дуже швидко добилися через своїх адвокатів звільнення під заставу, внісши готівкою величезну суму. В ході розслідування поліція виявила зв'язок між затриманими і республіканською партією. Спочатку проникнення вважали актом екстремістів – прибічників тодішнього президента США Р. Ніксона. Проте один із його учасників, Д. Маккорд, був начальником служби охорони національного комітету республіканської партії і комітету з переобрання Р. Ніксона, що вже викликало певні підозри. Білий дім зробив офіційну заяву про свою непричетність до цього інциденту. Але розслідування показало зворотне. З'ясувалося, що безпосередньо наказ про установку «жучків» в «Уотергейті» виходив від Д. Ерліхмана і Г. Хальдемана, найближчих помічників президента Р. Ніксона. Згодом стали відомі факти про причетність до скандалу голови комітету з переобрання президента США Д. Мітчелла, міністра торгівлі С. Магрудери та інших співробітників адміністрації Р. Ніксона.

Президент Р. Ніксон робив усе, щоб скандал вичерпав себе. Разом з тим, ФБР з'ясувало, що Р. Ніксон та його адміністрація виплачували великі суми затриманим в «Уотергейті» людям для того, щоб ті не згадували про свої зв'язки з Білим домом. Президент також чинив тиск на директора ЦРУ і керівництво ФБР, намагаючись змусити їх припинити розслідування. Ці переговори були записані на магнітні плівки, які пізніше й поклали край політичній кар'єрі Р. Ніксона.

Г. Хальдеман та Д. Ерліхман були звільнені з адміністрації президента як винні в скандалі, а услід за ними – міністр юстиції Р. Клайндінст. На його місце Р. Ніксон призначив Е. Річардсона, помічник якого попросив Р. Ніксона надати до суду магнітні плівки із записами підслуханих розмов. Р. Ніксон відмовився це зробити й звільнив заступника міністра. Невдоволений цим, Е. Річардсон покинув пост міністра юстиції.

Р. Ніксон продовжував наполегливо наполягати на своїй непричетності до «уотергейтського скандалу». Після того, як він у черговий раз відмовився представити суду вже згадані вище плівки, постало навіть питання про його імпічмент. Імпічмент – особливий порядок притягнення до відповідальності і судового розгляду справ про злочини вищих посадових осіб.

Час від часу в ході розслідування спливали все нові факти про ведення прослуховування та акти шпигунства. Усім було зрозуміло, що до «уотергейтського скандалу» причетні практично усі члени адміністрації Р. Ніксона на чолі з самим президентом. Під загрозою розкриття усіх обставин особистої участі в допущених своєю командою зловживаннях, та подальшого усунення з посади за перевищення своїх повноважень, Р. Ніксон у серпні 1974 р. подав у відставку з посади президента США. У прощальній промові Р. Ніксона прозвучали такі слова: «Тільки той, хто побував на самому дні прірви, може по-справжньому насолоджуватися перебуванням на вершині найвищої гори».

Попри вищесказане слід зазначити, що в історії уотергейтського скандалу все ж залишається багато незрозумілого, а саме:

- що спонукало Р. Ніксона та його уряд, що займав значно сильнішу позицію, ніж опозиційна демократична партія, прослуховувати розмови в штаб-квартирі демократів;
- у чому необхідність стеження, якщо у приміщенні штаб-квартири опозиціонерів рідко проводилися важливі партійні наради чи зберігалися секретні документи;
- можливо Р. Діксон дійсно не знав про дії власної адміністрації, адже практика прослуховування чужих розмов була введена ще президентом Д. Кенеді під час Карибської кризи 1962 р. і вже увійшла у звичай Білого дому;
- а чи не був акт підслуховування здійснений без відома Р. Ніксона самими зловмисниками, які переслідували власні корисливі цілі, а президент за давньою чиновницькою звичкою прикривав своїх людей, ставши жертвою провокації.

У даний час існує також й можлива версія про те, що спонукало адміністрацію президента США стежити за своїми політичними конкурентами. Так, для Р. Ніксона страх втратити своє місце нібито перетворився на свого роду хронічну хворобу. Припускають, що демократична партія роздобула важливу інформацію, якої було досить, щоб згубити репутацію Ніксона і завдати нищівного удару по республіканській партії. Дізнавшись про це, президент вирішив перехопити цю інформацію і встановити її джерело до того, як зібрані факти будуть обнародовані демократами.

Зміст цієї інформації, як і факт її існування взагалі, не розкриті і до цього дня. Проте на певні роздуми наводить те, що Р. Ніксон перебував в Далласі напередодні вбивства президента Д. Кенеді, а одним із учасників «уотергейтської справи» був агент ЦРУ Г. Хант, якого багато хто вважає причетним до вбивства Кенеді. Цілком можливо, що сам Р. Ніксон грав в цьому вбивстві таємну роль, про яку ми досі не підозрюємо.

Таким чином, «уотергейтську справу» доречно буде вважати найбільшим в історії США політичним скандалом, який привів до відставки самого Президента країни. Якою б не була правда про події 1972 р. в комплексі «Уотергейт», вони показали темні сторони особи Р. Ніксона та його політики, а також вади «вільного демократичного суспільства», яке склалося в Америці.

УДК 564.3.03

Гладкий Н. – студент групи 13

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РЕФОРМИ М. АТАТЮРКА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Мустафа Кемаль Ататюрк – державний і політичний діяч Туреччини, турецький генерал, перший президент Туреччини (1923–1938 роки), лідер Турецької війни за незалежність проти поділу колишньої Османської імперії після Першої Світової війни. 24 листопада 1934 р. турецький парламент присвоїв йому прізвище «Ататюрк» («батько турків» або «великий турків»).

За час свого на посту президента Туреччини Ататюрк провів ряд реформ в області державного управління, права, мови, освіти, економіки, суспільного устрою, аграрного сектору, культури, побуту та інші.

Реформи державного управління.

1 листопада 1922 р. в Туреччині було скасовано султанат, іншими словами – ліквідована монархія. Згодом, 29 жовтня 1923 р., проголошено Турецьку республіку. Через чотири місяці, 29 лютого 1924 р., відбулася остання традиційна церемонія

п'ятничного відвідування останнім халіфом Туреччини мечеті в Константинополі. На наступний день, відкриваючи чергове засідання Великих національних зборів Туреччини, Мустафа Кемаль вимовив обвинувальну промову з приводу вікового використання ісламської релігії в якості політичного інструменту, зажадав повернути її «істинному призначенню», терміново і найрішучішим чином врятувати «священні релігійні цінності» від різного роду «темних цілей і прагнень». 3 березня того ж року було скасовано халіфат. Іслам відокремлювався від держави.

Реформи в правовій сфері.

3 березня 1924 р. на засіданні парламенту під головуванням М. Кемалю було прийнято, серед інших, закони про скасування в Туреччині шариатського судочинства. Також М. Кемаль ініціював заміну мусульманського законодавства (меджеле – збір законів на основі шариату) цивільними кодексами за європейським зразком.

Мовна реформа

В 1920 р. турецька мова містила лише 20 відсотків слів тюркського походження. Решта були арабські, перські, французькі. Внаслідок проведеної Ататюрком мовної реформи, на 1980 р. в турецькій мові залишилося 10 відсотків слів іншомовного походження. Розвиток йшов шляхом відновлення давно забутих слів, осучаснення їх і навіть надання нового змісту. Реформа включала також перехід з арабського письма, яке погано підходило для відображення турецької фонетики, на латинську абетку.

Реформа освіти

Нововведення М. Кемалю в сфері освіти стосувалися наступного:

- об'єднання всіх органів освіти під керівництвом Міністерства освіти;
- створення єдиної світської системи національної освіти, яка включала також й іноземні навчальні заклади та школи національних меншин;
- прийняття нового турецького алфавіту;
- заснування Турецького лінгвістичного та Турецького історичного товариств;
- впорядкування університетської освіти;
- відкриття середніх і вищих навчальних закладів;
- іслам відокремлювався від школи.

Суспільні зміни. Реформа побуту.

У 1926 р. парламент Туреччини ухвалив новий, що переписали з тексту швейцарського цивільного кодексу, тоді – найпрогресивнішого в Європі. Разом з тим, 1930 р. жінкам надано виборче право та встановлена їх правова рівність з чоловіками, заборонено багатоженство, дозволено жінкам носити європейський одяг (без паранджі), скасовано приставки до імен у вигляді прізвищ і звань, введення міжнародних систем часу, календаря і мір, запроваджено європейське літочислення та календар.

Аграрна реформа

В аграрній політиці держава розподіляла серед безземельних і малоземельних селян націоналізовану державну і вакуфну власності, а також землі християн, що померли або залишили Туреччину. Держава заохочувала створення сільськогосподарських кооперативів.

Економічні реформи

Одним з основних перетворень М. Кемалю на початковому етапі становлення нової держави стала економічна політика, яка визначалася нерозвиненістю його соціально-економічної структури. З 14 млн населення близько 77 % проживало в селах, 81,6 % було зайнято в сільському господарстві, 5,6 % – у промисловості, 4,8 % – в торгівлі і 7 % – у сфері послуг. Частка сільського господарства в національному доході становила 67 %, промисловості – 10 %. Більша частина залізниць залишалася в руках іноземців. У банківській справі, страхових компаніях, муніципальних підприємствах, в гірничодобувних підприємствах також панував іноземний капітал. Функції

Центрального Банку виконував Оттоманський банк, контрольований англійським та французьким капіталом. Місцева промисловість за окремим винятком була представлена ремеслом і дрібними кустарними промислами.

У 1924 р. за підтримки М. Кемаля і низки депутатів Меджлісу був заснований Діловий банк. Вже в перші роки діяльності він став власником 40 % акцій компанії «Тюрк тельсіз телефон Таш», побудував найбільший тоді в Анкарі готель «Анкара-палас», купив і реорганізував фабрику вовняних тканин, надав кредити кільком Анкарським торговцям, які постачали на експорт тифтік і вовну.

Важливе значення мав також Закон про заохочення промисловості (діє з 1 липня 1927 р.). Відтепер промисловець, що мав намір будувати підприємство, міг отримати безоплатно земельну ділянку до 10 га. Він звільнявся від податків на криті приміщення, на земельну ділянку, на прибуток тощо. На матеріали, імпортовані для будівництва та виробничої діяльності підприємства, не накладалися митні збори та податки.

Для підтримки курсу турецької ліри і торгівлі валютою в березні 1930 р. був заснований тимчасовий консорціум, до якого увійшли всі найбільші національні та іноземні банки, що діяли в Стамбулі, а також міністерство фінансів Туреччини. Через шість місяців після створення консорціуму було надано право емісії. Подальшим кроком в упорядкуванні грошової системи і регулювання курсу турецької ліри стало заснування в липні 1930 р. Центрального банку Туреччини. Разом з тим, відбувалося заохочення приватного підприємництва в сільському господарстві, створення зразкових сільськогосподарських підприємств., прийняття 1-го і 2-го планів індустріального розвитку (1933-37 роки), будівництво доріг на території всієї країни.

Підсумовуючи сказане слід зазначити, що реформи видатного державного діяча Туреччини М. Кемаля (Ататюрка) дозволили напівзруйнованій війною країні, яка знаходиться під тягарем султана і повністю залежної від релігійних ісламських діячів, перетворитися в процвітаючу буржуазну державу, що орієнтується на європейські норми і стандарти, що має досить розвинуту промисловість і сільське господарство, що є безумовним економічним лідером серед країн ісламського світу.

УДК 327

Голик С. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОПЕРАЦІЯ «АРГО»

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

«Канадська хитрість» – популярне ім'я таємної операції з порятунку чотирьох американських дипломатів в столиці Ірану Тегерані, організованої урядом Канади і ЦРУ США у 1980 р.

У ХХ ст. відносини між Іраном та Заходом, на ґрунті економічних, політичних та релігійних протиріч, значно ускладнились. Під впливом пропагандистських матеріалів іранці почали переслідувати громадян Американського та Європейського континентів у своїй країні, протестувати проти їх присутності в Ірані. Під час одного з таких мітингів було взято в заручники працівників посольства Канади в Тегерані. Проте шістьом дипломатам-американцям все ж вдалося уникнути захоплення. 79 днів вони переховувалися у будинках канадського чиновника Джона Шердауна та посла Канади в Ірані Кена Тейлора.

Операцію з порятунку (вивезення з території Ірану) американців почав посол Кен Тейлор, який попросив допомоги у міністра закордонних справ Канади Флори Макдональд і прем'єр-міністра Канади Джо Кларка. Держслужбовці вирішили вивезти шістьох дипломатів міжнародним рейсом, надавши їм канадські паспорти. Для цього ЦРУ США підготувало підроблені іранські візи.

ЦРУ також задіяло свого експерта по маскуванню і ексфільтрації Тоні Мендеса. Він повинен був розробити легенду прикриття, знайти відповідний одяг, матеріали для зміни особистостей дипломатів. Мендес працював у тісному співробітництві з канадськими урядовими чиновниками в Оттаві, які переправили паспорти та інші допоміжні матеріали в канадське посольство через дипломатичного кур'єра. Потім Мендес разом з помічником вилетіли в Тегеран. У них, для різних варіантів розвитку сценарію, були кілька альтернативних паспортів і папок з підробленими документами. Основна історія прикриття ґрунтувалася на тому, що шістьох дипломатів представлять як команду з Голлівуду, які шукають місця для зйомок фільму. За допомогою голлівудського ветерана візажиста Джона Чамберса був розроблений сценарій фільму під назвою «Арго». Легенда про фільм також розглядалася як прикриття для відправки в Тегеран озброєної команди з метою звільнення самого посольства та усіх його працівників.

Згодом з'ясувалось, що при підготовці віз для дипломатів була допущена помилка. Розробники не врахували, що Новий рік в Ірані починається в кінці березня. Цю помилку помітив чиновник канадського посольства, коли перевіряв документи. Мендес захопив з собою кілька додаткових паспортів і проставив в них нові штампи віз, які цього разу відповідали іранському календарю.

Поки Кен Тейлор організовував виліт допоміжного персоналу, американці в його домі проводили тижні за читанням і грою. В іранців виникли підозри щодо мешканців дому Тейлорів, почалися сумнівні телефонні дзвінки та інша підозріла активність, операція «Арго» була під загрозою розкриття.

27 січня 1980 р. американські дипломати з китайськими паспортами все ж вилетіли з Мехрабадського аеропорту Тегерана на борту літака в Цюрих, далі до Швейцарії. У цей же день канадське посольство в Ірані було закрито, а Кен Тейлор і решта працівників повернулися до Канади.

Було врятовано шість американських дипломатів, а саме: Роберт Андерс (54 роки, чиновник консульства), Марк Ліджек (29 років, чиновник консульства), Кора Ліджек, (25 років, асистент консульства), Генрі Шатц (31 рік, аташе з сільськогосподарських питань), Джозеф Стаффорд (29 років, чиновник консульства), Кетлін Стаффорд (28 років, асистент консульства).

Посол Кен Тейлор, його дружина Патрісія, чиновник Джон Шердаун і його дружина Зеня були нагороджені орденом Канади (вищої цивільної нагородою Канади). Посол Кен Тейлор згодом був нагороджений Золотою медаллю Конгресу США за надану їм допомогу.

Жан Пеллетье, вашингтонський кореспондент монреальської газети (La Presse), дізнався про підготовлювану канадської операції, але вирішив не публікувати своє відкриття, щоб не наразити на небезпеку її учасників. Жан Пеллетье опублікував свою статтю, як тільки дізнався, що заручники покинули Іран. Це, зокрема, зруйнувало плани американців таємно розмістити шістьох дипломатів в Канаді, в той час як драма з утриманням заручників канадського посольства в Ірані ще тривала. Таким чином операція «Арго» стала надбанням гласності. Разом з тим, слід зазначити, що американському і канадському урядам все ж вдалося зберегти в секреті роль в операції «Арго» ЦРУ аж до 1997 р.

Отже, під час беззбройної операції під кодовою назвою «Арго» у січні 1980 р., що спільно провели спецслужби Канади і США, вдалося без будь-яких цивільних втрат врятувати життя шістьох американських дипломатів з території Ірану. Дану операцію можна сміливо вважати еталоном з подібних собі в практиці звільнення заручників в світі.

УДК 327

Деренівський Я. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВИШЕГРАДСЬКА ГРУПА ТА УКРАЇНА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Вишеградська група (Вишеградська трійка) – це політично-економічне об'єднання, яке виникло 15 лютого 1991 р. під час зустрічі президентів Польщі (Лех Валенса) і Чехо-Словаччини (Вацлав Гавел) та прем'єр-міністра Угорщини (Йожеф Антал) в угорському місті Вишеград. Серед основних передумов формування цієї групи можна назвати, зокрема, спільність історичного досвіду та географічна близькість, а також єдність цілей закордонної політики. Головна мета тогочасного угруповання – інтеграція до структур Європейського Союзу (ЄС) та Північноатлантичного Альянсу (НАТО).

З 1 січня 1993 р., після розпаду Чехо-Словаччини та проголошення незалежності Чехії і Словаччини, Вишеградська група неофіційно трансформувалася в нове регіональне утворення – Вишеградська четвірка.

У процесі налагодження взаємовідносин та активної співпраці між країнами-членами Вишеградської четвірки у напрямку приєднання до євроатлантичних структур були ухвалені умови про лібералізацію торгівлі в межах групи, що спричинило появу у 1993 р. Центральноевропейського порозуміння про вільну торгівлю (CEFTA). Останнє об'єднання можна навіть вважати певних «аналогом» ЄС в Центрально-Східній Європі, функціонування якого повинно було продемонструвати усій Європі бажання Польщі, Чехії, Словаччини та Угорщини реформувати свій стиль життя та переконати європейські країни у власній проєвропейськості і демократичності.

Упродовж 1994–1998 рр. зусилля країн Вишеградського клубу були переважно спрямовані на інтеграцію з ЄС і НАТО, що вимагало, насамперед, акумуляції усіх внутрішніх ресурсів для виконання надважких вступних критеріїв. У підсумку, вже у 1999 р. Чехія, Угорщина і Польща, а у 2004 р. Словаччина приєдналися до НАТО. У тому ж таки 2004 р. новими членами ЄС стали всі чотири країни Вишеградського клубу.

Із вступом країн-членів Вишеградської групи у Європейську Спільноту значно активізувалися їхні зовнішньополітичні відносини та співпраця з Україною, насамперед Республіки Польща. Так, у кінці 2004 р. президент Польщі А. Квасневський зазначив, що Вишеградська група може виступати зі спільними ініціативами, які стосуватимуться політики ЄС щодо її східних сусідів, у тому числі й України.

10 червня 2005 р. прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко зустрілася з колегами країн Вишеградської четвірки. Були обговорені питання енергетичної співпраці, зокрема, пов'язані з розвитком нафтових та газових магістралей, а також у сфері транспортування електроенергії. Ю. Тимошенко заявила, що розраховує на допомогу країн Вишеградської четвірки в інтеграції України до Євросоюзу: «Я переконана, що об'єднання таких потужних прем'єрів таких потужних країн трохи візьме шефство над Україною щодо вступу в Європейський Союз». Вона також зазначила, що після вступу в ЄС Україна може приєднатися до Вишеградської четвірки, і додала: «Вона вже «п'ятірка» де-факто, а формально – «4+1».

У січні 2006 р. міністр оборони України А. Гриценко взяв участь у зустрічі міністрів оборони країн Вишеградської групи в Будапешті. Він звернувся до своїх колег з проханням надати Україні методичну й експертну підтримку щодо набуття членства в НАТО.

У листопаді 2014 р. на зустрічі в Братиславі Президент України П. Порошенко та президенти країн Вишеградської четвірки домовились про започаткування нового формату співробітництва, зокрема постійної взаємодії на рівні міністрів закордонних справ та оборони країн Вишеградської четвірки та України.

Отже, на початку 1991 р. сформувалося нове, досить впливове та потужне об'єднання в Центральній-Східній Європі до складу якого увійшли Польща, Чехословаччина (згодом Чехія і Словаччина) та Угорщина. Попри історичні та регіональні передумови ці країни об'єднала також й спільна мета – інтеграція до ЄС та НАТО. Варто зазначити, що вже наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Вишеградська четвірка досягла поставлених цілей. Не залишилися осторонь від зовнішньополітичних векторів країн Вишеграду й Україна. З 2004 р. й по сьогодні учасники групи, а зокрема Польща, яку вважають «адвокатом України в Європі», активно допомагають нашій державі як на міжнародній арені (вступ у євроатлантичні структури), так і на фронті внутрішньополітичної трансформації України.

УДК 001.8

Дудар Іг.А. — викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗАСОБИ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

Проблемно-діалогічне навчання – це навчання, в процесі якого студенти через діалог втягуються в розв'язання проблемних ситуацій, індивідуально здобувають нові знання і тут же діляться ними, що виключає можливість закріплення хибних висновків. Чільне місце в системі діяльності викладача належить семінарам, тому що саме на них студенти отримують важливі теоретичні знання з історії України, вчать їх застосовувати на практиці.

Для стимулювання розумової діяльності студентів на семінарах з історії України викладачем створюються проблемні ситуації шляхом постановки запитання. Викладач прагне його робити складним настільки, щоб викликати утруднення в студентів, і, водночас, воно має бути посилюючим для самостійного знаходження відповіді.

Умови створення проблемних ситуацій:

студенти не знають способу розв'язання завдання, не можуть відповісти на поставлене питання, пояснити певний факт тощо;

необхідне використання раніше засвоєних теоретичних знань на практиці;

протиріччя між теоретичною можливістю розв'язання завдання та практичною неможливістю застосування саме цього способу;
протиріччя між практично досягнутим результатом і відсутністю в студентів знань для теоретичного обґрунтування.

На практиці можна використати різні типи проблемних семінарів:
семінар з окремими проблемними питаннями;
семінар, весь хід якого присвячений розв'язанню великої загальної проблеми;
семінар-диспут;
семінар-дослідження та ін.

Технологія проблемного навчання включає такі етапи діяльності:
створення проблемної ситуації;
збирання й аналіз даних, необхідних для розв'язання проблеми, актуалізація життєвого досвіду;
вивчення причинно-наслідкових зв'язків, формулювання гіпотез;
формулювання висновків.

У своїй діяльності викладач, при застосуванні проблемно-діалогічного методу, обов'язково включає вирішення таких питань:

- знаходження проблеми і створення проблемної ситуації;
- визначення найбільш ефективного способу її вирішення;
- вміння студентами вести діалог, спровокувати дискусію;
- корекція (уточнення) проблеми;
- надання допомоги студентам в аналізі умов проблемних ситуацій, вибору правильних рішень, консультацій в процесі рішення;
- аналіз помилок;
- підбиття підсумків діалогу, дискусій (вирішення проблемної ситуації).

Наприклад, на початку семінару пропонуємо проблемну ситуацію, яка ґрунтується на здивуванні або пов'язана з інтелектуальним утрудненням. Якщо використовується проблема «зі здивуванням», студентам пропонуються суперечливі факти, теорії, точки зору. Також в основу такої проблеми може бути покладене й інше протиріччя — між життєвим (побутовим) досвідом, уявленнями та науковими фактами. У цьому випадку пропонуємо практичне завдання, прикладом із навмисною помилкою.

З метою усвідомлення сутності проблемної ситуації викладач пропонує студентам низку питань, які стимулюють студентів до розуміння протиріччя, закладеного в проблемі (наприклад, «Що вас здивувало?», «Які є точки зору?», «Що ви припускали, а що вийшло насправді?», «Що вам заважає виконати завдання?», «Чим це завдання відрізняється від тих, які виконували раніше?» тощо).

За час своєї роботи переконався, що студенти не тільки самостійно приходять до тих чи інших висновків, здобуваючи нові знання, вони вчаться аналізувати, систематизувати, опрацьовувати новий матеріал на якісно вищому рівні – формулюють проблеми, а не лише відповідають на поставлені питання.

Застосування проблемно-діалогічного методу передбачає створення:

Проблемної ситуації, яка збуджує цілеспрямовану увагу і самостійність мислення. Вона протиставляє знання і незнання і тим самим загострює проблему.

Проблемного питання (без якого неможливий діалог). Відрізняється тим, що в ньому є приховане протиріччя, що воно відкриває можливість нестандартних відповідей, неординарних рішень і що в минулому досвіді того, кому воно задається нема готової схеми рішення.

Також викладач використовує проблемно-діалогічний метод для викладу матеріалу як засобу активізації пізнавальної діяльності студентів. Це реалізується такими шляхами:

Проблемний виклад матеріалу в формі бесіди, діалогу. При цьому студенти детально вивчають матеріал, визначаються «вузлові» питання та поділяють навчальний матеріал на: проблемний (аналіз, оцінка, значення і т.д.); фактичний (дати, точні дані, незаперечні факти).

Частково-пошукова діяльність.

Така робота передбачає підготовку студентам низки спеціальних питань, які підштовхнуть їх до самостійних роздумів, активних пошуків відповіді і провокують їх в свою чергу задати питання мені. В залежності від гостроти матеріалу розгортається діалог або дискусія.

Дослідницька діяльність.

При використанні такої роботи студенти самостійно шукають розв'язання проблемної ситуації, яка має неординарну оцінку. Наприклад, коли студенти працюють з історичними документами, які не мають однозначних тлумачень в історичній науці (Березневі статті, пакт Молотова-Рібентропа).

Сьогодні найчастіше проблемне навчання розглядається як технологія розвивальної освіти, спрямована на активне формування знань, розумових здібностей та прийомів дослідницької діяльності, залучення до наукового пошуку, розвиток творчості. Використання проблемного навчання дозволяє досягти більш глибокого розуміння матеріалу, його свідомого засвоєння, забезпечує наукову доказовість знань, привчає студентів мислити діалектично, сприяє розвитку особистих якостей.

УДК 73.092.2

Заставна Д. – студентка групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВЕРСІЇ УБИВСТВА Д. КЕННЕДІ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

22 листопада 1963 р. у м. Даллас (штат Техас) загинув 35 президент США Джон Фітцджеральд Кеннеді. У цей роковий день президентське подружжя вилетіло з військово-повітряної бази Корсуел в м. Даллас. Приземлившись, Кеннеді з дружиною сіли в розкішний куленепробивний лімузин. Президент розмістився на задньому сидінні справа, а Жаклін – біля нього. Вони повинні були проїхати по центрі міста приблизно 15 км. Через спеку Д. Кеннеді наказав відкинути верх лімузина. Об 11:50 президентський кортеж з п'яти автомобілів прямував з аеродрому в місто. Після того, як машини, рухаючись зі швидкістю 32 км/год проїхали по Хьюстон-стріт, вони завернули на Елм-стріт і минули склад шкільних підручників. У цей момент пролунало кілька пострілів. Д. Кеннеді скрикнув і схопився обома руками за горло. Кортеж президента прискорив рух і направився в Парклендський шпиталь. Там президента відразу ж відправили в реанімацію, де його надали першу медичну допомогу. Але це все виявилося марним. 13:00 офіційно було оголошено про смерть Д. Кеннеді.

Убивство Д. Кеннеді вже можна вважати «загадкою» ХХ ст., оскільки з плином часу з'являються нові версії, припущення та гіпотези щодо нього. Ця трагічна листопадова подія стала об'єктом досліджень багатьох істориків, журналістів, юристів, але сьогодні навряд чи хтось може з великою долею достовірності стверджувати, що та чи інша версія є дійсно правильною.

Офіційно вбивство Д. Кеннеді розслідувала «комісія Уоррена», яка у кінці вересня 1964 р. подала свій звіт (складався з 900 сторінок і 26 томів «Додатків»). Слідчі

прийшли до висновку, що Д. Кеннеді вбив 24-річний Лі Харві Освальд, який діяв самостійно. Поряд із цим, тут варто зауважити, що окремі з фактів суперечать або взагалі не відповідають зробленому висновку. Річ у тім, що версія про убивцю-одинака викликає дедалі більше сумнівів. Це пов'язують з тим, що діяльність комісії не мала на меті стільки з'ясувати, хто вбив Д. Кеннеді, скільки виконати «державне замовлення», заспокоївши таким чином громадськість. Проте більшість американців не повірили тоді і сьогодні не вірять «комісії Уоррена». У зв'язку з цим 1979 р. спеціальний комітет парламенту США після дворічного розслідування визнав, що Освальд, вірогідно, був не єдиним учасником вбивства, а проти Д. Кеннеді існувала змова, до якої, можливо, причетні представники організованої злочинності.

На сьогодні вже відомо безліч ймовірних версій загибелі 22 листопада 1963 р. президента США Д. Кеннеді. З-поміж найпопулярніших слід виокремити наступні:

1. Версія «трав'янистий пагорб». Вперше опублікована на сторінках англійського журналу «Science and Justice». Очевидець тих листопадових подій, Джин Гілл стверджувала, що виразно чула постріл із-за пагорба, однак коли вона побігла туди, її зупинили два полісмени. Публікація викликала широкий міжнародний резонанс. Автором статті є відомий британський криміналіст на прізвище Томас. Ґрунтуючись на ретельних дослідженнях, проведених за допомогою новітніх акустичних технологій, науковець переконливо доводить, що в Кеннеді стріляли принаймні двоє чоловіків – Освальд і ще хтось, саме з того пагорба. Сам Томас на 96,3 % переконаний у своїх припущеннях. У президента США було зроблено чотири постріли: тричі вистрелив Освальд, а раз – невідомий.

2. Версія ЦРУ. Вбивство Д. Кеннеді спланували високопоставлені чиновники ЦРУ. Вони нібито звинуватили президента в провалі операції в бухті Кочінос на Кубі: мовляв, він заборонив вести бомбардування острова під час висадки. Є данні, що Говард Хант, арештований по «Уотергейтській справі», пов'язаний з вбивством Д. Кеннеді. Г. Хант був керівником програми ЦРУ, направленої на підготовку та навчання емігрантів з Куби для організації повстання проти Ф. Кастро. У зв'язку з цією діяльністю він познайомився з Освальдом і сам знаходився на місці вбивства.

3. Державний переворот (теорія Гаррісона). Ця версія провину за вбивство президента покладає на членів уряду, що завзято виступали за збройне вторгнення США у В'єтнам. Д. Кеннеді, прагнучи покласти кінець «холодній війні», був перешкодою на шляху цих політиків. Джим Гаррісон, окружний прокурор Нового Орлеана, стверджував, що верхівка ЦРУ, ФСБ, міліції Далласа, секретних служб і уряду приймала участь в грандіозному приховуванні фактів щодо вбивства Д. Кеннеді.

4. Причетність мафії до вбивства Д. Кеннеді. Версія відома із стенограми розмови, яка нібито відбувалася за півтора місяці до вбивства Д. Кеннеді в ресторані «Карусель-клуб» в Далласі між Лі Харві Освальдом і Джеком Рубай, який потім уб'є арештованого Освальда і помре згодом під час тюремного ув'язнення за це вбивство.

5. Урядова змова. Президент США Д. Кеннеді став жертвою не «вбивці-одинака», а широкомасштабної змови всередині американського уряду. Такий головний висновок нового розслідування, яке провела група незалежних експертів. Американські фахівці зібрали воєдино і наново проаналізували усі наявні на сьогодні дані, які підтверджують, що уряд США не лише всіляко намагався зам'яти розслідування вбивства Д. Кеннеді, але навіть пішов на відверту фабрикацію і підтасовування доказів. Урядова комісія Воррена дійшла висновку, що вбивство – справа рук «вбивці-одинака» Лі Харві Освальда і що не йдеться про широкомасштабну змову. Однак не всі в США прийняли цю версію. Сумніви, зокрема, викликали здібності снайпера, який зробив два точних постріли, зумівши за лічені секунди перезарядити гвинтівку під час руху президентського кортежу. За словами історика Джеймса Фетцера, зібрані експертами

дані вказують на те, що усього було зроблено аж шість пострілів. Причому стріляли з різних точок, а не з одного місця. Фахівець із радіаційної онкології Девід Мантік провів технічну експертизу за допомогою оптичної денситометрії трьох рентгенівських знімків черепа Д. Кеннеді, зроблених незабаром після вбивства президента. Перше ж відкриття виявилось приголомшуючим. Всі три знімки були копіями, а не оригіналами, які кудись зникли. Більше того, Д. Мантік з'ясував, що над цими копіями хтось старанно попрацював. Маніпуляції, пророблені зі знімками, на думку фахівця, могли переслідувати лише одну мету – приховати істинний характер поранення, яке отримав Д. Кеннеді.

Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що вбивство президента США Д. Кеннеді стало важким ударом для американців. Адже Д. Кеннеді справляв враження амбітного політика, який хотів та мав усі можливості змінити країну в кращу сторону. Проте його життя 22 листопада 1963 р. обірвали постріли, приналежність та кількість яких невідомі точно й на даний час. Версій багато, вони різні – від змови державних органів до причетності американських мафіозних кланів. З-поміж всього насправді відомо лиш те, що Д. Кеннеді, яким міг стати одним із вірцевих президентів для США ХХ ст., схожим, наприклад, на Ф. Рузвельта, трагічно загинув. Сподіваємось, що час розставить все по своїх місцях і нам все ж стане відома вся правда.

УДК 930.2

Івачевський А. — ст. гр. 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ТОВАРИСТВА ТА ЇХ РОЛЬ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

Науковий керівник: викладач-методист Дудар Іг. А.

Ми у своєму дослідженні хочемо звернути увагу на виникненні тих товариств, що сприяли розвитку освітнього, культурного, політичного життя Галичини. В історії України діяльність українських студентських товариств Східної Галичини досліджували: І.Андрухів, Б.Савчук, Р.Ковалюк, Н.Мисак, Н.Зьомко, Н.Клименко, І.Гуменна, О.Збожна та ін.

У кінці 60-их на початку 70-их років XIX ст. українська учнівська та студентська молодь заснувала таємні товариства «Громади», які стали школою виховання української національної еліти. Засновниками «Громад» на підросійських українських землях був студент Київського університету Володимир Антонович, а на підавстрійських – вихованець Львівської духовної семінарії Данило Телячків. У Тернополі «Громаду» заснував учень 6 класу Тернопільської гімназії, уродженець селища Гримайлів Іван Пулюй. Було це у січні 1863 року. Іван Пулюй писав: «Ціль товариства була висока, моральна, гарна і патріотична». [4, С. 232].

Коли побільшало число членів і прихильників української самостійності, то вирішено було створити академічне товариство «Січ». Саме Іван Пулюй знову пише про «явне» товариство. [4, С. 232].

Отже, «Січ» створили вихованці «Громад», що приїхали у Відень на навчання. Офіційною датою заснування «Академічного Товариства «Січ», така його повна назва, є 9 січня 1868 року. «Прапором «Січі» була синьо-жовта хоругва» [4, С. 232].

У товаристві «Січ» почали зароджуватися гуртки. Велике значення мав гурток «Товаришів просвіти», що займався видавничою діяльністю, щоб видавати книжки для народу, Іван Пулюй, тоді вихованець Віденської греко-католицької духовної семінарії, організував «Працю» і взявся за переклад Молитвослова українською мовою. Після виходу у світ Молитвослова Іван Пулюй разом з Пантелеймоном Кулішем, який приїхав на той час у Відень, взялися за переклад Чотирьох Євангелій. А коли Євангелії надрукували, то січовики допомагали їх розповсюджувати. [2, С. 26]. За словами Михайла Драгоманова, бібліотека «Січі» була «найбагатша на українські книжки в усій Австрії».

Хочемо зазначити, що шостим кошовим «Січі» був Іван Пулюй. Він керував «Січчю» від 30.11.1872р. до 29.11.1873р. У цей час, а точніше – 3 травня 1873 р. на загальних зборах змінили статут товариства, що розширило його діяльність. Студентське товариство організовувало з'їзди молоді у Коломиї, у Львові та Чернівцях. Проте 27 червня 1893 р. «Січ» закрили... Та через півроку (31 грудня 1893 р.), стараннями Юліана Романчука та Теофіля Окуневського, діяльність «Січі» відновили. [2, С. 28]. «Січ» знову взялася за налагодження стосунків з молодіжними товариствами інших європейських народів, брала участь у спільних слов'янських вечорах, концертах.

Коли у 1901 році Юліан Романчук, на той час посол до Віденського парламенту, вніс на засідання Резолюцію з приводу заснування окремого університету для українців Східної Галичини та збільшення українознавчих кафедр у Львівському університеті, який на той час опанували поляки, його підтримала українська студентська молодь як у Львові, так і у Відні. Українська молодь бойкотувала Львівський університет. Понад 300 студентів-українців у знак протесту покинули Львівський університет і виїхали за кордон, щоб там продовжити навчання.

Тож січовики своїми вічами продовжували нагадувати владі про нагальну потребу відкриття університету для українців. У цій справі вони мали надзвичайну підтримку від німецьких і слов'янських студентів, які були разом з ними і допомагали їм в організації віча. У 1904 році шостий кошовий «Січі» — Іван Пулюй — надрукував у газеті «Діло» п'ять статей, які стосувалися Львівського університету. У цьому ж році статті вийшли окремою книжечкою: «О руський універзитет у Львові». [2, С. 28].

З січня 1911 р. товариство стало називатися: «Товариство українських студентів «Січ». Та для січовиків воно завжди було «Академічним Товариством «Січ». Отже, можна стверджувати, що це – прообраз Наукового товариства ім. Т.Шевченка, яке згодом стане прообразом Української Академії Наук.

У середині 20-х рр. XX ст. відбувається зміна пріоритетів у суспільній діяльності українських студентських товариств. Зокрема, члени товариств почали визнавати менш значимою політичну діяльність, а своїм основним стратегічним завданням висунули культурно-освітню роботу серед населення Східної Галичини. [3, С. 56].

У роки боротьби українців за свою Державу січовики були разом з українським народом. Вони були неофіційними послами українців, які не мали своєї держави у Європі.

З встановленням радянської влади на Західній Україні, після вивезення січовиків у радянські концтабори, австрійська поліція ліквідувала «Січ». Було це 18 червня 1947 року. Будь-яку спробу відновити діяльність «Січі» оголошували нелегальною.

Отже, студентські товариства Галичини активізували формування національної свідомості українства та сприяли розширенню світогляду населення, прищеплювали патріотизм, виношували ідею необхідності об'єднання української нації та створення Української незалежної держави.

Список використаних джерел:

1. Гуменна І. Л. Українські студентські товариства у розвитку освіти і науки у Східній Галичині першої третини ХХ ст. // Збірник праць XI Міжнародної молодіжної науково-практичної конференції “Історія науки, техніки та освіти” за темою “Розбудова дослідницького університету”. – Київ, 25 квітня 2013 р. – С. 55–58

2. Збожна О. Іван Пулюй і товариства української молоді: таємна «Громада» та легальна «Січ» (До 170-річчя від дня народження Івана Пулюя) Збірник праць НТШ. Т. 9. С.23 – 36

3. Савчук Б. Студентський рух в Західній Україні у 1920 – 30-ті роки: хроніка організаційно-ідейного становлення / Б. Савчук // Наукові записки ТДПУ ім. В.Гнатюка. Серія: Історія / [За заг. ред. проф. М. М. Алексієвця]. – Тернопіль. – 1999. – Випуск ІХ. – С. 54–58.

4. Іван Пулюй. Збірник праць / За ред. В.Шендеровського. – К.: Рада, 1996. – 712 с.

УДК 73.091.8

Котюк О. – студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ДОКТРИНА ТРУМЕНА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

«Доктрина Трумена» – зовнішньополітична програма, яку 12 березня 1947 р. оприлюднив президент США Гарі Трумен. В її основі лежала ідея, що історична місія Америки полягає у стримуванні наступу комунізму в світі та в наданні допомоги країнам, над якими, мовляв, нависла «комуністична загроза», зокрема, Греції і Туреччині. Ця доктрина фактично стала ідеологічним обґрунтуванням «холодної війни».

Офіційному оголошенню нової зовнішньополітичної стратегії США на другу половину ХХ ст. передували послання у лютому 1947 р. самого президента США Г. Трумена до Конгресу, у якому він окреслив широку програму з «порятунку Європи від радянської експансії», а також виступ 5 березня В. Черчілля у м. Фултон (штат Міссурі, США) з промовою, в якій містився заклик до створення військово-політичного союзу Великобританії та США, спрямованого проти СРСР і соціалістичних країн.

«Доктрина Трумена» була спрямована, насамперед, на:

- обмеження впливу та популярності комуністичних режимів після Другої світової війни;
- ведення безперервного тиску на СРСР та інші країни соціалістичного блоку;
- підтримку антикомуністичних сил та режимів в світі (надання широкої військової допомоги – створення військових баз);
- виділення у 1947–1948 рр. 400 млн доларів для надання допомоги Греції і Туреччині під приводом комуністичної загрози з боку СРСР. 20 червня 1947 р. Греція і 12 липня 1947 р. Туреччина отримала відповідно 300 і 100 млн дол.

Колишній віце-президент США Генрі Уоллес охарактеризував «Доктрину Трумена» як «божевільний крок до війни, який викликав кризу в міжнародних відносинах». У даному випадку варто дещо скорегувати слова відомого політичного діяча і наголосити, що доктрина була «кроком до неоголошеної війни між США і СРСР». Така «холодна війна» між двома наддержавами ХХ ст. тривала від 1946–1947 рр. і аж до розпаду Радянського Союзу в грудні 1991 р.

З-поміж найгостріших подій цього періоду, передумовою яких певною мірою можна вважати і «Доктрину Трумена», варто згадати такі: утворення двох ворожих один одному військових блоків – Північноатлантичний Альянс (1949 р.) та Організація Варшавського Договору (1955 р.); вдаль випробовування атомної бомби в СРСР (1949 р.); Корейська війна (1950–1953 рр.); Карибська криза (1962 р.)

Отже, метою зовнішньополітичної «Доктрини», яку запропонував президент США Г. Трумен у 1947 р., було стримування та мінімізація впливу СРСР не лише в Європі, але й на інших континентах. В цілому, основні завдання цієї стратегічної програми були реалізовані. Разом з тим, не можливо заперечувати й того, що «Доктрина Трумена» стала, як зазначають сьогодні окремі історики, точкою відліку нового для тогочасного світу та суспільства варіанту міждержавного протистояння – «холодної війни».

УДК 520.033.53/54

Кравчик В. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НАПАД ЯПОНІЇ НА ПЕРЛ-ХАРБОР

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

На початку Другої світової війни США, не маючи наміру втручатися у черговий європейський конфлікт, оголосили про свій нейтралітет. Проте американці не змогли передбачити дій іншої, неєвропейської країни, яка згідно власної зовнішньополітичної та військової доктрин готувалася до всесвітньої експансії. Цією державою була Японія, влада якої планувала, насамперед, встановити контроль над Південно-Східною Азією. Щоб забезпечити собі свободу дій в цьому регіоні потрібно було спершу нейтралізувати тихоокеанський флот США.

Для виконання поставленої мети 26 листопада 1941 р. ударне з'єднання японського імператорського флоту під командуванням віце-адмірала Тюїті Нагумо покинуло базу в затоці Хітокаппу на Курильських островах і попрямувало до гавані Перл-Гарбор. Японське з'єднання включало шість авіаносців, на яких було розміщено 441 літак, у тому числі винищувачі, торпедоносці, пікіруючі бомбардувальники і винищувачі-бомбардувальники. Ескорт авіаносців становили 2 лінкори, 2 важких і 1 легкий крейсер і 9 есмінців (ще 2 есмінці відокремилися раніше для проведення окремої операції по обстрілу атола Мідуей). В операції проти біля о. Оаху також брали участь 20 підводних човнів, які доставили до місця атаки ще 5 карликових підводних човнів.

Вранці 7 грудня літаки з японських авіаносців нанесли удари по аеродромах на о. Оаху та по кораблях США, які стояли на якорі в гавані Перл-Харбор. Було потоплено 4 лінкори, 2 есмінці, 1 мінного загороджувача. Ще 4 лінкори, 3 легких крейсери і 1 есмінець отримали значні пошкодження. Втрати американської авіації склали: 188 літаків знищено, ще 159 пошкоджено. Американці втратили 2403 людини (з них 1102 на борту підірваного лінкора «Арізона») і 1178 пораненими. Японці втратили 29 літаків, 74 пошкоджено. Були потоплені 4 малих підводних човни та один малий підводний човен некеровано викинувся на берег. Людські втрати склали 64 людини загиблими (55 льотчиків, 9 підводників). Одна людина потрапила у полон.

З точки зору швидкого ефекту, напад на військово-морську базу США в гавані Перл-Харбор обернувся успіхом для Японії, який перевершив усі очікування тих, хто

планував операцію. Нейтралізація тихоокеанського флоту США на 6 місяців дозволила Японії захопити більшу частину Південно-Східної Азії, включаючи Гонконг, Бірму, Голландську Ост-Індію, Сінгапур та Філіппіни. Однак відмова США від перемир'я і неможливість отримати допомогу від союзників призвели до поразки Японії. З усіх потоплених американських кораблів не вдалося відновити тільки 4, зокрема лінкори «Арізона» і «Оклахома». Були відремонтовані наступні наступні лінкори: «Каліфорнія», «Теннессі», «Західна Вірджинія», «Меріленд», «Невада» й «Пенсильванія». Жоден з трьох авіаносців США не був пошкоджений – на той час їх не було у Перл-Харборі. З 22 японських кораблів, які брали участь у нападі на Перл-Харбор, до кінця Другої світової війни залишився тільки один.

Отже, нападом на Перл-Харбор Японія, з однієї сторони, оприлюднила свої геополітичні плани та військову потужність, а з іншої – сама занесла над своєю головою «Дамоклів меч», змусивши таким чином США вступити у Другу світову війну.

УДК 450.094

Кришталович Я. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЛЮТЕРАНСЬКИЙ АКТ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Процес становлення тоталітаризму в фашистській Італії вимагав врегулювання відносин з Ватиканом. Офіційно Ватикан не визнавав італійську державу Б. Муссоліні. Фашистська держава, яка вже ліквідувала чи змусила до співпраці всі інші організації світського характеру, не могла з цим змиритися. Проте знищити католицьку церкву фашистам не вдалось. Річ у тому, що церква проникла у такі глухі куточки людських душ, де жодна б фашистська ідеологія не могла. Тому держава на чолі з Б. Муссоліні вирішила заключити з церквою союз. Диктатор Італії знав про те, що «найбільшим державним діячем Італії стане той, хто вирішить Римське питання».

Зі своєї сторони Ватикан вирішив почати переговори з фашизмом лише після того, як переконається в силі його диктатури. Папа Пій XI висловив своє ставлення до союзу з фашистською владою в листі до кардинала Гаспаррі: «Ми не можемо признати за будь-ким права видавати закони щодо церковних справ та осіб без попередньої згоди зі святим престолом і з нами». Так папа давав зрозуміти Б. Муссоліні, що церква не погоджується з жодною реформою церковного законодавства, яка б вона вигідна не була для неї. Б. Муссоліні віднісся з розумінням до цієї позиції Ватикану. У переговорах, які почалися 6 серпня 1926 р., фашистський блок представляв радник лідера Італії Доменіко Бароне, а сторону Ватикану адвокат Франческо Пачеллі.

4 жовтня 1926 р. Б. Муссоліні через Д. Бароне робить письмовий запит курії: на яких умовах вона згідна піти на угоду з державою. 6 жовтня кардинал Гаспаррі, який був особистим представником папи, дав відповідь. 10 грудня 1926 р. король дав дозвіл на відкриття переговорів. Офіційно переговори тривали 2 роки. Зрештою 11 лютого 1929 р. між Б. Муссоліні та кардиналом Гаспаррі були підписані так звані «Лютеранські домовленості», які склалися із трьох документів: «Домовленості», «Фінансова конвенція», «Конкордат».

Основним пунктом «Домовленостей» стало визнання Італією держави Ватикан (невеликої частини території Риму), під верховним управлінням Святого Понтифіка.

Фактично, у тих конкретно-історичних умовах, це означало, що католицька церква також визнала фашистський режим в Італії.

Тут варто підкреслити, що ціна, яку заплатили фашисти за отриману ними вигоду не обмежувалися лише визнанням суверенітету Ватикану. Так, згідно «Фінансової конвенції» – другого документу «Лютеранських домовленостей», фашисти зобов'язувались виплатити церкві величезну на той час суму в розмірі 750 млн. лір готівкою і 1 млрд. лір цінними паперами. Фашисти тим самим зобов'язались сплатити борги, які випливали з давніх обов'язків Італійської держави щодо Ватикану.

Проте ні Ватикан, ні кошти, виплачені йому, не були основною ціною, яку заплатили фашисти за примирення з церквою. Найвагомим з усіх був третій документ «Лютеранських домовленостей» – «Конкордат», згідно якого церква отримала значний вплив в області школи та шлюбно-сімейного законодавства. «Конкордат» обмежив юрисдикцію держави та закріпив її світський характер.

13 травня 1929 р. виступаючи в палаті депутатів щодо домовленостей з Ватиканом Б. Муссоліні зазначив, що «Договір» назавжди ліквідує «римське питання». З приводу «Фінансової конвенції» Б. Муссоліні відмітив, що у ній передбачений ряд технічних деталей, спрямованих на полегшення справ італійської казни по виплаті Ватикану передбаченої суми. Позитивно відгукнувся лідер Італії і про «Конкордат». Проте свою промову дуче завершив застереженням в адресу тих клерикалів, які б хотіли використовувати примирення церкви і держави в Італії для своїх політичних цілей. Він заявив: «Ми не допустимо, щоб воскресли організації і партії, які ми знищили раз і назавжди». «Фашистська держава – католицька, але вона – фашистська. Більше того вона виключно за своєю природою фашистська. Католицизм його доповняє, і ми говоримо це відкрито кинувши карти на стіл».

Отже, підписавши 11 лютого 1929 р. «Лютеранські домовленості» з Ватиканом, фашистська держава на чолі з Б. Муссоліні ціною серйозних поступок на користь церкви, здобула важливу для себе підтримку католицького духовенства, а разом з ним – прихильність італійського суспільства.

УДК 73.092.7

Марцішко С. – студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РЕЙГАНОМІКА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

З 1981 по 1989 р. США очолював представник республіканської партії Рональд Рейган. На посту президента він висунув ряд нових політичних і економічних ініціатив. Р. Рейган дотримувався стратегії найменшого втручання уряду в регулювання економіки, скорочення державних витрат, зниження податків, контролю над інфляцією (подібна економічна політика пізніше отримала назву «Рейганоміка»).

Економічна політика Р. Рейгана виходила з програми «відродження Америки». Це стало основною метою проведеного в 1981 р. 30-відсоткового зниження податків, що дало змогу підприємцям скерувати вивільнені кошти на розширення виробництва, а іншим верствам населення – збільшити споживання.

Кризові явища в економіці долалися технічним переоснащенням підприємств, збільшенням частки наукомістких галузей промисловості, зокрема, радіоелектроніки, приладобудування, космонавтики тощо. Одночасно запроваджувалась антиінфляційна

політика, скорочувалися витрати на державний апарат. Так, бюджетні скорочення стосувалися всіх міністерств і відомств за винятком Пентагону (міністерства оборони). Це дало змогу створити сприятливі умови для залучення іноземного капіталу в економіку США, що своєю чергою привело до запровадження найновіших досягнень науково-технічного прогресу. Тільки парк електронно-обчислювальних машин у 1987 р. нараховував 20 млн, у тому числі 19 млн персональних комп'ютерів.

У 1983 р. всі економічні показники різко зросли, а обсяги виробництва в оброблювальній промисловості за сім років збільшилися на 43 %. Порівняно з 1970-ми рр. вдвічі зросли також темпи приросту продуктивності праці.

У загальному підсумки «рейганоміки» можна звести до таких наслідків:

1) запроваджується ресурсозбереження, зменшується споживання нафти, газу і сталі, чавуну тощо, а от суспільне виробництво зростає, середньорічні темпи приросту валового національного продукту становили 3,5 %;

2) за менших витрат досягається вища ефективність суспільної праці в цілому (10 корів у фермерському господарстві дають стільки молока, скільки раніше отримували від 100 корів);

3) збільшуються особисті доходи американців на душу населення. Разом з тим, найголовніший результат – трансформація індустріального суспільства в постіндустріальне з раціональним вирішенням тих багатьох соціальних проблем, котрі віками були каменем спотикання у людських відносинах.

У підсумку «рейганоміки» вже до кінця 1983 р. інфляція знизилася з 13,5 % до 3,2 %; вартість долара у світі в 1985 р. зросла на 50 %. Одночасно збільшився бюджетний дефіцит. Так, якщо у 1980 р. державний борг США становив 908,5 млрд дол., тоді у 1988 р. – 2600 млрд дол. Крім цього значно зросла роль військово-промислового комплексу.

Отже, державницька діяльність 40-го президента США Р. Рейгана вивела, як і у 1930-х роках політика Ф. Рузвельта, США із економічної кризи тепер вже 1970-х років, піднесла країну на якісно новий рівень, підтвердила статус наддержави та найвпливовішого гравця на міжнародній арені.

УДК 651.012

Мисько О.П., викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

У сучасних кризових умовах розвитку української економіки, політики та культури, веденням на сході України воєнних дій проти агресії Росії, перед нами, як ніколи, гостро постало питання виховання національної свідомості, патріотизму у молодого покоління та усвідомлення себе як єдиного народу, нації з багатовіковою історією та самобутньою культурою.

Ми живемо в XXI столітті і бачимо, що досягнути високого рівня духовності, стабільності, добробуту можна лише за умови, коли нація будує державу, а держава є гарантом розвитку нації. Перед державою постали нові проблеми: формування української людини з високо розвинутою національною свідомістю і самосвідомістю та створення еліти (духовно- політичної, освітньо-наукової, культурно-інтелектуальної). Перед нами стоїть проблема формування і виховання не просто особистості, а особистості національно свідомого українського громадянина. Тому освітня парадигма не лише змінюється, а й наповнюється новим синтезом: інтелектуалізму, раціоналізму,

прагматизму з гуманістичною духовністю, у якій українське родинне виховання з громадським акцентом стає основою формування націоцентричного світогляду особистості. Фундаментом, методологічно-філософською основою, найважливішим засобом та джерелом формування характерів громадян, органічним компонентом усіх ланок та форм системи освіти стає національне виховання, а головною формою вираження його – українознавство. Отже, головною метою національного виховання на сучасному етапі є набуття молодим поколінням історичного й соціального досвіду, успадкування духовних надбань українського народу, що віками розвивається в річищі світової цивілізації і культури. Незаперечним фактом є те, що етнічне самоусвідомлення є першоосновою, корінням патріотизму. А процес етнізації особистості починається з раннього періоду її життя – з сім'ї, яка має унікальні родинні традиції, реліквії з яскравим національним забарвленням. Фундаментальне значення в процесі національної самосвідомості мають рідна мова й природа, фольклор, звичаї, традиції, ігри, обряди, народний театр. На вищому етапі національно-політичного самоусвідомлення, який припадає на підлітковий та юнацький вік і передбачає усвідомлення себе як частки нації, своєї причетності до неї як явища політичного, ключовими моментами виховання є відновлення історичної пам'яті та формування почуття національної гідності. Особливо важливу роль відіграє діяльність у молодіжних громадських, політичних організаціях та партіях, де чітко визначаються ідейні переконання, патріотичні почуття, формується національний світогляд. Вважаю, що питання національного виховання має ще багато недосліджених аспектів у змістовій структурі, історії становлення, методах, принципах, формах організації та засобах, які потребують глибокого дослідження та наукового обґрунтування.

Список використаних джерел:

1. Ващенко Г. Виховний ідеал. Полтава, 1994.
2. Повість минулих літ. Київ, 1989.
3. Родинна педагогіка: Навч.-метод. посіб. К., 2002.
4. Стельмахович М. Сім'я та родинне виховання в Україні з найдавніших часів до XIX ст. // Рідна школа. 1992. № 3–4.

УДК 323

Молодецька Л. – студентка групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РЕВОЛЮЦІЇ 1989 РОКУ В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

У 1989 р. в окремих країнах Центральної та Південно-Східної Європи відбулись революції, які стали наслідком економічної, політичної та духовної кризи в державі. Слід зазначити, що революційні події кінця 1980-х років мали спільні та відмінні риси. До спільних можна віднести наступні:

- прагнення ліквідувати монопольну владу правлячих компартій і на основі широкої демократії повністю обновити життя суспільства;
- масовий характер, широка участь у них інтелігенції, молоді, особливо студентської, робітників і службовців;
- антисоціалістична спрямованість;

- нездатність лідерів комуністичних режимів до проведення реформи і, як наслідок, неспроможність протистояти революційним змінам.

Таким країнам як Польща, Чехо-Словаччина, Угорщина, Болгарія та Румунія властива також й своя специфічна революційна дійсність.

У **Польщі** переломним моментом стали засідання «круглого столу» (лютий-квітень 1989 р.), у якому взяли влади (Польська об'єднана робітничка партія (ПОРП)), опозиція («Солідарність» на чолі з Лехом Валенсою) та католицьке духовенство. У ході важких дискусій була досягнута угода про визнання за опозицією права на відкриту діяльність, легалізацію «Солідарності», про реформу парламенту та виборчого закону.

У червні 1989 р. відбулися анонсовані рішеннями «круглого столу» вибори до парламенту, які продемонстрували неприйняття поляками комуністичної системи. Із 100 місць у Сенаті «Солідарність» здобула 99. У січні 1990 р. ПОРП саморозпустилася, а на її основі сформована нова партія – Соціал-демократія Республіки Польща (СДРП). Остання зайняла позицію парламентської демократії та ринкової економіки.

У **Чехо-Словаччині** 17 листопада 1989 р. міліція розігнала студентську демонстрацію в Празі, що викликало величезне обурення населення. Вже 18 листопада за ініціативою опозиційної «Хартії-77» створено Громадянський форум (ГФ) – демократичний фронт, який об'єднав противників комуністичного режиму в країні. Наприкінці листопада федеральний парламент скасував статтю Конституції, яка затверджувала керівну роль КПЧ в країні. 29 грудня 1989 р. Федеральні збори обрали президентом країни лідера опозиції Вацлава Гавела. Події листопада 1989 р., завдяки мирному перебігу, отримали назву «оксамитова революція».

В **Угорщині** революція 1989 р. теж відбувалася в мирний спосіб. Конференція Угорської соціалістичної робітничої партії (УСРП) ухвалила програму стабілізації економіки та скорочення зовнішньої заборгованості. У країні дозволили гласність, почали виникати нові партії, групи, рухи.

Упродовж 1989 р. між УСРП, громадськими організаціями та опозиційними партіями відбулися переговори, згідно яких парламент країни ухвалив закони про право громадян на створення об'єднань і асоціацій, про проведення мітингів і зборів, про референдум, про президента республіки та вибори. З 23 жовтня 1989 р., після змін до Конституції, на карті світу постала нова держава – Угорська Республіка, яку очолює президент, обраний парламентом. 25 березня 1990 р. в Угорщині вперше за 45 років відбулися вільні парламентські вибори.

Улітку 1989 р. в **Болгарії** різко загострилося суспільно-політична та економічна ситуація. Прокомуністичний лідер Тодор Живков поступово втрачав важелі управління державою. У вищому керівництві назрівав конфлікт. 10 листопада керівництво Болгарської комуністичної партії (БКП) змусило Т. Живкова піти у відставку.

В країні постали нові партії, організації, рухи. Незабаром БКП перейменували на Болгарську соціалістичну партію (БСП). 7 грудня 1989 р. було засновано Союз демократичних сил (СДС), який проголосив ідею розбудови Болгарської держави на принципах демократії та приватної власності. Керівником СДС став Желю Желев, якого 19 січня 1992 р. всенародно обрали президентом країни.

У **Румунії** революція відбувалась із застосуванням військової сили з боку режиму Ніколае Чаушеску, який створив для свого захисту потужний апарат репресій та всеосяжного контролю за думками й повсякденними діями людей.

Перші сигнали про початок опору тоталітарній системі надійшли з Трансильванії, де у м. Тімішоарі влада репресувала реформаторського пастора Ласло Текеша. Під час кривавих подій 16-17 грудня 1989 р. у Тімішоарі загинули понад 100 осіб та більш як 200 було поранено. Трагедія збурила всю країну. Повсюди розпочалися страйки, очолені лідерами Румунського демократичного фронту. Н. Чаушеску

спробував владнати ситуацію виступивши перед багатолюдною маніфестацією на Палацовій площі в Бухаресті. Його зустріли свистом і градом каміння, він наказав відкрити вогонь по маніфестантах. Під прикриттям вірних людей диктатор разом із дружиною втік зі столиці. Того ж дня професор Бухарестського політехнічного інституту Петру Роман (згодом прем'єр-міністр) проголосив: «Сьогодні, 22 грудня 1989 р., диктатуру Чаушеску повалено. Проголошуємо владу народу!» Був сформований Фронт національного порятунку як орган усіх прогресивних сил нації.

25 грудня подружжю Чаушеску суд оголосив найвищу міру покарання – смертний вирок. Декретом ради Фронту національного порятунку від 29 травня 1990 р. Соціалістична Республіка Румунія отримала назву Румунія.

Підсумовуючи сказане вище слід зазначити, що у Польщі, Чехо-Словаччині, Угорщині, Болгарії та Румунії революції відбувалися практично одночасно – у 1989 р. Це пояснювалося, по-перше, зрілістю передумов і високим ступенем соціальної напруженості в усіх цих країнах і, по-друге, розумінням того, що СРСР не втручатиметься в справи своїх західних сусідів, зокрема не надаватиме підтримки консервативним силам, які прагнули загальмувати демократичний процес.

Після подій 1989 р. у постреволюційних країнах Центральної та Південно-Східної Європи сформувалася дієва багатопартійна структура, незважаючи на те, що демократична традиція тут була обмежена або зовсім не існувала, затвердився конституційно-парламентський механізм зміни влади, були створені демократичні правові державні установи.

УДК 73.091.7

Перон В. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

«НОВИЙ КУРС» Ф. РУЗВЕЛЬТА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

У 1933 р. президентом США став Ф. Рузвельт, програма якого («Новий курс») передбачала заходи щодо оздоровлення економіки через її докорінне реформування. Президент у своїх традиційних радіозверненнях до країни роз'яснював принципи своєї програми американцям, і нація, оцінивши його відвертість, стала надійним партнером свого лідера у відновленні країни після Великої депресії 1929–1933 рр.

Президент покладався на «принцип пілососа» – усі наявні в країні ресурси були кинуті на те, щоб не лише допомогти великому бізнесу, як це було завжди, а насамперед відновити купівельну спроможність рядових американців. Вони, у свою чергу, повинні були «розсмоктати» надлишок товарів.

До планів Ф. Рузвельта також входило обмеження сваволі монополій. Він мав намір покласти край зловживанням в економічному і соціальному житті, а також припинити марнотратне використання природних ресурсів.

Лідер США створив дорадчий орган, який складався з тямущих в економіці людей – так званий «Мозковий центр». Насамперед потрібно було покласти край банківській паніці. Усі банки в країні було зачинено; повторно вони відкривалися під більш пильним наглядом з урядовими гарантіями, що їхні вклади убезпечуватимуться. Встановлювався державний контроль за ринком акцій.

За наполяганням Ф. Рузвельта було прийнято Закон про відновлення національної промисловості, про зменшення безробіття, «кодекси чесної конкуренції»

регулювали заробітну плату й умови праці. Праця підлітків була заборонена, а профспілки здобули право вести переговори з підприємцями й укладати колективні трудові угоди.

Система позик на будівництво і ремонт житла, доріг і мостів допомогла створити нові робочі місця й скоротити безробіття. Також було надано грошову допомогу авторам, художникам і музикантам, які перебували у скруті. У 1935 р. цей закон був визнаний Конституційним судом таким, який суперечить американській конституції, але пізніше суд визнав, що його необхідність диктувалася кризою. Закон про регулювання сільського господарства 1933 р., до речі, також визнаний неконституційним, відіграв значну роль не лише в оздоровленні фермерських господарств, а й промисловості. Фермерам надавалися значні кредити, заохочувалося поліпшення ґрунтів та скорочення виробництва. Для допомоги 18-25-річним було створено спеціальний Громадянський корпус, члени якого займалися лісонасадженням та ремонтними роботами. Це забезпечило роботою близько 3 млн молодих американців.

Ф. Рузвельт також здійснив успішний експеримент з надбання додаткових повноважень владі штату Теннессі. Його мета полягала в тому, щоб розвинути ресурси однієї з найбільших річкових систем країни через модернізацію гідроелектричних дамб, які належали федеральному уряду. У результаті електроенергія стала дешевшою, що дало значний поштовх розвитку штату.

Президент опікувався долею безробітних, престарілих та інвалідів, оскільки окремі штати самотужки не могли розв'язати проблему соціального страхування. У 1935 р. Конгрес прийняв ряд рішень про забезпечення пенсій для літніх людей та інвалідів і страхування проти безробіття. Ці програми частково фінансувалися підприємцями, а частково – самими працівниками, федеральним урядом.

Було б помилкою вважати, що Ф. Рузвельту вдалося реалізувати усі плани. Насправді чимало задумів 1933 р. виявилися нездійсненими або потребували вдосконалення. Поряд із цим, Верховний суд чимало з указів президента визнав антиконституційними.

У відповідь у 1937 р. Ф. Рузвельт висунув вимогу про реформування Верховного суду, пропонуючи відправляти суддів у відставку після досягнення ними 70-річного віку. І хоча президент зазнав тут невдачі, але суд, усвідомлюючи силу громадської думки, яка беззастережно була на боці Ф. Рузвельта, став значно менше присікуватися до президентських указів. Ф. Рузвельт мав не лише палких прихильників, а й принципових критиків. Та все ж на виборах 1936 р. він здобув вражаючу перемогу, заручившись підтримкою усіх, за винятком двох, штатів. Його перемога мала величезне значення не лише для Америки, а й для Європи, де зростала загроза тоталітаризму й нової війни. Для європейських лідерів було край важливо мати в особі Ф. Рузвельта союзника.

Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що досвід реалізації «нового курсу» Ф. Рузвельта в США мав важливе історичне значення, а саме:

- президент прищепив нації розуміння того, що Конституція не є чимось застиглим, а повинна відігравати роль інструмента для прогресу американської демократії;
- вперше в історії країни з розвинутою ринковою економікою спостерігалася підвищена роль державного регулювання в період кризового стану національного господарства;
- це була нова інституціональна модель виходу зі світової економічної кризи країнами буржуазної демократії;

- встановлення дипломатичних і торговельних відносин із СРСР відіграло значну роль у роки Другої світової війни.

УДК 100 "1939/1945"

Пшик Ю. – студентка групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

КУРСЬКА БИТВА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Курська битва – одна з ключових битв Другої світової та Великої Вітчизняної війни. Вона тривала сорок дев'ять днів – з 5 липня по 23 серпня 1943 року. Історики ділять цей бій на три частини: Курську оборонну операцію (5-12 липня) і дві наступальні – Орловську (12 липня – 18 серпня) і Белгородсько-Харківську (3–23 серпня).

Підготовка до оборони та подальшого наступу в районі Курської дуги почалася на початку 1943 р. Після поразки під Сталінградом (листопад 1942 р. – лютий 1943 р.) Німеччина провела тотальну мобілізацію. Влітку 1943 р. німецьке командування планувало почати наступальну операцію «Цитадель». Для її проведення в район Курської дуги стягнули 19 танкових дивізій. Загальна кількість військ Вермахту становило 50 дивізій солдатів.

План дій німецької армії включав в себе наступальну операцію в південно-західному і західному напрямках. 12 квітня 1943 р. для виснаження ворога прийнято рішення про навмисний перехід до оборонних боїв. У ході розгорнутих на Курському виступі робіт була створена потужна оборонні позиції, що йшли вглиб на 300 км. і включала 8 оборонних рубежів. У цьому ж районі радянське командування зосередило війська, загальною чисельністю до 1,3 млн. Битва на Курській дузі почалася 5 липня з масованого наступу німецьких військ. Після тижня запеклих оборонних боїв радянським солдатам вдалося зупинити наступ ворога.

У ході Курської битви, 12 липня під Прохорівкою (56 км. від Білгорода), відбувся найбільший танковий бій всього XX ст. З обох сторін у ньому брало участь до 1200 танків і самохідних гармат. Того ж дня радянська армія перейшла в контрнаступ. Битва протривала ще 50 днів, до 23 серпня 1943 р. Радянські війська, розгромивши до 30 ворожих дивізій та знищивши 3,5 тис. літаків, перемогли. Вдруге, після Сталінградської битви, Вермахт зазнав колосальних людських втрат. Завершуючи розгляд даного питання хотілося б виокремити основні результати битви на Курській дузі 5 липня – 23 серпня 1943 р., а саме:

- курська дуга ознаменувала корінний перелом у ході Другої світової війни;
- радянські війська зламали хребет німецько-фашистської армії, зірвали її спроби взяти реванш за поразку під Сталінградом і змусили перейти до оборони;
- після битви стратегічна ініціатива перейшла до радянської армії;
- поразка підірвала моральний дух німецько-фашистської армії, загострила кризу всередині гітлерівського блоку;
- для відбиття наступу СРСР німецько-фашистське командування зняло з Середземноморського театру військових дій великі з'єднання військ та авіації, що дозволило американо-англійським військам провести вдалу операцію в Італії, що зумовило вихід цієї країни з війни;

- створені передумови для виходу з Другої світової війни союзників Німеччини;
- у підкорених Німеччиною країнах підносився національно-визвольний рух.

УДК 430.087

Сава Р. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПАДІННЯ БЕРЛІНСЬКОЇ СТІНИ ТА ОБ'ЄДНАННЯ НІМЕЧЧИНИ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

З осені 1949 р. на території Німеччини і зокрема Берліна фактично існувало дві німецькі держави – Федеративна Республіка Німеччина (ФРН) і Німецька Демократична Республіка (НДР). Протягом 45 років у центрі Європи зберігалась небезпечна зона конфронтації, де два військово-політичні блоки (НАТО і ОВД) безпосередньо протистояли один одному.

У серпні 1961 р. радянські і східнонімецькі влади прийняли рішення закрити границю між двома частинами Берліна. Прокинувшись ранком 13 серпня, берлінці знайшли, що звична дорога в іншу частину міста перекрита озброєними прикордонниками. Вулицю перегородив колючий дріт і її взяли під охорону. Крім того, за одну ніч на всьому протязі міського кордону виросла знаменита Берлінська стіна. Її спорудили з бетонних плит.

Якщо зі східної сторони стіну охороняли, то з західної – її намагалися кілька разів зруйнувати. Західні країни висловили протест щодо поділу міста. Нарешті в жовтні протистояння досягло найвищої точки. Біля Бранденбурзьких воріт і на Фрідріхштрассе, біля головних пропускних пунктів, вишикувалися американські танки. Їм назустріч вийшли радянські бойові машини. Більш доби танки СРСР і США простояли з націленими один на одного дулами. Проблема Берліна частково вирішила угода 1971 р. між СРСР, США, Англією і Францією. Загалом в усьому світі зведення Берлінської стіни сприйняли як символічне завершення післявоєнного розділу Європи.

Зміни в країнах Східної Європи у 1980-х роках сприяли початку втечі громадян НДР до ФРН. Громадяни НДР використовували для цього відкритість кордону між Угорщиною й Австрією. Перебудова в СРСР викликала в керівництва НДР відкрите невдоволення: воно прагнуло зробити все, аби зменшити її вплив. Але серед населення вона викликала підтримку. Приїзд М. Горбачова у жовтні 1989 р. на святкування 40-річчя утворення НДР призвело до розгортання масового руху за оновлення країни.

4 листопада у Берліні збирається близько 400 тисяч демонстрантів. Народ вимагає відставки уряду, вільних виборів та свободи слова. У Лейпцігу опозиція об'єдналася навколо місцевої Євангельської церкви Святого Миколая. 6 листопада в демонстрації взяло участь вже понад півмільйона людей. По всій НДР починаються мітинги та виступи німців.

9 листопада на прес-конференції правлячої партії у відповідь на питання кореспондента італійського інформаційного агентства про новий порядок виїзду громадян Східної Німеччини з країни, партійний чиновник Г. Шабовські заявив, що ухвалюється новий закон, який дозволить жителям НДР їздити за кордон. «Коли ж він набере чинності?» - Раптом пролунав голос із залу. Г. Шабовські кинув погляд у папери і, затаючись, відповів: «Набере ... наскільки я знаю ... з цього моменту».

Ця новина миттєво облетіла весь Східний Берлін. І в цей же день багато жителів міста вирушили до Берлінської стіни, щоб з'ясувати все досконально самим. Прикордонники, які ще нічого не чули про нові правила виїзду, намагалися перекрити дорогу. Однак незабаром були змушені відступити і відкрити проходи. Саме цей день у подальшому і будуть вважати в усьому світі днем падіння Берлінської стіни. Однак фактично це ще не було повним падінням стіни, а лише першою тріщиною.

У грудні 1989 р. вперше було піднято питання про об'єднання двох Німеччин. Спочатку керівництво НДР вважало, що цей процес буде тривалим. Проте за підсумками виборів в НДР у березні 1990 р., перемагають східнонімецькі християнські демократи. Їхній лідер Л. де Мез'єр, очоливши уряд, приступає до реалізації цього процесу. 1 червня 1990 р. в НДР були введені західнонімецькі гроші (дойчмарки). 16 липня 1990 р. Г. Коль і М. Горбачов домовляються з усіх спірних пунктів щодо об'єднання ФРН і НДР. Так, М. Горбачов погоджується на входження об'єднаної Німеччини в НАТО. Визначається термін виведення радянських військ з території НДР. Німеччина визнає кордони західної Польщі по Одру і Нейсе.

12 вересня 1990 р. у Москві міністри закордонних справ 6-ти держав підписали Договір про остаточне врегулювання щодо Німеччини. Договір встановлював, що зовнішніми кордонами об'єднаної Німеччини є кордони НДР і ФРН, і підтвердив остаточний характер цих кордонів як суттєву складову частину світового порядку у Європі. Сторони визнали, що об'єднана Німеччина не має ніяких територіальних претензій до інших держав і не висуватиме таких претензій у майбутньому. У Конституції об'єднаної Німеччини не повинно бути будь-яких положень, що суперечили б цим принципам.

3 жовтня 1990 р. НДР приєднується до зони дії Конституції ФРН. З об'єднанням Німеччини уряди СРСР, США, Великобританії та Франції заявили про припинення дії чотиристоронніх угод воєнного і повоєнного часу щодо Німеччини та розпуск відповідних органів. Об'єднана Німеччина здобула цілковитий державний суверенітет у своїх внутрішніх та зовнішніх справах.

Отже, з 1949 р. по 1990 р. в Європі, незалежно одна від одної, існували дві німецькі держави – ФРН і НДР. У серпні 1961 р. між обома країнами, вплив на які мали різні військово-політичні блоки, що, зокрема, ворогували між собою, виросла кам'яна стіна. Лише у кінці 1980-х років вдалося зруйнувати перешкоду й, у жовтні 1990 р., об'єднати всю Німеччину в єдину ФРН. Об'єднання Німеччини та, згодом, розпад Радянського Союзу, поклали кінець «холодній війні» в світі.

УДК 430.086

Сиротюк І. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

«КРИШТАЛЕВА НІЧ»

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

На початку ХХ ст. більшість німецьких євреїв, будучи громадянами Німеччини, були повністю інтегровані в німецьке суспільство. Вони служили в німецькій армії і на флоті, досягали успіху в німецькій науці, бізнесі та культурі. Тому, перш ніж нацистський режим на чолі з А. Гітлером зважився на відверте насильство проти єврейського населення Німеччини, у суспільстві був підготовлений ідеологічний

(популістський) та законодавчий ґрунт, що поступово нагнітав обстановку і робив ніби природним насильницький результат. Тихе життя євреїв почало змінюватися з моменту призначення А. Гітлера в якості канцлера Німеччини 30 січня 1933 р. Він, узурпувавши владу після підпалу Рейхстагу, з самого початку розгорнув антиєврейську політику. До 1933 р. єврейське населення Німеччини становило близько 500 тисяч чоловік – всього лише 1,3 % від загальної чисельності населення країни. На цій хвилі, починаючи з 1933 р., влада Німеччини в особі А. Гітлера та його уряду зробила ряд антиєврейських кроків і прийняла кілька законів, а саме:

- **7 квітня 1933 р.** – примусове звільнення всіх неарійських держслужбовців;
- **22 квітня 1933 р.** – звільнення з роботи лікарів-євреїв;
- **25 квітня 1933 р.** – запровадження процентних норм для євреїв у школах і ВНЗ;
- **10 травня 1933 р.** – спалення книг, що належали «неарійським» авторам;
- **4 листопада 1933 р.** – заборона євреям редагувати німецькі газети;
- **15 вересня 1935 р.** – прийняття Нюрнберзьких законів, де встановлювалося, що євреї позбавляються права брати участь у будь-яких громадсько-політичних заходах, брати шлюб з повноправними громадянами Рейху, вивішувати поряд зі своїми будинками німецький прапор;
- **1938 р.** – скасування всіх податкових пільг для єврейських підприємств;
- **22 липня 1938 р.** – євреїв зобов'язують носити спеціальні посвідчення;
- **5 жовтня 1938 р.** – паспорти євреїв маркуються літерою «J»;
- **Листопад 1938 р.** – реєстрація єврейської власності з метою її подальшої арізації.

До листопада 1938 р., через законодавчий та виконавчий тиск влади, становище єврейського населення в Німеччині стало дуже важким. Націонал-соціалісти чекали сприятливого моменту щоб реалізувати перший пункт плану А. Гітлера – знищити усіх євреїв в своїй країні, а потім і в цілому світі.

7 листопада 1938 р. у Парижі було вбито Ернста фон Рата, третього секретаря посольства Німеччини у Франції. Вбивця – 17-річний юнак, польський єврей. Прибічники А. Гітлера поклали відповідальність за злочин на світову єврейську спільноту. Почалися жорстокі репресії, зокрема, в Берліні й Відні. Ніч з 9 на 10 листопада 1938 р. увійшла в історію під назвою «кришталевої» – Третій Рейх вдався до масових єврейських погромів. Тисячі розбитих вщент вітрин. Зруйновано 7500 єврейських крамниць. Товари, що в них містились, пошкоджені чи знищені. 191 синагогу зруйновано чи спалено, понівечені єврейські кладовища. Жертвами погромів стали близько ста євреїв, 30 тис. ув'язнено, значну кількість депортовано з країни. Ця страшна ніч залишилась в історії та спогадах мешканців Німеччини. Її згадують щороку. Під час церемонії 2008 р. (70-та річниця «Кришталевої ночі») канцлер Ангела Меркель нагадала про те, чого Німеччина більше не бажає бачити на своїй території: «Расизму і антисемітизму більше не має бути місця ані в Німеччині, ані в Європі».

Варто зазначити, що після «Кришталевої ночі» нацисти не зупинилися у своїй боротьбі з євреями. Згодом Третій Рейх ухвалив низку антисемітських законів. Так, упродовж листопада-грудня 1938 р. на євреїв було покладено відповідальність за матеріальні збитки під час «кришталевої ночі» й зобов'язано їх сплатити репарацію у розмірі 1 млрд марок; припинено навчання єврейських дітей у загальноосвітніх школах; заборонено євреям навчатися в німецьких університетах. Окрім цього у євреїв відбирали землі і майно, позбавляли засобів до існування, соціального життя, можливості працювати за фахом, з'являлись в культових спорудах.

Отже, «кришталева ніч» 1938 р. стала одним із яскравих прикладів того, як націонал-соціалісти на чолі з А. Гітлером виконувати свою виборчу програму загалом,

а пункт про пріоритетність німецької нації над іншими зокрема. У пам'яті одних євреїв ця ніч була лише першим дзвіночком тривоги, для інших – кінцем усіх планів та невизначеності власного майбутнього. У підсумку, вже у недалекому мабутньому, «кришталева ніч» стала провісником того, що згодом отримає назву Голокост.

УДК 327

Скакун Ю. – студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЄВРОПЕЙСЬКА КОМІСІЯ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Європейська Комісія – це інститут Європейського Економічного Співтовариства (з 1 листопада 1993 р. – Європейського Союзу), наділений найбільшими виконавчими повноваженнями. Головною функцією комісії є «забезпечення належного функціонування та розвитку спільного ринку». Окрім цього Єврокомісія є незалежним органом, який представляє європейські інтереси, спільні для всіх держав-членів ЄС. Штаб-квартира Комісії розташована в м. Брюссель (Бельгія). Діє Європейська Комісія на засадах колегіальності, збирається раз на тиждень і приймає рішення простою більшістю голосів.

З моменту створення до Європейської Комісії входили по одному представнику від кожної держави-члена, за винятком Великої Британії, Іспанії, Італії, Німеччини та Франції, що мали по 2 представники. Але Ніщцький Договір 2001 р. змінив цей порядок – зараз до складу Комісії входить лише 1 представник від однієї держави. Згідно Лісабонського Договору 2007 р. з 2014 р. кількість членів Європейської Комісії зменшилась до 2/3 від загальної кількості держав-членів. За новим порядком діє система ротації, за якою всі держави-члени мають рівні права. Члени Єврокомісії призначаються на п'ятирічний строк, але їх повноваження можуть бути продовжені на новий строк. Процедура призначення членів Європейської Комісії:

- Рада Міністрів за спільною згодою визначає кандидатуру Голови Європейської Комісії, яку затверджує Європейський Парламент;
- Рада Міністрів за погодженням з кандидатом на посаду Голови визначає інших осіб для призначення їх членами Європейської Комісії;
- склад Комісії в цілому затверджує Європейський Парламент;
- після затвердження Європейським Парламентом, Голова і члени Європейської Комісії мають бути призначені Радою Міністрів.

Під час виконання своїх обов'язків члени Європейської Комісії є незалежними та їх не може бути усунено з посади урядом держави, громадянами якої вони є. Членам Європейської Комісії заборонено керуватися інструкціями уряду своєї країни чи іншого органу. Вони мають керуватися інтересами Співтовариства в цілому, а не окремої держави-члена. Європейська Комісія має піти у відставку у випадку, якщо Європейський Парламент висловив їй вотум недовіри (ст. 201 Договору про Співтовариство). Європейський Суд Правосуддя також може відправити у відставку окремого члена Європейської Комісії з причин, якщо він не відповідає посаді, яку обіймає, або у разі вчинення правопорушення.

Єврокомісія має виключне право ініціювати прийняття рішень у Співтоваристві. Вона може подавати свої пропозиції щодо будь-якого питання, що входить до компетенції Співтовариства. Рада Міністрів та Європейський Парламент, не маючи

права ініціювати прийняття рішень у Співтоваристві, можуть звернутися до Європейської Комісії із спеціальним запитом представити свої пропозиції з приводу певного питання. Проте навіть якщо Європейська Комісія готує пропозиції за запитом іншого органу вона залишається політично відповідальною за представлені пропозиції. Європейська Комісія є гарантом дотримання законодавства Співтовариства державами-членами, інститутами ЄС, іншими фізичними та юридичними особами. У разі, якщо Європейська Комісія дійде висновку, що держава-член порушує законодавство Співтовариства, Комісія може звернутися до відповідної держави з вимогою припинити порушення своїх зобов'язань. Якщо держава-член ЄС не відреагує на прохання Європейської Комісії або вжиті нею заходи не задовольняють Європейську Комісію, Європейська Комісія вповноважена передати справу на розгляд Європейського Суду Правосуддя. Європейська Комісія може ініціювати справу проти Європейського Парламенту і Ради Міністрів, якщо дійде висновку, що дії цих органів суперечать законодавству Співтовариства. Європейська Комісія має певні повноваження щодо фізичних і юридичних осіб. Так, вона може накладати штрафи та інші санкції за порушення ними законодавства Співтовариства про конкуренцію та транспорт.

Підсумовуючи вищесказане слів наголосити, що Європейська Комісія є одним з найважливіших інститутів Європейського Союзу. На Комісію покладено основні виконавчі функції Європейської Спільноти. Разом з тим, саме завдяки ефективній роботі Європейської Комісії на сьогодні до складу ЄС увійшли вже 28 країн Європи, які, без перебільшень, формують скелет найвпливовішого економічного та політичного Союзу за всю історію людства.

УДК 327 "1962"

Скотніцька В. – студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

КАРИБСЬКА КРИЗА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О.В.

У 1962 р. світ сколихнула чергова криза, на тлі якої події Берлінської кризи 1948–1949 рр. не були настільки критичними і серйозними. Широкому загалу вона відома як «Карибська», чи, як її називають у країнах Заходу, «ракетна криза». Слід зазначити, що Карибська криза поставила тогочасний світ на грань світової катастрофи, або, іншими словами, термоядерної війни між СРСР і США.

1 січня 1959 р. на Кубі відбулася революція у результаті якої був повалений режим Батісти. До влади прийшли прихильники Ф. Кастро, США розгорнули широку пропагандистську кампанію проти Куби, планували навіть нанесення бомбових ударів по країні. Зрештою, уряд Куби був змушений шукати захисту в інших країн. Такою країною став СРСР, уряд якого побачив в даній проблемі можливість розширити соціалістичний табір і побудувати свій форпост біля берегів США.

У цих історичних умовах СРСР 1962 р. приймає рішення розмістити на острові ракети середнього радіусу дії з ядерними боеголовками. Такими своїми діями Радянський Союз фактично, протягом декількох місяців зруйнував американську систему безпеки, засновану на тому, що ворожі війська не зможуть вразити своєю зброєю територію Америки.

Білий дім вимагав від СРСР забрати з Куби встановлені ракети і повернути військові кораблі, що везли нові ракети. У протилежному випадку США погрожували нанести ракетно-бомбові удари по шахтах з боєголовками та кораблях, після чого почалася б повномасштабна війна між двома країнами. В останній момент (22-27 жовтня 1962 р.) лише завдяки прямим переговорам по трансатлантичному телефону між президентом США Дж. Кеннеді і лідером Радянського Союзу М. Хрущовим, удалося зупинити ядерний катаклізм.

СРСР вивіз ядерні ракети з Куби, повернув кораблі у свої порти. Натомість США пообіцяв не організовувати прямі вторгнення на острів, а також вивести з Туреччини ракети середньо радіусу дії з ядерними боєголовками, націленими на СРСР. Карибська криза стала кульмінацією загострення відносин між державами світу періоду «холодної війни». Після врегулювання цієї кризи країни капіталістичного та соціалістичного таборів почали зближуватися між собою. Річ у тому, що для США і СРСР атомна війна була неприйнятним засобом міжнародної політики. Тому не дивно, що після Карибської кризи 1962 р. діалог двох країн відновився. Між Москвою і Вашингтоном була відкрита лінія прямого зв'язку, що дозволила главам двох урядів негайно вступати в контакт у надзвичайних випадках.

У 1963 р., для запобігання ядерній війні у майбутньому, СРСР, США і Англія навіть уклали Договір про заборону випробування ядерної зброї в атмосфері, у космічному просторі і під водою.

Таким чином, Карибська криза 1962 р., з однієї сторони, стала кульмінацією геополітичного протистояння двох наддержав ХХ ст. – США і СРСР, а з іншого – двигуном для пошуку шляхів до загального ослаблення міжнародної напруженості, до розрядки та роззброєння держав, адже усім стало було зрозуміло, що немає іншої альтернативи для збереження миру на Землі.

УДК 430.086

Хома А. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВСТАНОВЛЕННЯ НАЦИСТСЬКОГО РЕЖИМУ В НІМЕЧЧИНІ

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

Наприкінці 1929 р. Німеччину, як і весь світ, охопила економічна криза. Промислове виробництво різко скоротилося, зросло безробіття. Розорилися тисячі дрібних підприємців і торговців. Кількість безробітних досягла 5 млн. чол. Виконавча влада не змогла стабілізувати ситуацію. Цим негайно скористався А. Гітлер, бурхливі промови якого знаходили відгук та підтримку в усіх верствах німецького суспільства. Свідченням цього є кількість голосів виборців, яку у 1930 і 1932 роках (6,4 млн. і 13,7 млн. відповідно) здобули націонал-соціалісти (нацисти), до яких належав і сам А. Гітлер.

Після чергового зниження заробітної плати країною прокотилася хвиля страйків і демонстрацій. Вплив комуністів і лівих соціал-демократів зростав. Великим німецьким промисловцям та представникам середнього класу потрібна була політична сила, здатна зупинити економічний хаос. Таку силу вони вбачали у партії Гітлера. 30 січня 1933 р. Президент П. фон Гінденбург доручив А. Гітлерові

сформувати новий кабінет міністрів, призначивши його рейхсканцлером. Так до влади прийшла Націонал-соціалістична робітничка партія (з нім. мови – НСДАП).

Адольф Гітлер (Шікльгрубер) народився у 1889 р. в Австрії. У 1907 р. приїхав до Відня, щоб стати художником. Тут він часто слухав націоналістичні промови про єдність Австрії й Німеччини, став запеклим антисемітом. Коли розпочалася перша світова війна, Гітлер пішов добровольцем у німецьку армію. Після війни оселився у Мюнхені. Став відомим оратором, котрий виступав за сильну німецьку націю та Німеччину. У тюрмі Гітлер написав книгу «Майн кампф» («Моя боротьба»), де виклав свою головну ідею: німецький народ належить до «вищої раси» і його призначення – панувати над «нижчими» расами й керувати світом. Він звинувачував євреїв в усіх негараздах Німеччини і в поширенні комунізму.

А. Гітлер різко виступав проти Радянського Союзу – головного конкурента у боротьбі за світове панування. Велика депресія розчистила Гітлеру шлях до влади. У березні 1933 р. він закликав провести нові вибори до рейхстагу. Напередодні виборів нацисти підпалили будинок рейхстагу. Цією провокацією А. Гітлер скористався, щоб звинуватити комуністів і соціалістів у спробі державного перевороту. Під тиском нацистів П. фон Гінденбург оголосив надзвичайний стан, заборонив свободу слова і зібрань. І все ж на виборах НСДАП не здобула цілковитої перемоги. Тоді А. Гітлер домогся, щоб рейхстаг надав йому тимчасові надзвичайні повноваження. Законом від 14 липня 1933 р. націонал-соціалісти заборонили діяльність профспілок та всіх опозиційних націонал-соціалістичних політичних партій. В країні почалися арешти лідерів партій і громадських організацій, керівників профспілок. Німеччина перетворилася на тоталітарну державу.

Піднесення авторитету А. Гітлера викликало незадоволення деяких його соратників, особливо керівників штурмових загонів. А. Гітлер відчув загрозу і 30 червня 1934 р. організував масову різню колишніх своїх соратників. Замість штурмових загонів було створено охоронні загони СС, а пізніше й гестапо, яке виконувало функції політичної поліції.

У серпні 1934 р. помер президент П. фон Гінденбург. Його повноваження перебрав А. Гітлер. Йому було присвоєно пожиттєве почесне звання «фюрер» («вождь»). Ставши диктатором, А. Гітлер оголосив III Рейх наступником Священної Римської імперії та Німецької імперії 1871–1918 рр.

Нацистська ідеологія почала впроваджуватися в усі сфери державного, громадського, культурно-освітнього життя. Насамперед А. Гітлер заручився підтримкою генералів та офіцерів німецької армії, які схвалювали його наміри пошуку «життєвого простору» для німців. Радіо, преса, школа, церква, приватне життя – все контролювалося гестапо. Студенти і школярі змушені були вступати до молодіжної нацистської організації «Гітлерюгенд», яка виховувала молодих німців у дусі шовінізму, прищеплювала військову дисципліну та безмежну відданість фюрерові. По всій Німеччині палили «крамольні» книги. З картинних галерей забирали полотна «неарійців», розпочалося переслідування інтелігенції. Нацистський уряд позакривав більшість римсько-католицьких шкіл, учні ходили до державних шкіл, де виховувався дух «арійства» і панували людиноненавистницькі ідеї. У 1935 р. нацисти реорганізували протестантську церкву, примушуючи вірних проводити пронацистські церемонії під час релігійних служб.

Гітлерівці почали переслідувати євреїв. У березні 1933 р. всіх євреїв звільнили з державних посад й університетських кафедр, а невдовзі їм було заборонено займатися юридичною та лікарською практикою. Нюрнберзькі закони 1935 р. не дозволяли німцям брати шлюб з «неарійцями». Тисячі євреїв залишили Німеччину й емігрували до інших країн. Під час жорстоких єврейських погромів,

особливо 9-10 листопада 1938 р. («Кришталева ніч»), загинуло багато невинних людей, спалено сотні єврейських синагог та крамниць. Понад 20 тис. євреїв гестапівці кинули до концентраційних таборів. З Німеччини виїхали відомі письменники, вчені, представники творчої і наукової інтелігенції.

Гітлерівці розробили й почали впроваджувати в життя свою економічну програму, проповідуючи серед населення необхідність важкої і довготривалої праці на користь держави. А. Гітлер обіцяв німцям економічне відродження й ліквідацію безробіття. 1935 р. у Німеччині була запроваджена загальна трудова повинність. Сотні тисяч людей будували автостради, аеродроми, мости, казарми, нові підприємства. Розпочалася тотальна мілітаризація економіки, вся промисловість працювала на підготовку Німеччини до війни. Концерн «Герман Герінг» став одним із наймогутніших у країні. Крупп, Флік, Сімменс та інші промислові магнати увійшли до Генеральної ради господарства, фактично злившись з державною машиною гітлерівців.

Таким чином, складна суспільно-політична та, особливо, економічна ситуація в Німеччині у кінці 20-х років XX ст. дедалі більше сприяла росту популярності націонал-соціалістів на чолі з А. Гітлером. Нацисти запропонували шлях виходу країни з кризи в основі якого, як зрозуміли лише згодом німці, лежала єдина нацистська ідеологія заснована на теорії «життєвого простору», расизмі, шовінізмі, реваншизмі, антисемітизмі, мілітаризмі. До 1933 р. частково (в ході виборчих перегонів), а з 1934 р. повністю (після смерті президента) А. Гітлер та його прихильники отримали всю повноту влади в Німеччині. На довгі 12 років країна вступила в «епоху» тоталітаризму та підготовки до Другої світової війни.

УДК 327 "1982"

Шинкар А. – студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ФОЛКЛЕНДСЬКА ВІЙНА

Науковий керівник: к.і.н., викладач Білянський О. В.

З початку XIX ст. Аргентина вважала Фолклендські (Мальвінські) острови своїми. У 1833 р. Велика Британія захопила ці острівні території, чим викликала незадоволення всієї Аргентини. Генерал-лейтенант аргентинської армії Л. Гальтієрі вирішив використовувати народне обурення із цього приводу щоб виграти війну за Фолкленди, а перемогою в ній стабілізувати своє хитке владне становище.

Основні бойові дії в районі Фолклендів почалися 1 травня 1982 р., коли аргентинська авіація вперше атакувала флот противника, тоді як британська авіація і кораблі бомбардували аргентинські позиції в районі Порт-Стенлі.

2 травня британський атомний підводний човен потопив аргентинський крейсер «Генерал Бельграно», внаслідок чого загинули 323 солдати Аргентини. Після цього аргентинський флот отримав наказ повернутися до своїх баз дислокації. У цих умовах аргентинське командування зробило ставку на авіацію. Штурмовики А-4 «Скайгок» і винищувачі-бомбардувальники «Даггер» періодично атакували британський флот. Головна надія аргентинців була покладена на штурмовики «Супер Етандар» з новітніми протикорабельними ракетами «Екзосет» французького виробництва. 4 травня такою ракетою був пошкоджений (згодом затонув) есмінець «Шеффілд», що стало

серйозним потрясінням для британської громадськості. Проте у аргентинців було всього п'ять ракет «Екзосет».

Після 4 травня в бойових діях настала двотижнева перерва, хоча мали місце окремі сутички на морі і в повітрі. Британська авіація і флот потопили декілька аргентинських суден, виявлених у забороненій зоні. Аргентинським штурмовиками А-4 вдалося серйозно пошкодити есмінець «Глазго». Вночі 15 травня підрозділ британських спеціальних сил SAS атакував аргентинський аеродром на острові Піббл і знищив 11 літаків. У той же час велися переговори про можливе врегулювання конфлікту за посередництвом ООН. На початок 20-х чисел травня стало очевидно, що мирне врегулювання неможливе. До того часу 3-тя бригада морської піхоти і 5-та піхотна бригада Великої Британії вже готувалися до висадки на Фолклендах.

Основна частина аргентинських військ була сконцентрована на острові Східний Фолкленд у районі Порт-Стенлі (єдине місто і адміністративний центр островів). З врахуванням цього британське командування вибрало місцем висадки бухту Сан-Карлос, що розташована на іншому кінці острова, де аргентинці найменше чекали десанту. 3-тя бригада морської піхоти почала висадку вночі 21 травня, зустрівши опір лише з боку невеликого аргентинського загону. Із світанком над Фолклендською протокою з'явилися аргентинські літаки, які зробили спробу організувати масований наліт на британські кораблі у бухті. Цей і декілька подальших днів характеризувалися найзапеклішими повітряними нальотами, у ході яких декілька британських кораблів було сильно пошкоджено і потоплено, а аргентинська авіація зазнала великих втрат.

25 травня аргентинці добилися свого найбільшого успіху, пошкодивши «Екзосетом» контейнеровіз «Атлантик Конвейор». Через декілька днів пожежі судно затонуло, а разом з ним – майже всі важкі транспортні вертольоти Ch-47. Це означало, що британським солдатам доведеться йти до Порт-Стенлі пішки.

28 травня батальйон британських парашутистів, підійшовши до населених пунктів Дарвін і Гуз-Грін, атакував та знищив розташований там аргентинський гарнізон. Тим часом інші підрозділи 3-тньої бригади здійснювали знаменитий піший перехід через весь Східний Фолкленд до Порт-Стенлі. Прибула 5-та піхотна бригада, що складалася з Шотландських і Уельських гвардійців. Частина Уельських гвардійців була відправлена у піший марш від Сан-Карлос, але завдяки тому, що вони мали забагато устаткування вони повернулись та їх довелося висаджувати з десантних кораблів безпосередньо біля Порт-Стенлі. Неузгодженість дій армійського і військово-морського командування привела до трагедії Блафф-Коув (8 червня), коли два десантні кораблі були помічені аргентинцями у денний час без прикриття ППО флоту. У результаті авіанальоту загинуло близько 50 військовослужбовців, а десантний корабель «Сер Галахед» згодом довелося затопити через отримані ним пошкодження. Проте до кінця першої декади червня дві британські бригади блокували аргентинців в районі Порт-Стенлі і були готові штурмувати ворожу оборону.

У ніч на 12 червня 3-тя бригада морської піхоти пішла в атаку на зайняті аргентинцями висоти Маунт-Гарріет, Ту-Сістерз і Маунт-Лонгдон. До ранку всі висоти були зайняті. У ніч на 14 червня настала черга 5-тої піхотної бригади. Її цілями були висоти Маунт-Тамблдаун, Вайрлесс-Рідж і Маунт-Вільям. Уельські і Шотландські стрільці виконали свої завдання.

Оскільки Порт-Стенлі був обложений без будь-якої надії на деблокування, аргентинському командуванню не залишалося нічого, окрім капітуляції, що і сталося 14 червня. Велика Британія повернула собі Фолклендські острови. Офіційно війна була завершена 20 червня, коли британські сили висадилися на Південних Сандвічевих островах. 12 жовтня 1982 р. в ознаменування перемоги в Лондоні пройшов парад.

Підсумовуючи вищесказане слід зазначити, що війна 1982 р. за Фолклендські острови між Великою Британією та Аргентиною обидві сторони вважали відновленням контролю над своєю законною територією. Хорхе Луїс Борхес написав вірш пам'яті британських і аргентинських солдатів і назвав війну «сваркою двох лисих через гребінець». Разом з тим, Фолклендський конфлікт був чи не єдиним збройним конфліктом після Другої світової війни, у якому провідну роль грали військово-морські сили. Вперше в історії авіації були успішно застосовані в бою літаки вертикального зльоту і посадки. Світ сприйняв цю війну за свідомство потужності Британії як військово-морської держави.

Перемога над Аргентиною 1982 р. сприяла зростанню патріотизму у Великій Британії і посиленню позицій уряду М. Тетчер. Для Аргентини поразка стала болючим ударом по національній гордості, безпосередньою причиною падіння аргентинської військової хунти: 17 червня Л. Гальтієрі під впливом масових демонстрацій в Буенос-Айресі пішов в відставку. Необхідність війни та її історичне значення досі служить предметом запеклих суперечок в Аргентині, але керівництво країни як і раніше не відмовляється від претензій на острови.

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО ТА ДІЛОВОДСТВО

(керівник викладач-методист Дудар Ін.А.)

УДК 75.6 (4 Укр)

Бойчук В.О. – викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПАТРІОТИЗМ І ГРОМАДЯНСЬКА ПОЗИЦІЯ У ТВОРЧОСТІ ГАННИ КОСТІВ--ГУСКИ

Лірична героїня Ганни Костів- Гуски живе тим, що знає і відчуває авторка. „У її художньому світі видніються подільські контури і відлунює галицька повоєнна історія[4, 9], – так говорить про тематику творів поетеси Роман Гром’як. Насамперед відчувається, що в її поезії омовлені звичайні людські переживання, які ніколи не втрачають своєї самодостатності і життєвої достовірності. Поетеса переймається проблемами суспільства, народу. Найкраще їй вдаються вірші, в яких оспівується краса і велич цього світу.

Ганна Костів-Гуска вже з першої збірки („Автограф вірності”) заявляє про себе, як про патріота рідної землі, якому дорогими серцю є батьки, рідне село, тихоплинна річка, ліс, гори... Але треба було майже тридцять років, аби вона переосмислила, пережила, збагнула душею і серцем та виборола право виступати від імені України – найсвятішого, що є в її житті. Людина у поезії Ганни Михайлівни – відправна точка у ланцюзі роздумів, що призводить до вирішення усіх її проблем. „Вона не лише шукає тем для вияву своїх власних переживань, а для наснаження повстань духу проти всього, що діється довкола”[5, 8].

З перших днів Української Незалежності вона закликає читача і саму себе стати на боротьбу за самостійну державу. Оспівує борців, які поклали на вівтар свободи своє життя. Перефразовуючи слова Івана Франка про Лесю Українку, її можна вважати справжнім мужчиною в українській патріотичній поезії. Чи про багатьох, окрім Ліни Костенко, Оксани Забужко, можна так сказати? Вона, як ніхто з чоловіків-поетів, в часи Помаранчевої революції кличе до самоусвідомлення і непокори. І хоч навколо співаються дифірамби оновленій Україні, поетеса розуміє, що це ще не така держава, якої б хотілося народу:

Це ще не Україна. Це лиш Бог

Готує нас до першого причастя.

Це ще не воля, це лише пролог

Дороги, що нас виведе до щастя.[4, 250]

Про те, що Бог не залишить наш народ, що у ньому нуртують віра і сила, свідчить вірш „Український „Отче наш” [4, 248]. Відчувається у цьому творі велика пошана до Слова: як Слова Господнього, так і народного. Поетеса вірить у кращу долю народу. Якщо ж лідери нації не зуміють об’єднати народ, невтішною буде доля рідної Вітчизни

Вражає біль, який струменить із поезії „Збруч-ріка”. Ця ріка ж бо стала для українського народу не лише кордоном. Вона перша відчула на собі чобіт брата-ворога, і це не забудеться, бо ніщо так не допече, як зрада рідної людини:

По-зрадницьки, в потилицю, раптово.

Садили в тюрми наче на той світ.

А шлях повів до Умані з Чорткова,
І він лиш знає, скільки не довів...
Ховали слід кривавий –Збруч те знає...
Знайшли притулок в ньому восени
Розстріляні сини мого краю...
Ти, земле, їх хоч словом пом'яни,
Бо Збруч із твого серця витікає! [4, 254]

По-філософськи підходить авторка до зображення Батьківщини, яка завжди для неї є зорею надії, незгасимим вогником у Всесвіті і вічною мукою у серці. Але й тут поетеса не обходиться без описовості природи, яка підкреслює незнищенність нації і відповідальність перед нащадками, які запитують: „Куди ми ішли і чого?”

Окремою віхою у творчості поетеси є тема Чорнобиля. Як лікар, вона розуміє, яку біду не лише для сучасників, а й для майбутніх поколінь несе „Зоря Полин”. Один із видів трави полин, які ростуть на Україні, - трава чорнобиль.. Однойменна й назва міста, у якому сталася велика катастрофа століття. І наслідки її страшні як для нашого народу, так і всього людства.

У передмові до книжки „Страсна дорога” лауреат шевченківської премії, відомий поет Михайло Шевченко зазначає, що поезія Ганни Костів-Гуски „...помітна якоюсь суворістю і мужністю. Таке враження, що поміж рядками, між словами чуєш скрегіт металу і хрускіт кісток, відчуваєш смертний холодний морок і як хтось з останніх сил протягає руку свою тим, хто втоплений в тому мороці, як у смертному відчаю...”[6, 4]

Поетеса вболіває за долю суспільства, виголошуючи молитву добру і справедливості:

Ця земля обкрадена і зраджена, руїна...
Дивиться благально Тобі в очі.
Поможи їй вижити, наш Отче! [3, 12].

На 35-літній творчий ювілей Ганни Костів-Гуски, аналізуючи її поетичну і громадську діяльність, редактор багатьох книжок Петро Довгошия у статті „У саяві бабиного літа” написав: „Пройшовши професійну школу редагування у Борислава Степанюка, прислухаючись до слухних творчих порад старших побратимів-поетів Володимира Бровченка, Леоніда Вишеславського, Світлани Йовенко, Ганна Костів-Гуска зуміла сформувати власне поетичне реноме:

Убережи мене, убережи
Від слів чужих і від чужої слави,
Допоможи мені, допоможи,
Стежки й дороги обминуть лукаві.[1, 202].

„Таким було і залишається творче кредо пані Ганни, заявлене у вірші ”Молитва до поезії”(збірка” Цвіте біля хати калина”,1993)...” [2].

Поетеса побачила цей шалений світ очима жінки, котра мешкає в географічно—глибокій провінції, але якій болять моральні рани нашого суспільства, котра відчуває велику ностальгію за Україною.

Список використаних джерел:

1. Довгошия П. Вони і час. Тернопіль: Збруч, 2007. – 212с.
2. Довгошия П. Її поезія – як вічна ностальгія за світом // Галицький вісник. – 1998. – квітень (№18).
3. Костів-Гуска. Г. Страсна дорога. – Тернопіль: Джура. – 2001. – 164с.
4. Костів-Гуска Г. Червоні кетяги калини. Вибране. - Тернопіль: Джура, 2006. – 331с.
5. Шевченко М. Розгадати б вічні таємниці // Костів-Гуска Г. Страсна дорога. – Тернопіль: Джура. – С.6-9.

6. Шнерх С. Нескорені духом. Львів: Тезаурус, 2004. – 95с.

УДК 651.7

Древняк Л.Я

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕКСТУ СЛУЖБОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Текст документа - важлива складова документування управлінської інформації. Найзагальніше і найпоширеніше визначення поняття "текст" - це об'єднана змістовим зв'язком послідовність мовних одиниць, основними властивостями якої є зв'язність та цілісність.

Текст - змістовне наповнення документованої форми вагомих управлінських рішень із метою забезпечення їх схоронності, передання в просторі і часі тощо.

Тексти управлінських документів, з огляду на специфіку їх функціонування, вирізняються стійкістю мовленнєвих конструкцій, обумовлених наявністю однотипних циклічно повторюваних операцій, залежністю лексики документів від законодавчих та нормативних актів органів влади, вищих органів управління, насиченістю документів спеціальною термінологією, нейтральністю лексики, тобто відсутністю експресивних та емоційних висловів, однотипністю структури текстів окремих груп документів.

С.Г. Кулешов виключає можливість виокремлення постійної та змінної інформаційних частин у суцільному (зв'язному) тексті, який, за визначенням автора, є повторюваним у ряді документів.

Трафарет - форма представлення уніфікованого тексту, що містить постійну інформацію та прогалини, призначені для фіксації в них змінної інформації відповідно до конкретних обставин та ситуацій.

Анкета - форма представлення уніфікованого тексту, в якому подано характеристики одного об'єкта за певними ознаками. Вона, як правило, представляє структуру тексту за його смисловими аспектами. Постійною інформацією в анкеті є узагальнені найменування ознак, - конкретною - їх показники. Текст у формі анкети будується за типом "питання - відповідь". Питання анкети повинні складатись із коротких словосполучень чи слів у називному відмінку.

Таблиця - форма представлення уніфікованого тексту, що містить інформацію, яка є характеристикою декількох об'єктів за певними ознаками. Таблиця має два рівні - вертикальний (графи) та горизонтальний (рядки). А втім, таблична форма рідко використовується без поєднання з іншими формами, наприклад трафаретною. Форма, що поєднує декілька форм, називається симбіотичною.

Графи таблиці можуть містити підзаголовки. Заголовки рядків, заголовки і підзаголовки граф формуються максимально лаконічно у вигляді слова чи словосполучення з головним словом у формі називного відмінка

Основними етапами уніфікації текстів є:

- уніфікація структури тексту - вибір послідовності розміщення змістовних компонентів тексту залежно від призначення документа;
- уніфікація мовних засобів організації тексту документа;
- розробка уніфікованих текстів.

Використовувана в реальній системі документування, уніфікована форма документа є практичним матеріальним підсумком побудови ієрархії уніфікованих систем документації. Вона наповнена конкретним змістом - постійною інформацією, текстом, що відповідає певному варіантові управлінської дії, організованим, як було

зазначено вище, або у вигляді трафаретного тексту, анкети, таблиці або поєднання цих форм залежно від характеру і призначення документа. Постійна інформація включається у форму-бланк того чи іншого різновиду документа.

Проте не може існувати уніфікована форма НАКАЗУ у вигляді відповідного бланка або уніфікована форма ДОВІДКИ, тому що існує майже нескінченна кількість їх змістовного наповнення і, відповідно, варіантів текстів і форм.

За способом викладу матеріалу документи групують на категорії з:

- невисоким ступенем стандартизації (заяви, листи, автобіографії тощо), коли заздалегідь передбачаються і формулюються лише окремі найзагальніші відомості (складові формуляра), сам же спосіб викладу - добір слів і словосполучень, будова речень, зв'язки між ними - щоразу залежать від конкретного змісту того, що викладається, ситуації, певних обставин ділового спілкування;

- високим ступенем стандартизації (переважна кількість фінансово-господарських, платіжних документів), де організація викладу настільки передбачувана, що відомий не лише формуляр документа, а навіть слова, словосполучення й речення, що в них має бути оформлена думка, крім цілком конкретних відомостей, залишених для них у бланкові.

Документну інформацію за способом організації тексту вміщують у:

- розповідь про події, явища, факти в їх хронологічній послідовності, так, як вони відбуваються в дійсності (використовується в автобіографіях, протоколах, звітах та ін.), найчастіше дотримуючись зовнішнього, хронологічного принципу, а не внутрішнього, причинно-наслідкового;

- опис (у звітах, актах, наказах, постановах) характеризує явища через перелік ознак, властивостей; його частини - елементи опису - розкривають ті чи інші риси предмета або аспекти питання, виключаючи загальну характеристику явища, обґрунтовують і конкретизують їх;

- міркування (для документів із низьким рівнем стандартизації) передбачає логічно послідовний ряд визначень, суджень і висновків через розкриття внутрішнього зв'язку явищ. Виклад інформації, як правило, здійснюється шляхом аргументування певних суджень, їх причинно-наслідкових зв'язків, зіставлення змісту цих зв'язків.

Отже, форма документа є результатом упорядкування тієї або іншої діяльності, організації тексту, що повинна забезпечити юридичну повноцінність майбутнього документа, уніфікацію його тексту, необхідних віз, відбитків печаток, підписів та ін.

Список використаних джерел:

1. Басаков М.І. Діловодство (документаційне забезпечення управління): навчальний посібник. - М.: ІКЦ «Маркетинг», 2003 - 336 с.
2. ГОСТ Р 6.30-03 Уніфіковані системи документації. Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів. - М., 2003
3. Кузнецова, Т.В. Документи і діловодство: Довідковий посібник / Т.В. Кузнецова. - М.: Економіка, 2001. - 271 с.
4. Янкова В.Ф. Нормативне забезпечення діловодства в установі, організації, на підприємстві // Діловод - 2001 - № 1.

УДК 82(091)

Дудар Ін. А. — викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НАРОДНА ОСНОВА РАННЬОЇ ПРОЗОВОЇ ТВОРЧОСТІ БОГДАНА ЛЕПКОГО

Дослідники життєвого і творчого шляху Богдана Лепкого одноголосно стверджують, що його проза, особливо написана у ранній період, має чітке тяжіння до фольклорних творів, народних джерел.

Першими рецензентами та авторами схвальних відгуків про твори Лепкого були: І.Франко, Л.Турбацький, І.Белей, Л.Левицький, О.Маковей, М.Євшан, С.Єфремов, О.Грушевський, О.Луцький, П.Карманський, М.Голубець, А.Лебідь та ін. Вони помітили, що в ранніх оповіданнях автора чітко окреслилися дві паралельні лінії: суспільна і особиста. З одного боку ліричне обдарування, прагнення заглибитися у світ людської душі, відтворити гаму почуттів, настроїв, переживань, а з іншого – гідний наслідування приклад служіння інтересам громади.

Чи не найбільше уваги на функціонування образу українського народу в поезії та прозі Богдана Лепкого звернено у фундаментальному дослідженні доктора Василя Лева, опублікованому в записках наукового товариства імені Тараса Шевченка [4]. Детально і глибоко розглядаючи всю творчу спадщину письменника, В.Лев не обминає увагою і селянську тематику в оповіданнях і повістях. “Всі вони в Крегульци, в Поручині, в Біщу, Жукові й Шимлянах, та ще в Циганах на Поділлі. Це все люди, котрих я знав, з котрими перебалакав не одну годину, з котрими жив”, – пише сам Лепкий [4, 189].

Дуже цікавою для нашого дослідження є праця Василя Вернивої, який, зокрема, звертає увагу на мову творів Лепкого. Автор детально аналізує чи не кожен твір письменника, звертаючи особливу увагу на селянську тематику прози Лепкого. Василь Верниволя чи не першим вказує на нерозривний зв'язок письменника і народу, як у повсякденному житті митця, так і у його творах [1].

Заслуговує особливої уваги дослідження Миколи Сивіцького “Богдан Лепкий”. Книга Сивіцького починається передмовою, де автор пояснює мету написання дослідження, подає коротку оцінку діяльності Лепкого тогочасною критикою. Значну частину книги автор присвячує розповідям про молоді роки Лепкого, громадську та професорську діяльність. Його дослідження поетичної та прозової творчості митця вражає не лише глибиною і всеохопленістю аналізу творчого доробку літератора, а й різносторонністю висвітлення проблем, що досягається за рахунок порівняння поглядів десятків інших літературних критиків. [9, 255-273].

Із твердженням про народну основу творчості Богдана Лепкого погоджуються й Ф.Погребенник, М.Ільницький, М.Жулинський, Н.Шумило, М.Федунь, О.Князький, Л.Мельничук.

Без вагань називаємо Федора Погребенника одним із найплідніших дослідників життєвого і творчого шляху Лепкого. Цінним для нашого дослідження є те, що Погребенник визначає як один із провідних мотивів поезії Богдана Лепкого мотив селянського життя, соціальної несправедливості: село було не просто темою його творчості, а сферою, середовищем, що виробили світогляд, етику й естетику, що їх, у принципі, поділяв письменник. [7].

Так, М.Ільницький, аналізуючи ранню прозу митця, вважає, що тематичний діапазон можна було б охарактеризувати як село на тому соціальному зламі, коли старі патріархальні порядки, людські взаємини, звичаї, психологія ламаються [3].

М.Жулинський називає твори Лепкого “хлопським монологом” [2], монологом людини, що говорить не з позиції високоосвіченого літератора, а як представник народу, про який і для якого пише свої твори.

Дослідження Марії Федунь “Національні ідеї української етнопедагогіки в мемуарних працях кінця XIX — початку XX століття” спрямоване на ілюстрацію питання впливу народу та етнопедагогіки на формування особистостей письменників кінця XIX — початку XX століття, зокрема і Богдана Лепкого, та віддзеркалення такого впливу в їхніх мемуарних працях: “національний струмінь народної педагогіки так і б’є ключем з мемуарних праць кінця XIX — початку XX ст. [16, 48]

Наталя Шумило у праці “Богдан Лепкий: на перехресті традиційного й нового” також зауважує, що в малій прозі Лепкого відчувається сильна, як визначає дослідниця, злютована єдність митця з народом

Орест Князький пише про Лепкого: “Було б дивно, якби не знайшлися невмиручі ентузіасти, в яких захоплення викликає лише невситима жага дорухатися всіх плям на сонці. Але погодьмося в головному: такий легіон поціновувачів – незаперечний критерій неповторності й величчя творця.” [6, 5] За твердженням літературознавця, було б дивно, якби наш народ не породив поета-співця власної української печалі, української скитальницької долі, планетарних поневірянь – та такого інтелігентного, тонкого і вразливого, екзистенцію якого б розуміла і сприймала кожна українська душа на будь-яких меридіанах, у найтяжчу хвилину – не як розпач, а як тугу Христа, що долає шлях на Голгофу своєї Слави, як генетичний оклик: кріпись, нащадку!” [6, 5]

Із величезної кількості оповідань Богдана Лепкого увагу привертає твір “Моя вина”, адже в цьому оповіданні на документальній основі він пише про долю українців, що роздерті на шматки окупантами: “Для всіх є право на самовизначення народів, тільки за нами цього права нема. За нами є тільки одне право вмирати. По всіх боєвищах Європи, по всіх таборах і в’язницях, від голоду й хвороб, від кулі більшовика й імперіаліста, за нами одна дорога до волі – смерть!” Лепкий писав, що “ніхто не хоче вольної України, що ті, хто справа і зліва, готовлять для нас нове ярмо”. І далі: “Моя вина, мій гріх, мій непростимий гріх!” “А може б, сам лежав з кулею в лобі або з раною в серці та не бачив тої великої рани на твоєму тілі, мій рідний народе...” [5, 487]

Отже, письменнику не чужа була доля рідного народу, Лепкий знав про проблеми українців, писав про поневіряння співвітчизників, жив їхнім смутком навіть на чужині.

Список використаних джерел:

1. Верниволя В. Богдан Лепкий (нарис літературної діяльності і спроба характеристики письменника за двадцять п’ять літ його письменницької праці) // Б. Лепкий. Писання. – Т. 1. Київ – Ляйпціг, 1922. – С. 5-30.
2. Жулинський М. Із забуття – в безсмертя: Сторінки призабутої спадщини. – К., 1990. – С 81-92.
3. Ільницький М. Найпопулярніша постать на галицькому ґрунті // Українське слово. – Т. 1. – К., 1994. – С. 242-250.
4. Лев В. Богдан Лепкий. 1872-1941. Життя і творчість (записки наукового товариства імені Т.Г.Шевченка). – Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1976. – С. 13-55.
5. Лепкий Б. Твори в двох томах. Том І. Поезія, оповідання і нариси, історичні повісті. – К., 1991. – 862 с.
6. Князький О. Поет не може бути безстороннім // Слово Просвіти. – ч. 15 (340). – 13-19 квітня 2006 – С. 5-8.

7. Погребенник Ф. Богдан Лепкий. Український письменник з Поділля. — Тернопіль, 1992. — 75 с.
8. Сивіцький М. К. Богдан Лепкий. Життя і творчість. — К, 1993. — 375 с.

УДК 82 (091)

Заставна Д. — ст. гр. 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ДО ПИТАННЯ ПОВЕРНЕННЯ ТВОРЧОЇ СПАДЩИНИ МИХАЙЛА ЛОМАЦЬКОГО В УКРАЇНУ

Науковий керівник: викладач-методист Дудар Ін.А.

Про велич і славу Михайла Ломацького можна говорити дуже багато, але спробуємо торкнутися однієї з особливих сторінок життя митця, а саме: суголосся його творчого шляху з Поділлям і Гуцульщиною. Хоча до надбань письменника зверталось чимало дослідників (М. Гнатюк, В. Качкан, Б. Мельничук, Ф. Погребенник, М. Рибчанський та інші), охарактеризуємо ще одну із сторін зв'язку між малою батьківщиною, бо, на нашу думку, це питання потребує глибшого вивчення.

На превеликий жаль, навіть для більшості українців й досі невідоме ім'я славетного співця гуцульського краю, велетня української літератури Михайла Ломацького.

Уродженець Поділля Михайло Ломацький був у захваті від Гуцульщини, у якій вбачав чимало таємниць.

Перша частина книги «Заворожений світ» — «По цей бік Чорногори» була видана (Мюнхен-Нью-Йорк) в 1965р., а друга : «По той бік Чорногори» побачила світ через рік — в 1966р. (Мюнхен-Торонто). [4, 89].

«Заворожений світ» — перша в Україні книга Михайла Ломацького, яку видано в повному обсязі. Видавець, редактор і літератор Олександр Масляник веде постійний пошук творів про Закарпатську Гуцульщину, оскільки вона, у порівнянні з галицькою посестрою, малодосліджена і не має такого широкого переліку друкованих праць.

Літературні критики слушно вважають, що твори М. Ломацького «написані кров'ю і серцем». Великий син Поділля Михайло Ломацький став великим сином Гуцулії.

Презентації книги-дилогії Михайла Ломацького «Заворожений світ» відбулися на міжнародному книжковому форумі у Львові, а також у Рахові та Верховині, селищі Гусятин на Тернопільщині.

Прокладемо невидиму ниточку через роки. Повернемось на якусь мить назад, у минуле: у невеличке село Суходіл (сьогодні — Гусятинського району, Тернопільської області.), де народився Михайло Ломацький 22 листопада 1886 року. Старожили села стверджують, що письменник міг народитись на хуторі Троянівка, що недалеко від Суходолу.

А дослідник творчості митця Юрій Атаманюк, вважає, що народився Михайло у селянській сім'ї у Подільському містечку Гусятин Тернопільської області.(1) Припускаємо, що батьки митця була приїжджими, оскільки ніяких продовжувачів роду у селі та у навколишніх населених пунктах не залишилось. [1].

Як стверджують дослідники творчості митця, початкову освіту здобув у рідному селі. Навчався в учительських семінаріях у Тернополі та Заліщиках. Посаду вчителя

отримав на Покутті у Снятинському повіті, оскільки на рідному Поділлі, де панували чужинці, остерігалися бунтівного педагога. Його там знали як революціонера і навіть дали прізвисько «Гайдамака».

Михайло Ломацький поселився на Гуцульщині, зокрема, в гірському селі Голови під Чорногорою (тодішній Косівський повіт, нині – Верховинський район на Івано-Франківщині), 1913 року. Як стверджують бібліографи, відтоді закохався в чарівну природу й добрих людей і став збирати та записувати легенди, притчі, старовічнину. Видав дві частини у 1965-66 роках у Мюнхені-Нью-Йорку-Торонто. [2, 18].

Допомагав Гнатові Хоткевичу і Михайлові Коцюбинському збирати матеріали для їх повістей на гуцульську тематику.

За 30 років педагогічної роботи працював у 17 селах. Польський уряд за патріотичну проукраїнську позицію тричі заарештовував бунтівного Михайла Ломацького, зокрема, 1920 року він сидів у коломийській в'язниці разом з гуцульськими повстанцями. З 1923 року знову вчителював. У 1939 році окупаційна радянська влада ув'язнила М. Ломацького у львівській тюрмі, звісно, за його українськість. [4, 19].

Наприкінці Другої світової війни емігрував до Австрії (Відень), перебував у таборах для інтернованих, де вів активну пропагандистську роботу, виголосивши, зокрема, близько 1 700 доповідей, понад 165 з них видав. Вишколював молодь, доклав багато зусиль для організації Спілки української молоді. Під кінець війни виїхав до Західної Німеччини, прожив тут до 1968 року.

М. Ломацький був активним членом товариства «Гуцульщина», чимало сил і часу віддав дослідженню та художньо-документальному відтворенню минушини гуцульського краю в книгах «На чисті води» (Мюнхен, 1955), «Верховино, світку ти наш» (Мюнхен, 1966), «Нариси з Гуцульщини» (Лондон, 1956), «В країні чарів і краси» (Париж, 1959), «Українське вчителство на Гуцульщині» (Мюнхен, 1959), «Гомін гуцульської давнини» (Мюнхен, 1961), «У горах Карпатах» (Мюнхен, 1962), «Бескидом зеленим в три ряди садженим» (Мюнхен, 1962), «Опришківське гніздо» (Мюнхен, 1964), «Заворожений світ» (Мюнхен; Нью-Йорк, 1965), «По той бік Чорногори» (Мюнхен, 1966), «З гір Карпат» (1967) та ін. Він залишив два великі рукописи «Гуцульських оповідань» та «Альбому української ноші». Тринадцять книг із двадцяти він присвятив Гуцульщині. [3].

Помер М. Ломацький 24 жовтня 1968 року в будинку для перестарілих у горах Шварцвальду (Німеччина), похований на українському цвинтарі Мюнхена.

Актуальним залишається питання перевидання творчої спадщини Михайла Ломацького в Україні та встановлення меморіальної дошки в рідному селі на Тернопільщині. Поки що його твори передруковує львівський журнал «Грегіт» та видає й упорядковує Олександр Масляник.

Список використаних джерел:

1. Юрій Атаманюк// Львів. Спеціально для «Час і події» №2009-48 від 12/03/2009
2. “Країна чарів і краси” Михайла Ломацького //Погребенник Ф. З. Україною в серці. - К., 1995. - С. 17 - 20.
3. Качкан В. Михайло Ломацький - дослідник Гуцульщини //Тернопіль. - 1992. - № 3 - 4. - С. 40 - 42.
4. Мельничук Б. Михайло Ломацький //Тернопіль: Тернопільщина літературна-Тернопіль, 1991. - Вип. 2. Ч. 1. - С. 27.
5. Народознавчі розвідки Михайла Ломацького //Качкан В. А. Українське народознавство в іменах: У 2-х ч. - К., 1994. - Ч. 1.- С. 302 - 310.

6. Ломацький Михайло - етнограф, фольклорист, публіцист, культурно-громадський діяч, педагог //“Журавлина” книга: Тернопільська українська західна діаспора: Словник імен / Авт.-уклад. Б. Мельничук., Х. Мельничук, Н. Савінська. - Тернопіль, 2001. - Ч. 2. - С. 206 - 208

УДК 83.3 Укр- 5

Клапущак Х. – студентка 12 групи

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ТЕМАТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ПОЕЗІЇ ГАННИ КОСТІВ-ГУСКИ

Науковий керівник: викладач-методист Бойчук В.О.

Вона увійшла у поезію начебто непомітно, та цілком природно. „Селянська дівчина з південної Тернопільщини, де краса Поділля увиразнюється овидами Буковини і Покуття, гостро відчувала мову природи і селянського трибу життя”[12, 4]. Такі люди ніколи не бувають самотніми, не губляться, потрапляючи в галасливу юрбу. Мінливі хмари і подув вітру, щоденна епопея світанків і вечорів, таїнство обрядів і звичаїв – усього цього достатньо людині, щоб її душа постійно трудилася, вела безнастанно діалог із оточуючим світом. Такі люди не бувають перекотиполем, не клянуться в любові до рідної землі, бо їх життя – їх любов, їх діло і слово...

Доля Ганни Михайлівни свідчить, що це людина – з роду творців. Семирічка, Чортківське медичне училище, сільський медпункт, Тернопільський медичний інститут, районна лікарня. Не студіювала спеціально філологію, не вправлялася в журналістиці, а слово бентежило і навідувалось, як кохання, як щось невідворотне і неминуче. У нашій літературі її поетична творчість малодосліджена, але добре знана.

З першою поетичною збіркою „Автограф вірності”[20], що побачила світ у „Радянському письменнику” у 1978 році, стала членом Спілки письменників України (1982 рік), одним із фундаторів її обласної організації у Тернополі. Друга книжка поезій „Нічлава”[26] (1985 рік) підтвердила, що Ганна Костів-Гуска хоча й не обирає поезію за професію, та вважає її станом душі. „Вашу журбу, радість і кохання зустрів, як своїх рідних, далеких і близьких. Зичу, щоб Ваші березневі сни дарували душевно теплі, ніжні, щирі і такі бажані вірші! ”, - так відгукнувся про збірку відомий критик Микола Ткачук[13, 7].

У часи національного відродження поетеса не стоїть осторонь літературних та суспільних процесів. Вир нових подій надихнув авторку на написання нових поезій, які увійшли у збірки „Цвіте біля хати калина” [29] (1993 рік), „Червоні коралі” [31] (1996 рік). Цього року з’являється і книжечка „Зона”[24], у якій поетеса-лікар ділиться з читачами гіркими і болісними роздумами про катастрофічні наслідки Чорнобильської катастрофи. У книжечці „Неприручена пташка”[25] Ганна Костів-Гуска опублікувала вибране білоруської поетки Євгенії Яніщиць у власних перекладах. У 1998 році вийшла сьома збірка „Зелені свята”[23]. Вона стала в певній мірі підсумковою і показовою щодо творчого діапазону і стилю. У 2001 році у Тернопільському видавництві „Джура” побачили світ дві поетичні збірки „Страшна дорога”[27], визначена авторкою як духовна лірика і „Голгофа”[21] – суто людське розуміння Господніх страждань і усвідомлення величності Воскресіння.

У 2002 році у тому ж видавництві з'явилася ще одна збірка ліричних віршів “Цей тихий сум вечірнього вікна”[29]. Підсумком її 35-літньої літературної творчості стала добірка поезій „Червоні кетяги калини”[30]. Ганна Костів-Гуска – член Національної спілки письменників України, лауреат премії „Благовіст” та братів Лепких, кавалер ордена княгині Ольги, авторка книги пісень „Жоржиновий вогонь”[22]. Її „поезії перекладені киргизською, італійською, білоруською мовами” [38, 4].

Творчість Ганни Костів-Гуски – це „вагомий внесок у розвиток сучасної української літератури. За тридцять років літературної діяльності поетеса розширила тематику і образність творів, передала відчуття і настрої свого героя”[12].

Якщо у першій книзі „Автограф вірності” вона змальовує рідні серцю образи – ліс, річку, освічується в любові до дітей і чоловіка, то у збірках „Нічлава”, „Зелені свята” поетеса заглиблюється у філософський зміст природи і людини, шукає нові образи, використовує мовні багатства для відображення стану природи і власних переживань.

Ще у 1978 році відомий український поет Володимир Бровченко писав про Ганну Костів-Гуску, молоду дівчину з Поділля, яка взялася за віршування і заявила про себе, як цікавий і непересічний лірик: „...Ганна Костів-Гуска традиційним мотивам старається надати свою, лише їй притаманну поетичну інтерпретацію, а вони за цих умов здобувають якихось нових відтінків і граней, відкриваючи читачеві і близькі та рідні небокраї отчої землі, і той „глобальніший” світ, де „над усім двадцятим віком у небі журавлів політ” [13, 5]. А її посестра в літературі – поетеса Світлана Йовенко у 1983 році відзначала: „Вже перша книга Ганни Костів-Гуски звернула увагу органічністю звучання, визначеністю світоглядних принципів, прагненням вплести своє слово у рясний вінок, творений українським письменством. Кращі ліричні поезії пронизані світлим, бентежним почуттям любові, материнства, краси рідного краю, краси та кмітливості людських стосунків, вміння відтворювати тонкі нюанси емоцій... „Поетеса Ганна Костів-Гуска – людина справді поетично обдарована,”- її м'який ліричний талант засвідчив, даючи рекомендацію до Спілки письменників, визначний авторитет Дмитро Павличко”[13, 6].

Вершиною літературної творчості Ганни Костів-Гуски є її громадянські поезії, зібрані у книгах „Страсна дорога”[27] і „Голгофа”[21]. Авторка прирівнює до страсної дороги Спасителя багатовікову боротьбу українців за волю і незалежність. Поетеса перечитала багато історичної, релігійної, філософської літератури, перш, ніж передати словом Голгофу Ісуса Христа, переосмислити життя апостолів і жінок-мироносиць. У своїх віршах використала багато архаїзмів, що дозволило авторці передати дух епохи.

І все ж вона залишається вірною своїм традиціям – її пейзажна та інтимна лірика знайшла цікаве відображення в останніх збірках „Цей тихий сум вечірнього вікна”[29] і „Жоржиновий вогонь”[22]. Її творчість, багатогранна і динамічна, не може залишити байдужим тих, котрі хоч раз відкрили збірку її поезій. Проте, у наукових колах поезія Ганни Костів-Гуски досконало не вивчалася. Тому наукова новизна дослідження та роль першовідкривача у трактуванні багатогранної творчості поетеси, яка знаходить свій шлях до читача, не потребує доведення.

Її пейзажна лірика, можливо, у чомусь переспівується з поезією Ганни Чубач, філософське сприйняття світу перекликається з творами білоруської поетеси Євгенії Яніщиць, громадянська зрілість наближається до довершеності творів Ліни Костенко. А духовна поезія Ганни Костів-Гуски – особливий світ, у якому переплелися біблійні мотиви, душевні переживання, страдницьке сприйняття того, що оточує Людину. Актуальність поезії Ганни Михайлівни полягає в тому, що вона відображає життя сучасного Надзбруччя та тривоги й радощі його мешканців. Вона справді актуальна на

всі часи. Вірші Ганни Костів-Гуски вивчаються на Тернопільщині у школах на уроках української літератури у розділі „Література рідного краю”.

УДК 621.326

Кріль Л.В. – викладач вищої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

СУЧАСНІ НЕТРАДИЦІЙНІ МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Серед найновіших методів вивчення іноземних мов все більшого поширення набувають методи, які об'єднують у собі комунікативні та пізнавальні (академічні) цілі. Їх основними принципами є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на учня, цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри у викладача в успіх своїх учнів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук. Існування різних варіантів цього напрямку в сучасній методиці, які мають різні назви - свідчить про зростаючий інтерес до навчання іноземних мов і прагнення методистів переосмислити їх роль та місце у світі.

Сугестивний метод (метод навіювання) створений у другій половині ХХ ст. в Софійському інституті сугестології (Болгарія), названий іменем його творця, психотерапевта за фахом, Георгія Лозанова. Лозанов як лікар-сугестолог дійшов висновку щодо можливості використання у навчанні іноземних мов неусвідомлених резервних можливостей, які він спостерігав у своїх пацієнтів. Безпосередня дія викладача на тих, кого він навчає і хто в цей час перебуває у стані "псевдо-пасивності", і, головним чином, саме його сугестивна, навіююча дія сприяє усуненню психотравмуючих факторів (скутості, страху, побоювання можливих помилок, замкнутості, некоммунікбельності, труднощів у подоланні стереотипів рідної мови та "мовного бар'єру" іноземної). Такий вплив, на думку Лозанова, створює сприятливі передумови для організації іншомовного мовленнєвого спілкування.

Цей метод забезпечує інтенсивне навчання, у ході якого навчальні цілі досягаються за мінімальний термін при максимальному обсязі необхідного навчального матеріалу.

У процесі навчання за комунікативним методом учні набувають комунікативної компетенції - здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія учнів інколи, хоч і далеко не завжди, проходить за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку учні оволодівають усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності на понадфразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Об'єктом оцінки є не тільки правильність, але й швидкість усного мовлення та читання.

У рамках навчання мовлення за комунікативною методикою широко використовуються опори різних видів: змістові та смислові; словесні й зображальні; мовні ігри.

У практиці навчання іноземних мов за кордоном широке застосування знайшов також метод Джеймса Ашера повної фізичної реакції. Як правило, цей метод використовується на початковому ступені навчання і базується на твердженні, що відсутність стресових ситуацій значно підвищує мотивацію навчання. Основними принципами цього методу є: розуміння іноземної мови повинно передувати говорінню; розуміння слід розвивати шляхом виконання наказів; не потрібно примушувати говорити, завдяки наказам та фізичним діям при їх виконанні спонтанно розвивається готовність до говоріння.

Великий інтерес викликає також і драматично-педагогічна організація навчання іноземних мов, яка повністю орієнтована на дію. Виділяють різні аспекти драматично-педагогічного навчання: теоретичний, індивідуальний, соціально-психологічний, психолінгвістичний, літературно - і мовно-дидактичний. Основним девізом цього методу є: ми вчимо і вчимося мови головою, серцем, руками і ногами.

Головна ідея методу - викладачі іноземної мови можуть багато чого запозичити для своєї практичної діяльності у професійних мистецтвознавців та акторів: як зробити банальний діалог підручника напруженим і цікавим; як створити відповідну атмосферу; як вживатися в ситуацію і роль, чітко артикулювати звуки, подавати сигнали за допомогою жестів та міміки. Стрижнем драматично-педагогічної організації навчання є, як і під час репетиції в театрі, сценічна імпровізація при широкому використанні такого прийому як живі картинки в застиглих, нерухомих позах.

Особливого поширення набувають наприкінці ХХ ст. ідеї "автономії" учнів у навчальному процесі. Автономія навчання тісно пов'язана з поворотом до орієнтованого на учня навчання, що перегукується з поняттями індивідуалізації навчання. Так, одним із основних принципів "мовчазного" методу, розробленого Галебом Гатегно, є підпорядкованість навчання учінню. Цим визначається "мовчазна" роль учителя та одночасно велика мовленнєва активність і самостійність тих, хто навчається.

Широке розповсюдження отримав також так званий "груповий метод", запропонований чиказьким професором психології Чарльзом Карреном. Основні принципи навчання були запозичені із сфери стосунків консультанта з клієнтом; вони орієнтовані на поєднання пізнавальних та емоційних процесів навчання. Це передбачає тісну взаємодію вчителя і тих, хто навчається, в комунікативних ситуаціях без опори на підручник.

Відомі методи, які були названі іменами їх авторів - методи Берліца, Гуена, Пальмера, Уеста, Фріза, Ладо, Лозанова, а також методи, в яких зафіксовано фактор часу (короткочасний, інтенсивний), або певні психологічні феномени: методи релаксопедії, гіпнопедії, сугестопедії, активізації резервних можливостей особистості.

Історія методики навчання іноземних мов завжди була орієнтована на пошуки найбільш раціонального методу навчання. Вважається, що найдревнішим був натуральний метод, згідно з яким іноземна мова засвоювалась так, як дитина засвоює рідну мову - шляхом наслідування (імітації) готових зразків, багаторазового повторення їх та відтворення нового матеріалу за аналогією до вивченого.

УДК 372.881.111.1

Лопатнюк Н.В.– спеціаліст II категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана

ЕФЕКТИВНІСТЬ АУДІЮВАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Розширення міжнародних зв'язків, входження нашої держави у світове співтовариство зробило іноземну мову реально затребуваним державою, суспільством і особистістю. Іноземна мова стала повною мірою усвідомлюватися як засіб спілкування, засіб розуміння і взаємодії людей, засіб прилучення до іншої національної культури.

Метою навчання іноземної мови в навчальному закладі є володіння учнями здатністю здійснювати безпосереднє спілкування з носіями мови, що вивчається в найбільш поширених ситуаціях повсякденного спілкування. А, як відомо, спілкування - це не тільки говоріння на іноземній мові, але і сприйняття мови співрозмовника на слух. Тобто говоріння та аудіювання є основними видами мовленнєвої діяльності у спілкуванні з носіями іноземної мови. Говоріння є результатом процесу артикуляції органів мовлення, а значну роль при цьому відіграє слух. Аудіювання служить основою для говоріння. Слуху належить важлива функція контролю усного мовлення, що дає можливість мовцеві порівнювати виголошений звук, слово або фразу з раніше почутим зразком.

Практична мета навчання аудіюванню полягає в тому, щоб навчити учнів розуміти на слух іноземну мову, пропоновану в нормативному темпі вчителем або записі.

Ефективність виконання завдань зумовлена розумінням учителем механізму аудіювання, урахуванням труднощів й володінням методикою навчання цього виду мовної діяльності. А також не треба забувати за той факт, що потрібно також зацікавити учнів до виконання цієї роботи

Необхідність слухати вже містить комунікативне завдання, яке має вирішити учень, студент на завершальному етапі аудіювання. Наприклад, інформація сприймається для того, щоб на неї відреагувати, висловити власну думку, взяти до уваги. Саме з цього й випливає одна з основних вимог до комунікативного навчання аудіювання: стимулювати в слухачів інтерес до змісту повідомлення, що сприятиме створенню необхідної комунікативної готовності до сприйняття інформації [2; 9].

Одним з ефективних засобів створення мотивації до вивчення іноземної мови є тексти, присвячені молодіжним проблемам. Спостереження за навчальним процесом переконують у недостатній підготовці учнів та студентів до подолання труднощів аудіювання. Труднощі аудіювання бувають кількох видів: суб'єктивні (зумовлені індивідуально-віковими особливостями учнів і студентів), мовні (граматичні, лексичні ,фонетичні) та труднощі, зумовлені умовами сприйняття інформації.

За допомогою спеціальних вправ студентів навчають переборювати труднощі власними зусиллями. Такі вправи називаються мовними. Вони вчать усувати проблеми в розумінні за рахунок прогнозування на рівні тексту; співвідносити зміст із ситуацією спілкування; членувати аудіотексти на смислові частини і визначати основну думку в кожній з них; визначати найбільш інформативні частини повідомлення; пристосовуватися до індивідуальних особливостей мовця і до різної швидкості пред'явлення; утримувати в пам'яті фактичний матеріал аудіотексту (цифрові дані, хронологічні дати, імена власні, географічні назви і т.д.).

Оскільки мовне спілкування - процес двосторонній, то недооцінка аудіювання, тобто сприйняття і розуміння мови на слух, може вкрай негативно позначитися на мовній підготовці студентів. Оскільки, часто саме несформованість аудитивних навичок є причиною порушення спілкування. Висловлювання учнів про те, що вони часом не розуміють звернених до них питань, підтверджує той факт, що розумінню вимови іноземною мовою потрібно вчити спеціально. Навички аудіювання формуються тільки в процесі сприйняття мови на слух. При цьому є потреба розуміти мову різного темпу, різного інтонаційного оформлення і різного рівня правильності.

У сучасній методиці аудіювання може виступати як мета і як засіб навчання. У реальній навчальній практиці ці дві функції, природно, тісно переплітаються. Аудіювання як засіб навчання забезпечує знайомство учнів з новим мовним і мовним матеріалом, виступає як засіб формування навичок і вмінь під всіх інших видах мовленнєвої діяльності, сприяє підтримці досягнутого рівня володіння мовою, формує власне аудитивної навички. Як мета навчання аудіювання розуміють, коли учні засобами аудіювання отримують якусь інформацію. Це може бути текст, фільм тощо. Якість аудіювання контролюється зазвичай шляхом відповідей на питання до змісту прослуханого чи шляхом його переказу.

Сам процес формування умінь аудіювання передбачає такі три програми:

1. Аудіювання під час введення нового матеріалу, коли особливо інтенсивно формуються звукові образи нових мовних елементів. У цій програмі значна увага приділяється не тільки розумінню почутого, а й усвідомленому сприйманню фонетико-акустичних особливостей цих мовних одиниць.

2. Аудіювання як елемент діалогічного мовлення. Ця програма є попутною у плані формування умінь говоріння і фактично обумовлена необхідністю: без аудіювання не буває спілкування.

3. Аудіювання як спеціальний різновид іншомовних вправ, тобто як спеціальна програма. Йдеться про слухання мовлення вчителя або диктора, яке включає як діалоги різних осіб і монологічні єдності (розповіді, читання оповідань) [1; 86].

Таким чином, бачимо, що аудіювання як вид мовленнєвої діяльності відіграє велику роль на усіх етапах і служить ефективним засобом навчання англійської мови в навчальному закладі.

Список використаних джерел:

1. Вишневский Е. И. Справочник учителя иностранного языка [Текст] / Е. И. Вишневский – К. : Рад. Школа. 1982. – 152 с.
2. Гапонова С.В. Навчання розуміння аудіотекстів учнів старших класів середньої школи [Текст] // Іноземні мови. – 1996. – № 2
3. Єпіфанцева Л. А. Аудіювання. Англійська мова: Методичні рекомендації [Текст] / Л. А. Єпіфанцева . – Х. : Вид. група «Основа», 2010. – 78 с.

УДК 908

Малжанська Т.– студентка групи 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НЕВІДОМА АВСТРАЛІЯ

Науковий керівник: викладач Лопатнюк Н.В.

Австралія – найменший материк нашої планети, а також єдиний континент, усю площу якого займає одна країна. Самотній острів посеред океану, який став притулком

для майже 23 млн. людей. Чисте повітря, недоторкані пляжі та унікальні види тварин і рослин, яких не зустрінеш на інших континентах – це все Австралія. Прекрасні міста розкидані по узбережжю океану, численні величезні піщані пляжі. Взимку — величезна кількість снігу в горах, таких як Снігові гори або Австралійські Альпи, а іноді — більше, ніж у всій гірській Швейцарії.

Найчистіше повітря у світі — в австралійській Тасманії. Самий білий пісок на пляжі Нуамс, розташованому на березі затоки Джерсі. Його навіть занесли в книгу рекордів Гіннеса. Австралія — найдавніший материк, але наймолодша держава. І ще ... у неї немає земельних меж ні з однією країною. Лідируючи за рівнем грамотності, Австралія відноситься до одної з десяти держав світу з найвищим рівнем життя. Випередила такого монстра, як Південна Америка з видобутку алмазів. Після відкриття в 1979р. алмазної жили в Західній Австралії, вона тепер займає перше місце в світі з видобутку цих дорогоцінних каменів.

У той час, коли Австралійський континент був виявлений Великобританією, то прийняли рішення використовувати це місце для того, щоб тримати тут тисячі в'язнів. На континент почали переправляти 160 000 ув'язнених британців. На сьогоднішній день 25 % всіх жителів Австралії є предками злочинців, хоча материк має найнижчий рівень злочинності на земній кулі. Корінні ж племена (аборигени), які проживали в «Новому Південному Уельсі» (так у ті часи називали Австралію), зараз складають всього 1,5% населення і ледь виживають.

Найбільше місто цієї країни — Сідней (чисельність — 4млн. осіб). Столиця Канберра не так багатолюдна — її населення — 300 тисяч чоловік. Але зате, саме там знаходиться найбільший будинок південної півкулі. Це прекрасна будівля австралійського парламенту. Існує помилкова думка, що найбільше місто в світі Сідней є столицею Австралії. Це не так. Між Мельбурн і Сіднеєм був досягнутий компроміс, в якому столицею обрали Канберру. Вона розташовується від Сіднея на відстані в 248 кілометрів і від Мельбурна в 483 кілометри. Дивом архітектури, побудованим в 1960р., є Сіднейський оперний театр. Тільки подумайте, в ньому аж — 1000 залів! Поміщаються — 5000 чоловік! А дах цієї грандіозної споруди важить 161 тонну.

У Південній Австралії знаходиться найбільше в світі пасовище. Воно називається Анна Крик і площа займає 34 квадратних кілометри. Вражаюче, але площа пасовища здатна покрити всю територію Бельгії. Така територія здатна випасати приблизно 16 000 голів великої рогатої худоби. Однак, в даний час ця кількість скоротилася всього до 2 тисяч голів у зв'язку з посухою. Австралія є домом для 100 мільйонів овець. Дивно, що овець в цій стайні майже в 5 разів більше, ніж жителів. А проживає не території Австралії всього 23 мільйони громадян.

Також в Австралії знаходиться найдовший паркан у світі. Він будувався протягом 5 років, з 1880 по 1885 рік, для захисту від вторгнення собак Дінго в південно-східну частину континенту, яка є родючою. Завдяки цьому паркану були захищені отари овець південного Квінсленда. Довжина огорожі становить 5614 кілометрів, що робить його найдовшим парканом у світі. Отже, Австралія є дивовижною країною з особливостями, які притаманні тільки їй.

Список використаних джерел:

1. Цікаві факти про Австралію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://cikavi-fakty.com.ua/cikavi-fakti-pro-avstraliyu/>. – Назва з екрану.
2. 10 цікавих фактів про Австралію [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: <http://cikavo-znaty.com/20-10-ckaviv-faktv-pro-avstraliyu.html>. – Назва з екрану.

УДК 651.326

Панькевич О. –студентка групи Д-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

З ІСТОРІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ТРУДОВИХ КНИЖОК ТА ОСОБОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Науковий керівник: викладач-методист Палагута М.І.

Суспільство завжди зацікавлене в тому, щоб знати якість трудових ресурсів і рівень їх використання. Одним із засобів такого обліку і контролю стали трудові книжки та особові картки, які функціонують і нині.

Основною формою обліку основного складу чиновників будь-якої адміністративної установи, що започаткувалася до середини XVIII ст., був формулярний (послужний) список – документ, який містив відомості про проходження особою державної або військової служби. Використання формулярного списку давало можливість мати вичерпну інформацію про чиновника, починати з дати і місця його народження, родинного стану, попередніх заслуг чи прорахунків у службі та закінчуючи його майновим станом і віросповіданням. Зазначений документ мав форму таблиці, що складалася з граф, кількість яких змінювалася протягом першої половини XIXст. від 10 до 15.

У 1827 році було введено нову форму формулярного списку, відповідно до якої уточнювалася інформація щодо виду майна чиновника.

Наступна зміна формулярного списку відбулася 1849 році. Він же містив 15 граф, у яких фіксувалася майже вся та сама інформація, але в дещо іншій послідовності. Формулярний список, аби запобігти неточностям чи помилкам під час складання, мав підписати той чиновник, на якого його складено. Так, підтвердженням чину особи був патент на чин – свідоцтво про чин, сан, військове звання або науковий ступінь, виготовлений на пергаменті й художньо оформлений. Засвідченням права на отримання посади відповідно до рівня освіти був атестат, виданий навчальним закладом, який готував до загальної державної служби з класними чинами. Такими навчальними закладами були університети, духовні училища, ліцеї, училища вищих наук.

Підтвердженням служби у державних установах був атестат служби – документ, що містив відомості про проходження служби й видавався працівникові, коли той переходив на іншу посаду чи звільнявся. Зазначений документ оформлявся на гербовому папері, засвідчувався сургучевою печаткою та підписом губернатора чи генерала-губернатора, залежно від місця служби чиновника.

Від самого початку документування проходження державної служби намітилося створення як особистих документів, так і облікової кадрової документації. У кожному підрозділі державної служби заводять шнурові книги для запису переміщень службою, звільнень з посад, збільшення жалування та всього, що стосувалося служби чиновників.

У 1918 році посвідчення особи старого зразка – «царські» паспорти – було скасовано і натомість уведено трудові книжки. Декрет №1 від 15 жовтня 1918 року називався досить таки красномовно – «О трудовых книжках для неработающих». Колишні поміщики, торговці, офіцери, особи, які жили на нетрудові доходи, та інші представники «паразитичних прошарків» суспільства, котрі не виконували суспільно корисної функції, аби отримати трудову книжку, мусили за вказівкою місцевих рад виходити на громадські роботи.

З 25 липня 1919 року Декретом ВЦВК було введено головний облік: трудову книжку отримував кожен, кому виповнилося 16 років. До трудових книжок заносили такі відомості:

- прізвище, ім'я, по-батькові, дата та місце народження, місце постійного проживання;
- основна професія, грамотність, освіта, відмітка про шлюб;
- відношення до військової служби, записи фінвідділу про сплату податків, відмітка відділу праці про трудову діяльність;
- записи про місця роботи, відмітка про наявність трудової картки, відомості про заробіток;
- відомості про соціальні призначення, пенсії;
- реєстрація;
- фотографія;
- підпис власника трудової книжки.

У 1923 році трудові книжки замінили на посвідчення особи, а у вересні 1926 року Раднаркомом було введено трудові списки. На цей час у трудовій книжці є відомості про всю діяльність працівника, це допомагає адміністрації у визначенні придатності чи непридатності певного працівника до його використання на певній посаді чи робочому місці. Трудова книжка стала трудовою біографією працівника, яка відображає його освіту і кваліфікацію, інтенсивність просування службою чи виробництвом, ставлення до виконання своїх обов'язків, загальних трудовий внесок у суспільну працю.

Список використаних джерел:

1. Елпатьевський А. В. Документирование прохождения государственной службы в XVIII-XX веков/ А. В. Елпатсьевський // Труды ВНИИДАД.- М., 1974. – Т. 5, ч. 1.
2. Конькова А.Ю. Документи о прохождении государственной службы XVIII – начала XX века/А.Ю. Конькова// Делопроизводство.— № 2, 2000.
2. Палеха Ю.І. Історія впровадження ТК// Довідник кадровика// № 11 2009р С-86.

УДК 651.

Палагута М.І.

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ПЕНСІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА 2015 РОКУ

“02” березня 2015 року Верховна Рада України прийняла за основу проект Закону України № 2212 від “23” лютого 2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» (надалі — Закон). Даним нормативно-правовим актом внесено певні зміни до окремих положень цілого ряду законів України зокрема в тих частинах, які стосуються порядку виплат пенсій працюючим пенсіонерам та виплат пенсій за віком на пільгових умовах, і за вислугу років.

Одним із нововведень стало обмеження виплати пенсій працюючим пенсіонерам, на період з “01” квітня 2015 року по “01” січня 2016 року, у розмірі 85%, але не менше прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність (1423 гривень). Також передбачено припинення виплат спеціальних пенсій (у період роботи на відповідних посадах) народним депутатам, державним службовцям, та прирівняним до них особам, суддям, прокурорам та іншим особам, на

яких поширюється дія законів, зазначених у статті 47 в новій редакції. Таким чином, особи, які зазначені вище можуть тепер отримувати або заробітну плату, або пенсію. Проте, у період роботи на інших посадах/роботах пенсія, таким особам призначається за загальним правилом, а саме у розмірі 85 відсотків розміру призначеної пенсії, але не менше розміру прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність.

Статтею 47 в новій редакції також встановлено, що після звільнення з роботи пенсія буде виплачуватись у розмірі 100% від встановленого розміру пенсії на час її призначення.

Звертаємо увагу, що обмеження щодо виплат пенсій не буде поширюватись на осіб, які займають посади державних службовців в Міністерстві оборони України, Збройних Силах України, інших військових формуваннях та правоохоронних органах та безпосередньо виконують функції із забезпечення обороноздатності держави та пенсії яким призначено відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб».

Ще одним нововведенням стало поетапне підвищення на 5 років пільгового пенсійного віку для жінок, а також підвищення на 5 років страхового, а по окремих професіях і спеціального стажу для осіб, які мають право на пенсії за роботу в шкідливих та особливо шкідливих умовах праці та на пенсії за вислугу років.

Більш детально з етапами підвищення пенсійного віку та страхового стажу можна буде ознайомитись в новій редакції ст. 13 “Пенсії за віком на пільгових умовах” Закону України “Про пенсійне забезпечення” від 05.11.1991 № 1788-ХІІ.

Зокрема, страховий стаж для жінок та чоловіків, пільговий пенсійний вік для жінок, буде підвищено на 5 років для всіх працівників шкідливих професій списків №1 та №2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджуваних Кабінетом Міністрів України. Для чоловіків страховий стаж буде збільшуватись з часу прийняття Закону, а для жінок буде перехідний період протягом 5,5 років.

Варто також зазначити, що змінено також порядок обчислення всіх пенсій. Замість чинної норми, де застосовується середня заробітна плата в Україні за три календарні роки, що передують року звернення за призначенням пенсії, відтепер обчислення всіх пенсій буде застосовуватись середня заробітна плата в Україні, з якої сплачено страхові внески, за 2012, 2013, 2014 роки. Таке нововведення може призвести до того, розмір пенсії буде значно занижений, оскільки громадяни будуть позбавлені права використати в повному обсязі права на отримання пенсії із заробітної плати, з якої було сплачено страхові внески. Таким чином, хоча такі нововведення можливо і поповнять стан бюджету Пенсійного Фонду України, проте позитивний вплив на фінансовий стан пенсіонерів навряд чи принесуть.

Список використаних джерел:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/36-2003>

<http://www.i-law.kiev.ua>

УДК – 372.881.111.22.

Пальчик О.І. - спеціаліст II категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

АВТЕНТИЧНІ МАТЕРІАЛИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Розширення міжнародних контактів актуалізує проблему формування фахівця, який здатний порозумітися з представниками інших народностей не лише на побутовому рівні, але й у професійній діяльності. Передусім це стосується фахівців тих професій, у яких має місце міжкультурне спілкування.

Однією із складових успішного теоретично-практичного заняття з іноземної мови професійного спрямування зокрема, та запорукою формування комунікативної компетенції майбутнього фахівця загалом, є використання на заняттях автентичних матеріалів.

Автентичний (з англ. «authentic») – справжній, що базується на першоджерелі. Важливого значення набувають саме автентичні матеріали, бо містять інформацію подану закордонними виданнями, супровід озвучено представниками іншомовної спільноти, тобто носіями мови. Саме в автентичних матеріалах можна знайти еквіваленти та визначення тих чи інших термінів з фаху, адже іноземна мова професійного спрямування виступає не лише самостійною дисципліною у вищій школі, але й допоміжною дисципліною для повноцінного оволодіння фахом.

До ефективних автентичних матеріалів з іноземної мови професійного спрямування ми відносимо:

- аудіоматеріали;
- відеоматеріали;

автентичні тексти професійного спрямування.

З метою налагодження стосунків та порозуміння між представниками різних культур та народностей ми наголошуємо на ефективності використання автентичних аудіоматеріалів, які демонструють особливості вимови, акцент та ритм спілкування носіїв мови. Значне місце серед автентичних матеріалів займають аудіо- та відеозаписи. Але ці записи повинні бути високої якості. Важливою є також їх тривалість.

Набути навиків спілкування у природному іншомовному середовищі може допомогти використання автентичних відеоматеріалів, де студенти з різним рівнем володіння мовою мають можливість не лише на слух, але й візуально ознайомитися з техніками та прийомами ведення невимушеного діалогу між представниками інших культур. З відеоматеріалів можна почерпнути манеру спілкування, зрозуміти інтонації співрозмовників, спрямовані на досягнення певної комунікативної мети, а також засоби досягнення поставлених цілей спілкування. Візуальні матеріали викликають у студентів інтерес до країни та носіїв мови. Спостерігаючи за жестами, мімікою, вони також можуть використати їх у діалогічному спілкуванні.

Говорячи про матеріали мовою оригіналу, слід також згадати про автентичні тексти, пресу та інтернет. Оригінальні тексти вирізняються цілим рядом особливостей, які можуть і повинні бути використані як основа для розвитку вмінь експресивного усного мовлення, як в діалогічній, так і в монологічній формах. Використання автентичних текстів фахового спрямування сприяє засвоєнню майбутніми фахівцями відповідної фахової лексики, використання певних граматичних конструкцій при побудові речень.

На заняттях з іноземної мови ефективним є застосування домашнього читання. Як відомо, більшість підручників з іноземної мови містять автентичні адаптовані тексти. Перевага такого застосування автентичного матеріалу полягає в тому, що тексти адаптовані, проте містять свій певний відсоток слів, які треба засвоїти. Тексти на домашнє читання слугують прикладом для порівняння іноземної та рідної мови: вживання конструкцій, фразеологізмів, особливості перекладу, значення соціокультурних елементів.

Отже, в процесі навчання іноземної мови слід використовувати автентичні матеріали. Це сприяє кращому оволодінню усного мовлення та вмінню спілкуватися.

Список використаних джерел:

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти. // Іноземні мови в навчальних закладах. [Текст]. – Педагогічна преса, 2003.
2. Матвій – Лозинська Ю.О. Використання автентичних матеріалів на заняттях іноземної мови професійного спрямування. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://naub.oa.edu.ua/2015/>.
3. Паращук В.Ю. Використання автентичного тексту під час роботи над розмовною темою. // Іноземні мови в школі. [Текст]. – 1999. – № 2. – С. 61 – 65.

УДК – 811.112

Мульський І. - студент групи П-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ФУНКЦІОНУВАННЯ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Науковий керівник: Пальчик О.І - викладач II категорії

Окрім Німеччини, німецька мова є державною в Австрії, однією із чотирьох рівноправних офіційних мов Швейцарії (в тій її частині, яку з цієї причини інколи називають “deutsche Schweiz”). Німецька мова офіційна мова і в князівстві Ліхтенштейна, де вона знаходиться під сильним впливом швейцарського вживання німецької літературної мови. Вона також є другою – після французької – офіційною мовою Люксембурга, де після Другої світової війни до рангу літературного вживання був піднесений і місцевий діалект.

Німеччина розглядає свої північні варіанти загалом як стандарт і сама є носієм стандартних норм. Статус окремих національних розбіжностей залежить від історичних, політичних і економічних факторів. Так як у Німеччині проживає найбільше носіїв німецької мови (близько 80 млн.) і Німеччина відіграє у Європі важливу політичну та економічну роль, то її варіант німецької мови розглядається як норма. За кордоном також здебільшого вивчається німецька мова Німеччини, а австрійський та швейцарський варіанти лише згадуються.

Розглядаючи функціонування сучасної німецької мови у різних регіонах, зазначимо, що німецька мова в Люксембурзі не має проміжних утворень типу півдіалекту, побутово-розмовної форми мови. Це певною мірою впливає на літературний вимовний стандарт. Люксембурзька мова, виконуючи основну функцію розмовної мови і будучи лише генетично спорідненою з німецькою, такого впливу на її вимовний стандарт справити не може. Обмежене функціональне включення німецької літературної мови в Люксембурзі не приводить до відчутних змін в установленому вимовному стандарті, які могли б надати йому диференційні характеристики й ознаки, як це спостерігається в Австрії чи Швейцарії.

Структура сучасної німецької мови в Австрії являє собою певну сукупність її різних формацій, основу побудови утворюють середньоавстрійські та південноавстрійські діалекти, які відносяться до баварсько-австрійської групи. Не маючи між собою чітких структурних розмежувань, ці діалекти випробовують на собі вплив “престижного” діалекту столиці Австрії – Відня (Wiener Mundart). Віденський міський діалект постійно впливав на інші австрійські діалекти, був основою австрійського інтердіалекту (österreichische Verkehrssprache). Одночасно віденський

діалект впливав на характер мови в її більш високих прошарках, що виявляється у так званій австрійській побутово-розмовній мові, яка за своєю структурою найбільш близька до літературної мови. Цей тип мови Є.Кранцшайнер називав “літературною або побутово-розмовною, мовою освічених” (Hoch- oder Umgangssprache der Gebildeten), а також австрійською літературною мовою (österreichische Hochsprache). Наприклад: австр. Acheln – нім. Essen, австр. Babuschka – нім. Großmutter, австр. Gattin – нім. Ehefrau.

Щодо швейцарського ареалу, то тут німецька мова представлена двома основними формами: літературною мовою і діалектом. Німецька літературна мова Швейцарії опирається на власні історичні традиції в рамках так званого південнонімецького типу літературної мови. Проникнення східносередньонімецького типу літературної мови в південнонімецьке мовне середовище, його закріплення у сфері писемної мови в кінці 18 ст. свідчить про завершення процесу уніфікації писемної мови в межах основних німецькомовних держав.

Словник Deutsches Universal Wörterbuch серії Duden (das DUW) містить добрих 130 тис. ключових слів, з них: 1,3% марковані як швейцарський варіант, 3,1% - як швейцарський або австрійський варіант, 1,8% - як австрійський варіант.

Отже, наведені факти свідчать, що вплив того чи іншого діалекту відіграє суттєву роль у розвитку та функціонуванні літературної німецької мови в даних регіонах, тобто в Австрії, Люксембурзі та Швейцарії. Німецька мова поруч з іншими європейськими мовами (англійською, французькою, іспанською та ін.) виступає своєрідною «архісистемою», що поділяється на кілька функціональних підсистем, які різняться між собою саме територією поширення. Сучасна німецька мова на практиці реалізується у формі декількох національних варіантів, що обслуговують окремі нації в межах суверенних держав, як ФРН, Австрії, Швейцарії, Люксембурзі. Кожному національному варіанту, окрім специфічного компонентного складу, властива особлива лінгвістична ситуація.

УДК 651.4/9:327

Плохих В. – студент групи Д-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ АНГЛОМОВНОГО ЛИСТА. ЛЕКСИЧНИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ

Науковий керівник: викладач англійської мови Шовдра Є.В.

Будь-яка форма ділового спілкування передбачає постійний обмін інформацією. Оскільки англійська мова є загальноприйнятою мовою ділового спілкування, особливу увагу звертає на себе складання листа англійською мовою, в якому необхідно дотримуватися певних традицій написання, які існують у Великобританії та США [3].

Тексти різних документів перекладаються з іноземної мови найперше за певними національними у кожній національній мові кліше, а з другого боку – за спільними для всіх мов кліше. Ці кліше мають помітнішу національну, ніж інтернаціональну специфіку, коли йдеться про переклад паспортних даних чи даних посвідчення особи, атестат зрілості, які мають спільну інтернаціональну ідентичність, коли йдеться про міждержавні пакти й угоди чи контракти між фірмами та компаніями

Під час опрацювання англійських ділових листів у даній статті застосовувалися певні граматичні трансформації при перекладі, які здійснювалися як на

морфологічному, так і на синтаксичному рівнях. Правильність граматичної будови речення має винятково важливе значення при перекладі ділових листів. Існує декілька критеріїв, серед них: подолання залежності від оригіналу, адекватний вибір термінології, знання певних сталих виразів та мовних кліше, правильний розподіл смислових інтонацій у тексті, як зауважує І.А. Єзолка [2].

Головною задачею перекладача є прагнення відтворити зміст та функцію того чи іншого компонента речення, а не сам компонент. Це означає, що при перекладі слід знайти рівноцінні та адекватні заміновачі певних компонентів речення оригіналу. Варто також звернути увагу на переклад англійських конструкцій, які не мають формальних відповідників в українській мові, а саме: пасивні конструкції, абсолютні конструкції, модальні дієслова, інфінітивні, герундіальні та дієприкметникові комплекси. Основною запорукою адекватного перекладу є дотримання необхідності позбуватися в українському перекладі пасивних конструкцій англійського речення та точно передавати відтінки модальності з врахуванням стилістичних особливостей оригіналу задля досягнення бажаного прагматичного ефекту.

Англomовний діловий лист може містити 13 реквізитів. Проте, у даній статті ми розглянемо три із них: вступне звертання (The Salutation); основний текст листа (The Body of the Letter); заключна формула ввічливості (The Complimentary Close).

Вступне звертання (The Salutation) – загальноприйнята стандартна формула ввічливості, що є невід’ємною частиною етикету ділового листування. Обов’язковий реквізит: відсутність звертання в листі може бути розцінена як порушення норм етикету. Друкують ліворуч безпосередньо від межі лівого берега під «внутрішньою адресою» або вказівкою на конкретну особу, відступивши на 2-4 міжрядкові інтервали. Після звертання ставлять кому (у Великій Британії) або двокрапку (США). У міжнародному діловому листуванні прийнято кілька формул звертання, що відрізняються тональністю. Звертання великою мірою залежить від стосунків кореспондентів, таким чином вони можуть бути суто офіційні або ж мати забарвлення дружніх відносин. Слід мати на увазі, що, формулюючи вступне звертання в листі-відповіді, ураховують принцип взаємності: уживають такі саме формули звертання, що і в листі, на який дають відповідь [1]. Звертання перекладається переважно шляхом транскрибування титулу та власне імені.

Текст міжнародного ділового листа складається з таких логічних компонентів: - вступ (Introduction); - основна частина (Details); - підсумок (Close). Для формулювання вступної та заключної частин тексту використовують стандартні мовні звороти. У першій частині можуть бути використані такі фрази: «Ми пишемо, щоб довідатися про...» (We are writing to inquire about...). Лист-відповідь може починатися з таких фраз: «Дякую Вам за лист від (дата)...» (Thank you for your letter of (date)...); «Ми одержали Вашого листа від (дата)...» (We have received your letter of (date)...). У діловому листуванні використовують такі вислови подяки: «Пишу, щоб подякувати Вам за...» (I am writing to thank you very much indeed for...); «Прийміть, будь ласка, мою щирю (глибоку) подяку за Вашу допомогу...» (Please, accept me sincere (deep) appreciation for your help...). Вибачення може починатися такими словами: «Ми повинні вибачитися за...» (We must apologise for...); «Ми вибачаємося за...» (We apologise for...); «Ми дуже засмучені через те, що...» (We are extremely sorry for...). Після викладу основної причини листа, деталей і подробиць наводять заключні фрази: «Буду чекати Вашої відповіді...» (I look forward to receiving your soon reply...); «З нетерпінням чекаю відповіді...» (Looking forward to hearing from you...); «Завчасно прийміть нашу вдячність» (Please accept thanks in advance); «Прийміть мої найкращі побажання» (With my personal regards and good wishes). Текст листа поділяють на абзаци відповідно до наявних логічних компонентів. Середня кількість абзців у діловому листі – від трьох

до п'яти. У стандартизованих листах таких абзаців, як правило, два: перший містить змістову частину документа, другий становить стереотипну заключну фразу ввічливості. Традиційно відступ на початку абзацу не роблять, а абзаци відокремлюють один від одного одинарним інтервалом. Розділові знаки в тексті листа вживають відповідно до правил пунктуації [1]. Основні труднощі перекладу, що виникають у цій частині листа – переклад кліше.

Заключна формула ввічливості (The Complimentary Close) – загальноприйнята стандартна формула ввічливості, що є невід'ємною частиною етикету ділового листування. Найпоширеніші такі формули ввічливості: а) суто офіційні: Yours faithfully, Faithfully yours (Велика Британія), Yours truly, Truly yours, Yours very truly, Very truly yours (США), які можна перекласти як «З повагою» (дослівно «Відданий Вам», «Вельми відданий Вам»); б) офіційні: Yours sincerely, Yours very sincerely (Велика Британія), Sincerely Yours (США), які можна перекласти як «З повагою Ваш», «Щиро Ваш» (дослівно «Щиро Ваш», «Вельми щиро Ваш»); в) менш офіційні: Very cordially yours, Yours cordially, Cordially yours, Best wishes, які можна перекласти як «Щиро Ваш», «Найкращі побажання». Вибір заключної формули ввічливості залежить від характеру звертання [1]. Зверніть увагу, що формулюючи заключну формулу ввічливості в листі-відповіді, слід, відповідно до принципу взаємності, ужити такий саме заключний комплімент, що і в листі, на який дають відповідь.

Список використаних джерел:

1. Міжнародне листування [Електронний ресурс] URL: <http://faculty7.khai.edu/uploads/editor/9/3014/sitepage56/files/Міжнародне%20листування.pdf>
2. Особливості оформлення текстів мови документів: лексико-граматичні аспекти перекладу [Електронний ресурс] URL: <http://referat-ukr.com/movoznavstvo/oformlennya-tekstiv-movi-dokumentiv.html>
3. Типові ситуації ділового спілкування для спеціалістів з економіки [Електронний ресурс] URL: <http://eprints.zu.edu.ua/1350/1/3.pdf>

УДК 811.3

Попович В. – студентка групи Д-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ДЕФІНІЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА МОЛОДІЖНОГО СЛЕНГУ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Науковий керівник: викладач Кріль Л.В.

У статті розглядається сутність поняття «німецький молодіжний сленг», джерела його формування – пісенна творчість, жаргонізми та запозичення, характерні риси – відкритість, короткочасність, вікова неоднорідність, вторинність; варіації – персоніфіковані узагальнення, модні прикметники, кліше та експресиви.

Німецька мова розвивається й оновлюється відповідно до вимог сучасного світу. Мова молоді – зокрема молодіжний сленг – є тією рушійною силою, що формує основну базу німецької мови. Специфіка такої мовленнєвої форми ґрунтується перш за все на особливостях психічного та фізичного розвитку молоді. Підростаюче покоління Німеччини відрізняється від звичайного оточення зовнішнім виглядом, поведінкою та мовленнєвою манерою.

Молодіжний сленг сучасної німецької мови являє собою окрему підсистему, яка повністю залежить від літературної нормативної німецької мови та перебуває із нею у

постійному взаємозв'язку. Саме тому у межах статті спробуємо з'ясувати сутність поняття «німецький молодіжний сленг», джерела формування, його характерні риси та варіації у сучасній німецькій мові.

Поняття сленгу все більше привертає увагу сучасної філології. Цю проблему розглядали вчені-лінгвісти І. Гальперін, Г. Генне, М. Горке, Г. Еманн, В. Єлістратов, Г. Мозер, І. Пастух, С. Соколовська, М. Фахурдінова, В. Хом'яков, К. Якоб, Т. Шіппан.

Науковці Німеччини характеризують молодіжний сленг як креативну, оригінальну, невимущену й неоднорідну форму спілкування. Т. Шіппан характеризує сленг як «специфічний спосіб спілкування певної групи, який виражається високим рівнем експресивності та невимущеності, які доходять інколи до вульгаризму», «сленг – це феномен живої і рухливої мови, яка йде в ногу з часом і реагує на будь-які зміни у житті суспільства».

Враховуючи вищезазначене, німецький молодіжний сленг можна охарактеризувати як соціолект, феномен динамічної, живої і рухливої мови, що відповідає вимогам часу і реагує на суспільні зміни, певний різновид мовлення, яким користується молоде покоління переважно в усному спілкуванні.

У межах дослідження спробуємо окреслити джерела формування німецького молодіжного сленгу. Початки його виникнення в німецькій національній мові сягають часу заснування перших університетів (Відень 1365, Хайдельберг 1368, Кельн 1388), коли поступово почав створюватися особливий мовленнєвий запас німецької студентської молоді.

У XVII – XIX ст. джерелами формування німецького молодіжного сленгу були французька, давньоєврейська й античні мови. Із плином часу основними джерелами формування німецького молодіжного сленгу поступово стають:

I. Пісенна творчість – зокрема рок-музика (Bingo (alles in Ordnung, alles bestens), heizen (rasch, schnellfahren), Johny (Junge, Bursche, harter Kerl, lustiger Knabe), paletti (alles bestens, in Ordnung, alles klar, selbstverständlich)) [5].

II. Жаргонізми: військових – abziehen (jmdn. übers Ohr hauen, ausnehmen, betrügen), робітничий – Muffe (Angst, Befürchtung), наркоманів – drauf sein/haben (unter Drogeneinfluß stehen; gute/schlechte Stimmungslage, Laune), Hose (tote) (Langweile, “Es ist nichts los”, “Es spielt sich nichts ab”), Trip (Reise, Ausflug, Fehler), комп'ютерний – Basic (Klartext, Eindeutigkeit, Genauigkeit), Schaltfehler (Programmabsturz, Systemabsturz), Speicher (leer, “fertig”, kaputt sein, Aufnahmevermögen, Kapazität), chatten (im Internetplaudern).

III. Запозичення з інших іноземних мов – латини (absolut (sehr, besonders, vor allem), depri (Einzelgänger; Leute, die zu Depressionen neigen oder sich an keiner Gruppenaktionen beteiligen), Fakt (Tatsache, wirklich, in der Tat), Frust (Ärger, schlechte Laune), Horror (unangenehmes Erlebnis, Abneigung, Unangenehmlichkeit), korrekt (alles klar, richtig, stimmt ganz genau, genau so), logo (ganz klar, richtig), normalo (Normalbürger, stinknormaler Durchschnittsmensch), radikalo (besonders, ganz, stark), Sponti (spontaner Mensch, aufgeschlossener Typ), super (hervorragend, besonders schön), total (echt, tierisch, toll, voll), turbo (schnell, besonders, übermäßig, Schnellgang, hohe Geschwindigkeit); англійської (der User –drogensüchtiger Mensch; der EuroPayer – europäischer Bürger; der Tüftler – der Arbeiter; der Schlappi – der schwache Mensch; die Schickse – eine Frau, die es nichts bewegt; die Bombenfigur – schöner Körper); іспанської мови (Macho (starker Typ, toller Kerl, “Frauenfresser”, Bodybildertyp)); арабської мови: Sultan (Herrscher, eine (mit Geld protzende) männliche Person, die sich vom anderen Geschlecht besonders verwöhnen lößt); з російської: Towaritsch (Freund, Kumpel; drohend – Freundchen, “Früchtchen”).

Зауважимо, що, оскільки німецький молодіжний сленг є компонентом множинної структури німецької мови та окремим соціолектом, різновидом побутово-

розмовної мови молодого покоління, постала нагальна потреба класифікації його компонентів або варіацій. Як доказ вищезазначеного, спробуємо навести приклади варіацій німецького молодіжного сленгу: 1) персоніфіковані узагальнення (der Punker – панк, дивак з ірокезною зачіскою, der Fruppie – фрустрований житель великого міста, die Pop-Goren (Pl) – поп-дів; der Jet-set – високозабезпечений клас суспільства); 2) “модні прикметники”, які виражають ставлення до гарних або поганих речей, почуття задоволення чи розчарування (famos, kolossal, allerliebst, blöd, spitze, irre, super, grell, fett, geil, voll, krass, scheisegal, ey!); 3) кліше та сталі вирази, які є влучними, дотепними та містять умовивод, пораду, наказ, попередження або констатацію факту (Kein Bock auf nix! – Немає жодного бажання щось робити. Wir sind die Null-Bock-Fraktion. – Ми фракція, у якої не виникає жодних бажань. Dreht Euch nicht um, der Frust geht um! – Не оглядайтесь, бо позаду розчарування!); 4) експресиви, що іноді можуть містити нецензурні слова (der Gehirnbonze – вчений, arschlos – безглуздий, bombastisch, maxigeil, affengeil – дуже класний).

Окреслені джерела формування німецького молодіжного сленгу дають можливість визначити основні його риси, а саме: відкритість – на розвиток німецького молодіжного сленгу значною мірою впливають такі екстралінгвістичні фактори, як високий рівень розвитку суспільства, різноманітні соціальні відносини, високий розвиток науки, техніки, мистецтва, загальнолюдський прогрес загалом; короткочасність (рухливість, швидкоплинність) – швидка зміна актуальних варіантів, з’явившись на певному етапі розвитку суспільства і, ввійшовши у користування, вони швидко старіють і виходять з ужитку; вікова неоднорідність носіїв сленгу – пояснюється насамперед збільшенням фази “молодість” у житті сучасної людини.

УДК 651.326

Попович В. –студентка групи Д-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ЕЛЕКТРОННИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Науковий керівник: викладач-методист Палагута М.І.

З кожним роком в органах державної влади, а також установах, підприємствах та організаціях різних форм власності все актуальнішими стають питання створення, організації роботи й зберігання електронних документів. Ще більшої гостроти цим питанням надають заяви урядовців щодо переходу до електронного документообігу й надання електронних послуг. Тому сьогодні перед архівістами стоїть надзвичайно важливе завдання – створити нормативно-методичну й технологічну базу для приймання-передавання електронних документів на архівне зберігання. У травні 2007 року за розпорядженням Кабінету Міністрів України був створений Центральний державний електронний архів України (ЦДЕА), що виконує завдання й функції держави з управління архівною справою та діловодством щодо електронних документів.

Звісно у роботі електронного архіву є своя специфіка. Усі процеси приймання, зберігання й надання доступу до електронних документів здійснюється за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення. Водночас електронний архів працює як центр науково-дослідної та методичної роботи з питань електронного документообігу, підготовки до зберігання електронних документів. У цьому році ЦДЕА України разом з Українським науково-дослідним інститутом архівної справи й документознавства

виступив організатором Міжнародної науково-практичної конференції «Електронний документ: актуальні завдання ат практичне впровадження», яка була високо оцінена міжнародною архівною спільнотою.

Електронний архів приймає на зберігання електронні документи Національного архівного фонду, які створюються в органах державної влади, державних установах, та електронні інформаційні ресурси (веб-сайти, реєстри, бази, даних), що створюються на підприємствах різних форм власності. Крім того, архів співпрацює з діячами культури, науки, громадськими діячами з питань передавання їхніх документів особового походження.

Згідно із Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22 травня 2003 року № 851 – IV, це документ, інформація в якому зафіксована у вигляді електронних даних, включаючи обов’язкові реквізити документа. Важливим обов’язковим реквізитом електронного документа є електронний цифровий підпис. Із правової точки зору електронний цифровий підпис прирівнюється до власноручного підпису, а фізично – це унікальний двійковий код, що створюється за результатом криптографічного перетворення тієї інформації, на які накладається цей підпис. За допомогою електронного цифрового підпису підтверджується цілісність та юридична сила електронного документа, а також ідентифікується особа, яка його підписала. Слід зазначити, що документи, створені на комп’ютері у форматі Word чи від скановані з паперового документа, з юридичної точки зору не є електронними документами, це документи в електронній формі.

На жаль у своїй роботі нам доводиться стикатися з низкою проблем. Так, зокрема, ситуація, яка склалася з електронними документами, змушує констатувати той факт, що здійснення електронного документообігу та створення електронних документів в органах державної влади відбувається без урахування питань подальшого їх зберігання. У більшості систем електронного документообігу відсутні «Архівні модулі», тобто програмне забезпечення, що є складовою цих систем і забезпечує підготовку та проведення експертизи цінності електронних документів і підготовки їх до архівного зберігання. Також у системах електронного документообігу використовуються різні формати електронних документів та електронних цифрових підписів. Через це системи орієнтуються на здійснення лише внутрішнього обміну документами, а міжсистемний документообіг неможливий. Маємо надію, що ситуацію покращить упровадження єдиної системи електронної взаємодії органів виконавчої влади з використанням електронного цифрового підпису затвердило Міністерство юстиції України.

Сьогодні Україна перебуває на перехідному етапі від паперового до електронного документообігу. Очікувати швидкого переходу до електронного документообігу в діяльності підприємства та органів влади не варто. За офіційною статистикою нині всього 15% державних органів влади й місцевого самоврядування, інших підприємств різних форм власності електронний документообіг здійснюють з використанням електронного цифрового підпису. Впровадження електронного документообігу за відсутності технологій гарантованого зберігання електронних документів може призвести до їх втрати в майбутньому. Тому архівісти України і всього світу рекомендують на перехідний період впровадження електронного документообігу створювати паперові примірники електронних документів. Створювати паперові примірники, що мають тимчасові строки зберігання не потрібно, якщо це не передбачено інструкцією з діловодства. Тобто вимоги до організації роботи з електронними документами насамперед залежить від установлених строків зберігання електронних документів. Технології довготривалого зберігання паперових документів відпрацьовані століттями, у той же час зберігання електронних документів – порівняно

молодий і складний технологічний процес. Електронні документи необхідно періодично перетворювати в інші формати довгострокового зберігання інформації. Рекомендовані формати файлів у Переліку групуються за типами: текстові, графічні, аудіо та відео.

УДК 811.1007

Тарабій О.М

Густинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОГАМІЧНА ПИСЕМНІСТЬ ДРЕВНЬОЇ ІРЛАНДІЇ

Дослідження історії виникнення давніх знакових систем писемності дозволяє виявляти умови й особливості їх створення та визначити способи кодування інформації. І однією з найдавніших форм письма в Древній Ірландії було огамічне письмо. Огамічна писемність(давньоірл. ogam від імені бога Огми) - алфавітна писемність давніх кельтів, головним чином ірландців. Напис алфавітом огама являє собою групу крапок та рисок, розміщених прямо або під кутом до прямої лінії, що слугує віссю напису, перетинають або з'єднані з нею. Крапками позначались голосні звуки. Однак згодом з'явилися у вигляді коротких штрихів.

Більшість пам'яток огамічної писемності, що збереглися належать до V-VI ст.н.е. Однак існують дані,що дозволяють віднести виникнення огамічного алфавіту до більш раннього періоду(Іст.н.е).Написи висікались на каменях або дерев'яних дощечках. Немало таких каменів знайдено в Шотландії, Уельсі, а найбільше в Ірландії .

Відомості про Огам допомогли з'ясувати значення кожного символу, аналізувати особливості огамічного алфавіту, що содержится в манускрипті XV ст. відомим під назвою «Балмотська книга», а також детально розглядається в реконструйованому в середині віки манускрипті «Книга ферилів». Ферилами в Атлантиді називали жерців древнього бога Фарона. Після загибелі Атлантиди деякі з них були викинуті хвилями на берег Уельсу. Ймовірно,ці події відносяться до кам'яного віку. Вцілівші ферили стали засновниками друїдизму.

Варто відмітити, що легенди про створення огамічного алфавіту кельтським богом Огмою та жерцями Атлантиди не суперечать одне одному. Огам розділяють на старший, молодший та дріоніми (означаючи назви дерев). Знання огаму зберігалось аж до XIX ст. Древні саги розповідають про існування обширних огамічних бібліотек. Але його поступовий занепад почався з приходом християнства. З нашествям норманів у VIII-IXст. Огам витісняється рунами, а до 12ст. латиницею.

Всього в огамічному алфавіті 20 літер, що в сукупності дають 60 коротких ліній. Порядок літер в Огамі унікальний і відображає скоріш за все ірландську традицію, розуміння якої втрачено. Розміщення цих літер як і рунічному письмі, гніздове. Кожна літера нараховує від 1 до 5 рисок. Для передачі дифтонгів та деяких запозичених звуків у більш пізній період з'явилась форфед (допоміжні знаки). Перші два знаки форфеди--свастика та коло-елементи містичної геометрії. Останній, п'ятий знак цієї групи— решітка символізує «полотно життя» і весь алфавіт Огама складений з вертикальних та горизонтальних ліній разом з Форфед нагадує піктограми. Ці знаки збагатили англійські руни (футарк) і довели їх кількість до 33. Більш древній порядок літер в Огамі називається ветхе-луіс-ферн а інколи боібел-лотх (старший огам). Він був пов'язаний із календарем друїдів, що починався 1 листопада святом Самхайн, коли збирають врожай і поклоняються предкам, 1 лютого відмічали «повернення сонця» після зимової сплячки, 1 травня, в день Бела, покровителя знань запалювали «травневі

вогні» та молились за врожай. І нарешті 1 серпня святкували Лугназао, на честь бога Луга проводився ярмарок худоби. Вважалось, що в цей день багато століть тому в Ірландії висадились перші завойовники країни.

В період VI ст. виникає «молодший Огам» а з ним новий календар та новий порядок літер (ветхе-луіс-нім) котрий характеризується зникненням літер «st/z» і «q» та з'являється «п» , деякі літери переходять у інші, наприклад «р» у «q». Огам ще називають деревним алфавітом і це не випадково: кожному знаку відповідає не тільки звук але й відповідна рослина та божество, відображаючи ті чи інші якості характеру. А також жилкування ясеня розкриває способи формування складних знаків-лігатур або гальдраставів. Це рунічний символ, що формувався з декількох рун з метою ущільнення інформації.

Лист ясеня має сітчасту структуру жилкування і якщо накласти рунічні знаки на місця жилкування то побачимо збіг у їх графічних формах. В часи середньовіччя схоласти-тайнописці використовували елементи Огаму в своїх криптограмах. Вплив Огаму помітно і нині у штрихкодів. Використання рунічних знаків у сучасній системі комунікації досить зростає і подальше дослідження їх змісту дозволить пізнати їх.

Список використаних джерел:

1. Український Радянський Енциклопедичний Словник ; том2,-К.,1967-854с.
2. Платов А.В.Руническая магия/А.А.Платов-М.,1994-236с.

ІНФОРМАТИКА, ПРОГРАМУВАННЯ, АВТОМАТИЗОВАНЕ ПРОЕКТУВАННЯ

(керівник викладач-методист Барціховська К.І.)

УДК 371

Барціховська К.І., викладач-методист

*Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного
університету імені Івана Пулюя*

ВАЖЛИВІСТЬ АБСТРАКЦІЇ І ПРОЕКТУВАННЯ В ОБ'ЄКТНО- ОРІЄНТОВАНОМУ ПРОГРАМУВАННІ

Об'єктно-орієнтовані програмні продукти базуються на об'єктах і їх взаємодії. У деякому розумінні, об'єктно-орієнтовані концепції замінили модульну структуру описань алгоритмів традиційними мовами програмування. Тому, об'єктно-орієнтовані програми повинні значно відрізнятися від відповідних їм версій на Паскалі або Basic. Основний акцент має робитися на розв'язанні проблеми, шляхом належного моделювання і проектування об'єктів і класів. Так, програма, результатом виконання якої є поява на екрані речення, на зразок «Hello, World!» — певним чином поганий старт, оскільки тут синтаксис домінує над аспектами, орієнтованими на вирішення завдання програмування. Кращий і здебільшого рекомендований підхід — використовувати абстракцію і проектування із самого початку викладання курсу.

Хоча, можливо, вважається, що доволі важко навчити абстрактно мислити багатьох студентів, що зараз стало важливим компонентом під час вивчення об'єктно-орієнтованого програмування. Абстракція, з іншого боку, вимагає введення елементів моделювання і проектування навіть у курси початкового рівня.

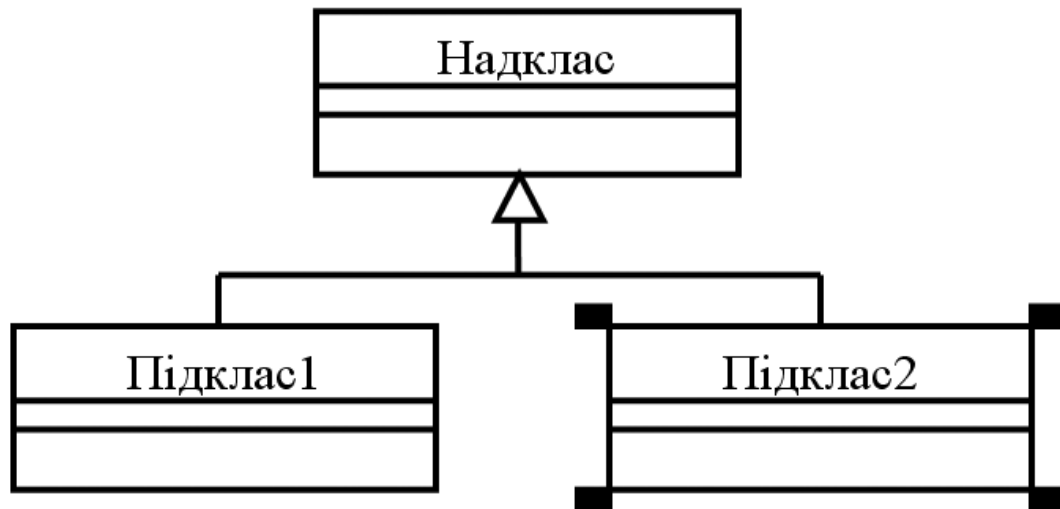
Навчання основ об'єктно-орієнтованого програмування у ввідних курсах залишається серйозною педагогічною проблемою. Навіть самі загальні поняття є, по суті, складними для розуміння і важко написати завершену програму без їх використання. Візьмемо, наприклад, мінімальний опис головного методу, який потрібний для кожного Java додатку, або простий оператор друкування, який вимагає звернення до System Class. Ці поняття і структури можуть бути засвоєні тільки після значного досвіду програмування мовою Java.

Об'єктно-орієнтоване програмування вимагає деяких планувальних зусиль перед фактичним початком процесу написання програми. Оскільки представлення об'єктів і розподілення задач серед них не є, у звичному сенсі, програмуванням. Робота на цій стадії повинна бути сконцентрована на пошук відповідей на такі запитання:

- Яким буде результат виконання програми після її завершення?
- Які класи і об'єкти будуть потрібні?
- За що будуть відповідати ці класи і об'єкти?
- Яким буде інформаційний вміст і функціональне навантаження кожного об'єкта?
- Як об'єкти будуть взаємодіяти між собою (як відбуватиметься обмін даними)?

Вартий уваги і загальновизнаний підхід у цьому відношенні — «Об'єкти спочатку зі зразками проекту» («Objects first with design patterns»). Основними елементами цього підходу є об'єктна ідентифікація, об'єктне моделювання і об'єктне проектування. Кодування рішень повинно базуватися на реалізаціях цієї послідовності.

Об'єктно-орієнтоване моделювання і проектування можна полегшити використанням простих інтегрованих графічних засобів за допомогою Уніфікованої Мови Моделювання (UML), яка підтримує широкий набір елементів графічної системи позначень, або навіть простих позначень з використанням знаків на зразок блок-схем і стрілок. У більшості випадків, використання зробленого власноруч схематичного зображення дуже полегшує розуміння взаємозв'язків між об'єктами і класами.

Наголос на моделюванні і проектуванні безпосередньо із самого початку і поєднання кодування (написання) програми з проектуванням є ефективним шляхом навчання об'єктно орієнтованого програмування.

Список використаних джерел:

1. Вирт Н. Алгоритмы + Структуры данных [Текст]// — М.: Мир, 1989, 360 ст.

УДК 004.43

Біланюк С.— студент групи П-41

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

НЕПАЙТОВАНИЙ ПАЙТОН

Науковий керівник: к.ф.-м.н. Стельмашук Л.В.

Python (на наших просторах «Пітон», походить від британського комедійного шоу Монті Пайтона) – високотехнологічна інтерпретована мова програмування високого рівня з динамічною семантикою. Вона розроблена у 1990 році Гвідо ван Россумом. Розробники мови Python є прихильниками певної філософії програмування, що називається «The Zen of Python» («Дзен Пайтона»), якої дотримуються всі пайтоновці. З'явившись порівняно пізно, Python створювався під впливом безлічі мов програмування, що наклали відбиток на його зміст та структуру. Зокрема, мови програмування «делегували» Python:

- ABC – відступи для групування операторів, високорівневі структури даних;
- Smalltalk – об'єкто-орієнтоване програмування;
- Fortran – зрізи масивів, комплексну арифметику;
- Modula-3 – пакети, модулі, особливості використання деяких умовних операторів, іменовані аргументи функцій;

- С, С ++ – деякі синтаксичні конструкції (як пише сам Гвідо ван Россум, він використовував найбільш несуперечливі конструкції з С, щоб не викликати неприязнь у С-програмістів до Python);
- Miranda – спискові вирази;
- Java – модулі logging, unittest, threading (але частина можливостей оригінального модуля не реалізована), xml.sax стандартної бібліотеки, спільне використання finally та except при обробці виключень;
- Icon – генератори.

Велика частина інших можливостей Python (наприклад, байт-компіляція вихідного коду) також була реалізована раніше в інших мовах.

Серед основних переваг пайтона, можна виділити такі:

- чистий синтаксис (для виділення блоків слід використовувати відступи);
- можливість виконання програмного коду на базі різних платформ (що властиве більшості інтерпретованих мов);
- можливість використання Python в діалоговому режимі (дуже корисно для експериментування та розв'язання простих задач);
- стандартний дистрибутив має велику кількість корисних модулів (включно з модулем для розробки графічного інтерфейсу);
- зручність для розв'язання математичних проблем (у діалоговому режимі мова може використовуватися як потужний калькулятор).

Сьогодні, у світі найпоширеніші 2 серії Python: Python 2.x та Python 3.x. До 2020 року ці серії будуть існувати паралельно, але будуть несумісні між собою через тонкощі реалізації динамічної типізації в версіях.

Оскільки, Python — стабільна та поширена мова, вона використовується в багатьох проектах та в різних якість: як основна мова програмування або для створення розширень та інтеграції додатків. На пітоні реалізована багато проектів, також вона активно використовується для створення прототипів майбутніх програм. На сьогоднішній день, пайтон використовується в багатьох великих компаніях, таких як Google, Intel, Cisco, IBM, NASA, Los Alamos та інші.

У доповіді розглядатиметься порівняння можливостей мови Python з іншими мовами програмування.

УДК 378

Біланюк С.– студент групи П-41

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВИКОРИСТАННЯ ONLINE ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОБЛІКУ УСПІШНОСТІ

Науковий керівник: викладач – методист Барціховська К.І

Освітній процес в навчальному закладі спрямований на вирішення навчально-виховних та професійних завдань, кожне з яких характеризується дидактичною завершеністю. Обов'язковим компонентом цього процесу є контроль знань, умінь та навичок, тобто перевірка його результативності.

Зазвичай, все це фіксується в паперовому журналі. Однак вже не є новинкою гідний аналог – електронний журнал успішності. Online технологія заповнення та надання доступу до інформації про поточну успішність студента, дозволяє виконувати різні статистичні запити для наступного аналізу діяльності на педагогічній раді, а також отримувати підсумкові відомості, звіти та рейтинги успішності, оперативно

інформувати батьків.

Така технологія забезпечує: розподілений рівень доступу; ведення бази даних студентів; ведення бази даних викладачів; ведення гнучкої шкали оцінок у журналі; ведення звітності за результатами підсумкового контролю відповідно до робочого навчального плану.

Інформаційна система «Онлайн журнал коледжу», складається з бази даних (як сервер баз даних використовується СУБД MySQL) і клієнт-серверного додатка, реалізованого мовою PHP.

Інформаційна система має чотири незалежних групи доступу: адміністратор, викладач, переглядач і студент. Перед тим, як увійти в систему, користувач(адміністратор, переглядач чи викладач) повинен авторизуватися, увівши логін, призначений йому при реєстрації в системі, і пароль. Студент може здійснювати вхід за прізвищем та номером залікової книжки.

Журнал успішності студентів дозволяє здійснити реєстрацію й контроль відвідування, перегляд і додавання оцінок студентів з контрольних робіт, практичних занять, лабораторних робіт, заліків, іспитів, ввести проміжну атестацію й виставити підсумкові оцінки.

Дані студентів заносяться в базу даних і прикріплюються до певної групи в ієрархічному дереві, де факультети, групи й підгрупи є різними рівнями, що дозволяє виконувати вибірку по групі, спеціальності, курсу, факультету.

Для заповнення журналу викладач вибирає назву предмету, форму заняття й групу, вказує час його проведення або номер пари. Система автоматично розраховує середнюоцінку, суму балів, успішність і якість за вибраний період для кожної групи.

Важливий аспект впровадження електронних журналів–політика доступу, тобто, хто має право переглядати оцінки учнів та виставляти їх. Адміністратор може вибрати один із варіантів перелічених вище.

Така структура організації системи надає вільний доступ до інформації і водночас захищає її від несанкціонованих дій чи перегляду особами, які не мають до неї ніякого відношення.

Отже, враховуючи швидкий розвиток сучасних технологій, можна сказати, що електронний журнал успішності є гідною заміною свого паперового аналога. Головною його перевагою є відкритий і швидкий доступ студентів і їх батьків до перегляду оцінок через мережу Інтернет. Однак, все це можливе при правильно продуманій схемі доступу до перегляду редагування та додавання інформації.

УДК 004.67

Гладиш Р. – студент групи О-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПОБУДОВА ДІАГРАМИ «ПЛАН-ФАКТ» В MS EXCEL

**Науковий керівник: викладач циклової комісії програмування
Невінська Н.В.**

Практично в кожного менеджера виникає необхідність наочно представити досягнуті результати в порівнянні із запланованими спочатку. Такі діаграми, як правило, називаються «План-Факт». Деколи їх будують приблизно так, як на рис. 1.

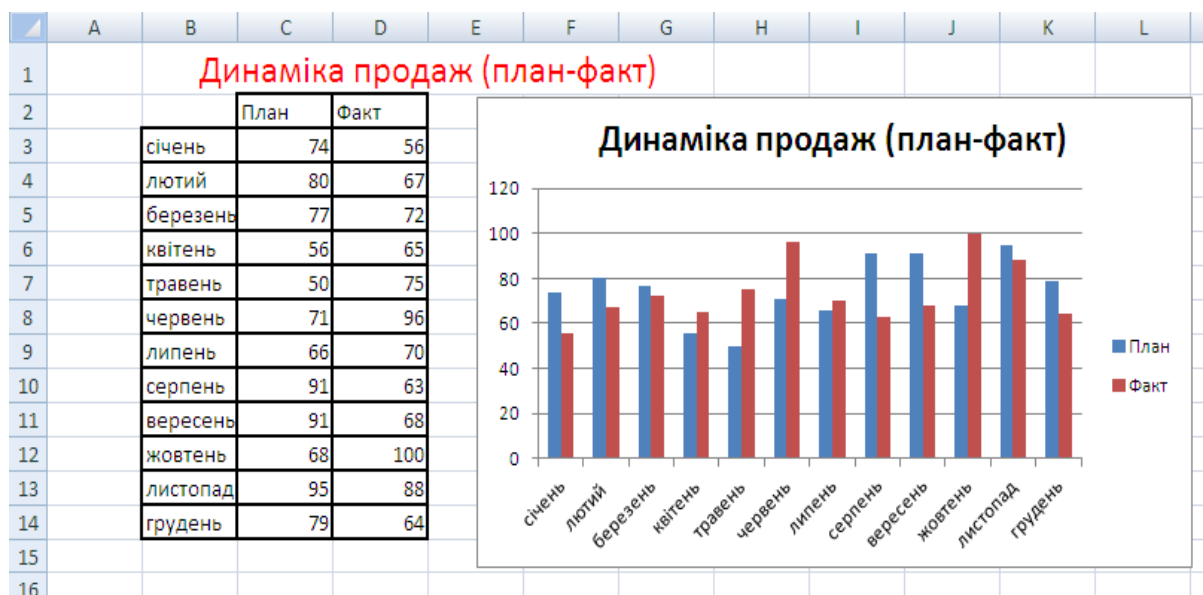

Рис. 1. – Діаграма «План-Факт» у вигляді гістограми

Незручність такої діаграми в тому, що глядач повинен попарно порівнювати стовпці плану і факту один з одним, намагаючись втримати всю картину в голові. Усунути цей недолік можна за допомогою двох способів.

Спосіб 1. Смуги підвищення-зниження

Це наочні прямокутники, які попарно з'єднують точки графіків плану і факту на діаграмі. Причому їх колір залежить від того, виконали ми план чи ні, а розмір показує – на скільки:

Вмикаються такі смуги на вкладці Конструктор /- Додати елемент діаграми / Смуги підвищення-зниження в Excel 2013 або на вкладці Макет / Смуги підвищення-зниження в Excel 2007-2010. За замовчуванням вони будуть чорно-білі, але можна легко змінити їх колір, натиснувши на них правою клавішею миші і вибравши команду Формат смуг підвищення/зниження. Рекомендую використовувати напівпрозору заливку, оскільки суцільна заливка закриває початкові графіки.

На жаль, немає легкого вбудованого способу регулювати ширину смуг – для цього потрібно виконати такі дії:

1. Виділити побудовану діаграму.
2. Натиснути комбінацію клавиш Alt+F11, щоб потрапити в редактор Visual Basic
3. Натиснути комбінацію клавиш Ctrl+G, щоб відкрити панель прямого введення команд і відладки Immediate.
4. Скопіювати і вставити туди таку команду: ActiveChart.ChartGroups(1).GapWidth = 30 і натиснути Enter.

Параметр (30) можна змінювати, щоб отримати потрібну ширину експериментальним методом.

Спосіб 2. Діаграма із заливкою зони між лініями плану і факту

Цей спосіб передбачає наочну заливку (наприклад, штриховкою) області між графіками плану і факту:

Спочатку потрібно додати до таблиці ще один стовпець (назвемо його, наприклад, *Різниця*), де обчислимо за допомогою формули різницю між фактом і планом.

Потім потрібно виділити одночасно стовпці з датами, планом і різницею (утримуючи клавішу Ctrl) і побудувати діаграму з областями з накопиченням, використовуючи вкладку Вставка.

Далі необхідно виділити ряди *План* і *Факт*, скопіювати їх (Ctrl+C) і додати до діаграми вставленням (Ctrl+V). На діаграмі зверху повинні з'явитись два нових шари.

Тепер потрібно переключити тип діаграми для цих двох доданих шарів на графік. Для цього потрібно виділити по черзі кожен ряд, натиснути на ньому правою клавішею миші і вибрати команду Змінити тип діаграми для ряду.

Залишилось тільки виділити нижню область, поміняти її колір заливки на прозорий Без заливки і додати підписи, заголовок, знищити зайві елементи в легенді.

Список використаних джерел:

1. Волков В.Б. Понятный самоучитель Excel 2010. – СПб.: Питер, 2010. — 256 с.
2. Иванов И.И. Microsoft Excel 2010 для квалифицированного пользователя. – М.: Академия АйТи, 2011. — 243 с.
3. В.В. Александров. Диаграммы в Excel. – М.: Издательство „Издательский дом «Вильямс», 2004.

УДК 004.9

Давидов А.– студент групи П-41

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

СТВОРЕННЯ ПАКЕТУ TERNOPIL ENERGY ДЛЯ ВЕДЕННЯ ОБЛІКУ У ОБЛЕНЕРГО

Науковий керівник: к.ф.-м.н. Стельмашук Л.В.

У наш час будь-яка сфера життєдіяльності, яка пов'язана з комп'ютером та іншою високоінтелектуальною технікою стрімко розвивається, тому на підприємствах така техніка є незамінним елементом роботи. На сьогодні існує велика кількість програм для введення обліку працівників, матеріалів, тощо. Багатьом організаціям, які ведуть облік працівників, необхідно мати програми, що спростять велечезну кількість роботи.

Відкрите акціонерне товариство “Тернопільобленерго” є головним енергетичним підприємством Тернопільської області, яке стрімко йде в ногу з часом та збагачує своє обладнання. Для спрощення своєї роботи ВАТ Тернопільобленерго використовує ПЗ Енергетик. Щодня понад дві тисячі його працівників забезпечують налагоджене електропостачання населення та господарського комплексу Тернопільщини. Основна діяльність – прийом, передача, розподіл та постачання електричної енергії споживачам свого регіону.

Метою дослідження є вивчення обліку діяльності працівників РЕМу та розхідних матеріалів. Як результат, спроектовано базу даних та розробляється автоматизована система її опрацювання (робоча назва «ternopil energy»). АСОІ призначена для введення обліку працівників та інших даних, що дозволить спростити роботу на підприємствах районних та обласних електромереж.

На сьогоднішній час опрацьовано велику кількість спеціалізованої літератури, а також вивчено досвід роботи із введенням обліку на основі бази практики підприємства ВАТ «Тернопільобленерго».

Під час запуску програми «Ternopil energy» у пам'яті формується база даних, що містить інформацію про працівників РЕМу, споживачів послуг та енергії, що постачається. Інформація вводиться вручну зі спеціально розроблених бланків, що мають чітку структуру. Програма формує та подає на друк необхідні звіти для

спрощення роботи працівників підприємства. Також у програмі планується реалізувати виведення інформації у графічному вигляді (діаграми) для наглядного аналізу.

У програмі реалізовано авторизацію з паролем. Передбачено два режими роботи: Admin та User. Admin має усі права доступу і може здійснювати з програмою усі необхідні йому дії, включаючи модифікацію баз даних, а режим роботи User обмежує права користувача.

Реалізовано функції додавання записів, редагування, видалення, фільтрацію, пошук за потрібними критеріями. Для детального вивчення програми реалізовано вікно довідки.

Програма реалізована у середовищі програмування Delphi XE7. «Ternopil energy» дозволяє експортувати усі потрібні дані в Excel та Word, створювати найпростіші звіти для ведення синхронного паперового обліку.

Для коректної роботи програми вимагає встановлення пакету програм MS Office 2010.

УДК 621.3

Лаврушко І. Я. – ст. гр. 12

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ ДАНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ДІАГРАМ В ТАБЛИЧНОМУ ПРОЦЕСОРІ

Науковий керівник: Парфутко Н.Г.

Якщо електронна таблиця містить велику кількість числових даних, то проаналізувати їх (порівняти, оцінити їх зміни з протягом часу, встановити співвідношення між ними тощо) достатньо важко. Провести аналіз великої кількості числових даних значно легше, якщо ці дані зобразити графічно.

Для графічного зображення числових даних використовують діаграми.

Діаграма - це графічне зображення, в якому числові дані подаються у вигляді геометричних фігур.

Стандартні типи діаграм у LibreOffice Calc та їхнє призначення:

Гістограма — цей тип діаграми відображає ряди даних вертикальними смугами. Показує зміну даних за певний період часу та ілюструє співвідношення окремих значень даних;

Лінійчата — відображає ряди даних горизонтальними смугами, порівнюючи окремі значення серії даних, не акцентуючи увагу на координатах часу;

Кругова — відображає коло, розбите на сектори, може відображати лише один ряд даних, кількість секторів відповідає кількості категорій. Використовують для відображення частки кожного значення серії даних у їхній сумі;

Область — підкреслює величину зміни протягом певного періоду часу, показуючи суму уведених даних. Відображає внесок окремих значень у загальну суму. Має різновиди: об'ємна і з накопиченням;

Лінія — має вигляд дискретних точок або графіка. Використовують для відображення зміни даних у часі. Для побудови графіків використовується саме цей тип діаграми;

Діаграма ХУ — відображає взаємозв'язок між числовими величинами в кількох рядах і подає ряди точок у координатах ху;

Buble — різновид типу Діаграма XY. Розмір маркера вказує значення третьої змінної;

Сітчата — використовують для пошуку найкращого сполучення двох наборів даних;

Біржова — дані розташовано у стовпчиках або рядках відповідного порядку. Використовують для відображення зміни курсу біржових цін. Має різновиди для вибору з трьох значень: найвищий курс, найнижчий курс і курс закриття;

Стовпчик та лінія — відображає «підвищення» та «спадання» для сукупності даних.

Найчастіше використовують Гістограму, Лінійчату й Кругову.

УДК 372.862

Невінська Н.В. – викладач циклової комісії програмування

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ НА ЗАНЯТТЯХ

З розвитком науки і техніки відбувається еволюція змісту, форм і методів навчання, яка спонукає до впровадження новітніх технологій. Серед них найперспективнішою мені видається інтерактивна технологія, хоч і вимагає від викладача сучасного стилю педагогічного мислення, часових та матеріальних зусиль.

Використання інтерактивних форм навчання розвиває пізнавальний інтерес, який поступово переростає у допитливість, творче пізнання та самостійність, бажання досягти успіху, схильність до активного пошуку.

Результат навчально-виховного процесу залежить від того, наскільки він забезпечений різноманітними засобами навчання. Важко заперечити той факт, що наочність у навчанні займає далеко не останнє місце. У своїй педагогічній практиці я використовую наочність у вигляді інтерактивних вправ. Інтерактивні вправи впливають на органи чуття, забезпечують більш повне уявлення поняття, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. А також інтерактивні вправи сприяють розвитку в студентів емоційно-оціночного відношення до здобутих знань.

Під час виконання інтерактивних вправ досягаються комфортні умови навчання, при яких студент відчуває свою успішність, своє інтелектуальне становлення.

У мережі Інтернет є велика кількість електронних дидактичних матеріалів. Більшість з них пропонується в готовому вигляді, без можливості внесення змін у зміст завдань, що створює значні труднощі у використанні цих матеріалів в освітньому процесі. У багатьох викладачів виникає бажання створювати власні дидактичні матеріали, які відповідають особливостям їх студентів і використовуваного в навчанні апаратному і програмному забезпеченню. У цьому їм допоможе сервіс LearningApps (<http://learningapps.org/>).

За допомогою цього сервісу будь-який викладач, що має мінімальні навички роботи з комп'ютерною технікою, при бажанні може створити свій ресурс – невелику вправу для пояснення нового матеріалу, для закріплення, тренінгів, контролю на досить якісному методичному рівні. Сервіс заснований на роботі з шаблонами (заготовками) для створення роботи. Тематика шаблонів різноманітна: від роботи з картками до розгадування кросвордів і створення карт знань. Сервіс підтримує декілька мов. Для початку роботи необхідно зареєструватися. Недолік використання цього сервісу – створення і застосування інтерактивних вправ можливе лише в режимі on line. Це

створює суттєві незручності, особливо в аудиторіях, в яких немає доступу до мережі Інтернет.

Вихід із цієї ситуації – створення інтерактивних вправ за допомогою програми Adobe Flash. Пропоную вашій увазі кілька вправ, створених за допомогою цієї програми. Розглянемо вправу «Розпізнай елементи ПК». Студенти бачать на екрані десять складових елементів комп'ютера і стільки ж підписів. Потрібно перенести лівою клавішею миші підпис на відповідне йому зображення. Якщо все зроблено правильно, зображення з підписом зникають, а якщо ні – рамка навколо них забарвлюється червоним кольором. Потрібно натиснути лівою клавішею миші в будь-якому місці цього зображення, і воно розгрупується. Завдання необхідно виконувати до тих пір, поки не позникають всі зображення і підписи.

Розглянемо інтерактивну вправу «Розмістіть в порядку зростання». Студентам пропонується розмістити за зростанням різні об'єми інформації. Після виконання завдання потрібно натиснути кнопку «Перевірити». Якщо все виконано правильно, з'явиться повідомлення «Завдання виконано успішно», в іншому випадку – повідомлення «Завдання не виконано».

Використовуючи інтерактивні вправи на заняттях, спостерігається значне підвищення мотивації студентів до навчання, якості знань, інформаційної компетентності, розвиток комунікативних здібностей.

Використання інтерактивних технологій на заняттях, на мою думку, є важливою частиною навчального процесу, яка допомагає урізноманітнити методи роботи, а також розвиває пізнавальний інтерес до предмету. Такі заняття будуть цікаві будь-якому контингенту студентів, а також вони мають практичне спрямування.

Список використаних джерел:

1. Гороль, П. К. Методика використання технічних засобів навчання : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. / П. К. Гороль, Л. Л. Коношевський, М. Г. Вороліс. – К. : Освіта України, 2007. – 254 с.
2. Кавтарадзе, Д. Н. Обучение и игра : введение в интерактивные методы обучения / Дмитрий Николаевич Кавтарадзе. – 2-е изд. – М. : Просвещение, 2009. – 173 с.
3. Пометун, О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. – К. : А. С. К., 2006. – 192 с. : іл.
4. Сиротенко, Г. О. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання / Г. О. Сиротенко. – Х. : Основа, 2003. – 80 с.
5. Коротаева, Е. В. Обучающие технологии в познавательной деятельности школьников / Е. В. Коротаева. — М.: Сентябрь, 2003.

УДК 371.3

Оляніна Н.В.

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ В КОНТЕКСТІ ДИСЦИПЛІНИ СУБД

Навчальна практика з дисципліни СУБД (системи управління базами даних) є невід'ємною складовою у процесі навчання. Її мета та зміст полягає в одержанні студентами необхідного та достатнього обсягу практичних знань і умінь. Зміст та послідовність практики визначається програмою, яка розроблена згідно навчального плану та ОПП.

Навчальна практика СУБД призначена для оволодіння студентами сучасними методами та формами організації систем баз даних, практичного застосування знань, одержаних студентами на заняттях дисципліни СУБД.

Практика – це спланована, пізнавальна діяльність студента, яка вимагає опрацювання великої кількості теоретичного матеріалу по системах баз даних, розгляду практичних прикладів та застосування їх у розробці проектів. Студенти мають змогу використовувати комп'ютерну літературу у бібліотеці, електронну літературу в лабораторіях та розроблені методичні вказівки до виконання практичних робіт.

Навчальна практика СУБД тісно зв'язана із самим предметом СУБД. Основним засобом викладання дисципліни СУБД є лекція, під час якої студенти вивчають проблемні питання з систем баз даних, ознайомлюються із моделями баз даних, із етапами проектування та нормалізацією таблиць. Частина питань виноситься на самостійне вивчення студентами, яке виконується за допомогою літератури в бібліотеці та електронної літератури в лабораторіях. Так як практичних робіт в цьому курсі не має, то частина лекцій має вигляд лекційно-практичних занять, на яких розглядаються приклади проектування та нормалізації баз даних. Закріплення вивченого матеріалу відбувається під час виконання лабораторних робіт, де студенти виконують обов'язковий цикл завдань, а після цього - індивідуальні завдання.

Навчальна практика є продовженням вивчення курсу „Системи управління базами даних”, яка має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти одержують в процесі вивчення дисципліни, а також застосування цих знань на практиці.

Кожне заняття проводиться як практична робота за комп'ютером. Студентам пропонується для опрацювання теоретичний матеріал та виконання обов'язкових прикладів, які згодом впроваджуються у індивідуальні роботи.

Для підвищення продуктивності та якості виконання завдань на заняттях здійснюється перевірка та оцінка знань студентів. Мета цієї перевірки полягає у виявленні якості засвоєння знань та присвоєні цій якості певної оцінки. Один із шляхів здійснення цієї мети є тестовий контроль знань.

Спостереження показують, що деякі студенти розпочинають роботу не підготовленими. Тому доцільно спочатку виконати перевірку рівня знань опрацьованого теоретичного матеріалу. На цей вид контролю звичайно неможливо виділити багато часу. Результат необхідно одержати в ході проведення заняття. Тому, для контролю необхідно використати способи, при яких найбільш ефективно використовується аудиторний час і забезпечується оперативність одержання результатів. Таким вимогам відповідає автоматизований контроль знань. Результати виконання тестування подаються у вигляді оцінки для кожного студента. Дана оцінка є складовою загальної оцінки роботи студента на практичному занятті. Завданням даного контролю є виявлення готовності студентів до сприйняття, усвідомлення та засвоєння нових знань. У ході спостереження за виконанням індивідуального завдання, здійснюється оцінка практичної роботи студента.

Тут враховується:

- вміння застосувати теоретичні знання в ході виконання практичного завдання;
- гнучкість мислення в процесі проектування таблиць баз даних та встановлення зв'язків між ними;
- інформаційна насиченість запитів, що відповідає потребам користувачів;
- ефективність вигляду форм та звітів (може наочність сприймання інформації).

На останньому етапі виконання індивідуальної роботи студентів оцінюються вміння застосовувати теоретичні знання на практиці. В ході індивідуальних бесід студенти обґрунтовують запропонований ними проект. Вислуховуються аргументи вибору того чи іншого метода програмування, здійснюється оцінка інформаційності проекту, демонструється наочність відображення вмістимого бази даних на формах.

Враховуючи оцінку за теоретичний рівень знань, оцінку практичної роботи та оцінку за виконання індивідуального завдання виставляється оцінка за заняття.

Наприкінці практики відводиться час на виконання індивідуального завдання та написання звіту. Студенти виконують завдання, застосовуючи набуті знання та навички програмування. Виконання завдань передбачає їх самостійну реалізацію за допомогою відомих класичних алгоритмів.

У процесі прийому звіту оцінюється засвоєння студентом навчального матеріалу та застосування цих знань на практиці. Захист завершеного індивідуального завдання розвиває в студентів потенційні можливості до наукового діалогу, уміння грамотно і лаконічно сформулювати, висловити та захистити свою думку.

Для написання звіту пропонується наступний план:

1. Вступ
2. Постановка завдання
3. Проектування бази даних
4. Опис проекту
5. Висновки
6. Додатки

Враховуючи тематичні перевірки знань та оцінку індивідуальної роботи, виставляється оцінка за навчальну практику.

Для проведення навчальної практики на належному рівні опрацьовано велику кількість літератури як навчальної так і методичної, розроблено методичні вказівки для виконання практичних занять, організовано самостійну роботу студентів. Хоча виникають і деякі методичні недоліки в роботі. Насамперед це зумовлено формами організації практики. До них можна віднести „бригадний”, не індивідуальний метод роботи студентів. Так як комп’ютерів не вистачає для всіх студентів, то вони змушені виконувати роботу вдвох а то й утрьох. Тому більш слабші та лінівіші ховаються за спинами інших студентів. В такому випадку неможливо правильно оцінити всіх студентів.

УДК 004.422

Палій В. – ст. гр. П – 41

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА АВТОМАТИЗАЦІЇ РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Науковий керівник: викладач – методист Оляніна Н. В.

Класний керівник є одним із суб’єктів управлінської діяльності школи. Він здійснює безпосереднє керівництво учнівським колективом – класом. У цій професійній діяльності йому необхідно здійснювати тісний зв’язок з адміністрацією школи, вчителями, батьками, громадськістю. Для аналізу і планування своєї діяльності і діяльності класу в рамках навчального закладу, підготовки довідкових і звітних матеріалів класному керівникові потрібно накопичувати, систематизувати, зберігати й

використовувати багато різноманітної документації. Значна інформаційна складова в роботі класного керівника відбирає багато часу і потребує певної скрупульозності в її виконанні. Отже, актуальним є питання створення автоматизованого робочого місця класного керівника.

Розглянемо аспекти цієї проблеми, такі як застосування баз даних засобами Microsoft Office Access для систематизації і зберігання необхідних у роботі класного керівника інформаційних даних про учнів класу, їхніх батьків тощо, використання електронних ресурсів для проведення класних годин, батьківських зборів, у позаурочній роботі з учнями тощо. Відомо багато спроб розробити уніфіковане автоматизоване робоче місце класного керівника, але специфіка і розмаїтість документів, з якими він має справу, не сприяють тому, щоб водночас із задоволенням потреб документообігу були забезпечені простота і зручність роботи педагога з програмним засобом.

Класному керівникові необхідно зберігати і використовувати багато різної документації потрібної для ефективної роботи. Він завжди повинен знати розклад свого класу, а також список вчителів, які в ньому працюють. Також у класного керівника повинні бути всі основні особисті відомості про учнів, а також їх батьків. Він веде облік успішності і відвідуваності учнів, а також планує свою діяльність і діяльність групи в рамках навчального закладу.

Класний керівник готує та проводить батьківські збори, для того, щоб вирішити питання, що виникли або повідомити батьків про що-або. У його обов'язки входить надання допомоги учням його класу в підготовці до різних заходах, що проводяться в їхньому навчальному закладі.

Аналіз документів, численних папірців і формулярів, які створює, веде, розробляє й заповнює класний керівник, доводить, що їх доцільно розділити на дві групи, одну з яких готувати й зберігати в текстовому форматі, іншу в табличному.

Першу групу складають «статичні» документи, до яких віднесемо інструкції та нормативи (посадові обов'язки класного керівника, зміст роботи класного керівника), плани (план виховної роботи, програма вивчення сім'ї, головні напрямки роботи з батьками), характеристики (психолого-педагогічна характеристика класу, структура класного колективу, зайнятість учнів у позаурочний час), звітні документи (підсумки виховної роботи, портфоліо класного керівника), а також схеми (схема плану роботи класного керівника, схема психолого-педагогічної характеристики класу), акти і картки (картка відвідування сім'ї, акт житлових умов учня), які доцільно мати у вигляді бланків. Навіть простий перелік назв документів розкриває завантаженість класного керівника роботою з документоведення, і стає цілком зрозумілою необхідність створення електронної бази опорних заготовок, шаблонів, зразків для спрощення цієї роботи.

Другу групу складають табличні документи. Класному керівнику часто доводиться стикатися з опрацюванням даних у вигляді таблиць з поточними оцінками, пропущеними заняттями, відомостями успішності тощо.

Розглянемо більш детально документи класного керівника, що містять інформацію, необхідну для розробки автоматизованого робочого місця:

а) журнал класного керівника, який містить:

- щоденник класного керівника;
- план роботи;
- календар класного керівника;

б) особисті картки учнів, які містять:

- ПІБ;
- дату народження;

- ПІБ батьків;
- місце роботи і посада батьків;
- домашня адреса;
- в) зведена відомість про пропуски що містить
 - кількість пропусків з поважної причини;
 - кількість прогулів;
- г) зведена відомість про успішність, що містить підсумкові оцінки за семестр;
- д) план проведення заходів і класних годин;
- е) план проведення батьківських зборів.

Отже, автоматизоване робоче місце класного керівника є необхідною умовою успішності виконання ним тієї великої та інформаційно-місткої діяльності, яку він проводить з учнівським колективом.

УДК 044.588

Парфутко Н.Г. – викладач вищої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩО ДО МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ПРОГРАМИ КОМПАС-3D

В процесі вивчення креслення можна використовувати текстово-графічний матеріал, підготовлений за допомогою: плаката, таблиці, наочні зображення деталей і різних виробів, креслення, презентації і так далі. Цей матеріал можна зберігати в пам'яті комп'ютера і пред'являти студентам на екрані дисплея. Великий інтерес для студентів представляє підготовка комп'ютерних презентацій по кресленню. Комп'ютерною презентацією є "динамічна" наочна допомога у вигляді набору слайдів, що демонструють процес виконання даного креслення.

З перших же занять потрібно приступити до виконання тривимірного твердотілого моделювання простих геометричних тіл (безліч виробів і деталі складаються з базових геометричних тіл), після побудови яких командою «повернути» що вчать легко і доступно аналізують форми елементів (вивчають геометричну інформацію про об'єкт).

Після цих занять переходимо до виконання формоутворення (освітлення або перетворення форми об'єкту). З базового простого геометричного тіла методом вирізування, приклеювання, чергування або симетрії отримуємо нову форму деталі з конструкційними елементами (отвір, ребро жорсткості, фаска, паз і т. п.). Створення форми - творчий процес, що полягає в розробці нової оригінальної форми по законах композиції, технічної естетики, що створюють в результаті досконалі вироби.

Після закінчення пари (якщо залишається час) необхідно зафарбовувати поверхні деталі для підвищення дизайнерських здібностей і світокольорової культури.

Наступне заняття. Моделювання виробів І. Роздаю студентам прості вироби, що складаються з однорідного матеріалу, не мають складових частин. Завдання: аналізувати і виміряти всі конструкційні форми елементів виробу, з'ясувати назву, призначення і матеріал виробу, побудувати тривимірну модель виробу.

Останнє заняття. Моделювання виробів ІІ. Студентам усно даю завдання на побудову простого виробу, що складається з однорідного матеріалу і не має складових частин.

УДК 004.9

Процанін В.Я. - студент групи А-31

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ БІБЛІОТЕК КОМПАС-3D

Науковий керівник: Садова Н.М.

КОМПАС-3D - це додаток багатодокументного інтерфейсу. Додатки MDI дозволяють відкривати декілька файлів, документів одночасно, а також використовувати для відображення даних одного документа кілька окремих вікон. Таким чином, при виконанні складних проектів можна одночасно працювати з декількома документами в одному сеансі.

Прикладна бібліотека призначена для автоматизації окремих операцій при роботі з графічними документами і 3D-моделями в системі КОМПАС-3D. Бібліотека дозволяє створити позначення центрів для групи кіл, призвести інверсію виділених компонентів, показати всі приховані компоненти збірки, включити до розрахунку всі виключені з розрахунку компоненти збірки, відкрити креслення 3D-моделі. Часто в різних збірках використовуються моделі, що розрізняються тільки значеннями своїх параметрів - типові моделі (зазвичай це нескладні деталі типу втулок, кілець і т.п.).

При вставці в збірку моделі з диска в цій збірці не створюється копія вставленої моделі, а формується посилання на її файл. Тому модель, додана в збірку з диска, може мати тільки такі значення параметрів, з якими вона записана у своєму файлі. Таким чином, для вставок типових моделей, що мають різні комбінації значень параметрів, необхідно мати на диску стільки файлів цих моделей, скільки вставок передбачається зробити. Однак зовсім не обов'язково створювати безліч файлів типових моделей, що мають різні комбінації значень параметрів. Замість цього можна побудувати одну параметричну модель і при вставці в різні збірки змінювати її параметри. Такі моделі рекомендується зберігати в бібліотеках моделей. Різні вставки моделі з бібліотеки можуть мати різні значення одних і тих же параметрів. При цьому модель-джерело в бібліотеці не змінюється.

У бібліотеки можна додавати різні моделі, впорядкувати їх за певною ознакою, вводити довільні коментарі до них. За допомогою бібліотек можна виробляти багаторазові вставки моделей в документи-збірки. Використання бібліотек моделей спрощує пошук і вставку в збірку готових компонентів і помітно прискорює створення зборок, що містять типові деталі та підзборки.

УДК 338.2

Садова Н.М.-викладач комп'ютерних дисциплін

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

МЕТОДИ ПОШУКУ ОБЛИЧ НА ПОЛІ УВАГИ

Розпізнавання облич – один з підрозділів більш широкої категорії розпізнавання образів. Власне, методи та алгоритми розпізнавання практично дуже схожі, за відмінністю функції розпізнавання, а точніше – її параметрів. Основними задачами, в

яких використовується розпізнавання обличчя: охоронні системи; криміналістика; комп'ютерна графіка.

При вирішенні задачі розпізнавання осіб виникають дві проблеми. По-перше, будь-яка картинка являє собою масив пікселів. Водночас один піксель картини нічого не означає. Це робить таке подання картинок надлишковим і неекономічним. Таким чином, для ефективного розпізнавання осіб необхідно розробити певний компактний та зручний формат подання картинок. На сьогоднішній день відомо безліч способів стиснення зображень з втратами, але використовуваний в ньому формат не зручний для класифікації фотографій людей, хоча б, тому що для вирішення задачі розпізнавання осіб потрібно, знову-таки, набагато менше інформації. Це пов'язано в першу чергу з тим, що немає необхідності визначати як виглядає ця людина з колекції, а потрібно вирішити зворотну задачу - який чоловік з колекції виглядає даним чином. Друга проблема полягає в тому, що одна і та ж особа може бути сфотографована при різних зовнішніх факторах, таких як світло, поза, емоції.

Теорія тематики розпізнавання обличчя досить складна, адже базується на поєднанні великих об'ємів математичних понять, формул, залежностей. Тому реалізацією методів розпізнавання обличчя займаються багато як наукових груп, так і компанії з розробки комерційного програмного забезпечення. Основні методи розпізнавання обличчя:

- геометричний метод;
- головних компонент;
- фільтрів Габора;
- нейромереві методи (згортка нейромережі);
- Віюлі-Джонса;
- прихованої марковської моделі;
- дискретного вейвлет-перетворення.

Аналіз різних алгоритмів виділення і розпізнавання осіб привів до вибору двох перспективних алгоритмів: алгоритм Віюлі-Джонса для виділення і нейронна мережа типу неоконітрон для процесу розпізнавання. У ході проведених досліджень було виявлено, що неоконітрон вимагає ретельної налаштування на рішення поставленої задачі. На даному етапі реалізована одна з частин майбутнього програмного продукту, а саме виділення особи. Подальші дії припускають розробку моделі для неоконітрона та створення програмної реалізації даного типу нейронної мережі, а також об'єднання зазначених компонентів в один програмний продукт.

Список використаних джерел:

1. А. В. Колесник, Ю. В. Ладыженский, Распределенная программная система распознавания лиц – VI международная научно-техническая конференция студентов, аспирантов и молодых научных работников Информатика и компьютерные технологии – Донецк, ДонНТУ, 2010. – С. 248-251.
2. Люгер Л., Джордж Ф. Искусственный интеллект: стратегии и методы решения сложных проблем, 4-е изд. -М.: Вильямс, 2005. - 864 с.

УДК 371.315.6

Біленький А.Л. - викладач II категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПРОЕКТУВАННЯ ВІДДАЛЕНОГО ДОСТУПУ ДО ПРИСТРОЇВ.

В останні роки спостерігається бурхливий розвиток систем відеоспостереження. Це призвело до необхідності вдосконалення існуючих апаратних та програмних засобів обробки та аналізу відеоінформації, підходів до її зберігання та пошуку за запитом.

Галузі застосування камер різноманітні, насамперед це роздрібна торгівля (25% всіх поставок камер відеоспостереження на світовий ринок), де зібрана інформація може використовуватися не тільки для охорони об'єктів, а й для боротьби з втратами, підтримки бізнес-операцій та інших завдань. Ще один важливий напрямок - транспорт. Це не тільки транспортні засоби, але також інфраструктура (дороги, залізничні колії) і місця скупчення людей (аеропорти, автовокзали).

У числі інших галузей - нафтогазовий сектор, медичні установи, банківська галузь. Комбіноване рішення, що поєднує тепловізор і звичайну камеру, часто використовується на об'єктах нафтогазової галузі, кар'єрах та інших промислових об'єктах [1].

Існує два метода доступу до пристроїв:

1. Безпосередньо до пристрою, прямо або через Інтернет, при цьому зазвичай використовується роутер [2].

2. За допомогою хмарного сервісу. Цей спосіб відрізняється тим, що пристрій, наприклад камера або реєстратор підключається до певного сайту, користувач також підключається до цього сайту і отримує доступ до пристрою. При цьому не потрібно налаштування трансляції портів через роутер і потреба в виділеній IP адреси [3].

Доступ до пристрою в локальній мережі або через Інтернет.

Головною проблемою при доступі до камери з глобальної мережі є те, що більшість провайдерів надають своїм клієнтам динамічні IP адреси, які періодично змінюються.

Створення віддаленого з'єднання із пристроєм, який знаходиться не в локальній мережі (при використанні маршрутизатора між внутрішньою мережею та Інтернетом), відбувається наступним чином:

Здійснюється налаштування маршрутизатора – задається співставлення портів, які використовуються пристроями, з IP адресами. В результаті створюються віртуальні сервери, і будь-які запити із зовнішньої мережі на маршрутизатор за вказаним портом буде автоматично перенаправлятися на вказану IP адресу локальної мережі.

Для номерів портів у форматі IP-пакета передбачено поле довжиною 2 байта, що дозволяє визначити максимальну кількість портів рівне 65 535. Перші 1023 порту є загальновідомими і зарезервовані для таких популярних сервісів як Web, Telnet, SMTP, FTP та інше. Решта порти можуть використовуватися для будь-яких інших цілей.

При встановленні зв'язку, системою відкривається сокет, що включає IP адресу і порт джерела, IP адресу і порт призначення, мережевий протокол. Пристрій, що передає дані через даний сокет, вказує в IP-пакеті в поле параметрів джерела IP адресу і порт джерела, і, відповідно, в поле параметрів одержувача - IP адресу і порт призначення.

Наприклад, ПК знаходиться в глобальній мережі з IP адресою 95.67.116.210, підключається до пристрою, що знаходиться в локальній мережі, з IP адресою 192.168.1.241.

Операційна система комп'ютера, яка встановлює з'єднання, призначає порт джерела, наприклад 80. Портом призначення встановлюється порт пристрою, наприклад 8181.

NAT-маршрутизатор приймає пакети від віддаленого клієнта і аналізує їх, порівнюючи дані зі своєю таблицею відповідності портів. І якщо значення IP адреси, порту і мережевого протоколу віддаленого вузла будуть збігатися з аналогічними значеннями відправника в таблиці відповідності, то NAT-маршрутизатор замінює зовнішню IP адресу і порт клієнта на внутрішні. Модифікований пакет даних відправляється по внутрішній мережі адресату, пристрою з IP адресою 192.168.1.241.

NAT-роутер виконує перетворення і передає пакет даних на внутрішню IP адресу і порт пристрою локальної мережі. У випадку, якщо в таблиці не має таких відповістей, то вхідний пакет не приймається, і з'єднання розривається. Після отримання пакету пристрій надішле відповідь на внутрішню IP адресу і порт NAT-маршрутизатора із зазначенням власної IP адреси, порту відправника та інших атрибутів.

NAT-маршрутизатор отримає пакети від пристрою і здійснить зворотне перетворення і направить пакет даних вже на зовнішню IP адресу і порт клієнта глобальної мережі [2].

Метод доступу – хмарні технології на прикладі «Розумного будинку».

Технології розумного будинку складаються з двох основних складових: апаратного та програмного забезпечення. Типове апаратне забезпечення розумного будинку включає в себе наступні компоненти:

- Контролер (найчастіше в цій ролі може виступати звичайний персональний комп'ютер), на який встановлюється програмне забезпечення для керування системами розумного будинку;

- Модулі (плати) розширення - спеціальні пристрої, до яких підключаються різні датчики та керовані пристрої;

- Кінцеве обладнання - датчики для відстеження різних параметрів і пристрої, керування якими здійснює розумний будинок.

Керування, налаштування та діагностика систем розумного будинку в цьому випадку здійснюються через стаціонарний комп'ютер [3].

При використанні хмарних технологій в системах «розумного дому» можливі два варіанти.

В першому випадку контролер (сервер) для керування пристроями розумного дому може бути розташований не в самому будинку (цю функцію візьме на себе хмара), завдяки чому керування системою може здійснюватися з будь-якого місця, при наявності доступу до Інтернету.

В другому випадку (рис 5). Контролер може розташовуватися в будинку, але при цьому через хмару буде забезпечуватися тільки віддалене керування - все програмне забезпечення буде встановлено на хмарному сервері. Крім цього, від домашнього контролера буде вимагатися тільки функція для забезпечення модулів розширення доступу до Інтернету, що в свою чергу зменшує вимоги до технічних характеристик контролера. Також у разі впровадження віддаленого керування вже в існуючу систему розумного дому не буде потрібно замінювати обладнання, достатньо буде тільки забезпечити доступ контролера до хмарного сервера.

Віддалене керування системами розумного будинку в цьому випадку здійснюється через веб-браузер, або через спеціальний мобільний додаток.

Список використаних джерел:

1. От камер к решениям [Электронный ресурс]/Орлов С.//Журнал сетевых решений LAN – 2015 –№1 – режим доступа: <http://www.osp.ru/lan/2015/01/13044585/>
2. Технология удаленного подключения [Электронный ресурс]/ НПО «Инфотех».– режим доступа: <http://infotech.com.ua/view-articles/id-tehnologiya-udalennogo-podklyucheniya-50.htm>
3. Черняк Л. Интернет вещей: новые вызовы и новые технологии // Открытые системы. — 2013. — № 04.
4. Интеграция и взаимодействие в сети Веб [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.intuit.ru/studies/courses/485/341/lecture/8211>.

МАШИНОБУДУВАННЯ І ТРАНСПОРТ

(керівник к.т.н. Гудь В.З.)

УДК 621.3

Солярчук О.П. - студент групи А-31

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПОЛІРУВАННЯ ПОВЕРХНІ З ГЛИБОКИМИ ТРІЩИНАМИ І СКОЛАМИ

Науковий керівник: Говенко Б.П.

Проводиться така процедура в два етапи. Спочатку потрібно обробити поверхню пастою з абразивної складової, яка допоможе усунути грубі подряпини. Це перший етап полірування, який в свою чергу, потрібно розділити на дві частини. Спочатку обробляємо поверхню поліроллю з середньо складом і застосуванням жорстких кілець.

Перша частина початкового етапу полірування поверхні абразивними компонентами або абразивне полірування, передбачає і правильне налаштування ЕШМ. Обороти її в даному випадку потрібно буде налаштувати на 2000, а машинку переміщати по поверхні рівномірно, ні в якому разі не вдавляючи з силою. Рекомендується поролон кілець попередньо змочити водою.

Друга частина полірування передбачає обробку поверхні абразивними компонентами малої дози і кильце з більш м'якою структурою.

Другий етап полірування вже зажадає зміни частоти обертання ЕШМ на 1000 об/хв. І застосовуватися вже повинна паста що не містить абразивні речовини. Тут важлива траєкторія руху ЕШМ, яка повинна проводитися таким чином, щоб кожен наступний шар не наїжджав на попередній, а лягав паралельно. Це дуже важливо.

Фахівці радять тим, хто не впевнений у своїх силах, не братися відразу за полірування своєї машини. Краще для початку потренуватися на крилі або капоті, який завалився де-небудь у гаражі.

УДК 621.3

Говенко Б.П.-викладач вищої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЯК ПРОКАЧАТИ ГІДРОКОМПЕНСАТОРИ?

Про будову, принцип роботи і про заміну гідрокомпенсаторів (ГК) ми вже вели мову, але вважаємо за необхідне знову звернутися до цієї теми і розкрити питання – як прокачати гідрокомпенсатори? Дана процедура вважається обов'язковою і повинна виконуватися як після заміни ГК, так і в разі їх чищення. Прокачування гідрокомпенсаторів дозволяє видалити надлишки повітря, які потрапили в його порожнині. Це необхідно робити для безперешкодного доступу масла в ГК.

Що необхідно знати про прокачування ГК?

Існує два способи, як можна прокачати гідрокомпенсатори. Перший з них являє ручну прокачування, інший – автоматичну, при якій двигун сам здійснює дану процедуру. Прокачування здійснюється у разі, коли після заміни ЦК, при запуску двигуна виразно чутний шум їх роботи, що не є нормою.

Автоматична прокачування гідрокомпенсаторів

Необхідно запустити двигун і протягом 4-х хвилин забезпечити його роботу в діапазоні 2-3 тисяч обертів, не менше. Після цього, ще близько 30 секунд двигун повинен попрацювати на холостих обертах.

Потім, двигун на 1 хвилину необхідно заглушити.

Знову заводимо двигун. Якщо стук зник, значить, гідрокомпенсатори прокачалися і все відмінно. Якщо ж стукіт все ще присутній, процедуру необхідно повторити ще близько 5 разів. У разі якщо ніяких технічних проблем з двигуном немає, стукіт ГК пропаде.

Ручне прокачування гідрокомпенсаторів

Дана процедура здійснюється тільки в умовах, коли гідрокомпенсатори зняті з двигуна. Для прокачування необхідно укласти ГК плунжером до верху в ємність з мастилом. Рівень мастила повинен бути приблизно по лінії середнього зрізу ГК. Після цього, пальцем здійснюється натискання на плунжер ГК. Ви помітите, як через клапан почне виходити брудне мастило. Натискати на плунжер необхідно до тих пір, поки масло, що виділяється з клапана, не стане чистим.

Даний процес являє собою швидку ручну прокачування ГК. Є ще варіант прокачування розібраного гідрокомпенсатора, але цей процес відрізняється великою тривалістю.

Насамкінець нагадаємо ще одну важливу деталь, що після заміни ГК на двигуні, необхідно обов'язково замінити масло і суворо перевірити його рівень. Якщо мастила в двигуні буде недостатньо, в системі не створиться необхідний тиск, який і гонить моторне мастило по каналах в ГК. В такому випадку, гідрокомпенсатор «завоздушиться» і знову почне стукати в ході роботи.

УДК 621.791

Гудь В.З. – к.т.н.

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ХОЛОДНЕ ЗВАРЮВАННЯ І «ХОЛОДНЕ ЗВАРЮВАННЯ»

Технологічний розвиток, як в металургії, так і в хімічній промисловості, призвів до того, що у вжиток увійшло поняття холодного зварювання, яке має абсолютно різну суть. Перше поняття холодного зварювання передбачає з'єднання металів способом тиску без нагрівання металів, що з'єднуються. Друге поняття використовується, коли застосовуються препарати на основі епоксидної смоли з додаванням присадок, які при затвердінні створюють дуже міцне з'єднання, яке нічим не відрізняється від зварювання. При цьому, щоб відрізнити один спосіб зварювання від іншого, слово «зварювання» хімічним способом беруть у лапки, все-таки це не справжня зварювання. Розглянемо кожен з видів зварювання окремо.

Як не дивно, але метод холодного зварювання застосовувався ще в бронзовому столітті. Додуматися до такого способу з'єднання металів нескладно, складніше відпрацювати технологію подібного з'єднання. Перші дослідження холодного зварювання металів відносяться до післявоєнного часу. Що послужило поштовхом до

розвитку цього напрямку металургії сказати складно. Але загальний технологічний розвиток підштовхнув науковців до вивчення подібного способу з'єднання металів.

Просте пояснення процесу холодного зварювання полягає в тому, що два металу з'єднуються один з одним методом високого тиску, при якому утворюється монолітне з'єднання. При цьому жоден із металів не нагрівається, але відбувається сильна деформація металів, що з'єднуються. Ймовірно, вчених на метод холодної зварювання якраз і підштовхнула неможливість деяких металів з'єднуватись з використанням нагрівання. При холодному зварюванні використовується дуже сильний тиск, який розбиває оксиди металів і зближення, або по іншому з'єднання металів відбувається практично на атомарному (молекулярному) рівні.

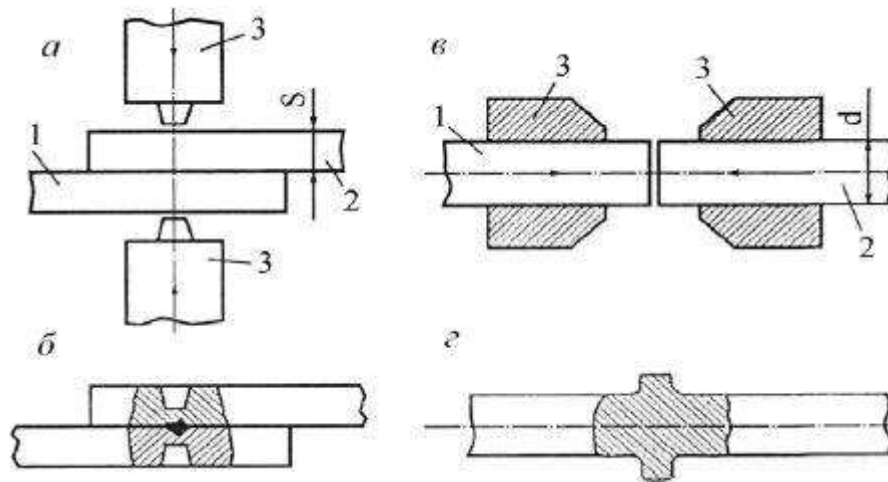

Рисунок 1 - Схеми холодного зварювання: а, б – точкове; в, г – стикове; 1, 2 – зварювані деталі; 3 – пуансони; а, в – положення перед зварюванням; б, г – після зварювання

Найчастіше холодне зварювання проводять точковим методом з використанням вдавлювання пуансонів у листи, які сполучаються. Хоча листи попередньо обробляються, тим не менш, тиск має бути таким, щоб розбити оксиди металів і видавити їх назовні, утворивши зони активного контакту металів.

Найбільш часто холодне зварювання застосовується для з'єднання міді, алюмінію, свинцю, цинку, нікелю, низьковуглецевої сталі, срібла і ряду інших металів. Причому, може бути як однорідне зварювання, так і поліметалічне.

«Холодне зварювання» - цей термін хоча й з'явився давно, часто використовується не за призначенням. Основою «холодного зварювання» є епоксидна смола. «Холодне зварювання» завжди двокомпонентне – смола і затверджувач. Після змішування, епоксидна смола приходить в твердий стан. Цю властивість і було використано для створення «холодного зварювання».

Для посилення властивостей подібної суміші в неї додають різні компоненти – модифікатори, пластифікатори, пігменти і т.д. В результаті подібні «зварювання» перетворюються в пластиліноподібні маси. Недолік такого «холодного зварювання» в тому, що з'єднують різномірні метали або речовини, але клеюча здатність у них обмежена. Застосовувати їх можна при ремонті автомобіля – радіатори, піддони, кузовні деталі і т.д. Можна використовувати при сантехнічних роботах – «зварювання» прекрасно заповнює всі ніші і від цього міцність з'єднання тільки зростає.

Ну і звичайно, «холодне зварювання» технологічно не потребує пресів, електрики, кваліфікованого персоналу. Розвів склад або відірвав шматок «пластиліну» і можна працювати. До того ж ремонт можна проводити на місці поломки.

На даний час відомі такі марки «холодного зварювання»:

Abro Steel» «холодне зварювання» у вигляді плитки «пластиліну». Дуже зручне і універсальне в застосуванні. Має стабільні хороші характеристики. Володіє ефектом пробки, тобто розширюється при затвердінні.

Hi-Gear «Швидка сталь» також плитка «пластиліну». Швидка полімеризація і велика кількість залізних інгредієнтів

PERMATEX Cold Weld складається з двох тубиків, що не дуже при використанні. Універсальне в застосуванні.

“VersaChem Magnum Steel” пластилінова плитка, не дуже хорошої якості.

«Ельф Филлинг» «Титан» складається з двох складових. Хорошої якості.

HENKEL «Момент СуперЭпокси» складається з двох тубиків. Хороші властивості на зріз.

Adefal Trading S.A. Poxipol (два тубика). Марка розкручена, але малоефективна.

WURTH Liquid Metal Fe 1 склад, що складається з дух тубиків, але якість дуже посередня.

Як бачимо, холодне зварювання і «холодне зварювання» зовсім різні речі, і застосовувати їх треба там де це необхідно.

Список використаних джерел:

1. Гуменюк І.В., Іваськів О.Ф. Технологія електродугового зварювання [Текст] : підруч. [для учнів проф.-техн. навч. закладів] - К. : Грамота, 2006. - 511 с.

2. Wikipedia.org [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступа: www.wikipedia.org (дата звернення 30.03.2015). – Назва з екрана.

3. Lampochka.kiev.ua [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступа: www.lampochka.kiev.ua (дата звернення 30.03.2015). – Назва з екрана.

УДК 338.27

Коневич М.Р. – викладач II категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЩО ЧЕКАЄ ХАРЧОВУ ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

20 вересня 2015 року має стати святом для українського споживача та викликом для українських "харчовиків".

Саме в цей день набере чинності новий харчовий закон "Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів". Цей закон ще часто називають євроінтеграційним, оскільки він побудований на принципах та вимогах до безпечності харчових продуктів, які діють в ЄС.

Сьогодні європейська система безпечності харчових продуктів визнана однією з найкращих в світі, а європейський споживач є найбільш захищеним. Водночас харчове законодавство ЄС є прикладом осмисленого підходу, що враховує інтереси всіх, хто пов'язаний з ринком харчових продуктів.

Останнє є вкрай важливим, оскільки цей сектор є значущим для економіки ЄС. Сьогодні в ньому (разом із сільським господарством) зайнято майже 50 млн осіб і він дає 6% до ВВП Європейського союзу.

Розробці та прийняттю нового харчового закону передувало детальне вивчення європейських підходів та аналіз можливості їх застосування в українських реаліях. Боротьба за цей документ відбувалась майже п'ять років. За цей час виникло багато чуток та припущень щодо того, що станеться у разі зміни правил гри.

Оскільки положення нового закону суттєво зменшують кількість адміністративних процедур, на які сьогодні українські харчовики витрачають багато

часу і грошей, представники деяких державних органів, які ці гроші зараз отримують, стверджували, що нова система координат із меншим державним втручанням поставить під загрозу життя та здоров'я українського споживача.

Деякі представники бізнесу, дізнавшись, що нові правила потребуватимуть від них більш сумлінного підходу до своєї діяльності та жорсткішої відповідальності, почали сіяти паніку, що запровадження європейських вимог стане занадто обтяжливим для них. Від організацій, які представляють інтереси споживачів, висловлювались незадоволення через нерозуміння нових підходів.

Отже, якою буде нова українська система безпечності харчових продуктів? Яким чином вона враховуватиме інтереси споживачів і бізнесу? За рахунок чого стане можливим менше втручання державних контролюючих органів у діяльність підприємств? Чи стане споживач більш захищеним?

Запровадження превентивного підходу до контролю замість необхідності боротися з наслідками – це ще одна кардинальна зміна системи.

За новим підходом контролюватися буде весь ланцюг виробництва харчового продукту. Це дозволить виявити загрозу на ранньому етапі та запобігти виробництву небезпечного продукту та, відповідно, потраплянню такого продукту до споживача. На законодавчому рівні це закріплено у формі вимоги обов'язкового запровадження системи управління безпечності харчових продуктів на принципах ХАССП (лат. НАССР).

Іншою новелою харчового закону є обов'язкове запровадження бізнесом простежуваності за принципом **"крок назад, крок вперед"**. Підприємство у будь-який час повинно мати точну інформацію про те, звідки воно отримало сировину чи харчовий продукт і куди його було направлено з підприємства.

Від операторів ринку також вимагається застосовувати такі системи простежуваності, що забезпечують доступність інформації за принципом "крок назад, крок вперед" на запит контролюючого органу. Така інформація повинна зберігатися протягом шести місяців після кінцевої дати продажу харчового продукту, нанесеної на маркуванні.

Встановлення суттєвих штрафів за невиконання вимог харчового законодавства для підприємств є дієвим рішенням, яке вже не один рік доводить свою ефективність у розвинутих країнах світу. Суми штрафів в деяких з них є колосальними. Так, у Канаді штраф за порушення вимог до безпечності харчових продуктів може становити від \$250 тис. до \$5 млн. Прийняття такого підходу було прокоментовано канадськими урядовцями як "забезпечення кращого захисту для жителів країни".

За новим законом, контроль за безпечністю харчових продуктів здійснюватиме лише один державний орган. Відповідно, зменшиться кількість візитів державних органів.

Суттєво пом'якшуються умови отримання експлуатаційного дозволу. Він буде потрібен тільки для підприємств, що провадять діяльність, пов'язану з виробництвом та/або зберіганням харчових продуктів тваринного походження. Для решти, включно із закладами громадського харчування та частиною закладів роздрібної торгівлі, достатньо буде проходження простої процедури реєстрації.

Ще одним нововведенням, яке принесе полегшення бізнесу, є включення до нового закону цілого розділу, присвяченого загальним вимогам до гігієни при поводженні з харчовими продуктами.

Цей розділ має замінити величезну кількість санітарно-ветеринарних правил до виробництва харчових продуктів, частина з яких датована ще 1980-ми роками (наприклад, санітарні правила для підприємств м'ясної промисловості були прийняті у 1985, а для молочної - у 1987 році).

Варто наголосити, що нові вимоги сфокусовані на досягненні саме безпечності харчового продукту та захисті споживача, даючи оператору ринку свободу у виборі кращих варіантів для цього.

Але прийняття закону - це лише половина шляху.

Для того щоб нова система запрацювала, гарантуючи кращий захист споживачу та підтримуючи розвиток харчового бізнесу в Україні, необхідно забезпечити імплементацію цього закону. Інакше його спіткає доля Конституції Пилипа Орлика, яка стала проривом політико-філософської та правової думки у XVIII столітті, але так і не набула чинності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>. – Назва з екрану.
2. Дожити до вересня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://www.eurointegration.com.ua/articles/2015/02/3/7030396/>. – Назва з екрану.
3. Суттєві зміни у сфері виробництва та обігу харчових продуктів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://dinai.com/overview/1456>. – Назва з екрану.

УДК 62-1/-9

Матвійчук А.В. –студент групи М-41

ПОЛІМЕРИ У ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОВТОРНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Науковий керівник: викладач II категорії Коневич М.Р.

Безпечний для здоров'я пластик за нинішніми технологіями виробити неможливо, тому вже зараз варто обмежити використання полімерних матеріалів у харчовій промисловості. Таку думку час від часу можна почути на різних конференціях і виступах та дослідженнях Інституту гігієни та медичної екології.

Передусім потрібно зменшити використання пластику в харчовій промисловості, при виготовленні тари та елементів харчового обладнання. За радянських часів на душу населення в Україні припадало 5 кг полімерних матеріалів, а зараз ця цифра зросла у десять разів і становить близько 50 кг. Однак, поряд з позитивами їхнього використання, існує й потенційна небезпека.

Полімери становлять загрозу для людини з хімічної, фізичної та мікробіологічної точок зору. Зокрема, з хімічної - це міграція їхніх сполук, насамперед канцерогенів та мутагенів, у навколишнє середовище та організм людини, з фізичної - їх висока електризація, дія якої на людину ще до кінця не вивчена. Окрім того, невідомо, як поведуться шкідливі та корисні мікроорганізми на тлі полімерних матеріалів.

В Україні накопичилася велика кількість відходів полімерних матеріалів, оскільки їх ввезення триває, а шляхи та способи утилізації досі не визначені. Ставлення до полімерних матеріалів повинне бути цивілізованим: держава має взяти на себе обов'язки щодо організації їх утилізації, а населення - щодо культури використання.

В даний час існують наступні шляхи корисного використання вторинної полімерної сировини:

- спалювання з метою отримання енергії;
- термічний розкладання (піроліз, деструкція, розкладання до вихідних мономерів);

- повторне використання;
- вторинна переробка.

Спалювання відходів у сміттєспалювальних печах не є рентабельним способом утилізації, оскільки передбачає попереднє сортування сміття. При спалюванні відбувається безповоротна втрата цінної хімічної сировини та забруднення навколишнього середовища шкідливими речовинами димових газів.

Значне місце в утилізації вторинної полімерної сировини приділяється термічному розкладанню як способу перетворення їх в низькомолекулярні з'єднання. Важливе місце серед них належить піролізу. Піроліз - це термічний розкладання органічних речовин з метою отримання корисних продуктів. При більш низьких температурах (до 600 В° С) утворюються в основному рідкі продукти, а вище 600 В° С - газоподібні, аж до технічного вуглецю. Піроліз з додаванням відходів при Т = 350 В° С і тиску до 30 атм у присутності каталізатора Фріделя-Крафтса і при обробці суміші воднем дозволяє отримувати багато хімічних продуктів з виходом до 45%, таких, як бензол, толуол, пропан, кумол, альфа-метілстірол та ін, а також хлористий водень, метан, етан, пропан. Незважаючи на ряд недоліків, піроліз, на відміну від процесів спалювання, дає можливість отримання промислових продуктів, що використовуються для переробки.

Ще одним способом трансформації вторинної полімерної сировини є каталітичний термоліз, який передбачає застосування більш низьких температур. У деяких випадках щадні режими дозволяють отримувати мономери. Отримувані мономери можуть бути використані в якості сировини при проведенні процесів полімеризації і поліконденсації. У США з використаних ПЕТФ-пляшок отримують дефіцитні мономери - диметилтерефталат і етиленгліколь, які знову використовуються для синтезу ПЕТФ заданої молекулярної маси і структури, необхідної для виробництва пляшок. Найбільш переважними способами утилізації вторинної полімерної сировини з економічної та екологічної точок зору видається повторне використання і вторинна переробка в нові види матеріалів і виробів.

Повторне застосування передбачає повернення у виробничий цикл використаної упаковки після її збору та відповідної обробки (миття, сушіння та інших операцій), а також отримання дозволу санітарних органів на її повторне застосування при безпосередньому контакті з харчовими продуктами. Цей шлях придатний, головним чином, для пляшкової тари з ПЕТФ.

Вторинна переробка відходів набула широкого поширення в багатьох країнах світу. Цим шляхом змішані відходи з полімерних матеріалів можуть перероблятися в вироби різного призначення (будівельні панелі, декоративні матеріали та тощо). У США, де особливо велике використання поліетилентерефталатної тари, прийнята і реалізується національна програма, відповідно до якої до початку XXI століття рівень вторинної переробки пляшок з ПЕТФ буде доведений до 25-30% (порівняно з 9-10% на початку дев'яностих років). Програма передбачає виконання чотирьох етапів: - організація збору використаної тари у населення; - сортування зібраної сировини. В основі вторинної переробки відходів, наприклад, у Німеччині лежить "Дуальна система", що включає сортування і переробку окремих видів вторинної сировини на підприємствах-виробниках матеріалів та упаковки з них. Для полегшення збирання відходів та спрямування їх на переробку створена система, передбачає прийом використаної упаковки і її напрямок на вторинну переробку за наявності екологічного маркування "Зелена точка" (Der Grune Punkt). Цей знак позначає, що дана упаковка підлягає вторинній переробці або повторному використанню, і привласнюється упаковкам, які пройшли спеціальний конкурс, що є основним принципом "Дуальної системи".

Список використаних джерел:

1. Полімери – не завжди користь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://www.zakarpatt-ses.gov.ua/korisna-nformacyya/328-polmeri-ne-zavzhdi-korist->. – Назва з екрану.

2. Полімерні матеріали призначені для контакту з харчовим продуктом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://medbib.in.ua/polimernyie-materialyi-prednaznachennyye-dlya.html>. – Назва з екрану.

УДК 613

Мережко А.В. - студент групи А-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ВУГЛЕПЛАСТИК

Перші спроби використання карбону (вуглепластика) були зроблені майже шістдесят років тому. Вуглепластик використовувався в авіації і ракетобудуванні. Найтонші вуглецеві нитки сплітаються у волокна, які просочуються епоксидкою і утворюють дуже легкий і міцний матеріал – карбон. Легкий вуглепластик застосовувався при виробництві наприклад велосипедів та інших конструкцій, яким потрібен мала вага і висока міцність. Випускалася навіть спортивне взуття з вуглепластиковими підошвами.

Застосування цього супер-матеріалу у виробництві автомобілів геть, докорінно змінює всі традиційні погляди на конструкцію та експлуатацію автомобілів. Вуглецевий пластик в рази міцніше і легше сталевих високоміцних сплавів. З нього виходять відмінні аеродинамічні елементи, які економлять паливо, а також не викликають косих поглядів борців за чистоту природи.

Капот із вуглепластика. Провідні світові виробники машин вкладають величезні гроші в дослідницькі проекти з вивчення і поліпшення експлуатаційних властивостей карбону. Найбільших успіхів у застосуванні карбону для створення нових авто домоглася німецька компанія BMW. Вони розробили самий легкий електромобіль і3. Кузов і салон цього електрокара збираються з карбонових панелей і армованого волокна. Новий і3 на чверть тонни легше аналогічного Nissan LEAF. Електричний BMW з вуглепластика може подолати майже двісті кілометрів дистанції без підключення до розетки. Німці запустили завод по виробництву суперпластика і мають намір взяти під контроль десятку частку цього перспективного ринку. Всі майбутні гібриди і електрокари вже немислимі без широкого застосування деталей кузова з вуглепластика. Однак масове впровадження карбону в автопром станеться ще нескоро.

Адже для цього доведеться зламати всю сформовану інфраструктуру виробництва і обслуговування автомобілів. Металургам це точно не сподобається. А в ідеалі застосування карбону на порядок спрощує і здешевлює технологію кузовного ремонту. Адже досить вирізати пошкоджену панель кузова і вклеїти на її місце нову деталь. За прогнозами експертів, частка вуглепластика в конструкції сучасних автомобілів буде постійно зростати. І років через десять карбонові автомобілі на дорогах будуть звичайним явищем.

УЛЬТРАФІЛЬТРАЦІЯ І МІКРОФІЛЬТРАЦІЯ

Науковий керівник: викладач ІІ категорії Коневич М.Р.

Ультрафільтрація - баромембранний спосіб поділу рідин, що займає проміжне положення між мікрофільтрацією і нанофільтрацією. Для нанофільтрації та ультрафільтрації є деякі загальні характеристики. В обох процесах сили гідростатичного тиску змушують проходити через мембрану розчинник, затримуючи розчинену речовину по інший бік.

Разом з тим, прийнято розглядати ультрафільтрацію як процес найбільш близький до мікрофільтрації. Це пов'язано, в першу чергу, з тим, що мембрани є типовими пористими перегородками. Наявність пор визначає як технологічні особливості процесу, так і його область застосування. На основі розмірів пор ультрафільтрація легко піддається класифікації і знаходить своє місце серед мембранних процесів.

Мембрани, які використовуються для освітлення, мають пори, видимі в електронний мікроскоп. Під дією конвекції вода переміщається всередині пор, захоплюючи з собою розчинені речовини і частинки, розміри яких менше розмірів пор (ситовий ефект).

Всі органічні ультрафільтраційні мембрани відносяться до асиметричного типу, тоді як мінеральні УФ-мембрани мають композитну структуру. Вони вільно пропускають солі і затримують лише найбільш великі розчинені форми (макромолекули) і деякі частинки, такі як віруси, бактерії, колоїди та інші. Мінеральні УФ-мембрани можуть бути виготовлені зі скла, кераміки або металу.

В обробці вод найбільш часто застосовуються великопористі мембрани. Роль цих мембран, в першу чергу, полягає в усуненні всіх зважених у воді речовин. При постійних концентрації і тиску проявляється явище забивання мембрани, про що свідчить поступове зменшення потоку фільтрату (аж до повного блокування мембрани) у міру збільшення тривалості її роботи. Забивання є результатом утворення осаду колоїдних частинок на поверхні мембрани, а також пов'язане з адсорбцією в порах мембрани різних розчинених форм. Перший з цих процесів можна усунути за допомогою зворотного промивання - операції, що складається в промиванні мембрани фільтратом в напрямку, зворотному напрямку фільтрації, задля видалення осаду. Однак, навіть у мембран, що володіють достатньою гідрофільністю, не завжди повністю відновлюється вихідна продуктивність і після певної кількості робочих циклів поступово настає необоротне забивання мембрани. У такому випадку переважно проводять більш ефективну хімічну промивку. Установки очищення води з капілярними мембранними елементами (ультрафільтраційні, мікрофільтраційні, мембранні біореакторні) можуть використовуватися як самостійно для отримання освітленої води, так і в якості передпідготовки для подальших ступенів очищення (зворотний осмос, іонний обмін, електродеіонізація і т.д.).

Список використаних джерел:

1. Мембранные керамические фильтры [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : [http://www. http://www. http://bts-membrane.com/products/membrane_filter/](http://www.bts-membrane.com/products/membrane_filter/) – Назва з екрану.
2. Чистая вода и классификация фильтров [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : [http:// http://pw-nn.ru/base/nanofiltration/](http://pw-nn.ru/base/nanofiltration/) – Назва з екрану.

УДК 613

Островський Ю.В. - студент групи А-31

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ІННОВАЦІЇ КОРПОРАЦІЇ ФОРД

Одразу після третьої перемоги поспіль у боротьбі за звання Міжнародного двигуна року маленький, але на диво потужний 1,0-літровий двигун EcoBoost від компанії Ford став найпопулярнішим бензиновим агрегатом з турбонаддувом у Європі. Висновок підготовлено за результатами першого півріччя цього року та на основі даних компанії Ford.

На сьогоднішній день кожен п'ятий автомобіль Ford серед реалізованих у Європі у цьому році обладнано 1,0-літровим двигуном EcoBoost. Блок циліндрів цього агрегату настільки маленький, що може вміститися на аркуші паперу формату А4. Протягом січня-червня 2014 року компанія Ford реалізувала приблизно 120 000 автомобілів з 1,0-літровим EcoBoost у порівнянні з 104 000 автомобілів, проданих за відповідний період минулого року, і зростання склало більше 15 відсотків. За перше півріччя 2014 року моделі з 1,0-літровим EcoBoost становили 47 відсотків серед усіх реалізованих багатофункціональних автомобілів В-МАХ, 33 відсотки у продажах моделі Focus і 30 відсотків у обсягах продаж Fiesta. На даний час вище перераховані показники зростають та на 2016 рік планується збільшення лінійки виробництва автомобілів із даним типом двигуна.

Вже у черні 1,0-літровий EcoBoost було названо Міжнародним двигуном року. Він отримав це визнання завдяки дорожнім якостям, технічним характеристикам, економічності, удосконаленості та технологіям, перемігши у боротьбі з елітними брендами та суперкарами. Цьогорічне змагання прогнозують найзапеклішим з усіх, але 1,0-літровий EcoBoost продовжує виділятися, і цьому є причини – величезна досконалість, вражаюча багатофункціональність і неперевершена ефективність, - підкреслює Дін Славніч, співголова 16-го конкурсу «Міжнародний двигун року» та редактор міжнародного журналу в сфері технологій двигунів «Engine Technology International», який вручив нагороду та додав наступні слова: – 1,0- літровий двигун EcoBoost – це один з найкращих прикладів проектування силових агрегатів».

Цей агрегат вже є у версіях потужністю 100 та 125 кінських сил, а нещодавно компанія Ford вперше презентувала нову версію цього найпопулярнішого в Європі двигуна об'ємом до 1,0 літра потужністю 140 кінських сил, яким обладнуватимуться моделі Fiesta у червоному та чорному кольорах. Це найпотужніші дорожні автомобілі об'ємом 1,0 літра серійного виробництва за усіх часів, вони розганяються від 0 до 100 км за 9 секунд, розвивають найвищу швидкість 201 км/г, витрачаючи при цьому 4,5 л / 100 км та створюючи викиди CO² в обсязі 104 г/км.

Встановлюючи нові глобальні орієнтири у проектуванні силових агрегатів, цей 1,0-літровий двигун EcoBoost досягне запаморочливого успіху серед найважливіших суддів – наших клієнтів», - зазначила Барб Самарджич. Двигун виявився стійким фаворитом у Нідерландах, адже на цю країну приходить 38 відсотків усіх об'ємів продаж автомобілів Ford, у той час як 35 відсотків датських клієнтів обрали 1,0-літрові моделі, як і 32 відсотки клієнтів у Швейцарії. Наразі у масштабах світу моделі з 1,0-літровим агрегатом доступні у 72 країнах. Компанія Форд надалі йде в ногу із всесвітніми інноваціями, та побільшій мірі створює їх ...

УДК 62.21474

Синишин О.В. – викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЕЛЕКТРОМОБІЛЬ: ПЕРЕВАГИ І НЕДОЛІКИ

Електромобіль — це безпечно для природи та економно, а крім того, модно.

Електромобілі — це машини, що приводяться в рух електричним двигуном і живляться від електричної мережі. Існують також автомобілі-гібриди, оснащені як електричним, так і двигуном внутрішнього згоряння: акумулятор заряджається не від мережі, а під час роботи двигуна внутрішнього згоряння.

Головна перевага електромобіля — його екологічність. Така машина не виділяє вуглекислий газ та інші викиди. Крім того, вона є абсолютно безшумною, тож в дорозі ви можете насолоджуватися улюбленою музикою або просто відпочивати.

Переваги електромобіля

- Відсутність шкідливих викидів;
- Нижчі витрати на експлуатацію автомобіля: не потрібна дорога коробка передач і мастила до неї, двигун внутрішнього згоряння (в тому числі заміна масел, фільтрів, пасків ГРМ) і його обслуговування, насосів високого тиску (якщо це дизельні двигуни), паливних фільтрів, та ін.;
- Простота конструкції і управління, висока надійність та довговічність (до 20—25 років) у порівнянні зі звичайним автомобілем;
- Тиха робота;
- Можливість підзарядки від побутової електричної мережі (від розетки), але такий спосіб в 5—10 разів довший (триває біля 6 годин), ніж від спеціального високовольтного зарядного пристрою;
- Електромобіль — єдиний варіант застосування на легковому автотранспорті енергії, що виробляється електростанціями;
- Масове застосування електромобілів змогло б допомогти у вирішенні проблеми «енергетичного піку» за рахунок підзарядки акумуляторів в нічний час.

Недоліки електромобіля

- Акумулятор за півтора століття еволюції так і не досяг характеристик, що дозволяють електромобілю на рівних конкурувати з автомобілем за запасом ходу і ціною, незважаючи на значне вдосконалення конструкції. Наявні високоенергомісткі акумулятори або занадто дорогі через застосування дорогоцінних або дорогих металів (срібло, літій), або працюють при дуже високих температурах (робоча температура натрій-сірчаного акумулятора $> 300\text{ }^{\circ}\text{C}$). Крім того, такі акумулятори відрізняються високим саморозрядом. Одним з перспективних напрямків стала розробка нікель-металгідридних акумуляторів з оптимальним співвідношенням енергоємності та собівартості, перспективними вважаються акумулятори на основі поліпропілену, проте, фактично через патентні обмеження на електромобілях як і століття тому застосовуються свинцево-кислотні АКБ. Втім, енергоємність таких АКБ збільшилася за ХХ століття в 4 рази (до 40-45 Вт • г/кг) і вони не вимагають обслуговування протягом усього терміну служби. Значно підвищити віддачу від акумуляторів дозволило застосування електронних систем оперативного контролю за станом і зарядкою-розрядкою АКБ.

- Акумулятори добре працюють під час руху електромобіля на постійних швидкостях і під час плавних розгонів. У разі різких стартів тягові АКБ втрачають багато енергії. Для збільшення пробігу електромобіля необхідні спеціальні стартові

системи, наприклад, на конденсаторах, а також застосування систем рекуперації енергії (економія до 25%).

- Проблемою є виробництво та утилізація акумуляторів, які часто містять отруйні компоненти (наприклад, свинець або літій).

- Близько 10% енергії втрачається в коробці передач та інших елементах трансмисії. Для вирішення цієї проблеми компанія Mitsubishi Motor розробила колесо з вбудованим електродвигуном (мотор-колесо), що дозволило відмовитись від експлуатації коробки передач. Аналогічне мотор-колесо розробила Toyota. Прототип автомобіля Toyota Fine-T може повертати колеса перпендикулярно осі автомобіля, що дозволяє значно спростити паркування.

- Частина енергії акумуляторів витрачається на охолодження або обігрів салону автомобіля, а також живлення інших бортових енергоспоживачів. Проте, обігрів салону може виконуватись за допомогою бензинової пічки (для цього встановлюється бак місткістю 3 л, а під переднім сидінням монтується обігрівальний пристрій). Робляться зусилля, щоб вирішити цю проблему з використанням паливних елементів, іоністорів і фотоелементів.

- Для масового застосування електромобілів потрібне створення відповідної інфраструктури для підзарядки акумуляторів (зарядка на «автозарядних» станціях).

- У разі масового використання електромобілів у момент їх зарядки від побутової мережі зростають перевантаження електричних мереж «останньої милі», що загрожує зниженням якості енергопостачання, ризиком локальних аварій.

- Триваліший час заряджання акумуляторів в порівнянні з заправкою паливом. Проте, оскільки в найбільшій кількості випадків середній пробіг звичайного автомобіля у день становить біля 50 км, а найпростішого (навіть саморобного) електромобіля один заряд батарей достатній для пробігу мінімум 60 км, то тривала зарядка акумуляторних батарей (біля 6 годин) не створює незручностей. Незручності від тривалої зарядки існують у разі їзди на великі відстані.

Список використаних джерел:

1. Шинкаренко В. Електромобіль: розкіш чи засіб пересування? [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.prostobank.ua (дата звернення 29.04.2015). – Назва з екрана

2. Все про електромобілі. [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.electrocars.com.ua (дата звернення 29.04.2015). – Назва з екрана

3. Розетка проти заправки. [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.prostobank.uawww.bbc.co.uk (дата звернення 30.04.2015). – Назва з екрана

УДК 664.653.1

Стадник І.Я. – д.т.н., професор, Коневич М.Р. – викладач II категорії

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ДОЗУВАННЯ РІДКИХ КОМПОНЕНТІВ ПРИ ЗАМІШУВАННІ ТІСТА

В процесі дозування рідких компонентів, незважаючи на всю складність і різноманітність руху рідини, відбувається нестационарний рух, при якому всі

гідравлічні характеристики (швидкість, тиск, глибина потоку) в будь якій точці потоку змінюються в часі. В два етапи проведено дослід: перший – визначення часу витікання рідких компонентів через розпилювач, якість розпилювання, місце його установки; другий – визначення часу дозування борошна за допомогою вібраційного дозатора, вплив частоти обертання місильного органу та визначення раціональної площі об'єму камери «релаксації» при допомозі регулюючого пристрою.

Визначення об'ємної швидкості витікання рідких компонентів із мембранного дозатора (рисунок 1) через розпилювач 6 дозволяє визначити розміри отворів розпилювача та висоту H установки мембранного дозатора 1. Це сприяє інтенсифікації даного процесу. Крім швидкості витікання, проводилися дослідження на якість витікання. Для цього на певній висоті встановлювався дозатор і відкривався випускний клапан 4. Перед випускним клапаном встановлено пробковий кран, який дозволяє регулювати час витікання.

Швидкість витікання через розпилювач визначали при допомозі мірних посудин, які показували кількість розчину на перших п'ятих отворах і на останніх чотирьох. Із дослідів було визначено, що кількість рідини у двох мірних стаканах була різною та тривалість витікання - різною. Тому два останні отвори розпилювача було збільшено в діаметрі. Це дало змогу розпилювати рідкі компоненти із однаковою об'ємною швидкістю по всій довжині.

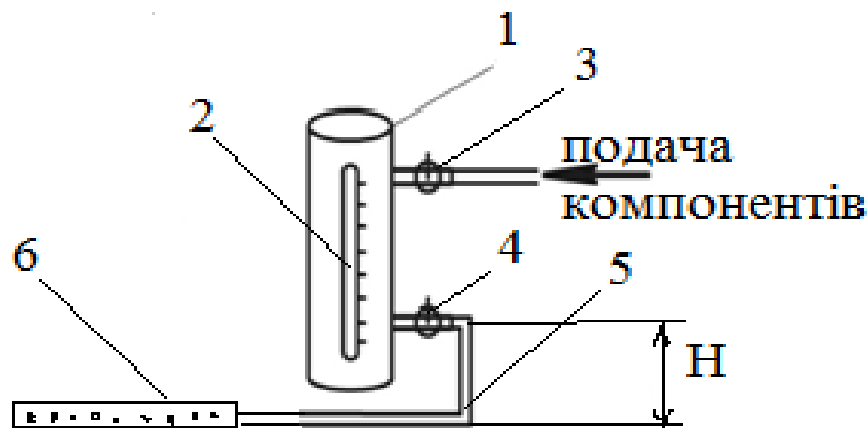

Рисунок 1 – Схема мембранного дозатора рідких компонентів: 1 – дозатор; 2 – оглядове віконце з мірною лінійкою; 3 – впускний клапан; 4 – випускний клапан; 5 – зливний трубопровід; 6 – розпилювач компонентів.

Загальний характер витікання рідких компонентів через отвір, ми розглядали як отвір у тонкій стінці. Розміри відносно малі, порівняно з напором H , а краї отвору заокруглені та не впливають на форму струменя (їх у нас 9 шт.). Нами встановлено, що внаслідок різних умов руху частинок рідини у різних точках розпилювача, вони описують різні траєкторії. Найбільше відхиляються від прямолінійних траєкторій частинки рідини, які переміщуються паралельно до стінок нагнітача.

Отже, зі сказаного випливає, що на ділянці перерізу С-С і вглиб нагнітального пристрою від подачі рідких компонентів, струмінь який витікає, стискається (рисунок 2). У перерізі С-С струмінки по всій довжині стають майже паралельними, як показав дослід, а це задовольняє умови руху на першій стадії просторового змішування із компонентами (борошно). Ці результати дали позитивний результат завдяки тому, що наші отвори достатньо малі порівняно з напором H , тобто $d < 0,1H$.

Така конструкція дає змогу, щоб усі частинки рідини витікали під одним і тим самим напором, отже, із однаковою швидкістю. Хочеться відмітити, що втрати рідких

компонентів, які надходять із дозатора, перевищують втрати які витікають через отвори. Процес триває до певного моменту, який змінюється у кінці витікання. Тому два останні отвори зроблено більшого діаметру.

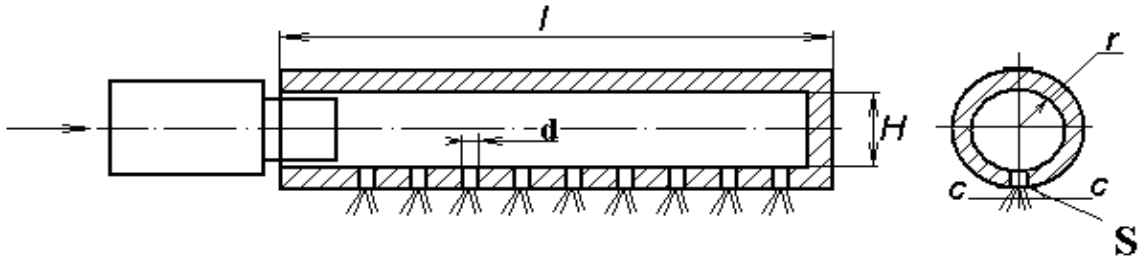

Рисунок 2 – Схема розпилювача.

Список використаних джерел:

1. Стадник І.Я., Ковальов О.В., Шутюк В.В., Удворгелі Л.І. Додатор рідких компонентів [Текст] // Наукові праці національного університету харчових технологій. Випуск №33/ НУХТ. – К., 2010. – С. 78-80.

УДК 62-96

Фік М.М. – студент групи М-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ІНФРАЧЕРВОНЕ ВИПРОМІНЮВАННЯ В ХАРЧОВІЙ ПРОМИСЛОВOSTІ

Науковий керівник: викладач II категорії Коневич М.Р.

В даний час найбільш прогресивними вважаються електрофізичні способи обробки харчових продуктів, використання яких дозволяє вирішити ряд технічних проблем на більш високому ступені організації праці й інтенсифікації процесів.

Серед них одне з перших місць займає метод термообробки харчових продуктів інфрачервоним (ІЧ) випромінюванням.

ІЧ-випромінювання практично не поглинається повітрям, тому ІЧ-випромінювання сприяють поліпшенню санітарно-гігієнічних умов на підприємстві.

Одним з основних факторів, що обумовлюють успішність застосування ІЧ-променів для термообробки, є здатність їх проникати в оброблювані вироби на деяку глибину, впливати на молекулярну структуру і циркуляцію газів у порах, у зв'язку з чим швидко зростає температура не тільки на поверхні, але і на деякій глибині. Це збільшує зону нагрівання; скорочує тривалість термообробки і дозволяє підводити променистий потік великої щільності, не побоюючись пригорання продукту. Теплова енергія передається продукту випромінюванням при відсутності безпосереднього контакту між генераторами і виробом, що нагрівається.

Кулінарні вироби при термообробці ІЧ-випромінюванням не вимагають перегортання, тому що скоринка утвориться одночасно по обидва боки завдяки впливу ІЧ-променів, з одного боку, і контакту виробу з поверхнею листа, також нагрітого променистим потоком — з іншої сторони.

Якість продукції, обробленої ІЧ-випромінюванням, відповідає технологічним вимогам. Не менш важливо і те, що смаження в таких апаратах забезпечує збереження поживних речовин. Продукт смажать у попередньо нагрітій камері апарата, при цьому білки, наприклад, м'яса, риби на поверхні продукту в результаті інтенсивного впливу

ІЧ-променів швидко згортаються, а пори м'язової тканини закупорюються, що перешкоджає виділенню соку. Тому м'ясо, риба, приготувані в ІЧ-апаратах, відрізняються м'якістю і соковитістю, тоді як при смаженні м'яса на сковороді, листі відбувається інтенсивне виділення соку, що призводить до великих втрат маси готового виробу.

При використанні ІЧ-нагріву підвищується можливість автоматизації процесу жаркі, тому що променистий потік легко регулюється, спрощується конструктивне оформлення технологічного процесу, поліпшуються техніко-економічні показники виробництва.

ІЧ-випромінювачі нагрівають разом із продуктами і посуд, тому їх можна використовувати і для підігріву посуду перед порціонуванням страв. Причому потужність випромінювачів розраховується таким чином, щоб не виникав процес доготовки страви. Нагрівання повинно лише компенсувати втрати тепла внаслідок природного охолодження.

Найбільш актуальною і перспективною в даний момент є сушка продуктів харчування із застосуванням інфрачервоного (ІЧ) випромінювання. Для харчових продуктів глибина проникнення інфрачервоних променів досягає 6 - 12 мм. На цю глибину проникає невелика частина енергії випромінювання, але температура шару, що лежить на відстані 6-7 мм від поверхні матеріалу, зростає значно інтенсивніше, ніж при нагріванні конвективним способом. Середньохвильове і короткохвильове інфрачервоне випромінювання чинить сильніший вплив на харчові продукти як за рахунок великої глибини проникнення, так і більш ефективного впливу на молекулярну структуру продуктів.

Інфрачервона сушка продуктів харчування заснована на тому, що інфрачервоне випромінювання активно поглинається водою, що міститься в продукті, але не поглинається тканиною висушуваного продукту, тому видалення вологи можливо при невисокій температурі (40-60 градусів Цельсія). Це дає практично повністю зберегти вітаміни, біологічно активні речовини, природний колір, смак і аромат продуктів, що в свою чергу є одним з найважливіших завдань в галузі переробки продуктів харчування. Сушка продуктів за даною технологією дозволяє зберегти вміст вітамінів та інших біологічно активних речовин у сухому продукті на рівні 80-90% від вихідної сировини.

При нетривалому замочуванні (10-20 хв.) продукт, що пройшов інфрачервону сушку відновлює всі свої натуральні органолептичні, фізичні та хімічні властивості і може вживатися у свіжому вигляді або піддаватися будь-яким видам кулінарної обробки. Сушіння овочів і фруктів, круп і т.д. таким способом дає можливість виробництва різноманітних харчових концентратів швидкого приготування, які використовуються в хлібопекарській, кондитерській промисловості, як компонент сухих сумішей дитячого харчування. У порівнянні з традиційною сушінням, овочі, оброблені інфрачервоною сушкою після відновлення володіють смаковими якостями, максимально наближеними до свіжих. Крім того, порошки, що пройшли інфрачервону сушку, володіють протизапальними і антиоксидантними властивостями. Застосування продуктів, що пройшли інфрачервону сушку, в молочній, кондитерській, хлібопекарській промисловості дає можливість розширити асортимент харчової продукції зі специфічними смаковими властивостями. Інфрачервона сушка дозволяє випускати продукти, які не містять консервантів та інших сторонніх речовин. Продукт, що пройшов інфрачервону сушку більш стійкий до розвитку мікрофлори.

Ще один позитивний момент полягає в тому, що технологія інфрачервоної сушки вологих продуктів дозволяє практично на 100% використовувати підведену до продукту енергію. На відміну від всіх інших видів сушіння, при інфрачервоному

сушінні енергія підводиться безпосередньо до води, що міститься в продукті, чим і досягається високий ККД і значно економиться електроенергія.

Встановлено, що термообробка продуктів інфрачервоним випромінюванням дозволяє скоротити час обробки різних виробів в кілька разів, витрата енергії до 15 разів. При цьому продукт стерилізується, що значно підвищує термін його зберігання.

Спектр інфрачервоних хвиль умовно ділиться на короткохвильову (довжина хвилі від 0,7 до 2,0 мкм), середньохвильову (2,0 - 3,5 мкм) і довгохвильову (більше 3,5 мкм) частини. Залежно від того, в якій частині спектра інфрачервоний випромінювач має максимальну інтенсивність випромінювання, його також відносять до одного з трьох типів випромінювачів - короткохвильового, середньохвильового або довгохвильового. При цьому, чим вище температура джерела інфрачервоних хвиль, тим більше короткохвильовим є його випромінювання.

Список використаних джерел:

1. Використання ультрафіолетового, іонізуючого та інфрачервоного випромінювання при консервуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://buklib.net/books/36162/>. – Назва з екрану.

2. Суть і способи нагрівання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL : <http://www.5fan.info/merbewyfsatyujgaty.html> – Назва з екрану.

ФІЗИКА, МАТЕМАТИКА

(керівник к.ф.-м.н. *Стельмахук Л.В.*);

УДК 378.1

Гайдук М. І. — викладач- методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ МАТЕМАТИКИ

Розгортання сучасного етапу НТП неможливе без формування творчих компонентів особистості, розвитку здібностей до інноваційної діяльності у всіх формах її соціального самовираження. Рушієм тут стають “творчі пориви” всіх учасників соціальних процесів у суспільстві. Творче мислення є багатоступеневим процесом, який містить у собі постановку завдання, визначення того, що посідає важливе місце у цьому завданні, та знаходження нового плану вирішення проблеми. Першою передумовою формування творчого мислення студентів є певна організація педагогічного процесу, яка би підвищувала рівень внутрішньої активності особистості. Щоб внутрішня активність особистості проявила себе, викладачеві потрібно вселити студентам віру у власні сили. Як тільки людина повірить в себе і скаже собі: “Я можу це зробити”, вона звільняє у собі творче начало, яке потім дуже важко заглушити.

Наступною умовою є сформованість певних професійних знань, умінь і навичок у студентів. Не менш важливою умовою успішного формування творчого мислення вихованців є професіоналізм викладача і його позитивне ставлення до своєї професії. Серед сучасних принципів навчання особливе місце займає принцип “радість та напруження”. При його застосуванні викладач не передає знання студентам у “готовому вигляді”, не застосовує стандартних способів пошуку рішень, а стимулює вихованців до самостійного пошуку правильних відповідей через організацію проблемних ситуацій, логічних суперечностей і заохочення оригінальних ідей.

Дослідження вчених доводять, що творчі здібності людей не мають меж, їх можна розвивати доти, доки у людини буде бажання до саморозвитку. З цією метою студентам варто давати не одиничні творчі завдання, а підготувати системи творчих завдань.

Особливе місце посідає стиль спілкування між викладачем і студентами у процесі формування творчого мислення. Викладач повинен бути приємним співрозмовником і стати “старшим другом” вихованців. Студенти мають почуватися на занятті природно і не боятися висловлювати свої власні точки зору. Щоб досягнути цього, потрібно створити такі умови, де б панувала атмосфера рівноправності, зацікавленості і високої творчої активності. Викладач бере до уваги думки, висловлені студентами, демонструє свою щиру зацікавленість і вже цим робить перший крок до розкриття і подальшого формування творчого потенціалу кожної неповторної “студентської душі”.

Список використаних джерел:

1. Смолкин А. М. Методы активного обучения: Науч.-метод. Пособие [Текст] / А. М. Смолкин // – М: Высш. шк. – , 1991. – 176 с.
2. Редкол.: Ничкало Н. Г., Зязюн І. А., Щербак О. І. Педагог професійної школи: Зб. наук. праць / Редкол.: Ничкало Н.Г., Зязюн І.А., Щербак О.І. – К.: Наук. Світ, 2001. – Вип. І. – 354 с.

УДК 51.7

Гайдуков Р. — студент групи 11

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗАСТОСУВАННЯ ТРИГОНОМЕТРИЧНИХ ПІДСТАНОВОК ПРИ РОЗВ'ЯЗУВАННІ СИСТЕМ РІВНЯНЬ

Науковий керівник: викладач-методист Гайдук М. І.

Для розв'язування деяких систем рівнянь зручно використовувати тригонометричні підстановки. Гнучкість тригонометричних формул дає можливість спростити громіздкі перетворення і швидше отримати розв'язок. Наведемо приклад: треба знайти дійсні корені системи рівнянь:

$$\begin{cases} (x - y)(x^2 + y^2) = 447; & (1) \\ xy(x - y) = 210. & (2) \end{cases}$$

Аналіз умови показує, що $x > y$ і обидва невідомих мають один знак, тому в підстановці $y = x \operatorname{tg} \varphi$ покладемо $0 < \varphi < \frac{\pi}{2}$:

$$\begin{cases} \frac{x^3(\cos \varphi - \sin \varphi)}{\cos^3 \varphi} = 447, \\ \frac{x^3 \sin \varphi (\cos \varphi - \sin \varphi)}{\cos^2 \varphi} = 210. \end{cases}$$

Поділивши почленно перше рівняння на друге, отримаємо тригонометричне рівняння:

$$\left(\frac{1}{\sin \varphi \cos \varphi} = \frac{149}{70} \right) \Rightarrow \left(\sin 2\varphi = \frac{140}{149} \right),$$
$$\cos 2\varphi = \pm \sqrt{1 - \frac{140^2}{149^2}} = \pm \frac{51}{149}, \quad \operatorname{tg} \varphi_1 = \frac{7}{10}, \quad \operatorname{tg} \varphi_2 = \frac{10}{7}.$$

З рівняння (2) визначимо x :

$$x^2 \operatorname{tg} \varphi (1 - \operatorname{tg} \varphi) = 210.$$
$$\begin{aligned} 1) \quad x^3 \frac{7}{10} \left(1 - \frac{7}{10} \right) &= 210; \quad x_1 = 10, \quad y_1 = 7. \\ 2) \quad x^3 \frac{10}{7} \left(1 - \frac{10}{7} \right) &= 210; \quad x_2 = -7, \quad y_2 = -10. \end{aligned}$$

Відповідь. (10; 7); (-7; -10).

Список використаних джерел:

1. Карасев А. И., Аксютин З. М., Савельева Т. И. Курс математики для экономических вузов [Текст] / А. И. Карасев, З. М. Аксютин, Т. И. Савельева // Высшая школа. — 1982. — т. 1.2.

2. Шкіль М. І., Слєпкань З. І., Дубинчук О. С. Алгебра і початки аналізу. Навч. посібник для учнів проф.-техн. навчальних закладів.[Текст] / М. І. Шкіль, З. І.Слєпкань, О. С. Дубинчук// – К.: Техніка 2000. – 544 с.

УДК 51.3054

Клапущак Х. – студентка групи 12

ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Науковий керівник: викладач Синишина С.Г.

Поняття похідної виникло у XVII ст. у зв'язку з необхідністю розв'язати деякі математичні і фізичні задачі. Задачу про побудову дотичної розв'язав Г.Лейбніц, про визначення миттєвої швидкості під час прямолінійного нерівномірного руху- І.Ньютон, який прийшов до поняття похідної, виходячи з положень механіки. Результати своїх досліджень І.Ньютон виклав у трактаті „Метод флюксій”, опублікованому в 1736 році. Учений називав похідну флюксією, а саму функцію – флюентою.

Похідна – це швидкість зміни функції. Нехай матеріальна точка рухається вздовж координатної прямої x за законом $x=x(t)$. Тоді похідна від координати за часом у даний момент є швидкістю руху в цей момент часу. У цьому й полягає її механічний зміст. В геометрії похідна характеризує кривизну графіка, в біології - швидкість розмноження колонії мікроорганізмів, в економіці - вихід продукту на одиницю витрат, в хімії - швидкість хімічної реакції.

Поняття похідної як швидкості зміни функції використовується під час означень багатьох фізичних величин. Наприклад, похідна швидкості руху за часом є прискорення; похідна величини заряду за часом є сила струму; похідна потоку магнітної індукції за часом є електрорушійна сила індукції; похідна роботи за часом є потужність.

При вирішенні конкретних задач доводиться мати справу з величинами, числові значення яких отримані шляхом вимірів і, отже, точне їх значення невідомо. Якщо вихідні дані містять похибки вимірювань, то застосування точних методів вимірювання не доцільно. Для спрощення і полегшення обчислень в таких випадках краще використовувати наближені методи. Теоретичною основою одного з найпростіших прийомів наближених значень обчислень є поняття диференціала. Наближене значення приросту функції називається диференціалом функції і позначається dy , причому $dy = y'(x) \cdot dx$. Як приклад наведемо декілька розрахунків за допомогою диференціального числення.

1. Тіло масою 2 кг рухається прямолінійно за законом $x(t)=t^2+t+1$. Координата x вимірюється в сантиметрах, час t – у секундах. Зайти:

А) діючу силу;

Б) кінетичну енергію тіла через 2 с після початку руху.

Розв'язання.

$$v(t)=x'(t), v(t)=2t+1$$

$$\text{при } t=2\text{с, } v=2\cdot 2+1=5 \text{ (см/с)}=0,05\text{(м/с)}$$

$$a=v'(t), a=(2t+1)'=2\text{(см/с}^2\text{)}=0,02\text{(м/с}^2\text{)}$$

$$F=am; F=0.02 \text{ м/с}^2\cdot 2 \text{ кг}=0,04 \text{ Н}$$

$$E=\frac{mv^2}{2}; E=\frac{2kg\cdot(0.05m/c)}{2}=0.0025 \text{ Дж.}$$

Відповідь: 0,04 Н; 2,5 мДж.

2. По прямій рухаються дві матеріальні точки за законами $x_1(t)=4t^2-3$; $x_2(t)=t^3$. У якому проміжку часу швидкість першої точки більше від швидкості другої точки?

Розв'язання:

$$V_1(t)=x_1'(t)=8t$$

$$V_2(t)=x_2'(t)=3t^2$$

$$V_1 > V_2 \text{ при } 8t > 3t^2; 8t - 3t^2 > 0$$

$$t(3t-8) < 0$$

$$t \in (0; 2\frac{2}{3} \text{ с})$$

Відповідь: у проміжку часу $(0; 2\frac{2}{3} \text{ с})$ швидкість першої точки буде більше за швидкість другої точки.

На цих прикладах застосування похідної не обмежується.

Список використаних джерел:

1. Похідна функції [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.formula.co.ua (дата звернення 04.05.2015). – Назва з екрана
2. Математика онлайн [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.fizma.net (дата звернення 30.04.2015). – Назва з екрана
3. Ципкін О.Г. Довідник з математики для середніх навчальних закладів Текст] : [для середніх спеціальних навчальних закладів] - К. : Вища школа, 1988. - 414 с.

УДК 51.3054

Синишина С.Г. – викладач-методист

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ І УМІНЬ СТУДЕНТІВ З МАТЕМАТИКИ ПРИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Оцінюючи навчальні досягнення за останні роки, можна зробити висновок про незначне зниження рівня знань студентів з математики.

В теперішній час від спеціалістів вимагається ґрунтовна теоретична та практична підготовка з обраного фаху, можливість самостійно приймати рішення, пов'язані з професійною діяльністю, а професійна діяльність в свою чергу потребує цілий набір знань та умінь з різних дисциплін. Тому об'єктивне оцінювання знань - важлива складова частина навчального процесу. Оцінювання для студентів є важливим стимулом у навчанні, примушує їх працювати систематично і якомога краще. Постійні моніторинги якості навчального процесу, результатів навчання стають особливо актуальними в умовах реформи освіти, тому викладачі починають використовувати тестову форму контролю знань, використовуючи при цьому або комп'ютерне тестування, або опубліковані в педагогічних видавництвах, або самостійно розроблені тести. Комп'ютерне тестування потребує відповідної аудиторії, навиків роботи з програмами тестування, а письмове – більш доступніше для викладачів.

Використання тестової методики дозволяє здійснювати кількісний аналіз успішності навчання по різних групах. Тести дозволяють за короткий проміжок часу перевірити знання великої кількості студентів, в той час, як контрольні роботи дозволяють контролювати значно вужчий діапазон матеріалу, хоча і вони необхідні для перевірки особливо практичної підготовки.

Тести розробляються викладачем по завершенні вивчення певної частини матеріалу. При цьому необхідно врахувати:

- обсяг одного і того ж тесту може бути різним для студентів різних спеціальностей;
- результати тестування не завжди дають повну інформацію про підготовку студента, і тому не можуть бути єдиною формою контролю знань, на основі яких приймаються кінцеві рішення (по крайній мірі при вивченні математики);
- якщо провести одне і те ж тестування двічі, то результати можуть відрізнятись по різних причинах;
- відсутність однозначного чіткого поділу завдань за рівнями. Наприклад одному студенту випали 10 легших завдань, іншому – 10 складніших;
- при виставленні атестації результати тестування повинні враховуватись в однаковій мірі із самостійними, контрольними роботами, а також поточними оцінками. Якщо цього не буде, то попередні форми оцінювання втрачають сенс.

При виконанні студентами тестових завдань викладач може оцінити рівень засвоєності окремих тем та оволодіння студентами необхідними вміннями та навичками, науковими принципами, основними законами, а от здатність до логічного мислення чіткіше проявляється при написанні самостійних або контрольних робіт.

Список використаних джерел

1. Челишкова М.Б. Теорія і практика складання педагогічних тестів [Текст]: Навчальний посібник – К.: Логос. 2010р. -432с.
2. Селевко И., Журавлев В. Технология саморазвития личности школьников. Воспитание школьников. [Текст]: 2002р.М.: - №4
3. Сафонова З.Ф. Педагогічні знання майбутнього вчителя. Актуальні проблеми культури педагогічної діяльності. [Текст]: К.: 2007р.: -121с.

УДК 004.421.2

Стельмащук Л.В. – канд. фіз.-мат. наук

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ПРО БІНАРНІСТЬ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ОБЧИСЛЮВАЛЬНОЇ ГЕОМЕТРІЇ

Задачами обчислювальної геометрії назвемо задачі, вхідні параметри яких, проміжкові обчислення та результати повинні бути представлені у числовому виразі (можливо з певним, наперед обумовленим, наближенням). Саме такі задачі і мають практичний смисл та можуть наглядно показати застосування знань, умінь та навичок, набутих студентом у процесі вивчення курсу «Лінійна алгебра та аналітична геометрія» для вирішення реальних завдань.

Нагадаємо, що поняття «аналітичності» геометрії передбачає, в першу чергу, розв'язування геометричних задач так званими алгебраїчними методами, а ніяк не вираження відповіді у вигляді формул, рівнянь, нерівностей чи їх систем. Зазвичай, розв'язування геометричних задач містить і візуальне їх представлення (рисунок, схему тощо).

Із впровадженням різноманітних пакетів прикладних програм у галузі виробництва, народного господарства, системи управління та державних структур, виникає необхідність у отриманні числового розв'язку геометричних задач для програм, що передбачають роботу з картами, топологічними об'єктами тощо. Ці ж

задачі можна розв'язувати, написавши відповідний алгоритм опрацювання початкових даних.

Для студентів спеціальності «Розробка програмного забезпечення» доцільно подати основні алгоритми розв'язування задач обчислювальної геометрії, поруч із вивченням теоретичного матеріалу та розв'язуванням задач традиційним способом. До таких задач відносяться завдання:

- обчислення площ плоских фігур;
- знаходження координат вершин многокутника мінімальної площі, що містить задану множину точок;
- визначення напрямку обходу вершин багатокутника;
- вивчення питання про взаємне розміщення двох чи більше ліній на площині;
- визначення пар найближчих та найдаліших точок тощо.

Окрім написання самого ходу дій можна розглянути і більш складну задачу відшукування оптимального алгоритму досягнення результату. Розгляд таких задач не вимагає додаткових знань вищої математики, більше того, у переважній більшості випадків можна обмежитися вивченням шкільним курсом (теми «Координати», «Вектори», «Рівняння прямої та кола» і т.п.)

Із питаннями перетворення координат точок на площині та в просторі пов'язані алгоритми побудови ліній на екрані, які заміняють стандартні методи і є швидшими (а, отже, оптимальнішими) для комп'ютерної графіки. Таким є, наприклад, алгоритм Брезенхема для побудови кола.

Розглянуто також алгоритми визначення невидимих точок поверхні:

- ті, що працюють з заданим об'єктом на основі взаємного розміщення його складових;
- ті, що аналізують взаємне розташування проекцій геометричних фігур на уявну площину.

УДК 51.3054

Фуг Т. – студентка групи 12

МАТЕМАТИКА – ЄДИНА СИМФОНІЯ НЕСКІНЧЕНОГО

Науковий керівник: викладач Синишина С.Г.

Давід Гілберт, один з найвидатніших математиків всіх часів, сказав, що математика – це єдина симфонія нескінченного. Справді, математика надзвичайно тісно переплелась з нескінченністю. І хоч в наш час бурхливо розвиваються і знаходять широке застосування теорії, об'єднані під загальною назвою «скінченна математика», в математиці панує нескінченність. З усією повнотою розкрити її роль в математиці абсолютно неможливо. Поступово людина відкривала для себе все нові й нові числа натурального ряду: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,... . Потреба враховувати і частини одиниці виміру дала поштовх до відкриття дробів. Так людина опинилася на розгалуженні двох доріг: одна вела до чимдалі більших натуральних чисел: 1, 2, 3, 4, 5, ..., друга — в потаємні глибини малого: $1, \dots$.

Зенон перший чітко висловив ідею просторової і математичної нескінченності. Поняття нескінченності в математиці може характеризувати процеси, які відбуваються в природі або здійснюються самою людиною. Розглядаючи такі процеси, припускаємо, що після кожного виконаного кроку — геометричної побудови чи арифметичної операції - завжди вдається здійснити наступний. Наприклад: $1, 1 + 1 = 2, 2 + 1 = 3, \dots$,

Якщо знехтувати неминучими фізичними обмеженнями, що накладаються на перебіг такого процесу і вважати його продовженим як завгодно далеко, то в результаті дістанемо множину N тих чи інших кроків. Так приходимо до абстракції потенціальної (від лат. *potentia* — можливість) нескінченності. Можна піти ще далі і розглядати готовий результат побудови. Тоді множина виступає завершеною, заданою всім набором своїх елементів, актуально (від лат. *actualis* — діяльний) існуючою.

Яка нескінченність більш "правильна"? Аристотель заперечує актуальну нескінченність. Він визнає лише потенційну нескінченність. Вища математика також заперечує нескінченно мале і нескінченно велике як закінчене, застигле, вона розуміє нескінченно мале як те, що може бути менше будь-якої постійної величини, а нескінченно велике як те, що може бути більше будь-якої постійної величини.

Змінна величина x називається нескінченно великою, якщо в процесі її зміни настане такий момент, починаючи з якого абсолютна величина x стає і залишається більше будь-якого, скільки завгодно великого, наперед заданого додатного числа N , тобто $|x| > N$.

Для позначення нескінченно великої послідовності $\{x_n\}$ використовується $\lim_{n \rightarrow \infty} x_n = \infty$ або запис $x_n \rightarrow \infty$ при $n \rightarrow \infty$.

Члени нескінченно великих послідовностей необмежено зростають.

Властивості нескінченно великих величин

1. Сума нескінченно великої й обмеженої є нескінченно великою.
2. Сума двох нескінченно великих однакового знаку є нескінченно великою.
3. Добуток двох нескінченно великих є нескінченно великою.
4. Добуток нескінченно великої на сталу додатну величину є нескінченно великою.

Змінна величина x називається нескінченно малою, якщо в процесі її зміни настане такий момент, починаючи з якого, абсолютна величина змінної x стає і залишається менше будь-якого, скільки завгодно малого, наперед заданого додатного числа ϵ , тобто $|x| < \epsilon$.

Наприклад, величина $\frac{1}{10^n}$ при $n \rightarrow \infty$ є нескінченно малою.

Властивості нескінченно малих величин

1. Нескінченно мала величина обмежена.
2. Алгебраїчна сума скінченного числа нескінченно малих величин є нескінченно малою.
3. Добуток нескінченно малої на обмежену або на постійне число є нескінченно малою.
4. Добуток скінченного числа нескінченно малих є нескінченно малою величиною.

Між нескінченно великими і нескінченно малими величинами існує простий

зв'язок: якщо x нескінченно велика величина, то $y = \frac{1}{x}$ — нескінченно мала, і навпаки,

якщо y — нескінченно мала і $y \neq 0$, то $x = \frac{1}{y}$ буде нескінченно великою величиною.

Суперечки Демокрита, Зенона, Аристотеля були вельми важливі для філософів. У першу чергу треба було зміцнити ту найпростішу математичну модель, яка відображала ідею нескінченності — ідею нескінченного числового ряду.

Поняття про такий ряд мало найважливіше значення для всього ходу розвитку

математики. Будь яку границю $S = \lim_{n \rightarrow \infty} s_n$ можна записати у вигляді нескінченного ряду.

Якщо звичайний дріб не перетворюється в точний десятковий, то від ділення дістаємо нескінченний десятковий дріб. Якщо в розкладі на прості множники знаменника звичайного нескоротного дробу, крім чисел 2 і 5, є інші прості множники, то такий дріб перетворюється у нескінченний десятковий дріб. Через те що ми не можемо виконати нескінченного процесу ділення, то ми повинні припинити ділення на якому-небудь десятковому знаку, тобто виконати наближене ділення. У таких випадках говорять про наближене перетворення звичайних дробів у десяткові. У цих випадках говорять, що ми округляємо нескінченний десятковий дріб. Якщо при діленні чисельника на знаменник матимемо нескінченний дріб, у якого одна або кілька цифр повторюються в одній і тій же послідовності, то такий дріб називають періодичним десятковим дробом. Наприклад: 0,33333...; 1,121212...; 3,234234234... . Сукупність цифр, які повторюються, називається періодом.

Список використаних джерел:

1. Математична нескінченність [Електронний ресурс]: [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.formula.co.ua (дата звернення 29.04.2015). – Назва з екрана
2. З історії нескінченних числових рядів [Електронний ресурс] : [Інтернет-портал]. – Електронні дані. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua (дата звернення 30.04.2015). – Назва з екрана
3. Каченовський М.І. Алгебра і початки аналізу [Текст] : [для середніх спеціальних навчальних закладів] - К. : Вища школа, 1979. - 303 с.

БІЗНЕС ТА ЕКОНОМІКА

(керівник викладач-методист Коча Т.І.).

УДК 226.4

Дмитрів С.П. – студент групи О-31

*Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя*

МАРКЕТИНГОВА ЗБУТОВА ПОЛІТИКА

Науковий керівник: викладач першої категорії Ляхта О. В.

Сучасний маркетинг - це особлива галузь економічної науки, яка займається вирішенням проблем раціоналізації у широкому розумінні шляхом розробки відповідного інструментарію. Завдяки вдало застосованому комплексу маркетингу підприємство може досягти непоганих позитивних результатів від своєї діяльності в сучасних ринкових умовах. Серцевиною комплексу маркетингу є: товарна, цінова, комунікаційна та збутова маркетингова політика. Збутова політика як і всі інші складові комплексу відіграє важливу роль в успішній діяльності підприємства. Збутову діяльність підприємств розглядають у двох аспектах. Перший передбачає пошук відповідей на запитання: Як побудувати ефективну систему розподілу, сформувати канали збуту? Скільки і яких представників залучити до цієї діяльності? Канали розподілу – це сукупність фірм чи окремих осіб які виконують посередницькі функції що до фізичного переміщення товарів від виробника до споживача. Можна виділити такі основні функції каналів розподілу: дослідницька функція – характеризується постійним вивченням ринку; функція узгодження являє собою ряд операцій які стосуються укладання договорів, контрактів, проведення ділових переговорів; організаційна функція відповідає за розробку та формування найбільш оптимальної системи транспортування і складування; стимулююча функція – забезпечує ряд певних стимулів, як посередникам так і безпосередньо кінцевим споживачам; фінансова функція – вивчає всі потрібні затрати на розповсюдження товарів чи послуг. Основне завдання цієї функції полягає в мінімізації затрат пов'язаних із збутом продукції; функція ризику, в діяльності пов'язані із збутом можуть бути певні ризики.

Створення раціональної товаропровідної мережі дуже важливо, тому що при дуже великому числі посередників фірма може потрапити під їх залежність, що обмежить її вплив над ними, і як наслідок, фірма може втратити контроль над певним ринком. Виділяють такі основні рівні каналу розподілу: Канал нульового рівня – який характеризується прямим зв'язком виробника із споживачем. Однорівневий канал розподілу має одного посередника – роздрібного торговця. На ринку промислових товарів це можуть бути дилери, брокери, агенти. Дворівневий канал складається з двох посередників. На споживчому ринку цю функцію виконують оптовий і роздрібний торговель, на промисловому — промисловий дистриб'ютор і дилери.

Канали розподілу постійно рухаються. З'являються нові організації оптової та роздрібної торгівлі, розвиваються системи розподілу продукції. Поява вертикальних маркетингових систем (ВМС) надала імпульсу розвитку каналів розподілу. Типовий канал складається з незалежного виробника, одного або кількох оптових і роздрібних торговців, які працюють автономно, а у вертикальних маркетингових системах усі ланки працюють як одна команда. Вертикальні маркетингові системи дають змогу контролювати діяльність каналу розподілу, запобігати конфліктам між його членами, які мають власні цілі. Вони економічні, мають більшу ринкову владу і виключають дублювання зусиль. Нині ВМС охоплюють понад 64 % усього ринку. Існує три

основних типи вертикальних маркетингових систем: корпоративні, договірні та керовані.

Оптова та роздрібна торгівля відіграє важливу роль в збутовій політиці. Оптова торгівля – це всі види діяльності, пов'язані з продажем товарів і послуг, тим х то в подальшому їх перепродує або використовує в корпоративних цілях. Оптову торгівлю виконують промислові підприємства, оптові фірми, товарні біржі, агенти із закупівлі та збуту, дилери, офіційні дистриб'ютори промислових підприємств та закордонних фірм. В умовах ринкової економіки формування товарного забезпечення товарообороту торгового підприємства здійснюється на ринку товарних ресурсів в оптовій ланці шляхом вибору постачальників потрібних товарів та укладання договорів (угод) щодо постачання товарів на торгове підприємство.

Оптові торговці поділяються на два підрозділи: збутові філії то збутові контори. Збутові філії мають складські приміщення для зберігання значних товарних запасів та систему сервісного обслуговування; оптові контори не виконують операції з товаром а лише встановлюють контакти з споживачами.

Оптові посередники можуть бути з повним та частковим циклом обслуговування. До оптовиків з повним циклом обслуговування відносяться торговці оптом які виконують всі операції з товаром на його шляху від виробника до споживача. Оптовики з обмеженим циклом обслуговування виконують лише деякі з основних операцій з товаром на його шляху від виробника до споживача.

Оптові посередники можуть буди залежними та не залежними. Залежні оптові посередники – це ті посередники які не беруть права власності на товар, який вони реалізують. Залежних оптових посередників зображено на рисунку 1.

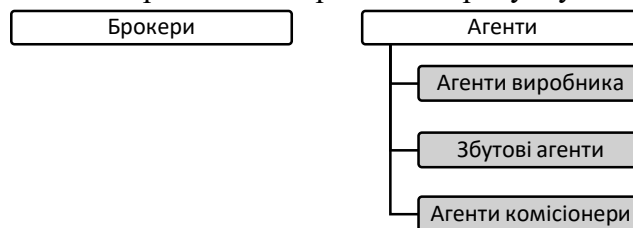

Рисунок 1. Залежні оптові посередники.

Роздрібна торгівля – це сфера підприємницької діяльності пов'язана з продажем товарів чи послуг кінцевим споживачам для особистого використання. Види роздрібних посередників зображено на рисунку 2.

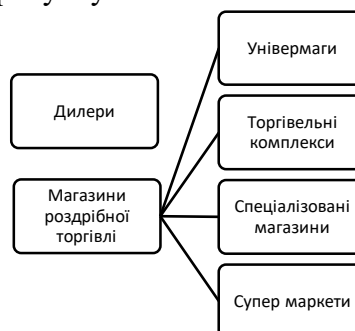

Рисунок 2. Види роздрібних посередників.

Логістика також важлива в збутовій політиці. Це процес управління та зберігання сировини, компонентів та готової продукції. Основні види логістики: закупівельна логістика, виробнича логістика, збутова логістика. Логістика не може існувати без транспортних засобів. Можна виділити такі основні види транспорту: залізничний, водний, автомобільний, повітряний та трубопровідний транспорт.

Хто економить на системах збуту, той економить на процвітанні фірми. Отже, збутова політика є дуже важливою та невід'ємною складовою концепції маркетингу. Тому їй потрібно приділяти багато уваги, адже для ефективного функціонування фірми, з найменшими затратами роль збутової політики є досить відчутною.

Список використаних джерел:

1. Базел Р.С. Інформація і ризик в маркетингу [Текст] / Р. С. Базел, Д. Ф. Кокс, Р. В. Браун – М.: Фінстатінформ, 2005. – 214 с.

УДК 338

Дмитрів С. – студент групи О-31

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ЗНАЧЕННЯ І ПРОБЛЕМИ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

Науковий керівник: викладач-методист Шепетюк Л. В.

Однією з найголовніших вітчизняних функцій ринкових реалій є раціональне використання трудових, матеріальних та фінансових ресурсів на всіх рівнях національної економіки, що сприяє виготовленню конкурентоспроможної продукції, поліпшенню економічної діяльності, збільшенню прибутків працівників та виходу країни на новий економічний рівень. З огляду на це виникає потреба дослідження шляхів підвищення продуктивності праці. Одним із визначних людей які дали поштовх до розвитку підвищення продуктивності підприємств був американський конструктор автомобілів Генрі Форд який з 1899 до 1902 року був співвласником «Детройтської автомобільної компанії», але через розбіжність у поглядах з іншими власниками фірми пішов з неї й 1903 року заснував компанію «Форд Мотор Компані». Він запровадив поточний конвеєрний метод, встановив на своїх підприємствах 8-годинний робочий день, розробив систему кредитування робітників, організував соціологічну службу, провів загальну паспортизацію робочих місць і визначив цілий ряд операцій, на яких могли бути задіяні інваліди: безногі, однорукі, глухі й навіть сліпі. У 1914 році Форд підвищив середню заробітну плату своїм робітником із 15-20 дол. на тиждень до 40-50 і встановив мінімальний рівень у 30 дол. за тиждень. У результаті цього вперше в історії продукція, що була предметом розкоші, стала доступна тим, хто її виробляє. Він зробив значний на той час вклад в підвищення продуктивності праці у Америці. Методами й розробками Генрі Форда користуються і досі в багатьох країнах світу. Отже, враховуючи особливості підприємства і залежно від можливостей впливу підприємства та визначення в практичній діяльності факторів зростання продуктивності праці, їх поділяють на 2 групи - зовнішні та внутрішні.

До складу зовнішніх факторів входять:

1) загальноекономічні фактори, які визначають загальні умови зростання продуктивності праці всіх підприємств: політичний устрій, макроструктури, зрушення в суспільстві, стадія життєвого циклу товару, розвиток науково-технічного прогресу та використання його досягнень, освітня та кваліфікаційний рівень населення, рівень інфляції, рівень матеріального добробуту населення тощо.

2) галузеві фактори, що обумовлюють рівень продуктивності праці в окремій галузі порівняно з іншими: спеціалізація галузі, стадія життєвого циклу, сталість попиту на продукцію (послуги) галузі, рівень розвитку виробництва товарів, кон'юнктура споживчого ринку, динаміка грошових доходів населення, ступінь впровадження в галузь досягнень науково-технічного прогресу тощо.

Як зовнішні так і внутрішні фактори відіграють досить значну роль у продуктивності праці та її підвищенні, але я хотів би виділити від всіх інших фактор який стосується людей та їхньої праці, тому що як ми всі знаємо люди є основною складовою на будь-якому підприємстві, вони займаються як і управлінською роботою, так і задіяні у виробництві продукції або керують різноманітним обладнанням. Тому потрібно відзначити що люди не бажають працювати і не будуть виконувати свою роботу належно, що безпосередньо відіб'ється на продуктивності продукції, щоб такого не було їх завжди потрібно мотивувати.

На мою думку основною проблемою низької продуктивності в Україні є те що люди, які займаються виробництвом не зацікавлені в належному виконанні своєї роботи. Низькі зарплати, ставлення керівництва до них, та часто відсутність премій і винагород за добре виконану роботу стає причиною для виникнення проблеми продуктивності.

Проблемою також дуже часто стає не належне устаткування та обладнання на якому випускається продукція, матеріальне забезпечення повинно відповідати науково-технічному прогресу та всім нормам і стандартам. Але все ж таки більше уваги потрібно приділяти людям (працівникам) які займають певні місця у підприємстві.

Координація праці підлеглих лежить на плечах управлінців всіх рівнів, тому важливо щоб керівники на підприємствах були висококваліфікованими та обізнані в тій сфері діяльності якій вони працюють, завдяки чому вони будуть краще розуміти своїх підлеглих. Праця управлінців буде найефективнішою коли вони будуть мати в собі якості лідера, адже лідер це людина яка здатна повести за собою людей. Правильний керівник не повинен користуватися фальшивим авторитетом у підлеглим та ефективно використовувати ліберальний, демократичний і авторитарний стилі керівництва, вміло поєднуючи їх в собі. Продуктивність праці значною мірою залежить також від політики в країні. Дана політична ситуація яка склалася в Україні ніяк не сприяє розвитку чи розширенню вітчизняних підприємств, а навпаки затуплює розвиток продуктивності на підприємствах та підприємств в цілому.

Якщо говорити в загальному то можна сказати, що в нашій країні є все для створення та ефективного функціонування як сільськогосподарських підприємств так інших виробничих підприємств. Багаті українські чорноземи, мінеральні ресурси України оцінюються зарубіжними експертами у 8 балів за 10-бальною шкалою. Відповідно до такого високого показника, Україна належить до головних мінерально-сировинних держав світу. А за рівнем доходів на душу населення наша країна посідає 136 місце у світі. Якби ті ресурси хоч на 50% використовувалися за призначенням, Україна була б однією з найбагатших країн світу.

Список використаних джерел:

1. Ковалевський В. В. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка [Текст] / В. В. Ковалевський, О. Л. Мехайлюк – К.:Знання, 2005 р. – 350 с.
2. Пасічник В.Г. Планування діяльності підприємства: [Текст] / К.: Центр навчальної літератури, 2005.- 256с.

УДК 338.2; 378.1

Зеленський К.В. – к.т.н., доцент

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

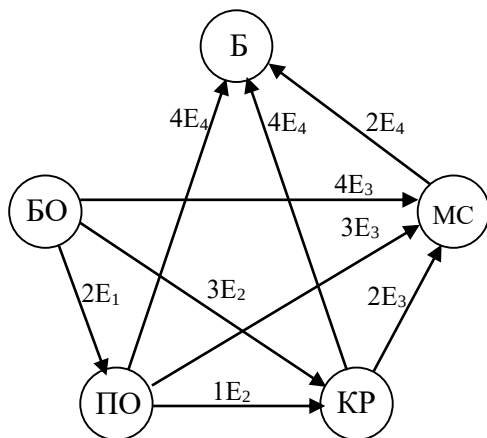
БЮДЖЕТНИХІ ВИТРАТИ В СИСТЕМІ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Система ступеневої освіти в Україні [1-4] дозволяє особі вибрати конкретну маршрут ступеневих переходів для здобуття вищої освіти (ВО) залежно від особистих уподобань, можливостей доступу до ВО, ринку освітніх послуг, рівня знань особи.

Закон [1] надає можливість здобувати освітньо-кваліфікаційні рівні кваліфікованого робітника (КР) і молодшого спеціаліста (МС) на базі базової загальної освіти (БО). Закон [4] передбачає здобуття рівня бакалавра (Б) на базі повної загальної середньої освіти (ПО) та на основі рівня МС (із зменшенням на 1-2 роки терміну навчання [2, 4]). Закони [1, 3] надають можливість здобувати рівні КР та МС на базі ПО, а [2, 4] унормовують можливість здобувати рівень МС на базі КР із зменшенням терміну навчання на 1 рік. Рівень молодшого бакалавра [4] не розглядається.

Моделювання маршрутів освітніх переходів від освітнього рівня БО до Б здійснимо за допомогою графа $G' = (V', F')$ (рис. 1), в якому $V' = \{BO, PO, KR, MC, B\}$ – множина вершин, а $F' = \{BO \rightarrow PO, BO \rightarrow KR, BO \rightarrow MC, PO \rightarrow KR, PO \rightarrow MC, PO \rightarrow B, KR \rightarrow MC, KR \rightarrow B, MC \rightarrow B\}$ – множина направлених ребер, яка відображає всі дозволені [1-4] освітні переходи між вершинами БО та Б в напрямку зростання освітніх рівнів.

Позначимо кожне ребро графа G' (рис. 1) числом, утвореним добутком величини нормативного терміну навчання для здобуття наступного освітнього рівня у роках на величину E_i середніх витрат загального фонду державного бюджету на навчання 1 студента (учня) у 2013 році на кожному освітньому рівні ($i = 1, 4$) (табл. 1).

	БО	ПО	КР	МС	Б
БО	0	1	1	1	0
ПО	0	0	1	1	1
КР	0	0	0	1	1
МС	0	0	0	0	1
Б	0	0	0	0	0

Рисунок 1 – Граф G' ступеневої освіти і відповідна матриця суміжності

У табл.1 розраховано E_1 – середні витрати на 1 учня Тернопільської області з врахуванням питомої ваги учнів, що навчалися у сільських школах – 49,0 % [6] із середніми витратами на 1 учня – 12695 грн. (п. 1.1, табл. 1) та середніми витратами на 1 учня у міських школах – 9630 грн. (п. 1.2, табл. 1): $E_1 = 12695 \cdot 0,49 + 9630 \cdot 0,51 = 11132$ грн. Приймемо дане значення E_1 як величину середніх витрат на 1 учня по Україні. Також розраховано E_4 – середні витрати на 1 студента по Міністерству освіти і науки України (МОНУ) (п. 4.3, табл. 1) з врахуванням середньорічних кількостей студентів денної форми навчання ВНЗ III-IV рівнів акредитації – $n_1 = 392918$ осіб із середніми витратами на 1 приведенного студента – 24044 грн. (п. 4.1, табл. 1) [7] та Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ) – $n_2 = 12221$ осіб при середніх витратах на 1 студента – 38634 грн. (п. 4.2, табл. 1) [7]:

$$E_4 = (24044 \cdot n_1 + 38634 \cdot n_2) / (n_1 + n_2) = 24484 \text{ грн.}$$

Таблиця 1 – Витрати загального фонду у 2013 році

№ з/п	Середні витрати	Джерело інформації	Позначення	Касові витрати, грн.
1.1.	На 1 учня по Гусятинському р-ну	[5]	---	12695
1.2.	На 1 учня у міських школах	[5]	---	9630
1.3.	На 1 учня Тернопільської області	Розрахунок	E ₁	11132
2.	На 1 учня ПТУ	[7]	E ₂	16254
3.	На 1 приведенного студента ВНЗ I-II р. а.	[7]	E ₃	17193
4.1.	На 1 приведенного студента ВНЗ III-VI р. а.	[7]	---	24044
4.2.	На 1 студента КНУ імені Тараса Шевченка	[7]	---	38634
4.3.	На 1 студента по МОНУ	Розрахунок	E ₄	24484

Побудуємо всі можливі маршрути графа G' від початкової БО до Б, визначимо загальні суми бюджетних витрат та терміни навчання на кожному з них (табл. 2).

Таблиця 2 – Маршрути графа G' від вершини БО до Б

№ з/п	Маршрути графа G'	Загальні витрати		Термін навчання, роки
		Формула	Сума, грн.	
1.	БО→ПО→Б	2 E ₁ + 4 E ₄	120200	6
2.	БО→КР→Б	3 E ₂ + 4 E ₄	146698	7
3.1.	БО→МС→Б	4 E ₃ + 2 E ₄	117740	6
3.2.	БО→МС→Б	3 E ₃ + 2 E ₄	100547	5
3.3.	БО→МС→Б	3,5 E ₃ + 2 E ₄	109144	5,5
4.	БО→ПО→КР→Б	2 E ₁ + 1 E ₂ + 4 E ₄	136454	7
5.	БО→ПО→МС→Б	2 E ₁ + 3 E ₃ + 2 E ₄	122811	7
6.	БО→ПО→КР→МС→Б	2 E ₁ + 1 E ₂ + 2 E ₃ + 2 E ₄	121872	7
7.	БО→КР→МС→Б	3 E ₂ + 2 E ₃ + 2 E ₄	132116	7

Висновок. Маршрут № 3.1 (табл. 2) ступеневої освіти БО→МС→Б потребує найменше затрат часу (6 годин) та бюджетних коштів у 2013 році при 4 річному терміні навчання за рівнем МС. Цей же маршрут дозволяє ще більше зменшити коштів на величину E₃ при навчанні за спеціальністю 5.03050901 «Бухгалтерський облік» (п.3.2, табл. 2) та на 0,5E₃ – за спеціальністю 5.03060101 «Організація виробництва» (п.3.3, табл. 2) за рахунок менших термінів навчання відповідно на 1 та 0,5 року за рівнем МС. Тому маршрут – БО→МС→Б слід вважати раціональним при підготовці бакалаврів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про освіту» від 23.05.1991 №1060-XII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>. – Заголовок з екрану.
2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)» від 20 січня 1998 р. №65. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/65-98-п>. – Заголовок з екрану.
3. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 №1556-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> – Заголовок з екрану.
4. Наказ МОНУ від 15.10.2014 р. №1172 «Про затвердження Умов прийому на навчання до вищих навчальних закладів України в 2015 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1390-14> – Заголовок з екрану.
5. Загальна середня освіта сьогодні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gusyatyn-edu.klasna.com/uk/site/methodical-association-1/html/> – Заголовок з екрану.

6. Загальна середня освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.osvita.te.gov.ua/zs.html>. – Заголовок з екрану.
7. Річний звіт про виконання бюджетних програм Міністерства освіти і науки України за 2013 рік // Додаток до газети «Освіта України» №11, 14 березня 2014 р. – 48 с

УДК 331.1

Капусняк С.Л. – ст. гр.О-21

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ

Науковий керівник: викладач-методист Коча Т.І.

В умовах ринкової економіки важливою умовою забезпечення ефективної діяльності і конкурентоспроможності підприємства є ефективне управління людськими ресурсами. Новітні технології, що характеризуються неабиякою складністю, вимагають відповідної кваліфікації працівника, без якої ефективна діяльність підприємства є фактично неможливою. При цьому не останню роль відіграє мотивація праці робітника. Мотивація - це процес спонукання людини або групи людей до досягнення цілей організації і включає в себе мотиви, інтереси, потреби, захоплення, мотиваційні установки або диспозиції, ідеали тощо. Мотивація спрямована на вирішення таких основних завдань: формування в кожного співробітника розуміння сутності і значення мотивації в процесі праці; навчання персоналу і керівного складу психологічним основам спілкування у фірмі; формування в кожного керівника демократичних підходів до керування персоналом із використанням сучасних методів мотивації. Основна мета процесу мотивації – це отримання максимальної віддачі від використання трудових ресурсів, що дає змогу підвищити загальну результативність і прибутковість діяльності підприємства зростання рівня продуктивності праці.

Всі види мотивації поділяються на дві великі групи: матеріальні та нематеріальні стимули. Матеріальні стимули включають: заробітну плату; бонуси, премії; доплати; надбавки тощо. Провідна роль у матеріальній мотивації трудової діяльності належить заробітній платі як основній формі доходу найманих працівників.

Не менш важливе значення в забезпеченні ефективної діяльності підприємства відіграє нематеріальна мотивація. Під нематеріальними стимулами розуміються такі заохочення до високорезультативної роботи, які не видаються у формі грошей, але можуть потребувати від підприємства певних вкладень в якість робочої сили. Серед нематеріальних стимулів виокремлюють: можливість розвитку і навчання; можливість професійного росту та кар'єра; самоствердження та самовдосконалення; гнучкий графік роботи; похвала, подяка за понаднормову роботу; визнання заслуг; поліпшення умов праці; додаткова відпустка; перерозподіл робочого часу; довіра керівництва тощо.

Система мотивації персоналу є однією з важливих складових як системи управління персоналом в організації, так і системи безпеки підприємницької діяльності. Правильно розроблена система мотивації дозволяє не лише активізувати потенціал людини у напрямі досягнення мети, але й приносить задоволення працівникові в процесі праці через задоволення його потреб та забезпечує безпечні умови діяльності всього підприємства.

Сучасна практика зарубіжних та деяких українських підприємств свідчить про тенденцію до суттєвих змін в системі мотивації персоналу. Для працівників, перш за

все працюючої молоді, характерні інші ціннісні орієнтації спонукальних мотивів до трудової діяльності. При цьому на перший план висуваються самореалізація і саморозвиток (нематеріальна мотивація).

Нематеріальне стимулювання розвитку персоналу в організації, насамперед, направлене на задоволення мотиву збереження соціального статусу працівника в трудовому колективі завдяки залишенню за ним його робочого місця чи займаної посади; підвищення соціального статусу працівника в трудовому колективі в результаті одержання ним більш високої відповідальної посади, посилення зацікавленості працівника самим процесом опанування новими знаннями, вміннями та практичними навичками; поглиблення інтересу щодо професійного спілкування з професіоналами як в організації, так і поза її межами.

У сучасних умовах ключовою проблемою мотивації праці є її недосконалість на підприємствах, а також спостерігається недостатнє фінансування заходів, спрямованих на удосконалення мотиваційних процесів. Існує така тенденція, що на підприємствах не приділяють належної уваги системі мотивації. Слід пам'ятати, що питанням мотивації приділялась велика увага ще з давніх часів: спочатку йшлося більше про матеріальні та організаційні аспекти спонукання, а на сучасному етапі увага все більше приділяється соціально-психологічним аспектам мотивації.

Але незважаючи на це, нематеріальне стимулювання праці все ж таки не залишається поза увагою і набуває все різноманітніших форм.

Основними заходами покращення систем мотивації праці на вітчизняних підприємствах можна вважати наступні:

- потрібно ставити перед працівниками чітко сформульовані і досяжні цілі;
- важливим є систематичний аналіз успішно досягнутих працівниками цілей;
- створення якомога прозорішої системи оцінки і оплати їх праці;
- потрібно орієнтуватися на особисті інтереси працівників, їх пріоритетність у системі особистих, колективних і суспільних інтересів;
- важливо цікавитися ставленням людей до потенційних поліпшень умов їх роботи;
- завжди варто заохочувати ініціативу, а не прагнути вичавлювати зі співробітників усе, на що вони здатні;
- створення атмосфери відкритого суперництва з регулярним підведенням підсумків змагання;
- наділення працівників владними повноваженнями при проведенні невиробничих заходів;
- залучення працівників до вирішення проблем, що вимагають нестандартного підходу.

Список використаних джерел:

1. Азарова А.О. Дослідження множини чинників нематеріальної мотивації на підприємстві [Текст] / А.О. Азарова, О.А. Ковальчук // Економічний простір. - 2010. - № 5. - С. 53-58.
2. Бердник А. А. Мотивування персоналу підприємства в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс] / А. А. Бердник // Технології та дизайн: економіка, фінанси, менеджмент. – 2013. - №1(6).- режим доступу до журн.: http://archive.nbu.gov.ua/e-journals/td/2013_1/13baasug.pdf
3. Іванченко Г. В. Особливості використання нематеріальних стимулів на вітчизняних підприємствах [Текст] / Г. В. Іванченко // Економіст. – 2010. – №3. – С. 21-23.

УДК 338.2

Коча Т.І.– викладач -методист

*Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету
імені Івана Пулюя*

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, ЗАВДАННЯ ТА СКЛАДОВІ

На сучасному етапі реформування системи управління державою та реалізації корінних економічних реформ правильна побудова системи економічної безпеки підприємства, визначення ефективних механізмів протидії внутрішнім та зовнішнім загрозам стає головними завданнями, які обумовлюють економічну та фінансову стійкість підприємства.

Поняття “економічна безпека” як науковий термін з'явилося нещодавно та не має єдиного загальновизнаного тлумачення.

Поясненню сутності економічної безпеки підприємства приділена увага в працях вітчизняних учених, таких як: О.І. Барановський, І.О. Бланк, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов, М.М. Єрмошенко, В.С. Сідак, М.І. Камлик, В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк, С.М. Шкарлет та ін.

Найбільш повно розкриває сутність цього терміну визначення Д.Ковальова та Т. Сухорукової: “економічна безпека підприємства – це захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноваріантні загрози або пристосуватися до існуючих умов, що не позначаються негативно на його діяльності”.

До основних завдань системи економічної безпеки підприємства можна віднести наступні: оцінка економічної ситуації у світі, державі, регіоні, на підприємстві; складання прогнозів розвитку економічної ситуації на макро- та макрорівнях; визначення можливих загроз (проблем) різних рівнів, які можуть вплинути на діяльність підприємства; прийняття рішень щодо недопущення (мінімізації) впливу виявлених загроз; моніторинг та оцінка ефективності реалізації прийнятих рішень; внесення коректив у систему протидії загрозам.

Методами забезпечення економічної безпеки доцільно вважати: збирання та аналітичну обробку інформації щодо економічної ситуації макро- і мікрорівня в оточенні підприємства; прогнозування можливих загроз для підприємства; завчасне відпрацювання моделей (алгоритмів) протидії негативному впливу загрози на діяльність підприємства; проведення практичного експерименту щодо перевірки ефективності відпрацьованих моделей (алгоритмів); внесення коректив і застосування відпрацьованих моделей на практиці.

Функціональні складові економічної безпеки підприємства – це сукупність основних напрямів його економічної безпеки, що істотно відрізняються один від одного за своїм змістом. Аналіз літературних джерел дозволяє виділити наступні складові економічної безпеки підприємства:

1. Фінансова.
2. Інтелектуальна і кадрова.
3. Техніко-технологічна.
4. Політико-правова.
5. Інформаційна.
6. Екологічна.
7. Силова.

Система економічної безпеки кожного підприємства є індивідуальною, її повнота і дієвість залежать від чинної в державі законодавчої бази, від обсягу матеріально-технічних і фінансових ресурсів, виділених керівниками підприємств, від розуміння кожним з працівників важливості гарантування безпеки бізнесу, а також від досвіду роботи керівників служб безпеки підприємств.

Надійна економічна безпека підприємства можлива лише за комплексного і системного підходу до її організації. Ця система забезпечує можливість оцінити перспективи зростання підприємства, розробити тактику і стратегію його розвитку, зменшити наслідки фінансових криз і негативного впливу нових загроз та небезпек.)

Список використаних джерел:

1. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення) [Текст]/ О.І. Барановський. – К. : КНТЕУ, 2004. – 759 с.
2. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к ее оценке [Текст]/ С.Н. Ильяшенко //Актуальные проблемы экономики. - 2003. - №3. - С. 12-19.
3. Ковалев Д. Экономическая безопасность предприятия [Текст] / Д. Ковалев, Т. Сухорукова // Экономика Украины. - 1998. - № 6. - С. 48-51.

УДК.338.1

Ляхта О.В. – викладач економічних дисциплін

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

МАРКЕТИНГ – ДОСКОНАЛИЙ ЗАСІБ УПРАВЛІННЯ РИНКОМ У 21 СТОЛІТТІ

Трансформація вітчизняної економіки від командно-адміністративної до ринкової спричинила безпрецедентні зміни у всіх сферах діяльності. Необхідність суттєвого підвищення рівня життя народу, відродження та піднесення вітчизняної економіки, утвердження іміджу України потребують знання та розумного застосування надбань світової економічної теорії і практики стосовно виробничо-господарської і комерційної сфер діяльності, вивчення ринку, його структури, формування та функціонування.

Поняття "**ринкова діяльність**" передбачає застосування принципів, способів і методів продажу товарів і послуг покупцям з метою успішного задоволення їх потреб. Воно ототожнюється з поняттями "маркетинг" або ринкознавство. Більш глибоке розуміння суті маркетингу передбачає розгляд його з економічної, господарської і комерційної сторін.

Економічна сторона маркетингу полягає у застосуванні фірмою наступних умов: наявність фізичних і юридичних осіб (фірм, компаній тощо); можливості комунікативних зв'язків, які базуються на порядності, чесності і добросовісності партнерів; вільний вибір альтернативних рішень і, відповідно, прийняття або відхилення пропозицій; можливості реально впливати на покращення економічного становища власної фірми, партнерів і конкурентів на ринку товарів.

Господарська сторона маркетингу зводиться до розподілу виробничо-технологічних і збутових функцій з метою пріоритету на ринку і успішного задоволення потреб споживачів. Вона охоплює: підготовку виробництва (можливості потужностей і стан технологічної підготовки, трудові ресурси); процес виготовлення

товарної продукції; забезпечення відповідних функцій служб і відділів; систему фінансово-економічних заходів фірми.

Комерційна сторона маркетингу означає формування особливого мислення, спрямованого на задоволення початкового попиту, тобто зацікавленості у купівлі і споживанні товарів. Комерція підпорядковує і скеровує виробника виготовляти тільки те, що можна продати, не забуваючи про постійно зростаючі потреби і вимоги потенційних (ймовірних) покупців на ринку. Ця функція маркетингу включає: виявлення потреб і запитів різних груп покупців, розробку і виготовлення товарів; встановлення ціни та інших стимулюючих чинників; виявлення раціональних шляхів доставки товарів у потрібній кількості, упаковці та з відповідним інформативним супроводженням.

Вищенаведене дозволяє виділити класичний і сучасний погляди на "маркетинг". У класичному розумінні "маркетинг" - це підприємницька діяльність, яка здійснює управління рухом товарів і послуг від виробника до споживача або користувача. У сучасному розумінні "маркетинг" - це процес планування, втілення задуму, ціноутворення, товаропросування і реалізації ідей, товарів і послуг шляхом обміну, задоволення мети осіб і організацій.

Основні завдання маркетингу можна звести до наступних: виявлення існуючих і потенційних побажань та попиту на товари і послуги; організація науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт для створення конкурентоспроможної продукції; планування і координація виробничої, збутової та фінансової діяльності фірми; організація і вдосконалення системи та методів збуту продукції; реалізація політики ціноутворення; комунікації маркетингу; аналіз маркетингової діяльності та контроль її здійснення.

Відповідно до завдань у сучасному ринковому середовищі розрізняють три групи функцій маркетингу: підготовчі; виконавчі; допоміжні. Підготовчі функції охоплюють: нагромадження ринкової інформації; дослідження ринку; планування товару і товарного асортименту; калькуляція і встановлення ціни; організація системи дистрибуції; планування пропорційної діяльності; контроль і аналіз результатів маркетингу. До виконавчих функцій належать: реклама; активізація продажу; безпосереднє обслуговування клієнта; транспорт і експедиція товарів; господарювання запасами та виробленою продукцією. Основними допоміжними функціями є: фінансування (кредитування посередників, лізинг тощо); участь в ризику та страхування від його наслідків.

Функції маркетингу, які виконують окремі суб'єкти (підприємства та особи), взаємопов'язують їх у процесі ринкових і комунікативних зв'язків.

Суб'єктами маркетингу виступають: споживачі (користувачі), товаровиробники і обслуговуючі організації, підприємства гуртової і роздрібної торгівлі, організацій-споживачі та служби маркетингу. Схема взаємовідносин суб'єктів і їх відношення до товарів і послуг зображено на рисунку 1.

Рисунок 1 - Взаємовідносини суб'єктів маркетингу у виробництві і збуті товарів і послуг

Отже, ефективний маркетинг може набувати різних форм, однак завжди є ділянкою, яка потребує творчого підходу і підприємливості. Досягнення "вершин" бізнесу забезпечує не формальний маркетинг, методи якого описані в підручниках, а вміння перетворити його на засіб творчості і саму творчість, уміння віддаватися справі з усією пристрасстю. Хоча незаперечним є і те, що не можна креативність маркетингових компаній перетворювати на самоціль. Не принесе успіху найвизначніша акція, якщо вона не виникла в результаті серйозного наукового пошуку і не має в своїй основі здорової ідеї.

Список використаних джерел:

1. Абрамашвілі Г. Г. Проблеми міжнародного маркетингу [Текст] / Г. Г. Абрамашвілі – М.: Міжнародні відносини, 2009. – 168 с.
2. Базел Р.С. Інформація і ризик в маркетингу [Текст] / Р. С. Базел, Д. Ф. Кокс, Р. В. Браун – М.: Фінстатінформ, 2005. – 214 с.
3. Букерель Ф. Вивчення ринків [Текст] / Ф.Букерель / Переклад з французького – М.: Економіка, 1997. – с. 267.

УДК 339.1

Рибак О.П.-викладач вищої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІКИ ТА ЇХ РИНКОВЕ ВИРІШЕННЯ

В умовах ринку з економічною свободою виробника пов'язані фундаментальні проблеми ринкової економіки: "що виробляти?", "як виробляти?" та "для кого виробляти?" Ці проблеми, які щоденно і повсякчас стоять перед кожним виробником, є проявом економічної свободи виробника.

Розглянемо перше питання – що виробляти? Його доводиться розв'язувати підприємцям при організації своїх виробництв. Необхідно вибрати такий вид продукції, який забезпечив би прибуток і процвітання фірми. У ринковій економіці відповідь на

це питання дає сам ринок. Якщо різко зростає потреба в якомусь товарі (збільшуються його закупки), значить буде розширюватись виробництво даного товару. А це означатиме збільшення цін і попиту на відповідні ресурси. Зовсім іншою буде ситуація, якщо з певних причин попит на товар знизиться. “Голосування” грошима зорієнтує виробника на те, щоб виробництво цього товару зменшити, а ресурси використати в іншій сфері, для виробництва інших товарів.

Отже на запитання “що виробляти?” відповідають самі споживачі своїми коштами. “Голосування” споживачів відбувається постійно: кожную хвилину, день, місяць, рік. Ринок створює досить надійний механізм виробничої орієнтації виробників, оскільки в його основу покладені потреби людей, зорієнтовані на їх доходи.

Друга проблема – як виробляти? У її основі лежить спосіб виробництва, його технологія. Проте визначальним фактором є ринкова конкуренція між виробниками. Саме для підтримання конкурентоспроможності підприємці змушені постійно підвищувати якість товару, а значить – удосконалювати виробництво, застосовувати нові технології. При зміні цін на ресурси фірмам часто доводиться змінювати і технологію виробництва, щоб не зростала ціна на їх товар. Тож, у розв’язанні проблеми як виробляти вирішальне значення має конкуренція виробників. Свою роль відіграють також ціни на ресурси.

Третя проблема – для кого виробляти? Її розв’язання залежить від бажання й можливостей споживачів купити той чи інший товар. Визначаються вони, звичайно, величиною грошових доходів споживачів. Значну роль відіграють також ціни на товари та смаки покупців. Бажання придбати певний товар і можливості покупців також залежать від величини цін на виготовлені продукти та супутні їм товари, їхньої готовності віддати перевагу певним продуктам-замінникам. Оскільки кількість продукту певного виду в конкретний час обмежена, то конкурентними стають споживачі. Конкуренція споживачів може спричинити підвищення цін.

Отже, в цьому випадку на питання для кого виробляти ринок відповів скороченням кола споживачів за рахунок того, хто мав найнижчі доходи.

Список використаних джерел:

1. Основи економічної теорії: Підручник / А. А. Григорук, М. С. Палюх, Л. М. Литвин, Т. Д. Літвінова; За ред. А. А. Григорука, М. С. Палюха. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Тернопіль. 2010.– 304 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник / А. А. Чухно, П. С. Єщенко, Г. Н. Климко та ін.; За ред. А. А. Чухна. – К.: Вища шк., 2010.– 606 с.: іл.

УДК 338

Шепетюк Л.В. – викладач методист

Мочалов І. В. – викладач вищої категорії

Гусятинський коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Проблема становлення та розвитку підприємництва в економіці будь-якої країни, зокрема й України, належить до категорій особливо актуальних, оскільки вона пов'язана з рівнем соціальної комфортності населення. Після розпаду адміністративно-командної системи в Україні утворився інституційно-управлінський вакуум, який

перешкоджає встановленню ефективних систем мотивації, узгодженню інтересів різних економічних суб'єктів, досягненню оптимальної спрямованості економічної стратегії держави.

В умовах ринкової економіки ефективна діяльність підприємства залежить від якості управління, тому ефективне вирішення стратегічних і тактичних завдань потребує залучення висококваліфікованих спеціалістів. І так, як в обов'язки менеджера входить вміння спілкуватися із людьми, вести із ними переговори, іти до спільної думки чи згоди, то відповідно тема нашого наукового дослідження є актуальною. Тому менеджер нового типу повинен бути зразком як у своєму підприємстві, так і за його межами. За цих умов виникає об'єктивна необхідність у розробці вимог до сучасного менеджера. Менеджеру необхідно володіти такими особистісними якостями, як: комунікабельність і почуття успіху; емоційна врівноваженість і стійкість до стресів; відкритість, гнучкість, пристосованість до змін, що відбуваються; ситуаційне лідерство; енергійність; відповідальність за роботу і прийняті рішення; тяга до знань, професіоналізм і творчий підхід до роботи; завзятість, впевненість у собі і відданість справі; нестандартне мислення, винахідливість, ініціативність і здатність генерувати ідеї; здатність впливати на людей; потреба працювати в колективі і з колективом.

Тому, сучасний керівник повинен вміти впливати на ефективність використання всіх природних і суспільних ресурсів, здійснювати перспективне планування, яке враховує цілі суспільного розвитку, підвищувати культуру праці. Керівник повинен демонструвати самостійність в роботі та надавати достатню автономність підлеглим, створювати їм умови для успішного виконання службових обов'язків без втручання зверху. У керівника повинні бути розвинутими організаційні здібності, вміння згуртувати колектив, мобілізувавши його на виконання прийнятих рішень, досягнення поставлених цілей. Він повинен створювати спонукальні стимули для працівників, при яких у них виникає бажання працювати так, щоб сприяти досягненню цілей організації. Дуже важливо вміти приймати рішення та брати на себе відповідальність. Позитивні емоції підтримують працівників. Звідси впливає головний принцип менеджера: управляти - значить вести до успіхів інших, також вміти працювати заради успіху підлеглих. Менеджер вищої ланки повинен відкрито підтримувати норми етичної поведінки, виступати ініціатором поновлення етичних цінностей, а також виховувати в собі повагу до закону, дотримання правил ринкових відносин, прагнення до співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Василенко В.О. Ситуаційний менеджмент. [Текст] / В. О. Василенко. - К.: Центр навчальної літератури, 2005 – 372 с.
2. Діденко В. М. Менеджмент: [Текст] / В. М. Діденко. – К.: Кондор, 2008
3. Осовська Г. В. Комунікації у менеджменті: [Текст] / Г. В. Осовська. – К.: Кондор, 2003. 218 с.